

architektura

ISSN 0003 - 8814

5-6/78

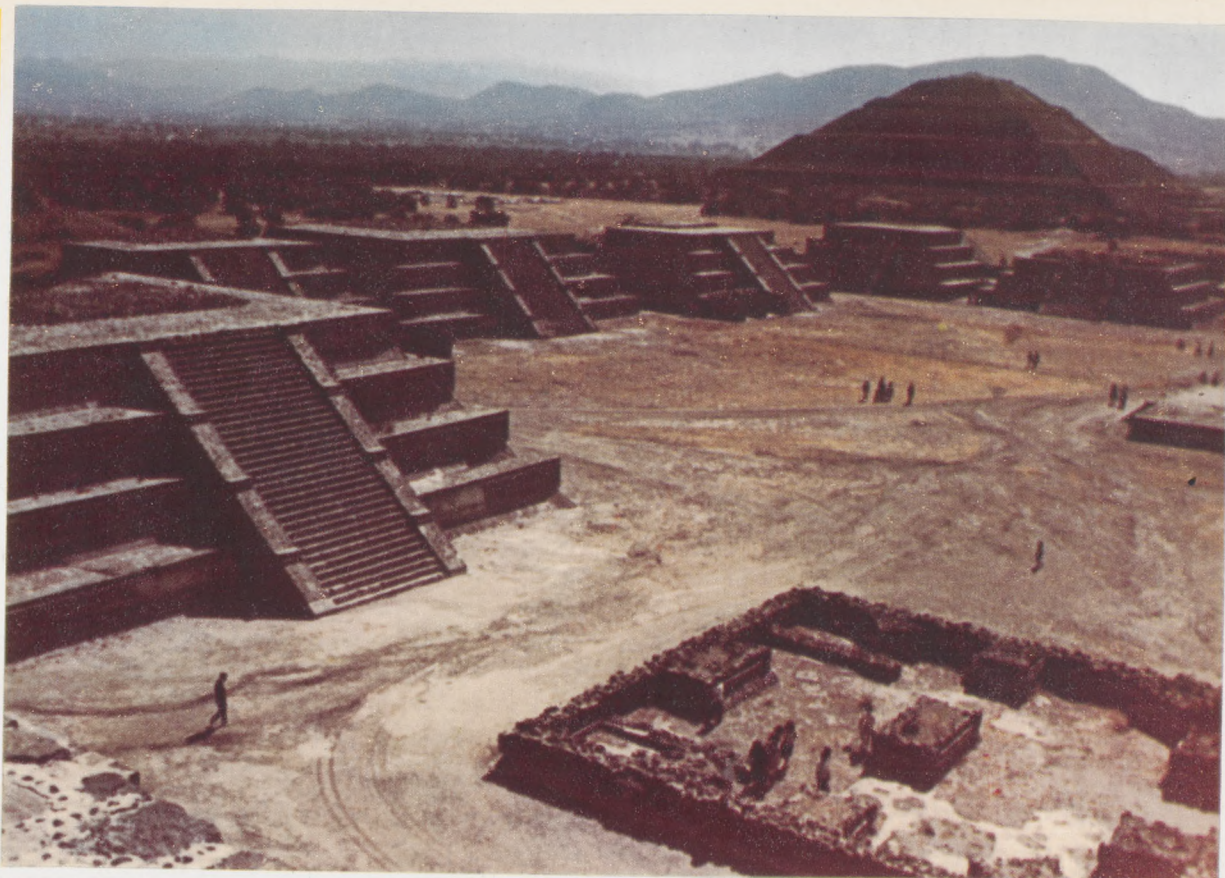
Miesięcznik Stowarzyszenia Architektów Polskich ★ SARP ★ The monthly review of the Association of Polish Architects

In 1978 all articles in English

Zapraszamy do Meksyku
We Invite You to Mexico

patrz strona 7-11 / see page 7-11

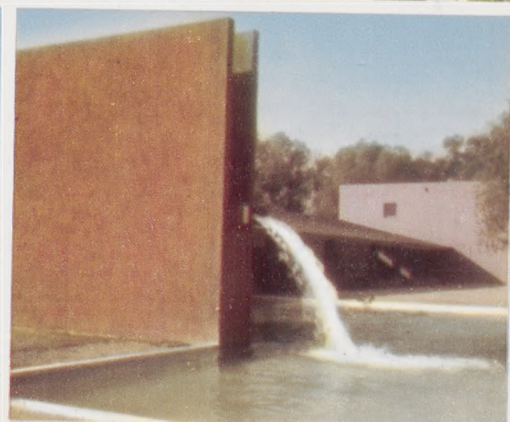
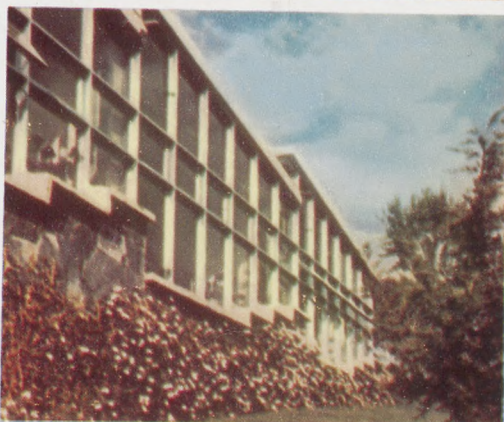
1

3

5
6

7
8

architektura 5-6 '78

architektura 5-6 '78

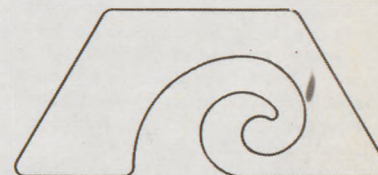
2

Zaproszeniem do Meksyku na Kongres UIA otwieramy ten numer „Architektury”. Znak kongresu będzie towarzyszył, podobnie jak i odpowiednia tematyka, każdemu z kolejnych numerów aż do daty tej ważnej imprezy architektonicznej. Przed końcem roku zmienimy jednak miejsce zaproszenia i symbol graficzny – rozpoczną się przecież bezpośrednio prace przygotowawcze do Kongresu UIA w Warszawie. Organizatorzy polscy już rozpoczęli działania wstępne, w SARP pracuje biuro kongresowe. Przyjęto bowiem założenie, że spotkanie architektów z całego świata jest jedynie momentem kulminacyjnym całego okresu międzykongresowego, że kongresy są wyznacznikami ciągłego procesu, permanentnej pracy Unii. „Architektura” włącza się bezpośrednio, w miarę swych możliwości, do tej wielkiej pracy i będzie odpowiednio dobierać tematykę publikacji. Polecając lekturę tego numeru zwracamy uwagę na relację z Warszawskich Konfrontacji. Jest to, naszym zdaniem, inicjatywa Oddziału Warszawskiego SARP zasługująca na szczególne zainteresowanie. Konfrontacje stały się przecież w ciągu zaledwie kilku lat autentycznym międzynarodowym forum dyskusji nad ważnymi architektonicznymi problemami współczesności. W kontekście idei Unii jest to, jak sądzimy, forma działania niezwykle efektywna.

We begin this issue of „Architektura” with an invitation to Mexico for the UIA Congress. Each of the following issues, just as the respective material inside, right up to the opening date of this important architectural function, will be accompanied by the emblem of the Congress. Before the end of the year, however, we will be changing the emblem and the place where you will be invited to – direct preparatory work will be started after all for the UIA Congress – Warsaw. The organisers, Poles, have already begun initial operations, in SARP – the Congress office is at work. The assumption has been taken up that a meeting of architects from all over the world is nothing short of a culmination point of the entire inter-congress period, that congresses are determinants of a steady process – the permanent work of the Union. „Architektura” is joining in directly, as much as possible, with this great work and will be appropriately choosing subject matter for publication. Recommending the reading matter of this edition, we would like to draw your attention to relations from the Warsaw Confrontation 77. It is, in our opinion, the initiative of the Warsaw Chapter of SARP which merits particular attention. The Confrontations have become, when all is said and done, in the course of only a few years an authentic forum for the discussion of contemporary architectural problems. In the context of the ideals of the Union, it is, we think a form of action unusually effective.

WORLD
CONGRESS
OF THE
UIA
MEXICO 78

magazyn

7-33 magazine

Zapraszamy do Meksyku / Tadeusz Barucki
Reportaż – Walny Zjazd Stowarzyszenia Architektów Polskich – SARP
Projekty i realizacje krajowe
Reportaż – Stara i nowa architektura Mongolii
Projekty i realizacje zagraniczne
Polemiki
Informacje

2,7-11 We Invite You to Mexico / Tadeusz Barucki
12-13 Report – Central Congress of the Association of Polish Architects – SARP
14-21 Polish Designs and Realizations at Home
22-23 Report – Old and New Mongolian Architecture
24-30 Designs and Realizations Abroad
31-32 Discussions
32-33 Information

problemy

34-77 problems

Wypoczynek w mieście
Konfrontacje warszawskie 78 / opracowali: Zygmunt M. Stępiński,
Lukasz Zieliński
Od redakcji
Prezentacja prac
Konfrontacja szkół / Konrad Kucza-Kuczyński
Od redakcji
Park Chorzowski
Warszawskie Łazienki / fotoreportaż Marek Siemaszko

34-77 Recreation in the City
Warsaw Confrontations 78 / prepared by Zygmunt M. Stępiński,
Lukasz Zieliński
35-68 From the Editor
36-65 Presentation of Designs
66 The Confrontation of the Schools / by Konrad Kucza-Kuczyński
66-68 From the Editor
69-72 The Chorzów Park
73-77 Warsaw's Łazienki Park / photoreport Marek Siemaszko

propozycje

78-90 propositions

Projekty dla Ameryki Południowej / Andrzej Bruszewski
Projekt dla Libii / Lukasz Zieliński
Dyplomy z Bagdadu / Henryk Drzewiecki

78-82 Designs for South America / Andrzej Bruszewski
83-84 Design for Libya / Lukasz Zieliński
85-90 Designs from Bagdad / Henryk Drzewiecki

dom

91-100 home

„Prodotti per abitare meglio”
Dom atrialny / Autor: Andrzej Haintze

91-92 „Prodotti per abitare meglio”
93-100 The Atrium House / Author: Andrzej Haintze

Fotografowali (Photos): Ivan Adamik, Tadeusz Barucki, Andrzej Bruszewski, Hanna Długosz, Joanna Giećewicz, Vera Korbelárová, Bogdan Krasicki, Paweł Lucenko, Zofia Nasierowska, Andrzej Orliński, Jerzy Piasecki, Marek Siemaszko, Nina Smolarz, Zygmunt Wieczorek, Jan Piotr Zalewski.
Projektował / design by Marcin Mroszczak, fotografował / photo by Tomasz Sikora

5-6 (367-368)
maj – czerwiec
may / june
rok/year XXXII

architektura

Miesięcznik Stowarzyszenia Architektów Polskich SARP. Rok założenia 1947. Indeks 35159 ■ REDAKCJA: 00-060 Warszawa, Królewska 27, pok. 235. Adres pocztowy: Architektura, 00-950 Warszawa 1, skr. poczt. 169, Poland. Telefony: 27-66-17, centrala 27-62-51 do 53 w. 348, 555 ■ ZESPÓŁ REDAKCYJNY: Czesław Bielecki, Andrzej Bruszewski (redaktor naczelny), Barbara Gadomska, Andrzej Gliński (zastępca redaktora naczelnego), Barbara Jeziorowska, Jewgienij Mielnikow (korespondent w ZSRR), Wanda Puget (sekretarz redakcji), Ludomir Słupczyński, Zygmunt M. Stępiński, Maria Szmidt, Charles Vincent, Lukasz Zieliński ■ OPRAWIANIE GRAFICZNE: Andrzej Gliński ■ RADA REDAKCYJNA: Wiesław Anders, Andrzej Bruszewski, Andrzej Gliński, Konrad Kucza-Kuczyński, Mirosław Łaszek, Stefan Müller, Bogdan Popławski, Piotr Sembrat, T. Przemysław Szafer (przewodniczący), Ryszard Trzaska ■ WYDAWCA: Wydawnictwo Arkady, 00-010 Warszawa, Sienkiewicza 14 ■ DRUK: Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego”, 00-835 Warszawa, Miedziana 8. Skład tekstów techniką Linotron 505 TC, druk techniką wkłesłodrukową ■ Wszystkie artykuły, rysunki i fotografie publikowane w miesięczniku Architektura mogą być przedrukowane pod warunkiem podania źródła przedruku i honorowania praw autorskich. Publikowanie artykułu w miesięczniku Architektura jest równoznaczne z wyrażeniem zgody przez autora na ewentualny przedruk materiału w innych czasopiśmie. Redakcja zastrzega sobie prawo do skracania materiałów przeznaczonych do publikacji i nie zwraca materiałów nie zamówionych ■ Printed in Poland ■ Zam. 3815/CD Nakład 15 000 egz. F-84 ■ Monthly review of the Association of Polish Architects – Polish section of the UIA. Established – 1947. Index 35159 ■ EDITORIAL OFFICE: 00-060 Warszawa, Królewska 27, pok. 235. Post address: Architektura, 00-950 Warszawa 1, skr. poczt. 169, Poland. Telephones: 27-66-17, centrala 27-62-51 do 53 w. 348, 555 ■ EDITORIAL STAFF: Czesław Bielecki, Andrzej Bruszewski (editor-in-chief), Barbara Gadomska, Andrzej Gliński (deputy editor-in-chief), Barbara Jeziorowska, Jewgienij Mielnikow (correspondent in U.S.S.R.), Wanda Puget (editorial secretary), Ludomir Słupczyński, Zygmunt M. Stępiński, Maria Szmidt, Charles Vincent, Lukasz Zieliński ■ LAY-OUT: Andrzej Gliński ■ EDITORIAL COUNCIL: Wiesław Anders, Andrzej Bruszewski, Andrzej Gliński, Konrad Kucza-Kuczyński, Mirosław Łaszek, Stefan Müller, Bogdan Popławski, Piotr Sembrat, T. Przemysław Szafer (president), Ryszard Trzaska ■ PUBLISHER: Wydawnictwo Arkady, 00-010 Warszawa, Sienkiewicza 14 ■ PRINTED BY: Zakłady Graficzne „Dom Słowa Polskiego”, 00-835 Warszawa, Miedziana 8. ■ Printed in Poland ■

«Архитектура» — польский архитектурный журнал, посвященный

— обмену творческим опытом и идеями в области архитектуры,
— показу достижений польской и мировой архитектуры,
— широкой пропаганде архитектурного искусства, выходит уже непрерывно тридцать лет. «Архитектура» — печатает критические статьи по архитектуре, теоретические труды, дискуссии и полемики между архитекторами, замечания представителей общественности на тему об архитектуре, инспирирует творческую тематику и поощряет читателей к выступлениям на страницах журнала;

«Архитектура» — печатает справочные материалы о проектных и строительных работах в Польше и за рубежом, широко знакомит читателей с интереснейшими архитектурными произведениями;

«Архитектура» — стремится к тому, чтобы темы серьезного содержания излагались ясным и доступным языком, старается заинтересовать общественность архитектурными проблемами;

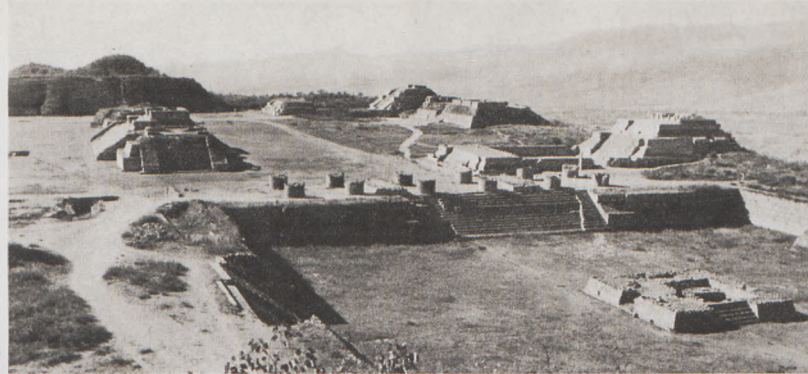
«Архитектура» — отражает творческие поиски в деле формирования социалистического общества и знакомит читателей с мировыми пространствами в уссо взглядами и свершениями в этой области в Польше и во всем мире.

«Архитектура» — в 1978 году выйдет 6 номеров журнала по 100 страниц в каждом. Современное полиграфическое оформление обеспечивает хорошее качество репродукций материалов. Текст печатается на польском и английском языках, сокращенный текст — на русском языке. Подписка на журнал гарантирует его непрерывное получение.

architektura

Журнал Союза польских архитекторов — САРП
5-6 (367—368)
МАЙ — ИЮНЬ
ГОД XXXI

В СССР подписаться на журнал можно у общественных распространителей в пунктах и в агентствах «Союзпечати» по месту работы и учебы, а также в любом почтамте и отделении связи. Подписаться в странах социалистического содружества на журнал можно в: Болгария — Дирекция РЕП, 11а ул. Парижская, София. ГДР — Zeitungsvertriebsamt, 1004, Berlin, Str. der Pariser Kommune 3-4, Чехословакия — Poštovní Novinová Služba — dovozu tisku, Praha II, Vlnohradská 46; Poštovní Novinová Služba — dovoz tlace, Bratislava 2, Leningradská 14. Румыния — D.E.P., Bucurest. Венгрия — Posta Központi Hirlap Iroda, Budapest V, József Nádor tér 1.

В номере

7 — 33

В Мехико, в октябре т.г. состоится XIII Конгресс Международного союза архитекторов. В статье «Приглашение в Мексику», Тадеуш Боруцкий рассказывает об архитектуре этой страны (7 — 11).
— Репортаж с Общего съезда Союза польских архитекторов (САРП) (12 — 13)
— Из польских проектов и готовых сооружений показаны (14 — 21):

- Жилой дом на ул. Каровой в Варшаве
- Жилой дом в аллее Собеского в Варшаве
- Административные здания в западной части центрального района Варшавы
- Перестройка и расширение Главной библиотеки Варшавского политехнического института
- Нижнесилезская оперетта во Вроцлаве
- Восстановление «Водной Коморы» в Варшаве
- Варшавская студия фантасматических фильмов
- Электростанция «Дольна-Одра» (Нижний Одер)

Репортаж Анджея Бруцевского о старинной архитектуре Монголии (22 — 23) поставлен в начале наших сообщений из-за рубежа. Вслед за репортажем помещены сообщения:

- Здравницы на озере Иссык-Куль в Киргизской ССР
- Промышленные предприятия в Баку Азерб. ССР
- Здание внешнеторгового объединения КООСПОЛ в Праге, ЧССР
- Перестройка и расширение Гарвардского университета в Кембридже, США
- Политехнический институт юго-восточной части штата Массачусетс, США
- Некролог памяти архитектора венгерского романтизма Короли Коса (1883 — 1977)

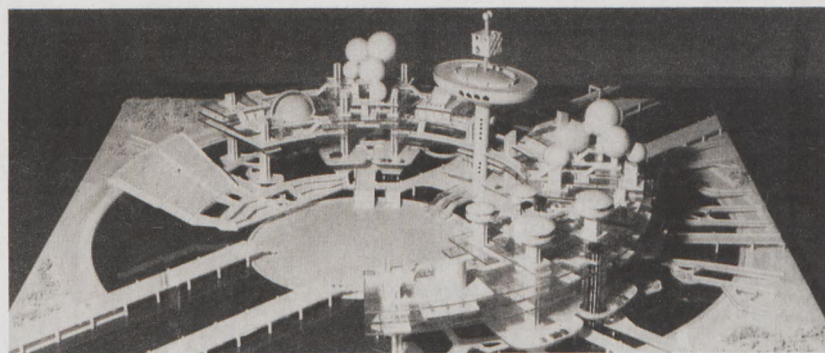

«Заметки» Хенрика Джевецкого помещены в качестве полемики с утверждениями статьи Чеслава Белецкого «Преемственность в архитектуре», помещенной в № 3-4-1978 г. (31 — 32)

Проблемы

34 — 77

Сведения о «Конфронтациях Варшавских» — 78. т.е. об уникальном мероприятии, организованном раз в три года Варшавским отделением САРП. Для участия

в этом мероприятии приглашаются авторские коллективы из разных европейских стран, решающие задачу на определенную тему. На этот раз перед участниками «Конфронтаций» была поставлена задача создать модель центральной зоны отдыха для города в 1,5 до 2,5 миллиона жителей, на примере варшавского района Гоцлав. Поступило 15 работ — из Белграда, Берлина, Будапешта, Бухареста, Варшавы, Гданьска, Катовице, Москвы, Парижа, Праги, Софии, Стокгольма и Хельсинки. Отличием отмечена работа из Швеции.

Раздел дополнен фоторепортажем из Парка культуры и отдыха в Хожуве (69 — 72) и исторического Лазенковского парка в Варшаве.

Вниманию читателей

78 — 90

Показаны проекты сооружений в Южной Америке, разработанные в архитектурной матерской Шимански энд Шимански из гор. Галифакса в Канаде (78 — 82), а именно: проект жилого района в Кито (столица Эквадора) из 980 квартир повышенного технического стандарта. Из двух возможных планировок, то есть: установки на плоском холме высотных зданий, или застройки склонов холма террасами, по экономическим и функциональным соображениям был избран последний из них. Основная транспортная магистраль района, проложенная по вершине холма застроена магазинами, предприятиями общественного питания, услуг и т.п. Внут-

ригородской транспорт по склонам холма обеспечивают фуникулеры. В проекте района предусмотрено обильное озеленение.

Второй проект относится к строительству дачного поселка на острове Бонайра (Подветренные острова Антильского архипелага). Поселок состоит из 880 рядовых домиков, запроектированных на модульной сети, позволяющей применять сборные элементы конструкции. Особенность удобного расположения домиков состоит в устройстве подхода к ним со стороны суши и подъезда со стороны искусственного залива.

В дальнейшем рассматривается польский проект типового кинотеатра для Ливии (82 — 83), после чего обсуждаются дипломные проекты, разработанные под руководством польских специалистов, преподавателей, выпускниками Архитектурного отделения Багдадского университета (84 — 90). Автор статьи Хенрик Джевецкий рассматривает особенности проектирования в климатических и культурных обусловленностях Багдада, после чего обсуждает два проекта: Арбил-Кала — центра туризма и национального культурного наследия и Традиционного комплекса в

Багдаде, связанного с объектами культуры, торговли и ремесла.

Дом

91 — 100

Пользуясь материалами итальянского журнала «Абитаре» показаны мебель и предметы оформления интерьеров (91 — 92)

Людомир Слупечанский приводит беседу с архитектором Анджеем Хайнцем, автором «минирайона» атриумальных индивидуальных жилых домов, построенных собственными силами жителей в Варшаве.

„Architektura” – the Polish architectural review, during the last thirty years has served constantly for:

- exchanging views in the field of architecture,
- presenting the experience of Polish and world architecture,
- wide popularization of architectural art.

* „Architektura” – carries on the critical estimations, publishes theoretical papers, discussions and polemics between the architects, as well as public opinions on architecture, inspires new orientations and approaches, brings public into discussions,

* „Architektura” – gives the information about designing and new developments in Poland and in different parts of the world, presents in great detail the most interesting works,

* „Architektura” – presents serious and difficult problems in clear and easy way, tries to introduce the architectural problems to wider forum,

* „Architektura” – reflects the creative search in spatial development for socialist society, presents the achievements and the progress in this field in Poland, in other socialist countries and all over the world.

„Architektura” – will be published in 1978 in 6 double issues, each consisting of 100 pages. Good editorial quality resolves form new technique of printing. All articles are published in Polish and in English, summaries in Russian. The subscription ensures regular receiving of Architektura.

SUBSCRIPTION IN THE WORLD 1978

The monthly review „Architektura” appears in 6 double issues per year. Price of a single copy: US \$5.00, DM BDR 10.-. Subscription rates per annum: US \$30.00, DM BDR 60.-

Subscription orders from all countries

except: ALBANIA, BULGARIA, CUBA, CZECHOSLOVAKIA, GERMAN DEMOCRATIC REPUBLIC, HUNGARY, DEMOCRATIC PEOPLES' REPUBLIC OF KOREA, MONGOLIA, POLAND, ROMANIA, THE SOVIET UNION, DEMOCRATIC REPUBLIC OF VIET-NAM and YUGOSLAVIA

should be placed with:

Wissenschaftliche
Versandbuchhandlung
Harry Münchberg

3394 LANGELSHEIM 2, Postfach
Hahnenkleer Strasse 14
BDR

You may also contact directly:

„Ars Polona” Foreign Press Enterprise
Krakowskie Przedmieście 7
00-068 WARSZAWA
Poland

architektura architektura architektura

The monthly review of the Association of Polish Architects – SARP

The monthly review of the Association of Polish Architects – SARP

The monthly review of the Association of Polish Architects – SARP

Wissenschaftliche
Versandbuchhandlung
Harry Münchberg

3394 LANGELSHEIM 2, Postfach
Hahnenkleer Strasse 14
BDR

Wissenschaftliche
Versandbuchhandlung
Harry Münchberg

3394 LANGELSHEIM 2, Postfach
Hahnenkleer Strasse 14
BDR

Wissenschaftliche
Versandbuchhandlung
Harry Münchberg

3394 LANGELSHEIM 2, Postfach
Hahnenkleer Strasse 14
BDR

ORDER CARD

Subscription for one year

US \$ 30.- DM BDR 60.-

Mr. ☐ Mrs. ☐ Surname

Name

Address

City

Postcode

State

Profession

Age

Signature

Subscription starting from month

ORDER CARD

Subscription for one year

US \$ 30.- DM BDR 60.-

Mr. ☐ Mrs. ☐ Surname

Name

Address

City

Postcode

State

Profession

Age

Signature

Subscription starting from month

ORDER CARD

Subscription for one year

US \$ 30.- DM BDR 60.-

Mr. ☐ Mrs. ☐ Surname

Name

Address

City

Postcode

State

Profession

Age

Subscription starting from month

Signature

SUBSCRIPTION IN THE SOCIALIST COUNTRIES 1978

Readers from the socialist countries may send their subscription orders to foreign press distributors:

■ **ALBANIA:** Drejtoria Qendrore e Përhapjes dhe Propagandimit të Librit. Rruga Konferenca e Pezës, Tiranë
 ■ **BULGARIA:** Direkzja REP, rue Paris 11a, Sofia
 ■ **CUBA:** Instituto Cubano del Libro, Direction de Comercio International, O'Reilly 407, La Habana
 ■ **CZECHOSLOVAKIA:** Poštovní Novinová Služba – dovoz tisku, Vinohradská 46, Praha II
 ■ **Poštova Novinová Služba – dovoz tlace, Lenin-gradská 14, 802-00 Bratislava**
 ■ **Polské Kulturne Středisko – prodejna, Jindřišská 3, Praha I**
 ■ **Polské Kulturne Středisko – prodejna, SNP 32, 800-00 Bratislava**
 ■ **GERMAN DEMOCRATIC REPUBLIC:** Zeitungsvertriebsamt, Str. der Pariser Kom. 3-4, 1004 Berlin (sowie sämtliche Postämter)
 ■ **HUNGARY:** Posta Központi Hirlap Iroda, József Nádor tér 1, Budapest V
 ■ **DEMOCRATIC PEOPLES' REPUBLIC OF KOREA:** „Chulpanmul” Korea Publications Export-Import Corporation, Pyingyang
 ■ **MONGOLIA:** Mongolian State Book-Trade, Ulan-Bator
 ■ **ROMANIA:** D.E.P., Bucarest
 ■ **THE SOVIET UNION:** see Russian Summary (page 4)

■ **DEMOCRATIC REPUBLIC OF VIET-NAM:** Phong Phat Hanh Bao Chi, 17 Dinh Le, Hanoi
 ■ **YUGOSLAVIA:** „Jugoslovenska Knjiga”, Terezije 27/II P.O. Box 36, 11001 Beograd
 ● „Mladost”, Ilica 30, P.O. Box 1028, 41000 Zagreb
 ● „Prosveta”, Terezije 16, P.O. Box 555, 11001 Beograd ■

or to:

„Ars Polona” Foreign Press Enterprise
 Krakowskie Przedmieście 7
 00-068 WARSZAWA
 Poland

PRENUMERATA KRAJOWA 1978

■ Miesięcznik Architektura ukazuje się w 6 podwójnych zeszytach w ciągu roku. Cena zeszytu: 60 zł
 ● Cena prenumeraty krajowej: półroczna 180 zł, roczna 360 zł. Cena prenumeraty ze zleceniem wysyłki za granicę jest o 50% wyższa od prenumeraty krajowej. Cena prenumeraty dla członków SARP i studentów wydziałów architektury wyższych uczelni jest o 30% niższa od prenumeraty krajowej
 ● Prenumeratę przyjmują oddziały RSW Prasa-Książka-Ruch oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: – do dnia 25 listopada na I półrocze i cały rok następny – do dnia 10 każdego miesiąca (z wyjątkiem grudnia) poprzedzającego okres prenumeraty
 ● Jednostki gospodarki społecznej, instytucje i organizacje społeczno-polityczne oraz wszelkiego rodzaju inne zakłady pracy składają zamówienia w miejscowych oddziałach RSW Prasa-Książka-Ruch. Zakłady pracy w miejscowościach, w których nie ma oddziałów RSW, oraz prenumeratorzy indywidualni zamawiają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli
 ● Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych RSW Prasa-Książka-Ruch, 00-840 Warszawa, Wronia 23, w terminach podanych dla prenumeraty krajowej
 ● Prenumeratę dla członków SARP i studentów wydziałów architektury przyjmują koła i oddziały SARP na terenie całego kraju
 ● Bieżące zeszyty miesięcznika Architektura są do nabycia w klubach MPIK Ruch na terenie całego kraju
 ● Egzemplarze zdezaktualizowane można nabywać w Głównej Księgarni Technicznej, 00-050 Warszawa, Świętokrzyska 14 ■

Zapraszamy do Meksyku We Invite You to Mexico

Tadeusz Barucki

W tym i następnym numerze podajemy garść informacji o architekturze Meksyku – kraju i mieście XIII Kongresu Międzynarodowej Unii Architektów. Na obraz architektury dzisiejszego Meksyku składają się tajemnice ludów przedkolumbijskich, bogactwo form z czasów kolonialnych, piętno rewolucji z początków wieku, pełne rozmachu dokonania lat pięćdziesiątych. Warto zdać sobie sprawę z tego, jak ściśle wiąże się w tym kraju burzliwa przeszłość ze współczesnością.

Meksyk – kraj

Zwczesnego etapu kultury przedkolumbijskiej – z kultury Olmeków (pierwsze tysiąclecie p.n.e.) pozostały naturalistyczne olbrzymie rzeźby głów z La Venta. Doniosła jest w dziedzinie architektury rola następnej kultury – kultury Majów. Jej archaiczne początki trwają do 300 roku n.e. a okres tzw. Pierwszego Imperium – do końca IX wieku n.e., okres Nowego Imperium (po jego przeniesieniu w IX wieku na półwysep Jukatan) przypada na lata rozwoju miast – państw Chicén Itzá, Uxmal, Mayapan, które po roku 1194 utworzyły związek zwany Ligą Mayapan. Charakterystyczne dla architektury Majów jest zainteresowanie zewnętrznymi ścianami budowli a zaniedbanie wnętrza, co podyktowane było warunkami tropikalnymi i życiem pod otwartym niebem – a także powiązanie architektury z potrzebami astronomii. W okresie Pierwszego Imperium dekoracja u Majów inspirowana była przyrodą. Nowe Imperium charakteryzuje dekoracja geometryczna i kamienne mozaiki. Zjawia się – pod wpływem Tolteków – portyk, kolumna, sala hypostylowa. Osiągnięciem konstrukcyjnym jest „luk Majów” wyzyskujący wspornikowe nadwieszenie kamieni w przesklepieniu otworów mających w rezultacie kształt trójkątny lub trapezoidalny.

This and the next issue of our magazine will contain some information about the architecture of Mexico – the country and the city which will be the place of the 13th Congress of the International Union of Architects. The image of today Mexico's architecture is composed of the secrets of the pre-Columbian peoples, the richness of forms from the colonial times, the stamp of revolution at the beginning of the century and dashing contemporary achievements. It is worthwhile to realize how closely linked in this country is the stormy past with the present.

Mexico – the Country

The early stage of the pre-Columbian culture, Oltecs' culture (first millennium B.C.) left us the enormous naturalistic sculptures of heads from La Venta. The next culture – that of Maya's – played an important role in architecture. Its archaic beginnings lasted up to 300 A.D., the period of the First Empire – to the end of the ninth century, the period of the New Empire (after moving to Yucatan Peninsula in the ninth century) witnessed big development of cities – states Chicén Itzá, Uxmal, Mayapan which formed a union called Mayapan League after 1194. Mayan architecture was characterized by interest in the external walls of buildings and neglect of the interiors which resulted from tropical conditions and outdoor life as well as connection of architecture with the needs of astronomy. In the period of the First Empire, Mayan decorations were inspired by nature. The New Empire was characterized by geometrical decoration and stone mosaics. The Toltecs introduced portico, columns, hypostyle halls. "Maya arch" is a constructional achievement; it makes use of corbeled vaulting of openings which have, in result, a triangular or trapezium form.

Monumentalnym założeniem urbanistycznym Ameryki przedkolumbijskiej jest Teotihuacán (okres rozkwitu: lata 250 – 650 n.e.). Tu – według legendy – bogowie stworzyli słońce i tu wznosi się Piramida Słońca z najwspanialszą jego świątynią. Stanowi ona dominantę całego świętego obszaru, którego osią jest Droga Zmarłych biegnąca od Piramidy Księżyca do Cytadeli Quetzalcoátla stanowiącej – jak wiele innych świątyni amerykańskich – wynik wielokrotnego odbudowywania małej piramidy.

Okolo roku 600 zniszczyli Teotihuacán wojowniczy Toltekowie. W ich stolicy Tula (założonej na przełomie IX/X wieku) zasługuje na uwagę sławna Ściana Wężów w świątyni Quetzalcoátla. Bogate zdobnictwo i nikła troska o samą strukturę budowli są dla Tolteków charakterystyczne.

Z późniejszej fazy kultury Majów zdradzającej wyraźnie wpływy tolteckie pozostały budowle w Uxmal (Pałac Gubernatora z charakterystycznymi lukami Majów) i w doskonale zachowanym Chichen Itza.

Monte Albán to w latach 500 – 1400 ośrodek kultury Zapoteków, potem Misteków. Z czasów zapotekich pochodzi zagospodarowanie znajdującego się tam wzgórza tarasami, murami, placami, rampami i esplanadami. Centralny w tym zespole Wielki Plac otoczony jest świątyniami. Wiodą doń monumentalne schody, na nim znajdują się piramidy Adoratorio Central i Monticulo – prawdopodobnie obserwatorium o charakterystycznych kamiennych, trójkątnych przesklepieniach.

Przybyli okolo roku 750 Mistekowie podbijają Monte Albán i pobliskie miasto Mitla, które staje się ich ośrodkiem. Dekoracyjność mo-

Pre-Columbian America gave birth to Teotihuacán, a monumental urban organism (period of development: 250 – 650 A.D.). According to legend, in that place the gods created the sun, and its most magnificent temple – the Sun Pyramid – was erected there. The temple dominates over the whole sacred area whose axis is constituted by the Road of the Dead leading from the Moon Pyramid to Quetzalcoatl Cytadel which is, as a number of other American temples, a result of multiple building round a small pyramid. About 600, Teotihuacán was destroyed by the belligerent Toltecs. The famous Serpent Wall in Quetzalcoatl temple is in their capital Tula. Rich ornamentation and lack of care for the structure are characteristic of Toltecs. The later phase of Mayan culture is influenced by Toltecs which can be seen in buildings in Uxmal (Governor's Palace with characteristic Maya arches) and in well preserved Chichen Itza.

Monte Albán was in the years 500–1400 the cultural center of Zapotecs and then of Mixtecs. The Zapotecs developed the hill in Monte Albán by building terraces, walls, squares, ramps and esplanades. The Great Square is situated in the center; it is surrounded by temples. Monumental stairs lead to the square on which two pyramids are built: Adoratorio Central and Monticulo J – probably an observatory with characteristic triangular stone vaults in the corridors. The Mixtecs appeared there about 750; they Conquered Monte Albán and the neighboring city of Mitla which became their capital. Decorative mosaics and meanders from Mitla are opposed to the monumental scale of Monte Albán.

Decorative mosaics and meanders from Mitla are opposed to the monumental scale of Monte Albán.

1. Teotihuacán – ruiny, widok ogólny
2. Chichen Itza – widok ze świątyni na piramidę Kukulkana
3. Klasztor San Augustin – z kaplicą otwartą
4. Tlaxcala – Nuestra Señora de Ocotlán
5. Typowe pueblo w południowym stanie
6. Puebla – fragment pałacu kolonialnego
7. Zacatecas – Politechnika
8. Las Arboledas – stajnia

1. Teotihuacán – ruins, general view
2. Chichen Itza – view from the temple to the Kukulkan pyramid
3. San Augustin monastery with open chapel
4. Tlaxcala Nuestra Señora de Ocotlán
5. Typical pueblo in a southern state
6. Puebla – fragment of the colonial palace
7. Zacatecas – Polytechnic Institute
8. Las Arboledas – stables and paddock for horses

zaik i meandrów z Mitla przeciwstawia się monumentalnej skali Monte Albán.

Totonakowie (kultura okresu VIII–XII wieku) wzniesli w Tajin piramidę niszową o liczbie nisz wynoszącej 365, co nasuwa myśl o powiązaniach tej kompozycji z astronomią.

Aztekowie – twórcy ostatniej formacji cywilizacyjnej i państwowej środkowego Meksyku – pojawili się na tych terenach w XI wieku i od około roku 1325 panowali tu aż 200 lat ulegając dopiero siłom konkwestatorów. W miejscu ich stolicy – Tenochtitlanu powstało dzisiejsze miasto Meksyk.

W roku 1519 opanowują pobraże zatoki Meksykańskiej Hiszpanie. Powstaje wicekrólestwo – Nowa Hiszpania. Zdobywcy budują fortece w Villa Rica de La Vera Cruz (1519 r.), fortece w Atarazanas w Tenochitlanie (1521–24 r.), fortyfikacje Nuova Vera Cruz i Campeche (1557 r.). Do podboju duchowego kraju służą liczne kościoły i klasztory. W Meksiko, Puebla i Michoacán powstają katedry – siedziby biskupstw. Gdy zanika obronny charakter tych kościołów, uwiadamia się ich styl – importowany z Hiszpanii. Znajdą się w Meksyku ślady zapóźnionego gotyku, ślady andaluzyjskiego stylu mudejar, bogatego w detal stylu manuelańskiego z Portugalii (kościół św. Michała w Huejotzingo z poł. XVI wieku). Wznosi się przekryte drewnem na sposób mudejar trzynawowe świątynie typowe dla dominikanów, franciszkanów i augustianów. Odmienne warunki, odmienne potrzeby kultu wprowadzają jednak pewne modyfikacje stylowe. Wytwarza się niespotykany w Europie typ kaplicy otwartej – capilla abierta – umożliwiającej zebranym udział w nabożeństwie bez wchodzenia do kościoła.

W architekturze świeckiej pałaców i rezydencji konkwestatorów dokonana się zdumiewająca synteza koncepcji mieszkania wywodzącej się z Andaluzyj z układem domostwa przedkolumbijskiego występującego w kulturze Teotihuacanu, a więc małego patio otoczonego na parterze pomieszczeniami gospodarczymi a na piętrze mieszkalnymi. W miarę stabilizacji i wzrostu dobrobytu siedziby konkwestatorów bogato dekorowano.

Barok dekorujący początkowo logiczną tectoniczną strukturę budynku, wypełnia z czasem każde wolne miejsce ozdobami stwarzając w sumie atmosferę identyczną jak przedkolumbijska architektura, równie bogato zdobiona. Zatrudniano przecież lokalnych artystów wznoszących do dekoracji elementy otaczającej ich natury, a w postaci świątyni – nawet Boga – indiańskie rysy (Bosario w San Francisco Acatpec i fasada La Soledad w Oaxaca). I tak charakterystyczne dla okresu wcześniejszego są klasztor augustiański z Acolmán z lat 1550–60 czy monumentalny kościół franciszkański z Choluli zbudowany na największej piramidzie przedkolumbijskiej Ameryki.

Ale skłonność do dekoracyjności i malowniczości zdominowuje coraz bardziej formy europejskie. W drugiej poł. XVII wieku wiele jest przykładów mnożenia motywów do granic możliwości, dekoracyjnej przesady (kościół Dominikanów w Oaxaca, kościół Santa Maria Tonantzintla polyskujący płytkami ceramicznymi).

Jeszcze bogatsze zdobienie i załamanie tectoniki budowli wystąpi w następnym okresie XVIII wieku w stylu churrigueresco w sławnych fasadach-oltarzach typu fasady Soledad w Oaxaca i El Sagrario Metropolitano przy katedrze Meksykańskiej, czy fasadzie

Totonacs (culture of the period from the ninth to the twelfth century) erected in Tajin a niche-pyramid with 365 niches; their number makes us think that this composition was connected with astronomy.

The Aztecs – the creators of the last civilization and state formation in Central Mexico – appeared there in the ninth century and ruled from about 1325 for 200 years till they were defeated by the Conquistadors. The present Mexico City was built in place of their capital Tenochtitlan. We will talk about it in the next issue of „Architektura”.

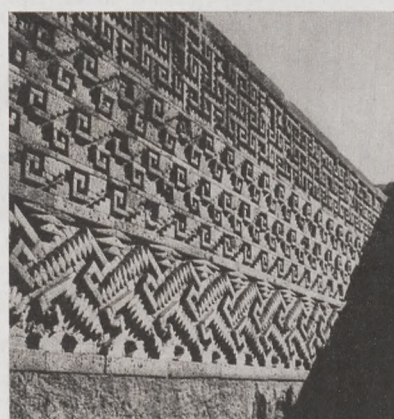
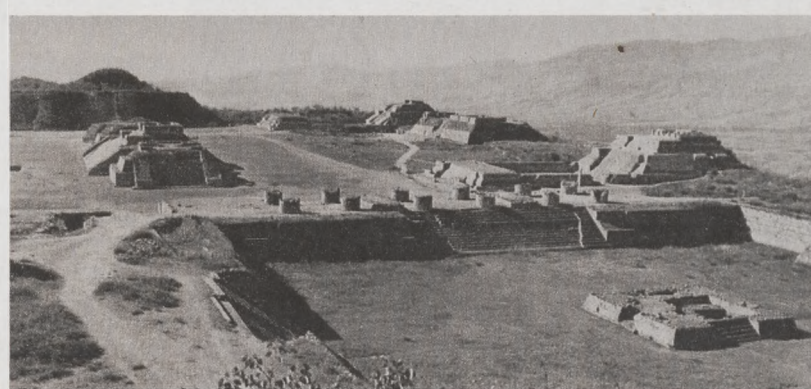
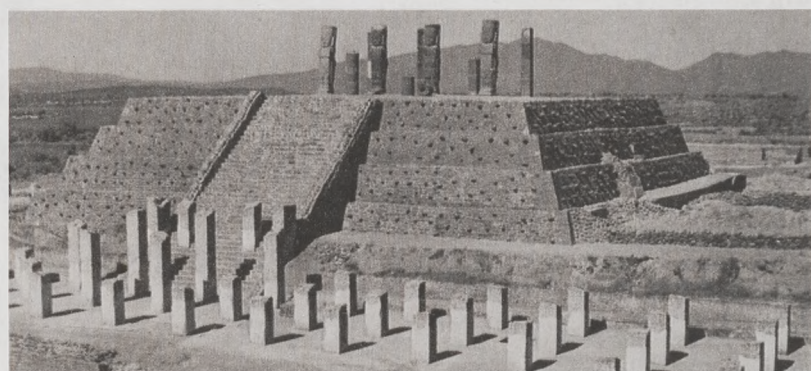
In 1519, the Spaniards conquered the lands situated on the Mexican Gulf and formed Vice-Kingdom of New Spain. The conquerors built a fortress in Villa Rica de la Vera Cruz (1519) and another one in Atarazanas in Tenochtitlan (1521–24), fortifications in Nueva Vera Cruz and Campeche (1557). Numerous churches and monasteries helped to conquer souls in the country. Cathedrals, seats of bishoprics were erected in Mexico, Puebla, Michoacan. When the defensive character of those churches disappeared, their style, imported from Spain, became apparent. In Mexico one can find traces of late Gothic, traces of Mudejar architecture from Andalusia, richly ornamented Manueline style from Portugal (St Michael's Church in Huejotzingo from the middle of the sixteenth century). Three-aisle churches with wooden vaults like in Mudejar were erected; they are typical for Dominicans, Franciscans and Augustians. However different conditions and cult needs introduced some stylistic modifications which gave rise to capilla abierta – a kind of an open chapel, not known in Europe, which made it possible to take part in the mass without entering the church.

The secular architecture of palaces and conquistadors' residences is an amazing synthesis of residential concepts originated in Andalusia with a layout of pre-Columbian houses met in the Teotihuacan culture, i.e. a small patio surrounded by utility rooms on the first level and living quarters on the second level. With the growing stabilization and wealth, the conquistadors' houses were richly ornamented.

The Barocco, initially decorating the tectonically logical building structure, gradually began to fill every free space with ornaments, creating after a time an atmosphere identical to that of the pre-Columbian architecture, equally lavishly ornamented. It should be remembered that local artists were employed; they decorated the houses with the elements of the surrounding nature and gave Indian features to saints and even God (Bosario in San Francisco Acatpec and the La Soledad façade in Oaxaca). Characteristic for the earlier period were Augustian monastery in Acolman (1550–60) or the monumental Franciscan church in Cholula built on the biggest pyramid in the pre-Columbian America.

Decoration and painting dominates more and more over the European forms. The second half of the seventeenth century witnesses augmentation of motifs to the limits of possibility, decorative exaggeration (Dominican church in Oaxaca, the church Santa Maria Tonantzintla glittering with ceramic tiles).

Yet more lavish ornamentation and breakdown of the building tectonics appeared in the eighteenth century in Churrigueresque style, in famous façades-altars, as the façade

9. La Venta – rzeźba głowy (kultura Olmeków)
10. Uxmal – fragment Pałacu Gubernatora z widocznym „lukiem Majów”
11. Tula – ruiny
12. Monte Albán – ruiny
13. Mitla – ruiny, meander kamienny
14. Tajin – piramida niszowa
15. Bonampak – malowidła Majów
16. Palenque – piramida
17. Campeche – ruiny miasta
18. Vera Cruz – Plac Centralny
19. Huejotzingo – wnętrza kościoła (przykład stylu manuelańskiego)
20. Calpan – fragment jednej z narożnych kaplic ujmujących plac przed kościołem
21. Puebla – patio kolonialnego pałacu
22. Palenque – ruiny pałacu
23. Cuernavaca – Pałac Corteza

9. La Venta – sculptured head (Olmecs' culture)
10. Uxmal – fragment of Governor's Palace with visible „Maya arch”
11. Tula – ruins
12. Monte Albán – ruins
13. Mitla – ruins, stone meander
14. Tajin – pyramid with niches
15. Bonampak – Mayan paintings
16. Palenque – pyramid
17. Campeche – ruins of the city
18. Vera Cruz – Central Square
19. Huejotzingo – church interior (example of Manueline style)
20. Calpan – fragment of a corner chapel bordering the square in front of the church
21. Puebla – patio in a colonial palace
22. Palenque – ruins of palace
23. Cuernavaca – Cortez's Palace

9
10

11

12

13

14

architektura 5-6 '78

9
10

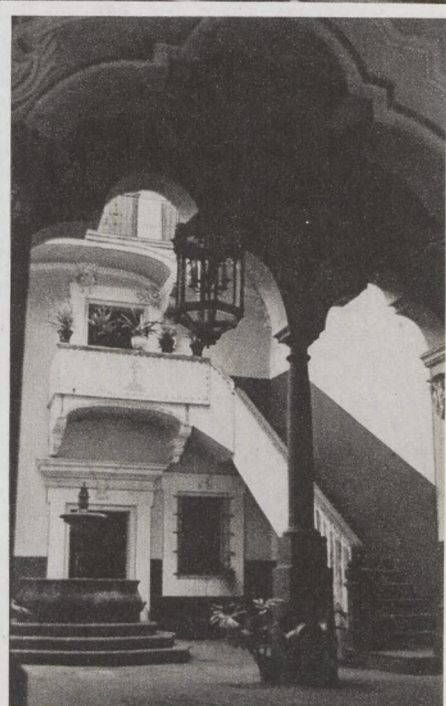
15
16

11

17
18

12

19
20
21

13

14

22
23

kościół Nuestra Señora de Ocotlán w Tlaxcala.

Gdy założono w Meksyku w latach osiemdziesiątych XVIII wieku akademię w Tlaxcala pod nazwą „Real Academia de San Carlos de Nueva España” zjawili się tam wpływy francuskie i francuski klasycyzm (poza Meksykiem Palacio Rul w Guanajuato, fontanna Neptuna w Querétaro).

Architektura wieku dziewiętnastego w Meksyku odpowiada w dużym stopniu rozwojowi architektury Europy. Panuje w niej eklektyzm historyczny, poszukiwania materiałowo-techniczne, l'Art Nouveau. Po rewolucji w roku 1910 tworzy się nowy styl przesycony nacjonalizmem nawiązującym w latach dwudziestych naszego wieku do kolonialnych form hiszpańskich. Z czasem kształtują się nowe nurty – kolejna reakcja podbudowana konstruktywistycznymi poszukiwaniami w Europie. Czołowymi przedstawicielami tego kierunku byli Jose Villagran Garcia (sanatorium Huipulco – 1929), Juan O'Gorman oraz Juan Legorreta (domy robotnicze w Elorduy – 1930 r.). Architekci ci niezależnie od swoich zainteresowań estetycznych wnikali głęboko w socjalne aspekty architektury istotne w warunkach meksykańskich. Poszczególne tendencje nie pojawiały się jako czyste zjawiska kolejno po sobie następujące lecz często równoległe, będąc niekiedy w jaskrawej sprzeczności, jak choćby wspomniany wyżej konstruktywizm czy funkcjonalizm i neokolonialne formy architektury hiszpańskiej.

Oryginalnością meksykańską w skali światowej stają się dzieła lat pięćdziesiątych wprowadzające monumentalną polichromię i mozaikę do przestrzeni urbanistycznej. Są to: Teatr Insurgentów, Miasteczko Uniwersyteckie i Centrum Zdrowia w Meksyku. Erupcja tego rodzaju twórczości była kolejną reakcją na kosmopolityczne tendencje przynieszone przez nurty funkcjonalizmu. Kierunek ten minął jednak wkrótce: zbyt powierzchownie interpretował tradycję środowiska. Głębszą analizę tych problemów wiążącą przestrzeń zewnętrzną z niezwykle swobodnie zaprojektowaną przestrzenią wewnętrzną przeprowadzili A. Zabłudowski i T. Gonzales de Leon oraz A. Legorreta. Traktując barwę w skali urbanistycznej jako zmodernizowaną reminiscencję puebla meksykańskiego (L. Barragan) kształtują oni dzisiejszą najnowszą architekturę Meksyku. Dużą rolę odgrywają w niej specjalistyczne instytucje jak Instituto Mexicano del Seguro Social założony w roku 1942, CAPFCE – instytucja programująca i typizująca budynki szkolne założona w roku 1944, nagrodzona za projekt typowej szkoły wiejskiej wykorzystanej w wielu krajach Ameryki Środkowej, na Kubie, w Pakistanie, Tanzanii i Jugosławii oraz stosunkowo nowa IFONAVIT – instytucja koordynująca i typizująca tanie, społeczne budownictwo mieszkaniowe założona w roku 1972.

Wśród obiektów współczesnej architektury meksykańskiej zasługują na uwagę obiekty związane z wypoczynkiem i turystyką (Acapulco, Isla de Mujeres; z nowszych zespołów ośrodek wypoczynkowy Cancun, a po stronie Pacyfiku Manzanillas, kompleks hotelowy zaspokajający nie tylko potrzeby funkcjonalne, ale i tęsknoty do regionalnej tradycyjnej formy). Centrum współczesnej architektury – to jednak miasto Meksyk, które będzie tematem drugiej części fotoreportażu.

Soledad in Oaxaca, El Sagrario Metropolitano at the Mexico's cathedral and the façade of the church Nuestra Señora de Ocotlán in Tlaxcala.

In the eighties of the eighteenth century, the „Real Academia de San Carlos de Nueva España” was founded in Mexico; it soon brought French influence and French classicism (apart from Mexico City: Palacio Rul in Guanajuato, Neptune fountains in Queretaro).

The nineteenth-century architecture resembled, to a considerable degree, the development of architecture in Europe. This period in the Mexican architecture is called „Porfirism” (from the first name of the then president Porfirio Diaz) and covers historical eclecticism, material and technical research and Art Nouveau. After the revolution of 1910, a new style was born, pervaded with nationalism which in the twenties referred to colonial Spanish forms. With the passing of time new trends were formed, based on constructivist tendencies in Europe. This trend was represented, above all, by José Villagran Garcia (Huipulco sanatorium 1929), Juan O'Gorman and Juan Legorreta (workers' houses in Elorduy 1930). Independently from their aesthetic interest, those architects were deeply involved in the social aspects of architecture essential in Mexican conditions. The individual tendencies did not appear as clear phenomena one after another, but often parallel and were frequently opposed to one another (e.g. constructivism and formalism vs. neocolonial forms of Spanish architecture).

In the fifties, the Mexican architecture became original on world scale, introducing monumental polychromy and mosaics to urban space. To those works belong the Insurgentes Theater, the University Campus and the Health Center in Mexico. The eruption of this kind of creativity was another reaction against cosmopolitan tendencies brought by functionalistic currents. This trend was short-lived for it interpreted the local traditions too superficially. The more profound analysis of those problems, linking the outer space with very freely designed inner space (A. Zabłudowski, T. Gonzales de Leon and A. Legorreta), treating color on urban scale as a modernized reminiscence of Mexican pueblo (L. Barragan) influences the present, modern architecture of Mexico. A considerable role is played by branch institutions such as Instituto Mexicano del Seguro Social founded in 1942, CAPFCE – an institute designing typical school buildings founded in 1944, awarded for a design for a typical village school used in many countries in Central America, Cuba, Pakistan, Tanzania and Yugoslavia, and IFONAVIT – an institute coordinating typical, low-cost cooperative housing, founded in 1972. The structures connected with recreation and tourism are particularly interesting in the contemporary Mexican architecture (Acapulco, Isla de Mujeres, and new recreation center Cancun; on Pacific coast – Manzanillas, a hotel complex which fulfills not only functional needs but also a yearning for regional traditional forms).

However, the center of contemporary architecture is in Mexico City which will be the subject of the second part of those reflections.

Tadeusz Barucki

Tadeusz Barucki

24. Zacatecas – fragment fasady Katedry

25. Guadalajara – katedra

26. Cholula – ruiny piramidy przedkolumbijskiej z kościołem Franciszkanów na szczycie

27. Tonantzintla – kościół Santa Maria de Tonantzintla, detal dekoracji

28. Oaxaca – kościół Santo Domingo, dekoracja plastyczna sklepienia kruchty („drzewo Św. Dominika”)

29. Puebla – pawilon wystawowy

30. Guadalajara – wnętrze supermarketu

31. Cuernavaca – hala targowa

32. Oaxaca – osiedle

33. Campeche – Ratusz – sala zebrania

34. Campeche – wiata na bazarze

35. Ciudad Juarez – muzeum

36. Acapulco – typowy hotel nadmorski

37. Toluca – fabryka samochodów

24. Zacatecas – fragment of the Cathedral frontage

25. Guadalajara – Cathedral

26. Cholula – ruins of pre-Columbian pyramid with Franciscan church on the top

27. Tonantzintla – church of Santa Maria de Tonantzintla decoration detail

28. Oaxaca – Santo Domingo church, artistic decoration on the porch vault („St Dominic's tree”)

29. Puebla – exhibition pavilion

30. Guadalajara – supermarket interior

31. Cuernavaca – market hall

32. Oaxaca – development

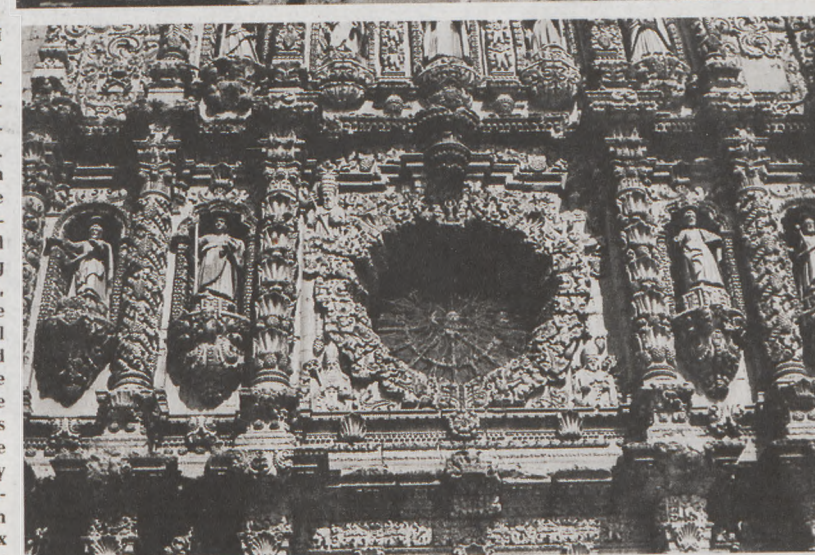
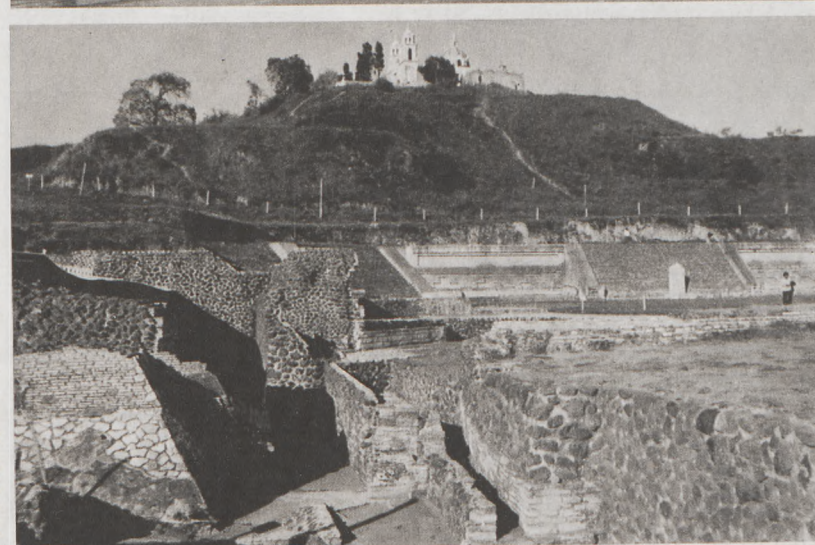
33. Campeche – City Hall – meeting hall

34. Campeche – roofing on a bazaar

35. Ciudad Juarez – museum

36. Acapulco – typical seaside hotel

37. Toluca – car factory

24

25

26

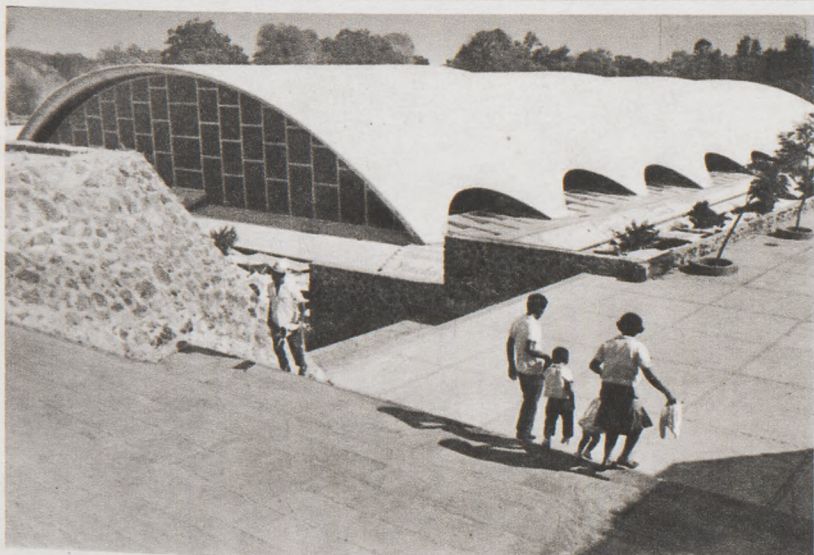
27

28

24

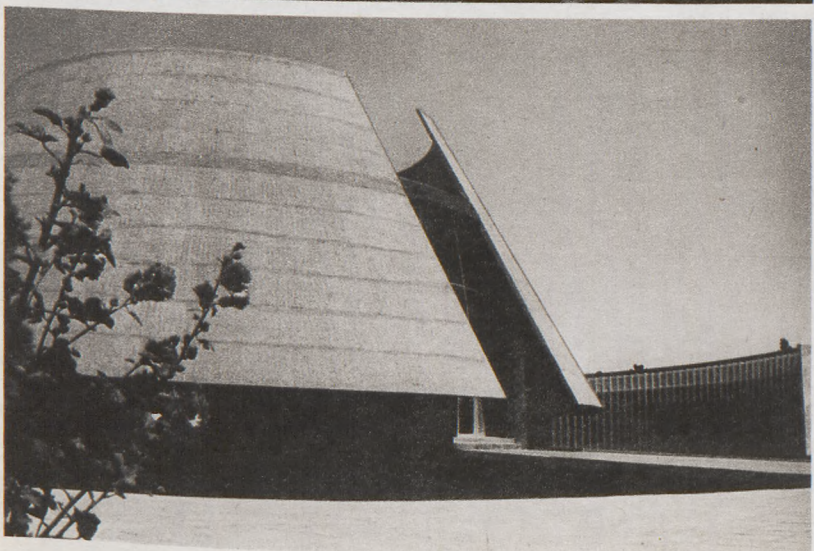
25

26

27
28

architektura 5-6 '78

29
30

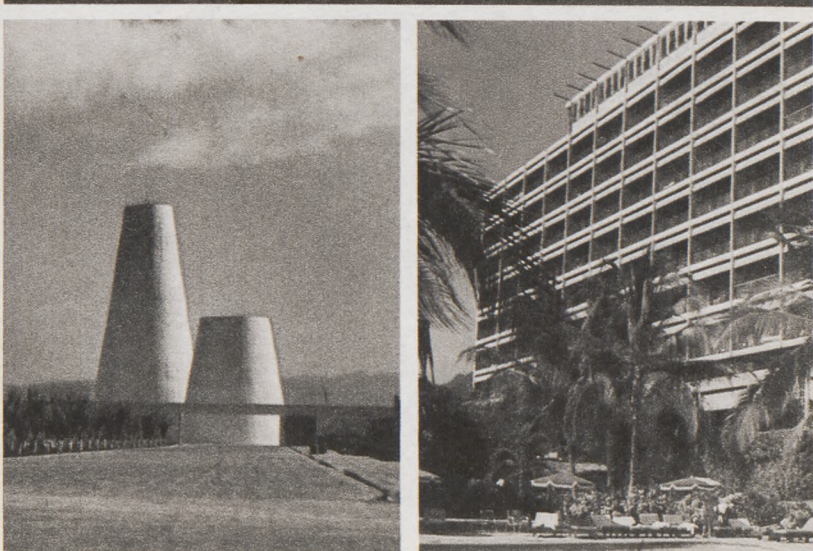
31
32

33
34

35
36
37

11

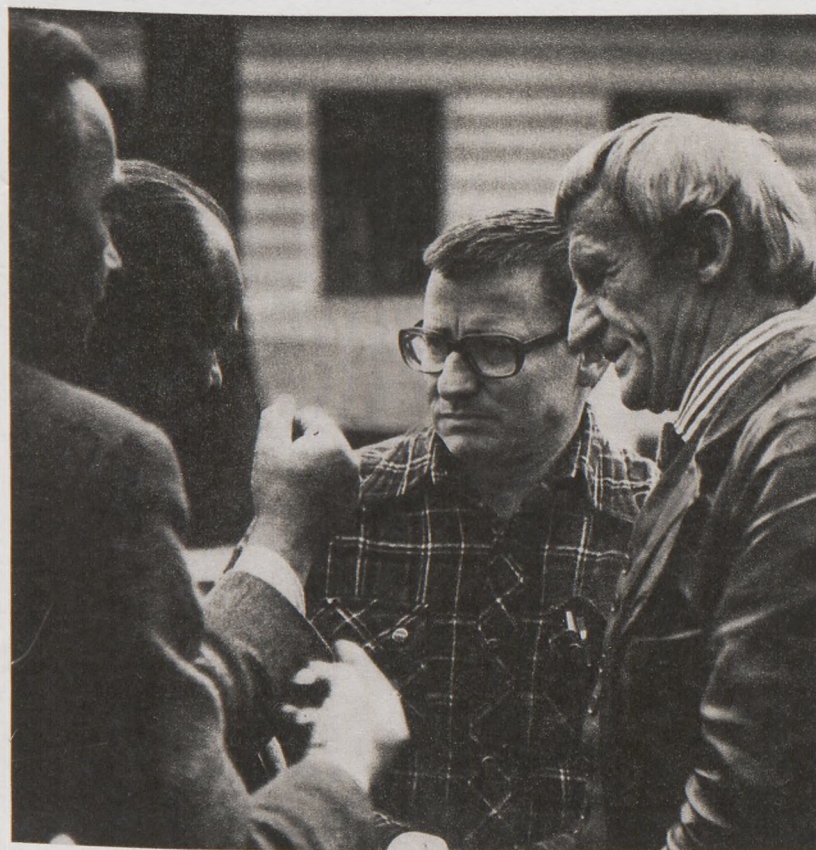
**Walny Zjazd
Stowarzyszenia Architektów Polskich – SARP
Central Congress
of the Association of Polish Architects – SARP**

Minęły już echa Walnego Zjazdu SARP, szeroko relacjonowanego przez codzienne środki masowego przekazu. Dla udokumentowania tego ważnego w Stowarzyszeniu wydarzenia publikujemy fotoreportaż oddający atmosferę Zjazdu. Rozpoczynamy zdjęciem Jerzego Buszkiewicza, ustępującego prezesa, który jak widać zadowolony jest z odbytej, bogatej w wydarzenia kadencji. Kończymy zdjęciem nowo wybranego prezesa Tadeusza Mrówczyńskiego, którego czeka wiele pracy, lecz mamy nadzieję – owocnej. W perspektywie jawią się przecież nie tylko sprawy codzienne, czeka nas Kongres UIA w Warszawie. Nowo wybranemu Zarządowi Głównemu SARP, Prezesowi i całemu naszemu Stowarzyszeniu „Architektura” składa tą drogą życzenia dobrej kadencji, co najmniej równie dobrej jak miniona. Jako pismo Stowarzyszenia oblicujemy taką pomoc w tej pracy na jaką tylko nas będzie stać.

The repercussions of the SARP General Congress which was so widely discussed by the mass media, have already passed. To document this important for the Association event we present a photo report reflecting the atmosphere at the Congress. The first photo presents the retiring President Jerzy Buszkiewicz who is, as can be seen, satisfied with the past term, rich in events. The last photo presents the newly elected President Tadeusz Mrówczyński who will be faced with a lot of work – fruitful, we hope. The incoming days will bring not only everyday matters but also the UIA Congress in Warsaw. „Architektura” wishes a good term – or at least not worse than the previous one – to the newly elected SARP Board, the President and whole Association. As Association's magazine we promise to help in the work as much as we can.

Dom mieszkalny przy ul. Karowej The Apartment House in Karowa St. in Warsaw

Autorzy: arch. arch. Henryk Dąbrowski, Jerzy Kuźmienko, Janusz Nowak, Piotr Sembrat, Adam Snopek

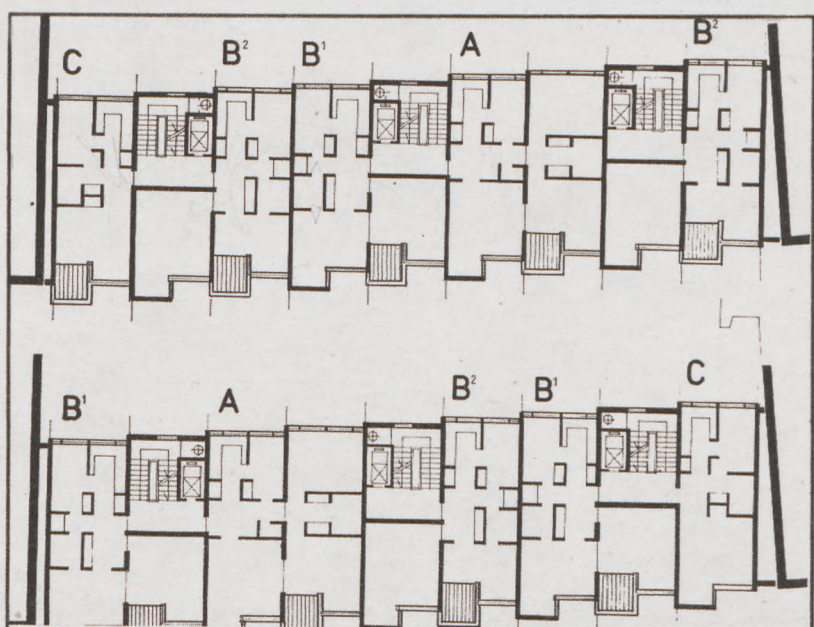
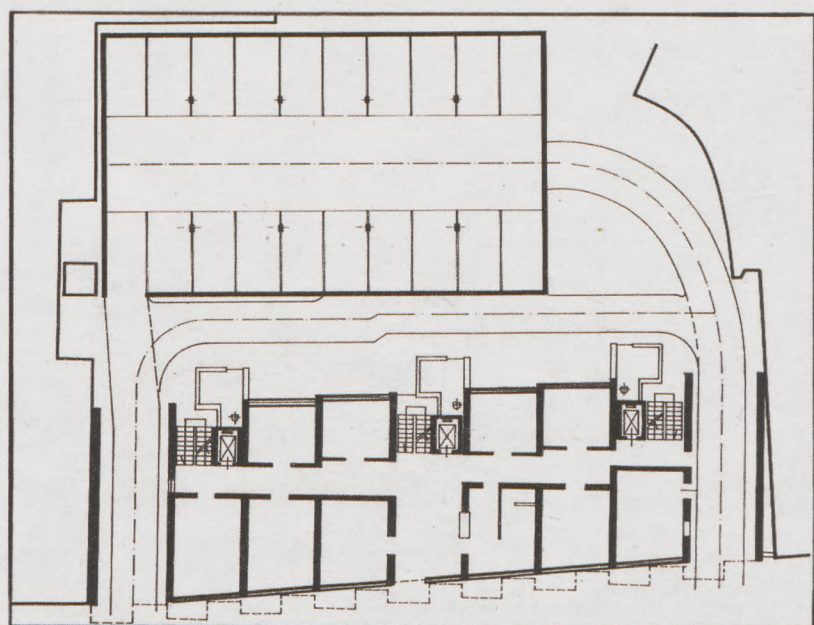
Powierzchnia zabudowy – 534 m², pow. użytkowa mieszkań – 2 993 m², kubatura – 15 236 m³. Konstrukcja – cegła żerańska w układzie poprzecznym. Projekt opracowano w Zakładzie Projektowania Kombinatu Budownictwa Miejskiego – Warszawa Śródmieście.

Authors: architects Henryk Dąbrowski, Jerzy Kuźmienko, Janusz Nowak, Piotr Sembrat, Adam Snopek

Building area – 534 sq.m, usable floor area of the apartments – 2,993 sq.m, cubage – 15,236 cu.m. Construction – cross-bond Żerań brick. The design was prepared in Zakład Projektowania Kombinatu Budownictwa Miejskiego (Designing Office of the Housing Plant) Warsaw - Downtown.

Budynek usytuowany jest w reprezentacyjnej części Warszawy w pobliżu Krakowskiego Przedmieścia, vis-à-vis klasztoru SS. Wizytok. Ulica Karowa w tym miejscu stromo opada ku Wiśle, co nasunęło autorom koncepcję zróżnicowania wysokości budynku, aby gabarytami „wpasować” go między dwa istniejące domy. Z dwóch koncepcji rozwiązania Urząd Konserwatorski w Warszawie wybrał wariant drobnomodułowego rozczłonkowania ściany frontowej, kontrastującego z detalem zabytkowego budynku bankowego. Każde mieszkanie jest akcentowane w elewacji wykuszem i balkonem-loggią. Spokojny parter-cokół odcina budynek od terenu. Znajdą się w nim pomieszczenia techniczne i usługowe. Za budynkiem zaprojektowany został dwukondygnacyjny garaż. (Ł.Z.)

The building is situated in the representative part of Warsaw, near to Krakowskie Przedmieście St., facing Visitants' convent. In that area, Karowa St. descends steeply to the Vistula, which gave rise to the designers' idea to differentiate the height of the building so as to „fit” its dimensions to the two existing neighboring houses. Presented with two designs of elevation, the Office for Preservation of Historic Monuments chose the variant of small-module division of the front wall, contrasting with the details of historic bank building. Every apartment is accentuated in the elevation by a bay and a balcony. The mild ground floor separates the building from the site. It will include technical and service rooms. Behind the building, a two-level garage was located. (Ł. Z.)

3. Plan parteru i drugiej kondygnacji garażu

4. Plany typowych pięter. A – mieszkania czteropokojowe; B1 i B2 – mieszkania trzypokojowe; C – mieszkania dwupokojowe

5. Elewacja od strony ul. Karowej

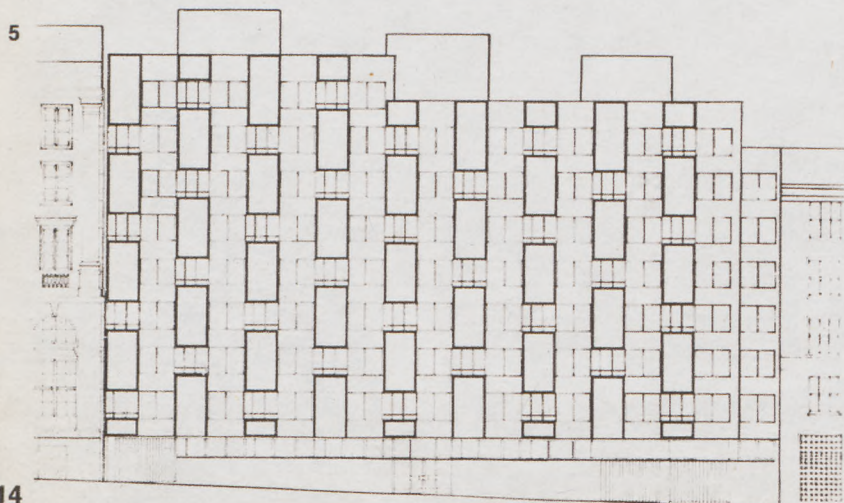
3. Plan of ground floor and second level of the garage

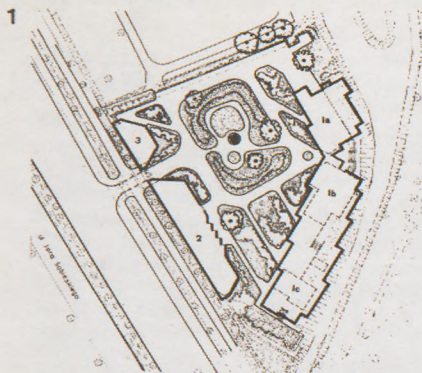
4. Plans of typical stories. A – four-room apartments; B1 and B2 – three-room apartments; C – two-room apartments

5. Elevation on Karowa St.

1. Widok od strony Krakowskiego Przedmieścia
2. Widok od strony wschodniej

1. View from Krakowskie Przedmieście St.
2. View from the east

1. Sytuacja. 1a, b, c – budynek mieszkalny, 2 – pawilon klubowy, 3 – przedszkole
2. Widok od Al. Sobieskiego
3. Elewacja wschodnia i przekrój poprzeczny
4. Elewacja zachodnia i przekrój poprzeczny
5. Plan parteru. A – budynek 1a; B – budynek 1b, c
6. Plan drugiej kondygnacji. A – budynek 1a; B – budynek 1b, c

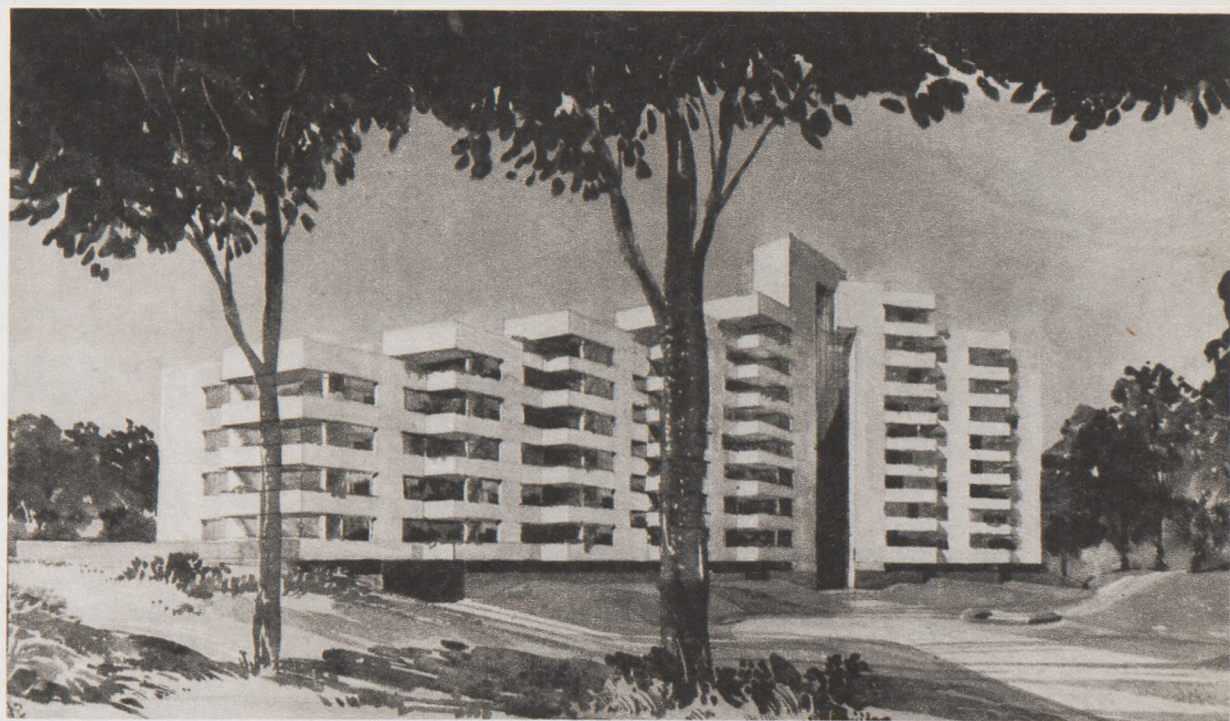
1. Site plan, 1a, b, c – apartment house; 2 – club pavilion; 3 – kindergarten
2. View from Sobieskiego Ave.
3. East elevation and cross-section
4. West elevation and cross-section
5. Ground plan. A – 1a building; B – 1b, c building
6. Plan of the second level. A – 1a building; B – 1b, c building

Budynek mieszkalny przy Alei Sobieskiego w Warszawie

Autorzy: arch. arch. Janusz Nowak, Piotr Sembrat (główny projektant), inż. Andrzej Krawczyk (konstrukcja)

Powierzchnia terenu – 0,65 ha, w tym: zabudowa – 0,29 ha, drogi i ciągi piesze – 0,12 ha, zieleni – 0,34 ha. Pow. użytkowa – 6 338 m², w tym: pow. mieszkalna – 5 197 m², pow. parteru – 534,5 m², budynek socjalny – 606,6 m², kubatura – 30 180 m³, w tym: budynek mieszkalny – 26 800 m³, budynek socjalny – 3 770 m³. Konstrukcja ścian kondygnacji pierwszej – wylewana w szalunkach przestawnych, konstrukcja nośna – szkielet prefabrykowany rama H w układzie podłużnym, ściany szczytowe prefabrykowane (technologia „Ż”), ściany osłonowe z gazobetonu. Projekt wykonano w Zakładzie Projektowania Kombinatu Budownictwa Miejskiego – Warszawa Śródmieście.

Budynek mieszkalny dla pracowników Biur Radcy Handlowego i Radcy Ekonomicznego Ambasady ZSRR został zlokalizowany przy Alei Sobieskiego na skraju Parku Sieleckiego. Tarasowa bryła budynku osiąga jedenaście kondygnacji. Dom składa się z trzech wydzielonych zespołów mieszkalnych wyposażonych w niezależne pionory komunikacyjne (hall wejściowy, klatka schodowa, winda, zsyp na śmieci). Ze względu na hałas budynek został odsunięty od ulicy o trzydzieści metrów.

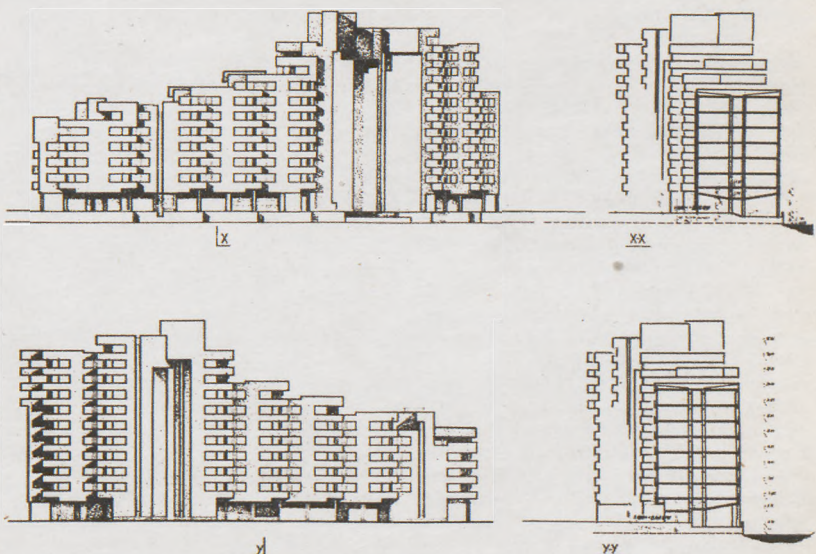

The Apartment House by Sobieskiego Avenue in Warsaw

Designers: architects Janusz Nowak, Piotr Sembrat (general designer), engineer Andrzej Krawczyk (construction)

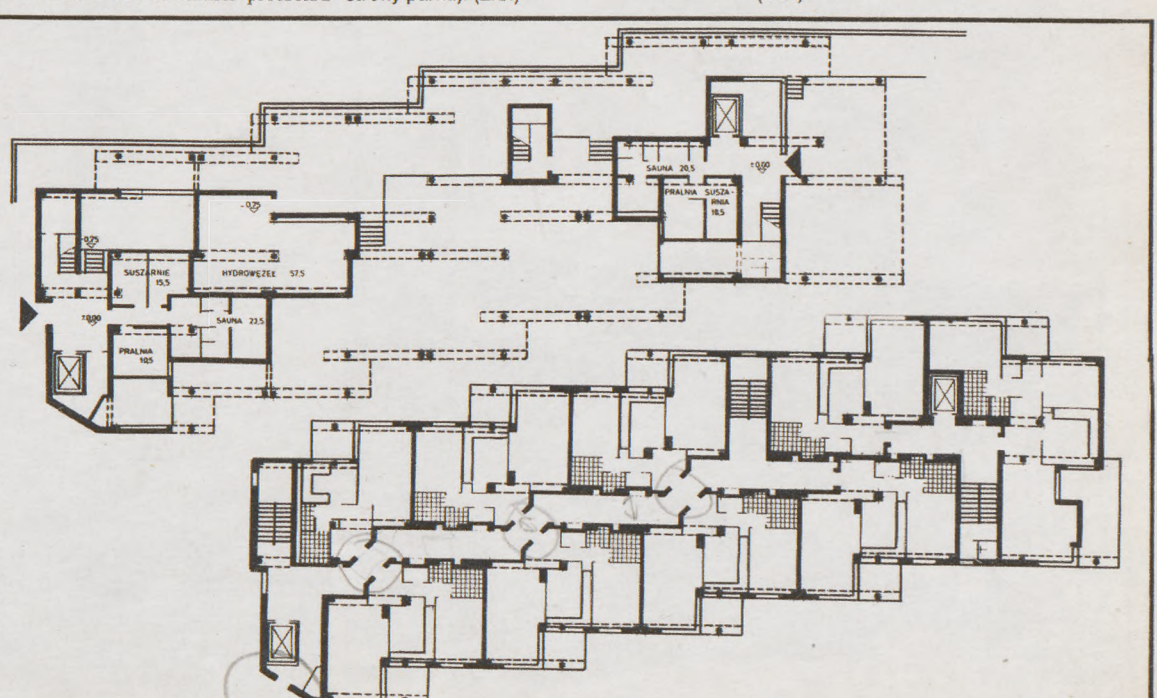
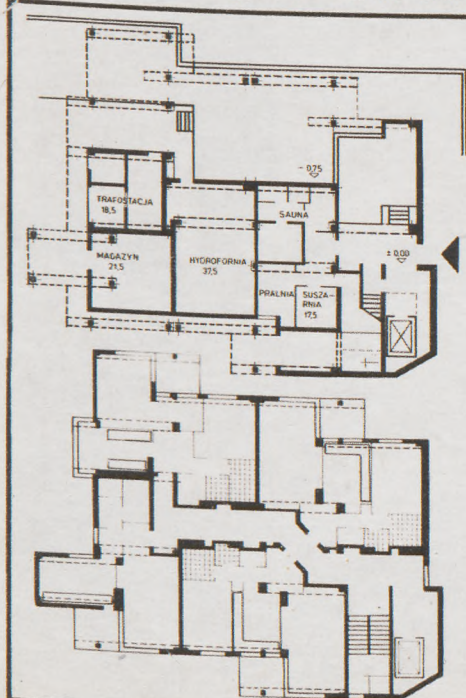
Site area – 0.65 ha, including: building area – 0.29 ha, roads and pedestrian paths – 0.12 ha, green area – 0.34 ha, usable floor area – 6,338 sq.m, including: living area – 5,197 sq.m, ground floor – 534.5 sq.m, amenities building – 606.6 sq.m, cubage – 30,180 cu.m, including: apartment house – 26,800 cu.m, amenities building – 3,770 cu.m. Construction of first floor walls – cast in movable formwork, load-bearing construction – H frame prefabricated skeleton in longitudinal arrangement, prefabricated end walls (“Ż” technology), curtain walls of foam concrete. The design was prepared in Zakład Projektowania Kombinatu Budownictwa Miejskiego (Designing Office of the Municipal Housing Plant) Warsaw-Downtown.

The apartment house for the employees of the Trade Attaché's Office and the Economic Attaché's Office of the USSR Embassy was located by Sobieskiego Ave. by the Sielecki Park. The terraced mass of the building reaches eleven stories. The house consists of three separate housing units each furnished with an independent communication (entrance hall, staircase, elevator, garbage chute). Because of street noise the building was set back 30 m. The house is further protected

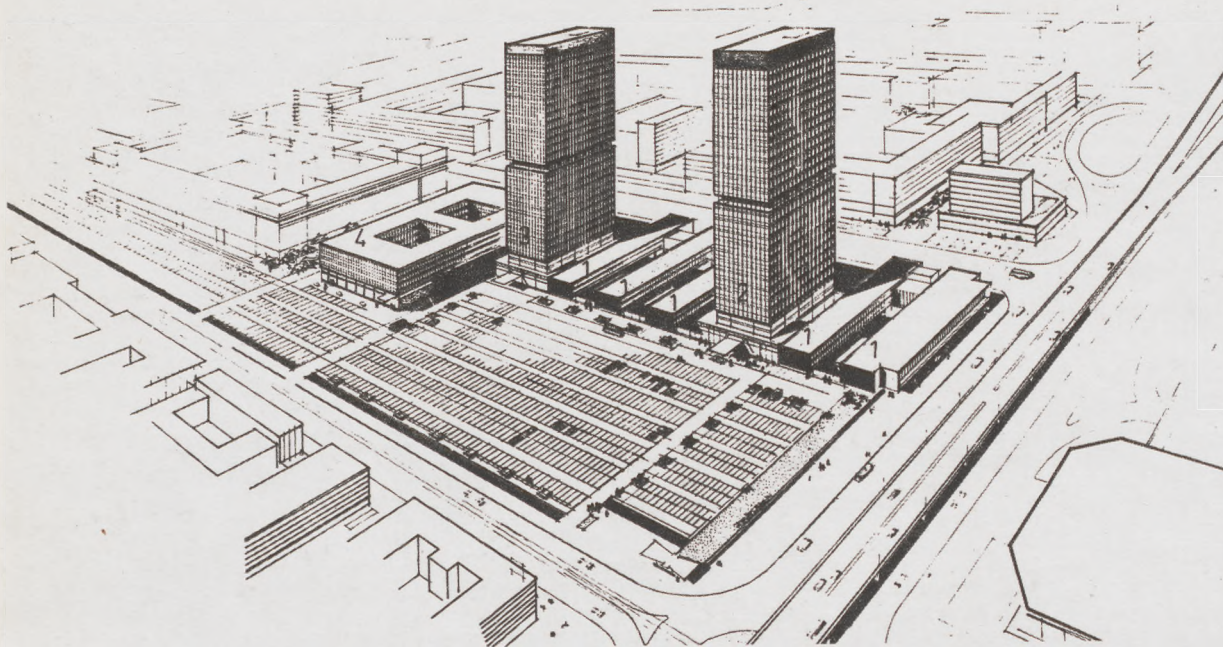

Dodatkową osłonę akustyczną stanowi budynek socjalny, usytuowany wzdłuż Alei Sobieskiego. Mieści się w nim sala kinowa o 130 miejscach ze sceną i zapleczem, sauna z barem, świetlica dla dzieci, klub z biblioteką i portiernią. Projekt przewiduje uporządkowanie terenów zielonych i stawu znajdującego się w pobliżu budynku mieszkalnego (od strony parku). (Z.S.)

from the noise by the amenities building located along Sobieskiego Ave. It includes a movie theater with 130 seats, a stage and backstage area, sauna with bar, play-room for children, club, library and the doorman's quarters. The design envisages landscaping of the green areas and cleaning the pond situated near the house (on the park side). (Z.S.)

1

Budynki biurowe w Zachodnim Rejonie Centrum Warszawy

Autorzy: arch. arch. Witold Piasecki i Janusz Roszak

Powierzchnia terenu – 3,7 ha, powierzchnia użytkowa – 67 200 m², kubatura – 308 800 m³. Konstrukcja – szkielet stalowy; w budynkach wysokich zewnętrzne ściany osłonowe aluminiowe typu „Feal”. Budynki wyposażone będą w klimatyzację i wentylację mechaniczną. Projekt opracowano w Miejskim Biurze Projektów „War-Cent” w Warszawie.

W bezpośrednim sąsiedztwie Dworca Centralnego (na rogu ulic Chmielnej i Marchlewskiego) usytuowane zostaną m. in. biura Centralnego Związku Spółdzielni Rolniczych „Samopomoc Chłopska”, co będzie wygodne dla przyjeżdżających do Warszawy interesantów. W tym samym kompleksie znajdą się również Instytut Ekonomiki Rolnictwa oraz redakcje i biura wydawnictwa RSW – „Prasa-Książka-Ruch”. Lokalizacja redakcji dzienników i czasopism w tym rejonie podyktowana została niewielką odległością do największej w Warszawie drukarni prasowej przy ul. Miedzianej. Wszystkie obiekty (dwa dwudziesto-ośmiokondygnacyjne wieżowce, pięć trzykondygnacyjnych pawilonów i jeden budynek czterokondygnacyjny) połączone są ze sobą na poziomie parteru krytymi łącznikami. Wej-

Office Buildings in the West Region of Warsaw Center

Designers: architects Witold Piasecki and Janusz Roszak

Site area – 3.7 ha, usable floor area – 67,200 sq.m, cubage – 308,800 cu.m. Construction – steel skeleton, in high rise buildings aluminum perimeter curtain walls of “Feal” type. The buildings will be furnished with an air-conditioning system and mechanical ventilation. The design was prepared in Miejskie Biuro Projektów (Municipal Designing Office) „War-Cent” in Warsaw.

The offices of the Central Union of Agricultural Cooperatives „Samopomoc Chłopska” will be located in the direct vicinity of the Central Railroad Station (on the corner of Chmielna and Marchlewskiego Streets) which will be handy for the clients coming to Warsaw. The Agricultural Economics Institute as well as editorial and other offices of the Workers’ Publishing Cooperative „Prasa-Książka-Ruch” will be located in the same complex. A short distance to the biggest Warsaw press printing house on Miedziana St. was the main factor influencing the location of the editorial offices of dailies and magazines in that region. All the structures (two twenty-eight story buildings, five three-story pavilions and one four-story building) are linked by roofed pas-

sage do nich prowadzą zarówno od ul. Chmielnej, jak i bezpośrednio z projektowanego dla 800 samochodów parkingu, który powstanie na płycie przykrywającej wykop kolei średnicowej. Na najniższych kondygnacjach umieszczone zostaną między innymi ogólnodostępne lokale usługowe. Na kondygnacjach wyższych będą lokale redakcyjne, ośrodki elektronicznej techniki obliczeniowej, agencje central handlu zagranicznego itp. W wieżowcu położonym bliżej ul. Marchlewskiego, znajdują się pomieszczenia wydawnictwa, a w następnym pomieszczenia CZRS. Instytut Ekonomiki Rolnictwa mieścić się będzie w budynku czterokondygnacyjnym (Ł. Z.)

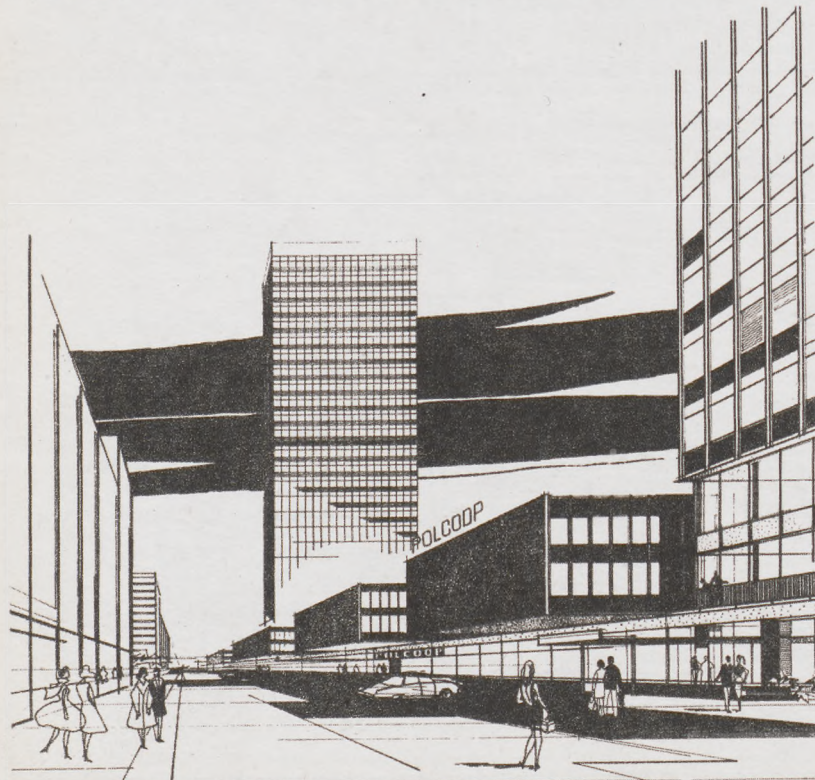
Naszym zdaniem

Trudno oprzeć się wrażeniu, że przybędzie stolicy jeszcze jedna kamienna pustynia. Budynki zaprojektowane jak „od linijki” tworzą zespół obiektów po prostu nudny, a zagubienie ludzkiej skali potęguje dodatkowo największy (a chyba i najdroższy) w Warszawie parking od strony Al. Jerozolimskich. Rozumiemy konieczność tej inwestycji, nie wierzymy jednak, że proponowane tutaj rozwiązanie architektoniczne jest rozwiązaniem optymalnym.

In our opinion

We cannot help thinking that the capital will get one more „concrete jungle”. The buildings, designed stiff and with straight lines, create simply a dull complex. The impression that the human scale was lost is enhanced by the biggest (and probably the most expensive) parking lot in Warsaw by Jerozolimskie Ave. We understand that this investment is necessary but we do not believe that the proposed architectural solution is the best possible one.

2

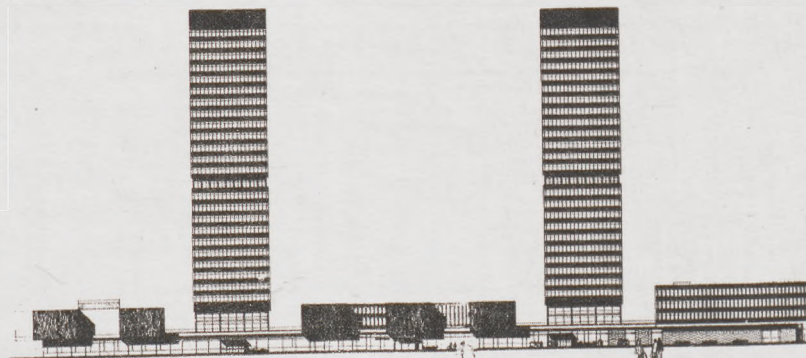

16

1. Sytuacja. 1 – pawilony trzykondygnacyjne, 2 – budynek CZRS, 3 – budynek RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 4 – budynek IER, 5 – parking
2. Widok od ul. Chmielnej w stronę ul. Marchlewskiego
3. Elewacja północna (od strony ul. Chmielnej)
4. Obecny wygląd skrzyżowania Al. Jerozolimskich i ul. Marchlewskiego

1. Site plan. 1 – three-story pavilions, 2 – the building for the Central Union of Agricultural Cooperatives, 3 – the building for the Workers’ Publishing Cooperative „Prasa-Książka-Ruch”, 4 – the building for the Agricultural Economics Institute, 5 – parking lot
3. North elevation (from Chmielna St.)
4. The present view of Jerozolimskie Ave. and Marchlewskiego St. intersection

3

4

architektura 5-6 '78

Rozbudowa Biblioteki Głównej Politechniki Warszawskiej

The Expansion of the Main Library of the Warsaw Politechnic

Autorzy: arch. arch. Konrad Kucza-Kuczyński (generalny projektant terenów centralnych Politechniki Warszawskiej), Hanna Gutkiewicz-Czajkowska

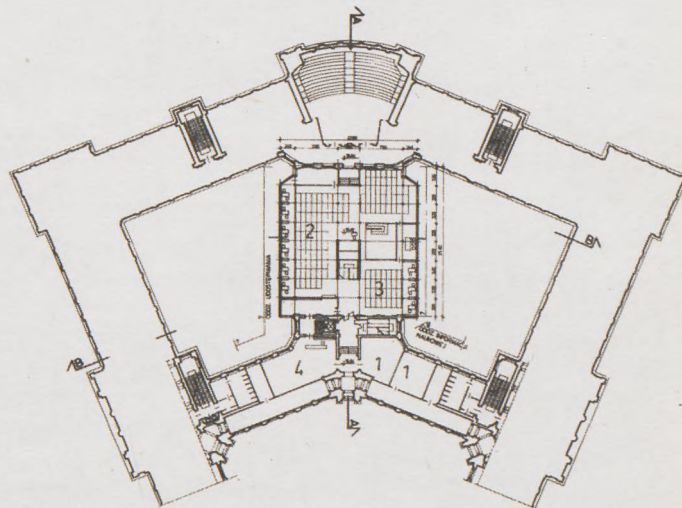
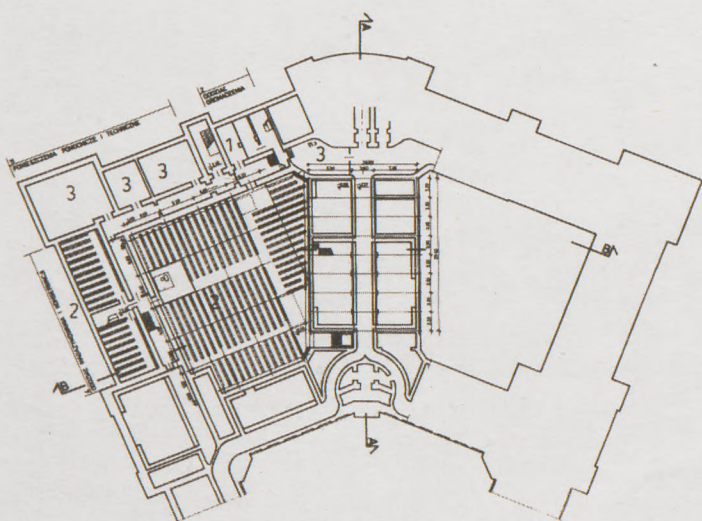
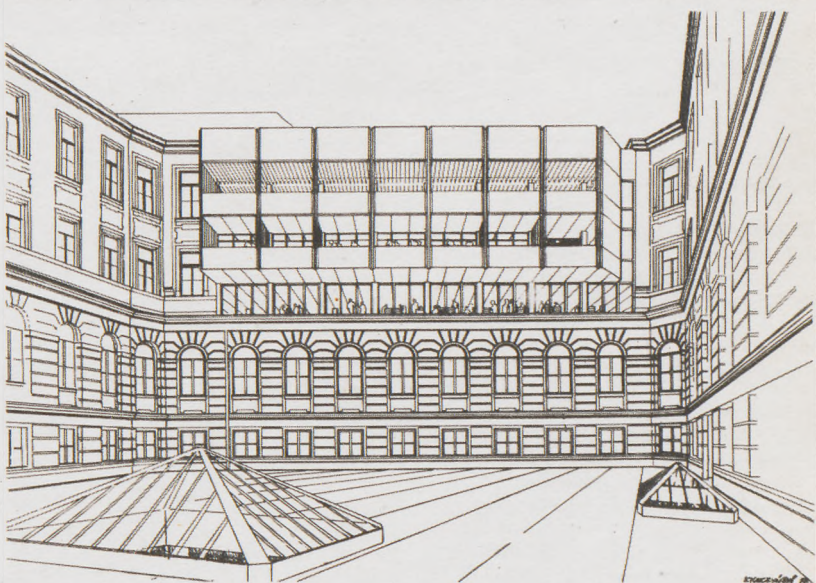
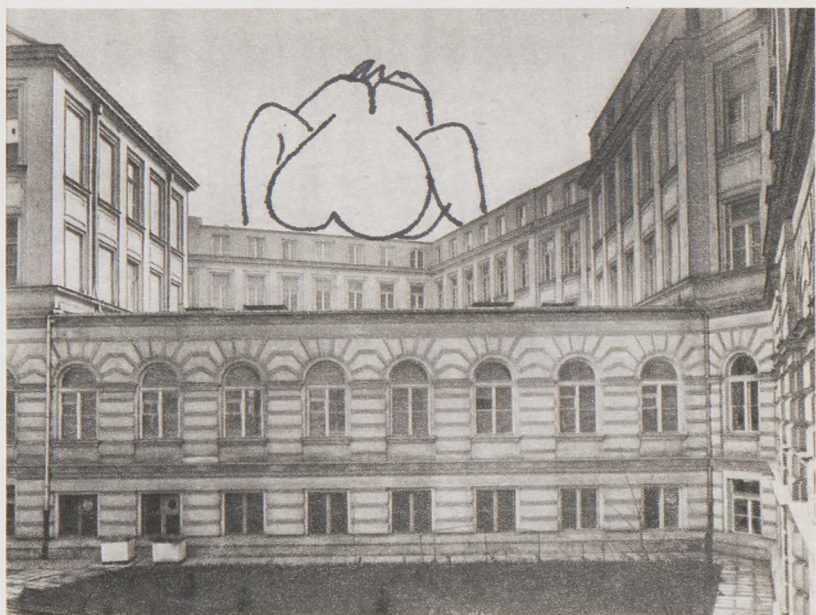
Powierzchnia użytkowa – 7300 m², kubatura – 30 400 m³, w tym: adaptowana – 20 700 m³, nowa – 9700 m³, liczba miejsc w czytelniach – 410, liczba woluminów: magazyn – 360 000, biblioteka podręczna – 21 700. Konstrukcja – w części nadbudowanej słupy i podciąg stalowe z zachowaniem siatki konstrukcyjnej kondygnacji zabytkowych (3,20 m × 7,20 m i 3,20 m × 3,60 m), w piwnicy siatka słupów żelbetonowych w module 6 m × 6 m. Projekt wykonano w Zakładzie Badawczo-Projektowym Budownictwa Szkół Wyższych Politechniki Warszawskiej „ARPOL”.

Designers: architects Konrad Kucza-Kuczyński (head designer for the Warsaw Politechnic's central land holdings) and Hanna Gutkiewicz-Czajkowska

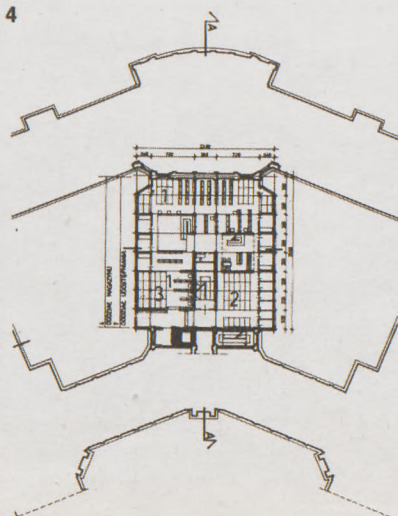
Usable floor space – 7,300 m², cubage 30,400 m³ of which adapted – 20,700 m³, new 9,700 m³, no. of places in reading room 410, number of books: in stacks 360,000, – at hand – 21,700. Construction – in the superimposed part, beams and columns preserving the existing structural grid of the historically monumental floors (3.20 m × 7.20 m and 3.2 × 3.6 m) in the basement, r.c. columns in a structural grid 6.00 × 6.00 m. The design was carried out in the Research and Design Office for the Building of Tertiary Schools of the Warsaw Politechnic – „ARPOL”.

W ostatnich latach prowadzona jest modernizacja starych budynków Politechniki Warszawskiej. Ingerencja architektoniczna w zabytkową już tkankę tej uczelni nie polega na dalszym rozbudowywaniu istniejących gmachów. Trudności lokalowe Politechniki rozwiąże w przyszłości (przynajmniej częściowo) Warszawskie Zgrupowanie Naukowe na Siedemkach, dlatego między innymi słuszną wydaje się decyzja niezagęszczania działki starej części uczelni, ograniczonej ulicami Noakowskiego, Nowowiejską, Al. Niepodległości i Koszykową. Jedną z modernizowanych jednostek jest Biblioteka Główna. Do czasu przeniesienia jej do WZN, mieścić się będzie nadal w gmachu głównym Politechniki przy Pl. Jedności Robotniczej. Tam znajdują się oddziały informacji naukowej, katalogi, czytelnie, księgozbiór podręczny i wypożyczalnia. Zwiększenie jej dotychczasowej powierzchni planowane jest przez wzniesienie nowej nadbudówki uzupełniającej część budynku zniszczonego w czasie wojny. Oddziały magazynowania, gromadzenia i konserwacji oraz pomieszczenia pomocnicze i techniczne umieszczone zostaną w piwnicy w tym samym pionie budynku. (Ł. Z.)

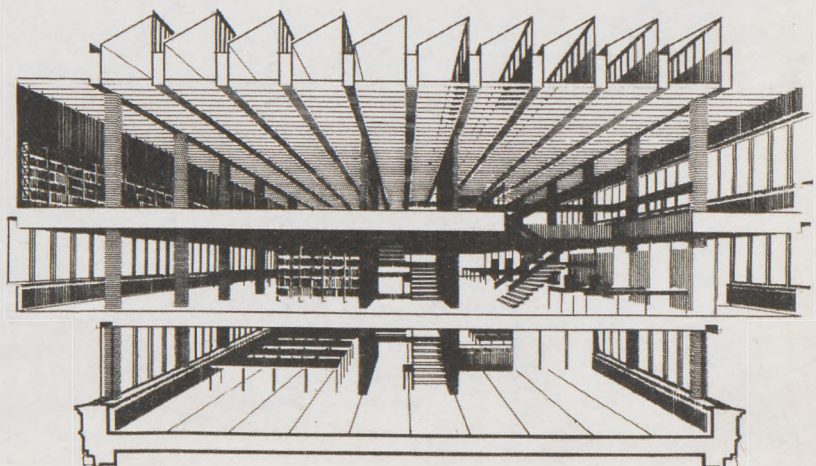
During the last several years modernisation has been carried out in the older buildings of the Warsaw Politechnic. Architectural penetration of the already monumental tissue of this academy does not consist of the further enlargement of existing buildings. Difficulties with space for the Politechnic will be solved (at least partly) by the location of the Warsaw Scientific Grouping (WZN) in Siedemki thus the decision seems among other things rational not to overcrowd the site of the older part of the academy, enclosed by the streets Noakowski, Nowowiejska, Av. Niepodległości and Koszykowa. One of these modernised units is the Main Library. Until it is moved to the WZN, it will remain in the main building of the Politechnic on Jedności Robotniczej Place. Located there will be areas for scientific information, catalogues, reading room, reference library and lending library. It is planned to enlarge the present floorspace by superimposing a new section which will complete part of the building damaged during the war. Sections for stacks, collection and conservation as well as auxiliary and technical areas will be located in the basement in the same section, vertically, of the building. (Ł. Z.)

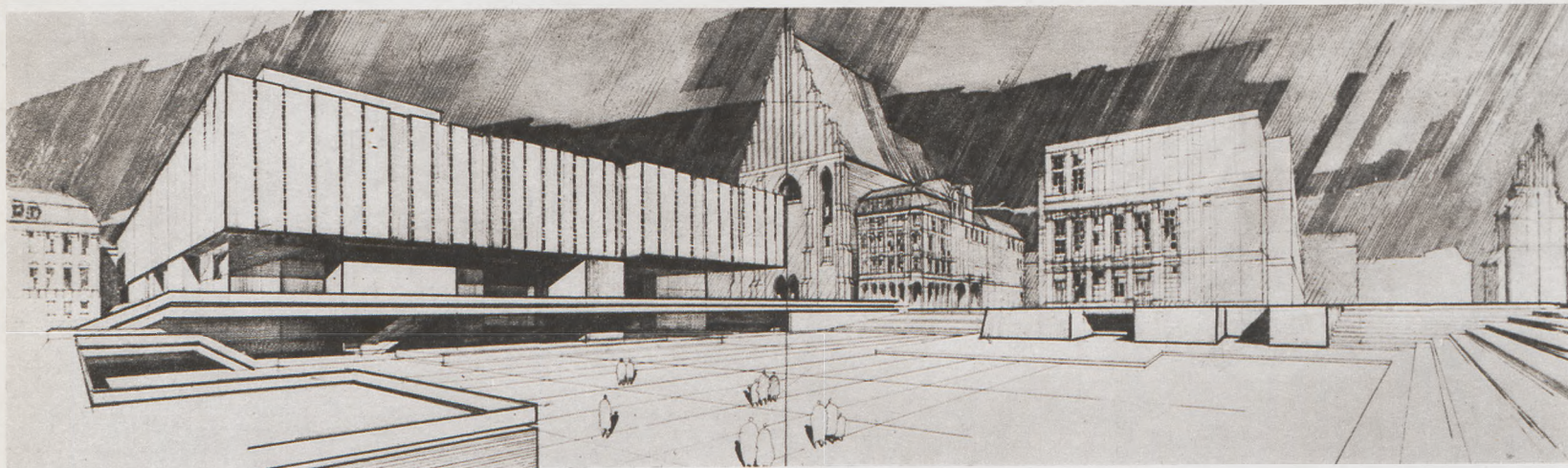
1. Stan istniejący – widok od strony wewnętrznego podwórza
2. Elewacja od strony wewnętrznego podwórza
3. Plan piwnicy. 1 – oddział gromadzenia, 2 – oddział magazynowania i konserwacji, 3 – pomieszczenia techniczne i pomocnicze
4. – Plan antresoli. 1 – magazyny, 2 – czytelnia mikrofilmów, 3 – czytelnia
5. Plan trzeciego piętra. 1 – oddział informacji naukowej, 2 – czytelnia ogólna, 3 – czytelnia pracowników naukowych, 4 – wypożyczalnia główna
6. Przekrój poprzeczny projektowanej nadbudówki

1. Existing state – view from internal court
2. Elevation from internal court
3. Plan of mezzanine floor. 1 – store-rooms, 2 – microfilm reading room, 3 – general reading room
4. Basement plan: 1 – cataloguing and processing, 2 – stacks and conservation, 3 – plant and utility rooms
5. Plan of third floor. 1 – scientific information section, 2 – general reading room, 3 – researchers' reading room, 4 – main lending library
6. Transverse cross-section of designed upper extension

1

Operetka Dolnośląska we Wrocławiu

Autorzy: arch. arch. Stefan Kuryłowicz, Andrzej Nasfeter oraz Tomasz Ciołek (współpraca)

Powierzchnia użytkowa zabudowy – 25 070 m², kubatura – 240 900 m³. Liczba miejsc widowni sceny dużej – zmienna od 996 do 1154. Liczba miejsc widowni sceny kameralnej zmienna – od 339 do 447. Konstrukcja – monolityczna, wylewana. Elewacje wykładane prefabrykatem żelbetowym z białego betonu. Projekt opracowano w Biurze Projektów Budownictwa Ogólnego w Warszawie.

Operetka zlokalizowana jest przy Placu Wolności. Będzie ona częścią kompleksu architektonicznego, w którym znajdują się również hotel aktorski i Urząd Stanu Cywilnego. Zwrócić uwagę na bryłę budynku operetki wyniesioną jest nad

The Lower-Silesian Light Opera House in Wrocław

Designers: architects Stefan Kuryłowicz, Andrzej Nasfeter as well as Tomasz Ciołek (co-operation)

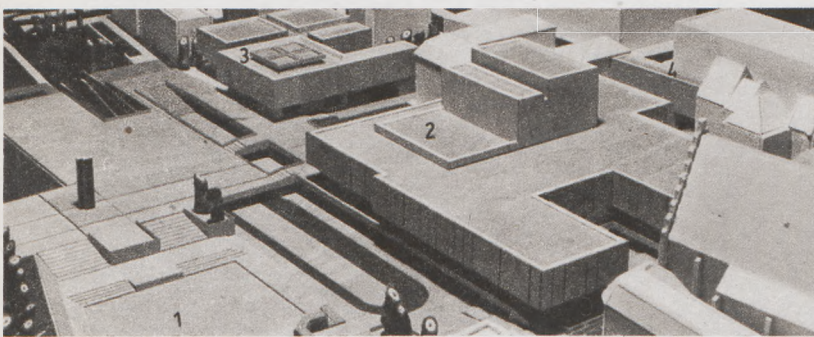
Usable floor area – 25,070 m², cubage 240,900 m³. The seating accommodation for large auditorium varies from 996 to 1154, for small theatre 339 to 447. Construction r.c. cast in situ. Elevation employs prefab r.c. panels in white concrete. The design work was carried out in The General Building Design Office PBO in Warsaw.

The Light Opera House is located on the Wolność Square. It will constitute part of an architectural complex in which an actors' hotel and a Registrar's office are also located. The compact solid form of the light opera building

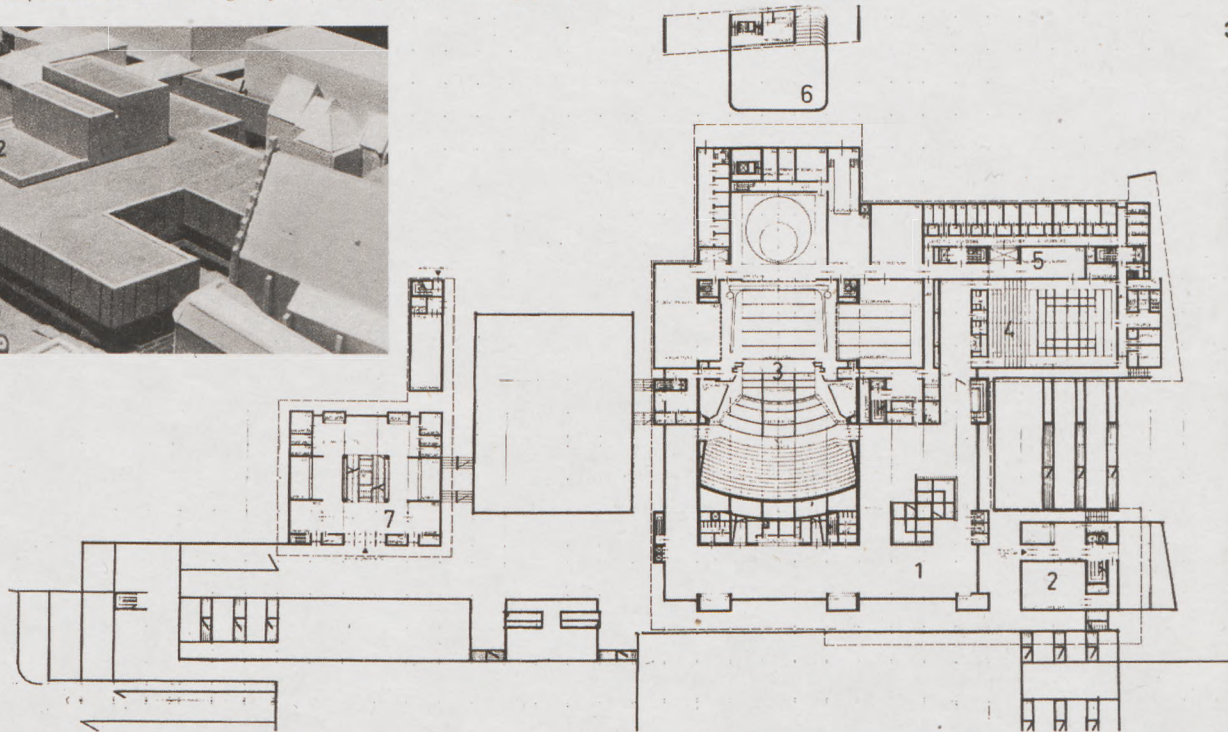
poziom terenu na monolitycznych trzonach. Nadaje jej to dynamikę spotęgowaną dodatkowo zagłębieniem głównego wejścia w poziomie niskiego parteru. Wysokość budynku nie przekracza wysokości pobliskich obiektów zabytkowych. W projekcie operetki zwraca uwagę elastyczne rozwiązanie wnętrza sali głównej. System dziewięciu zapadnię na widowni, odsłanianie sceny boczne, ruchoma balustrada fosi dla orkiestry, ruchome wieże portalowe, podnoszona rama kurtyn portalowych – pozwalają na stosowanie rozmaitych układów sceny i widowni (układ koncentryczny, rewiiowy, trójstronny itp.). Scena kameralna również przystosowana jest do zmiennych układów widowni. Obie sale mają wspólny hall wejściowy, foyer i bufety. W budynku oprócz zaplecza technicznego mieścić się będzie również kawiarnia i magazyny Opery Wrocławskiej. (Ł. Z.)

is erected on cast r.c. forms. The height of the building does not exceed the heights of the nearby historic monuments. Attention has been drawn in the design to the multifunctional solution of the interior of the main auditorium. A seating arrangement of nine „trapdoor” units in the audience area, the visual accessibility of the stage wings, the movable orchestra-pit balustrade, the movable fly-tower, the resisable proscenium curtain frame permit the utilisation of various layouts for the stage and the audience areas (concentric, revue, three-sided etc). The stage in the smaller theatre is also adaptable to various layouts of the audience areas. Both auditoria have a common entrance hall, foyer and buffets. Apart from the back-stage technical areas the building will also contain a café and storerooms for the Wrocław Opera. (Ł. Z.)

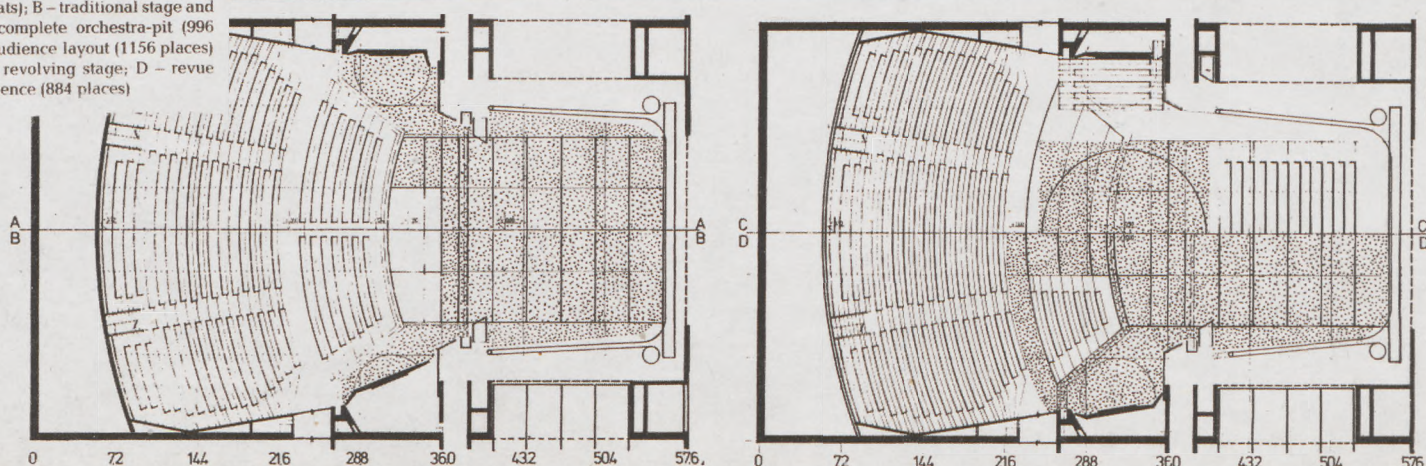
2

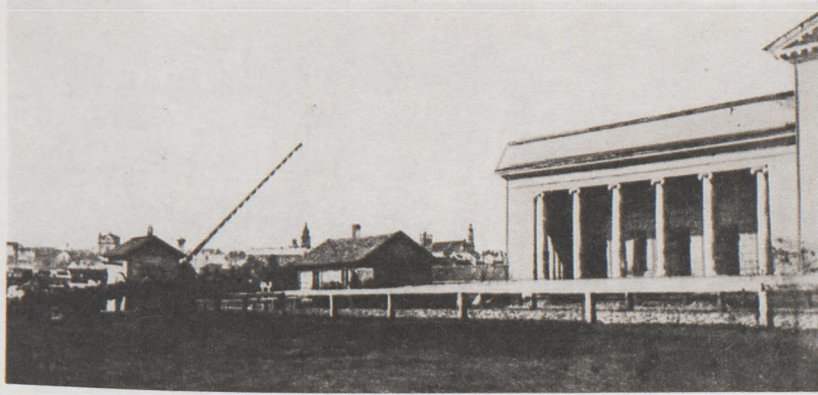

1. Widok od strony południowo-zachodniej
2. Sytuacja. 1 – Plac Wolności, 2 – operetka, 3 – Urząd Stanu Cywilnego, 4 – hotel aktorski
3. Plan parteru w poziomie sceny. 1 – foyer, 2 – sala prób, 3 – sala duża, 4 – sala kameralna, 5 – garderoby
4. Plan sali dużej. A – tradycyjny układ sceny i widowni (996 miejsc), B – tradycyjny układ sceny i widowni z pełną fosą dla orkiestry (996 miejsc), C – koncentryczny układ widowni z centralnie usytuowaną częścią obrotową (1156 miejsc), D – rewiiowy układ sceny i widowni (884 miejsca)
1. South-western view
2. Location. 1 – Wolność Square, 2 – Light Opera House, 3 – Registrar's Office, 4 – Actors' Hotel
3. Ground floor at stage-level. 1 – foyer, 2 – rehearsal hall, 3 – large auditorium, 4 – small auditorium 5 – dressing rooms, 6 – actors' hotel, 7 – Registrar's Office
4. Plan of large auditorium. A – traditional stage and audience layout (996 seats); B – traditional stage and audience layout with complete orchestra-pit (996 seats); C – concentric audience layout (1156 places) with centrally situated revolving stage; D – revue layout of stage and audience (884 places)

4

Rewaloryzacja „Komory Wodnej” Revaluation of „Water Chamber” in Warsaw

Autor: arch. Bolesław Świdorski

Powierzchnia użytkowa – 1000 m², kubatura – 5700 m³. Konstrukcja – mieszana, stropy Akermana, więźba dachowa drewniana i żelbetowa, klatki schodowe żelbetowe. Projekt opracowano w Miejskim Biurze Projektów „War-Cent” w Warszawie. Prace prowadzi P.P. Pracownie Konserwacji Zabytków, Oddział Zamek.

Budynek powstał w latach 1824–1825 na pomieszczenie „Komory Wodnej” u wylotu mostu drewnianego przez Wisłę i stanowił zespół z podobnymi budynkami po drugiej stronie rzeki. Wzniesiony został na planie prostokąta, klasycystyczny, dwukondygnacyjny w części środkowej z arkadowym portykiem wgłębnym i rzezbami Acciardi w tympanonie. W czasie ostatniej wojny częściowo został zniszczony. Obecnie jest odbudowywany na mały ośrodek konferencyjny z zapleczem hotelowym. Projekt konserwatorski przewiduje zachowanie zabytkowej bryły i rekonstrukcję klasycystycznych elewacji. Wnętrze budynku jest całkowicie przeprojektowane. (Ł. Z.)

Designer: architect Bolesław Świdorski

Usable floor area – 1,000 sq.m, cubage – 5,700 cu.m. Construction – hybrid, Akerman floor slabs, roof joists of lumber and reinforced concrete, staircases of reinforced concrete. The design was prepared in Municipal Designing Office „War-Cent” in Warsaw.

Constructed in the years 1824–1825 by the end of the wooden bridge across the Vistula, the building designated for „Water Chamber” constituted a complex with similar buildings on the opposite bank of the river. It was a classic structure, two-story in the central part, built on a rectangular plan with an arcaded inset portico and Acciardi's sculptures in the tympanon. It was partly damaged during the last war. At present it is being rebuilt and adapted for a small conference center with a hotel. The design prepared by the preservation authorities foresees preservation of the historic mass and restoration of the classicist elevations. The interior is completely re-designed. The work is supervised by the Office for Preservation of Historic Monuments. (Ł. Z.)

1. Komora Wodna w końcu XIX wieku

2. Stan z lat międzywojennych

3. Plan pierwszego piętra. 10 – sala konferencyjna, 11 – hall, 12, 13, 14 – pokoje biurowe, 15 – pomieszczenie gospodarcze, 16 – kabiny tłumaczy

4. Plan parteru. 1 – przedsiónek, 2 – hall główny, 3 – sala spotkań, 4 – barek, 5 – szatnia, 6 – pokoje hotelowe, 7, 8 – pokoje biurowe, 9 – przechowalnia bagażu

5. Elewacja frontowa

6. Przekroje poprzeczne

7. Stan z roku 1959

1. Water Chamber at the end of the nineteenth century

2. State in the period between the two World Wars

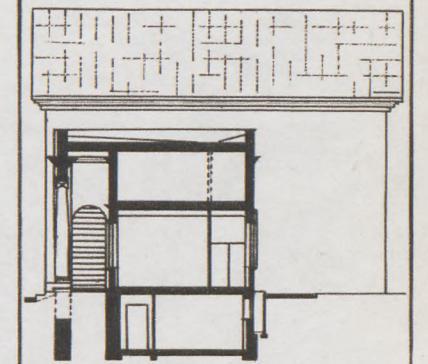
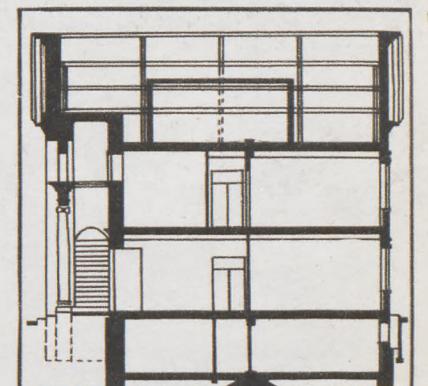
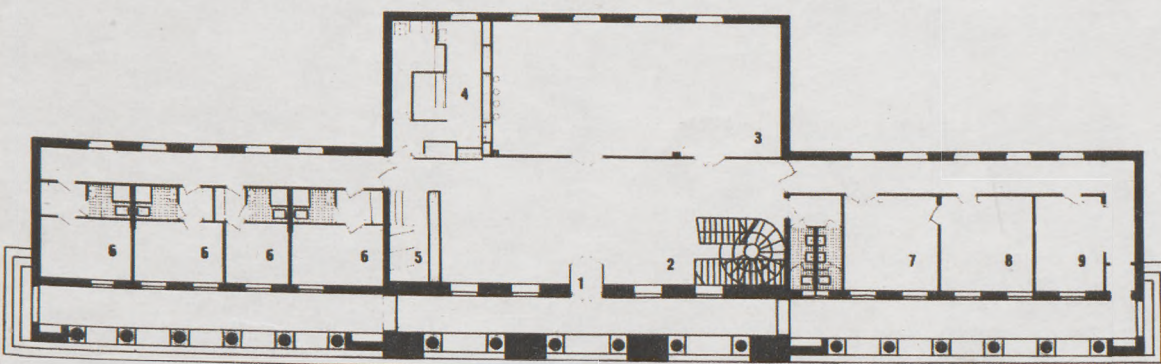
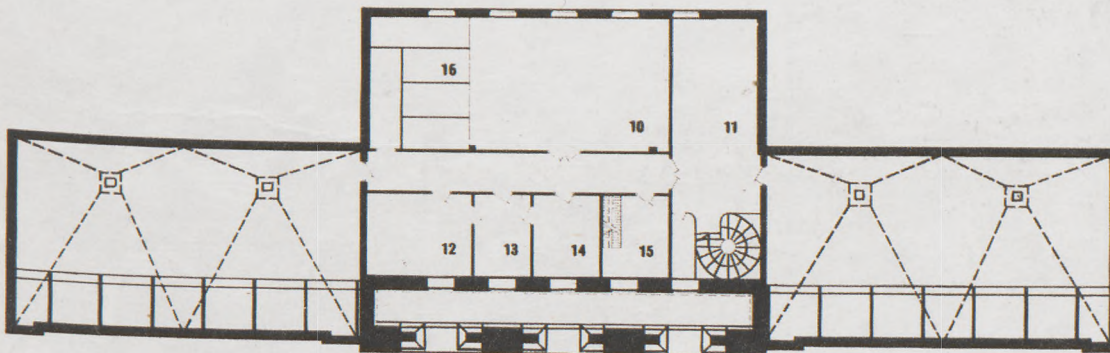
3. Plan of the first floor: 10 – conference hall, 11 – hall, 12, 13, 14 – office rooms, 15 – utility room, 16 – cabins for interpreters

4. Plan of the ground floor: 1 – hallway, 2 – main hall, 3 – meeting hall, 4 – bar, 5 – cloakroom, 6 – hotel rooms, 7, 8 – office rooms, 9 – baggage store

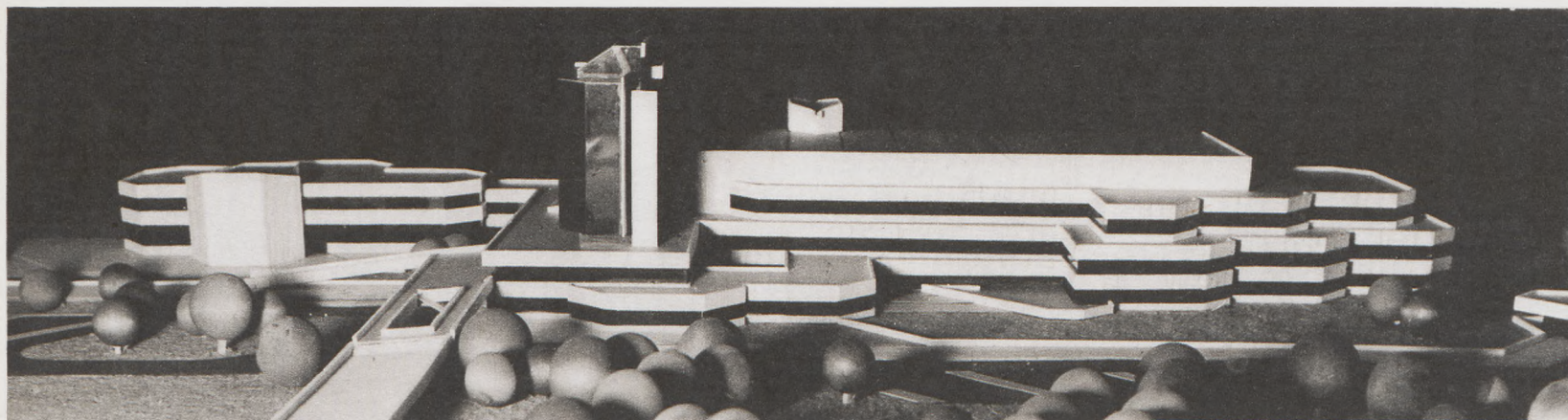
5. Front elevation

6. Transverse sections

7. State in 1959

2

Warszawska Wytwórnia Filmów Fabularnych

The Warsaw Feature Film Studios

Autor: arch. Stanisław Fijałkowski

Powierzchnia terenu – 352 878 m², powierzchnia użytkowa zabudowy – 50 618 m², kubatura – 305 916 m³. Konstrukcja – szkielet żelbetowy i stalowy, indywidualne elementy prefabrykowane. Projekt opracowano w Biurze Projektów Budownictwa Ogólnego w Warszawie.

Designer: architect Stanisław Fijałkowski

Site area – 352,878 sq.m, usable floor area of the buildings – 50,618 sq.m, cubage – 305,916 cu.m. Construction – skeleton of reinforced concrete and steel, individual prefabricated elements. The design was prepared in Biuro Projektów Budownictwa Ogólnego (Design Office for General Building) in Warsaw.

Wytwórnia filmowa powstanie na Gocławiu w pobliżu terenów rekreacyjnych „Świder-bis”. Według autora kompozycja przestrzeni brył budynków powinna przyczynić się do włączenia zespołu do pasa Gocław-Julianów, a jednocześnie stać się dominantą widokową przy wjeździe do Warszawy. Obiekt składa się z trzech połączonych ze sobą budynków: administracyjno-socjalnego, bloku hal z warsztatami i pomieszczeniami zespołów filmowych i budynku udźwiękowienia filmów oraz z oddzielnego budynku magazynowo-warsztatowego z bazą samochodową. Mimo dużej kubatury obiekt przez swoje rozczłonkowanie, tarasowo schodzące kondygnacje i nieagresywną formę jednego wysokiego elementu (ośmiokondygnacyjny budynek administracji) stwarza atmosferę kameralności i spokoju. (Ł. Z.)

The film studios will be built in Gocław, in vicinity of „Świder-bis” recreational area. According to designer's intentions, the spatial composition of the building masses should cause the center to join up with the Gocław-Julianów belt and become a landmark at the entry road to Warsaw. The studios consist of three linked buildings: one housing offices and staff amenities, studio block with workshops, quarters for the film production teams and a sound-track building as well as a separate building with storerooms, workshops and transportation base. Despite its big cubage, the subdivided form of the center, terraced stories and non-aggressive form of the only high-rise element (an eight-story office building) create an atmosphere of intimacy and quiet. (Ł. Z.)

1. Sytuacja: 1 – budynek administracyjno-socjalny, 2 – blok produkcji filmów, 3 – budynek udźwiękowienia filmów, 4 – magazyny i baza samochodowa

2. Widok od strony wejścia głównego

3. Plan parteru: 1 – hall główny, 2 – pomieszczenia zespołów filmowych, 3 – hale zdjęciowe, 4 – pomieszczenia dla statystów, 5 – przygotowalnia dla hal zdjęciowych, 6 – wydział inscenizacji, 7 – wydział budowy dekoracji, 8 – wydział oświetlenia, 9 – stolarnia, 10 – sale udźwiękowienia, 11 – pokoje montażowe

4. Plan pierwszego piętra: 1 – stołówka z zapleczem, 2 – garderoby aktorów, 3 – reżyserki

5. Plan drugiego piętra: 1 – magazyny kostiumów, 2 – sala prób

6. Plan trzeciego piętra: 1 – stropy robocze, 2 – wentylatornie, 3 – zespoły filmowe

7. Plany pięter od czwartego do ósmego: 1 – biura, 2 – ambulatorium, 3 – kluby, biblioteka, 4 – kawiarnia na poddaszu

1. Site plan: 1 – building housing offices and staff amenities, 2 – film production block, 3 – sound-track building, 4 – storerooms and transportation base

2. View from the main entrance

3. Plan of the ground floor: 1 – main hall, 2 – quarters for the film production teams, 3 – shooting halls, 4 – rooms for the supernumeraries, 5 – preparation rooms for shooting halls, 6 – inscenization department, 7 – decoration production department, 8 – lighting department, 9 – carpenter's shop, 10 – sound-track halls, 11 – montage rooms

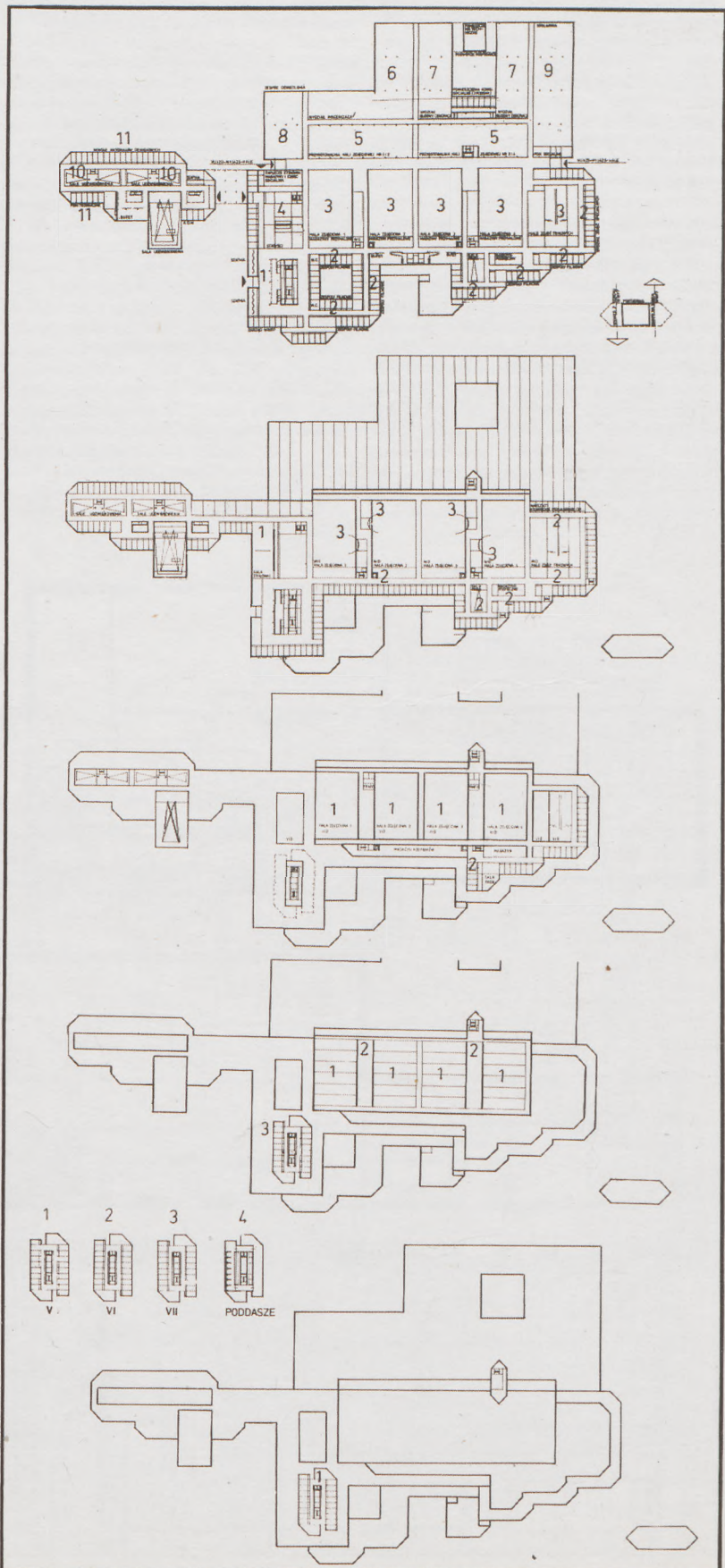
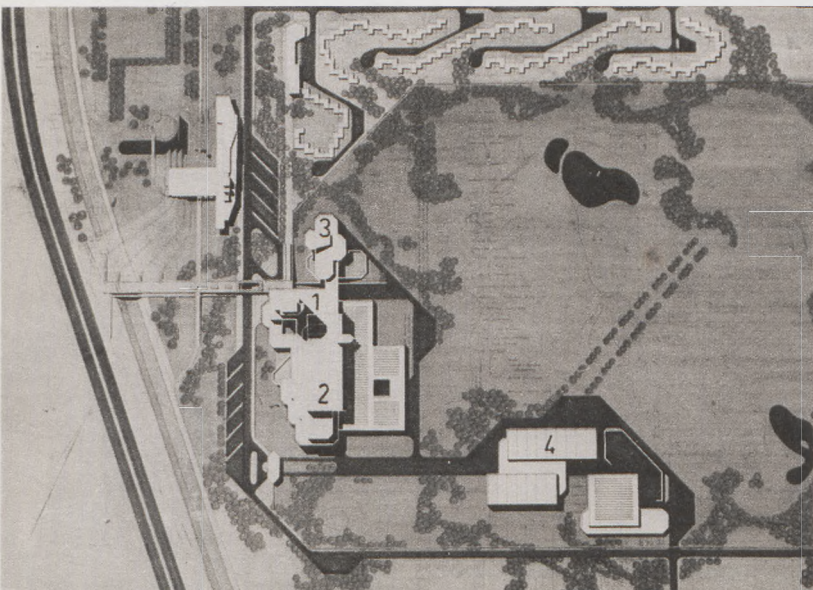
4. Plan of the first floor: 1 – canteen with store, 2 – actors' dressing rooms, 3 – directors' rooms

5. Plan of the second floor: 1 – costume storerooms, 2 – rehearsal hall

6. Plan of the third floor: 1 – floor slabs, 2 – ventilation rooms, 3 – film production teams

7. Plans of the fourth to eighth floor: 1 – offices, 2 – medical center, 3 – clubs, library, 4 – café in the attic

1

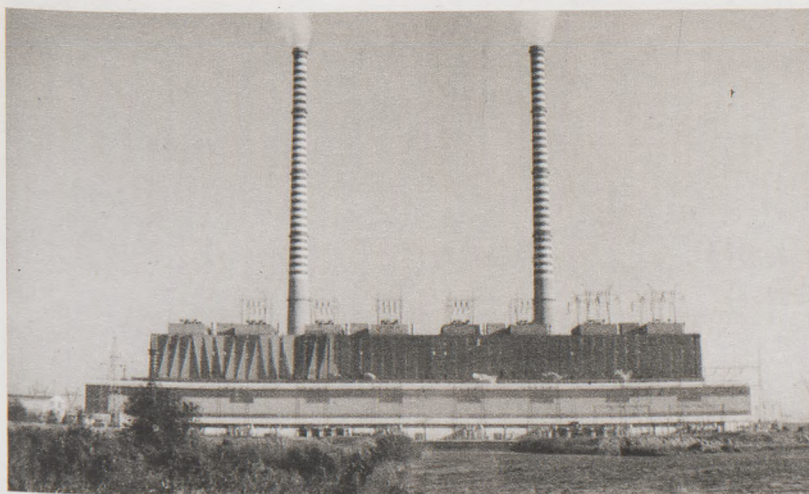
3

4

5

6

7

Elektrownia Dolna Odra

The Lower Oder Power Station

Autorzy: arch. Ludwik Herok (architektura), arch. Stefan Lewkowicz (plan zagospodarowania przestrzennego), inż. Józef Świda (główny projektant budowy) oraz zespół Elektrownia zawodowa (tj. należąca do sieci ogólnokrajowej) kondensacyjna na węglu kamiennym z otwartym obiegiem wody chłodzącej. Moc zainstalowania: 8×200 MW. Powierzchnia terenu: 42,1 ha. Powierzchnia zabudowy: 29 100 m² (budynek główny), 14 120 m² (zestaw budynków pomocniczych). Kubatura: 1 803 00 m³ (budynek główny), 121 327 m³ (zestaw budynków pomocniczych).

Authors: arch. Ludwik Herok (architecture), arch. Stefan Lewkowicz (spatial master plan), engineer Józef Świda (head construction designer) and design group.

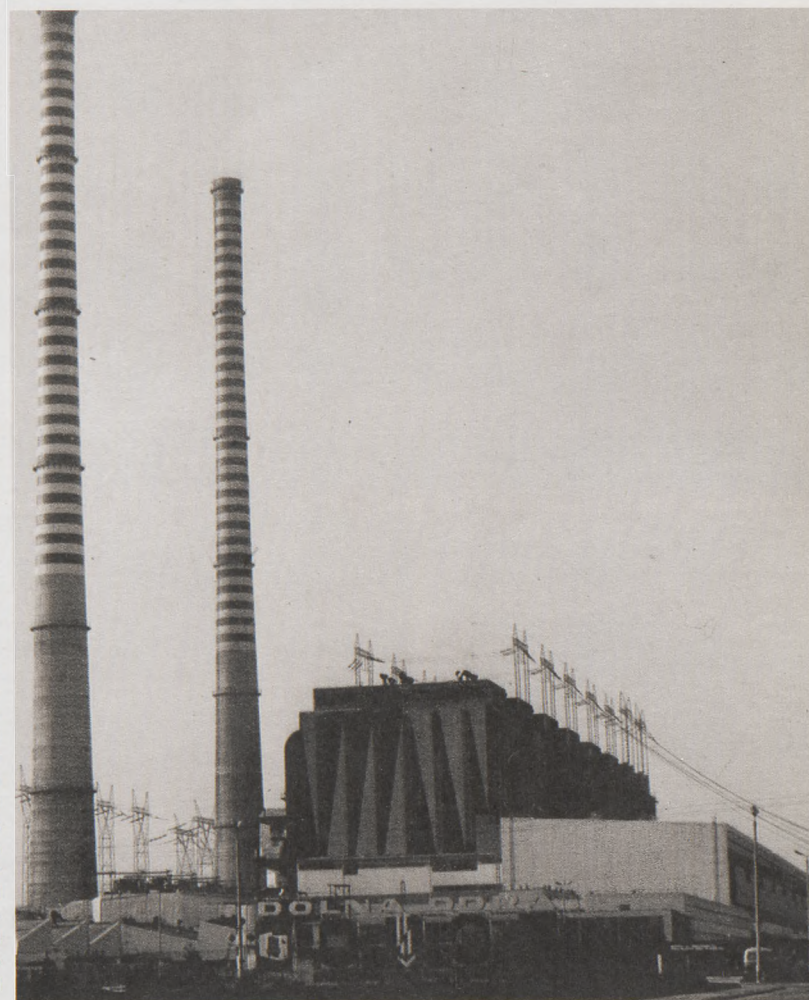
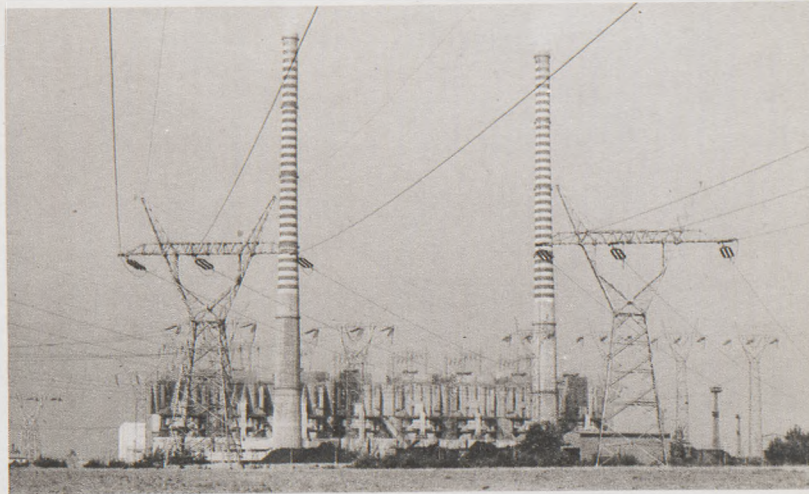
The power station is integrated into the national network and is the thermal type fired with hard coal and having an open cooling system. It is equipped with eight 200 M.W. units. Site area: 42.1 ha. Building area 29,100 m² (main bldg), 14,120 m² (auxiliary bldg complex). Cubage: 180,300 m³ (main bldg), 121,327 m³ (auxiliary bldg complex).

Projekt opracowano w Biurze Studiów i Projektów „Energoprojekt” w Gliwicach w latach 1970–76. Realizację obiektu prowadzono w latach 1971–77. W roku 1977 zespół autorów otrzymał I nagrodę Ministra Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych za projekt budynku głównego i zespołu budynków pomocniczych.

The design was carried out in the Studial and Design Office, „Energoprojekt” in Gliwice during 1970–75. The construction was carried out during 1971–77. The design team was awarded First Prize by Minister for Building and the Building Materials Industry for their design of the main building and the auxiliary building complex.

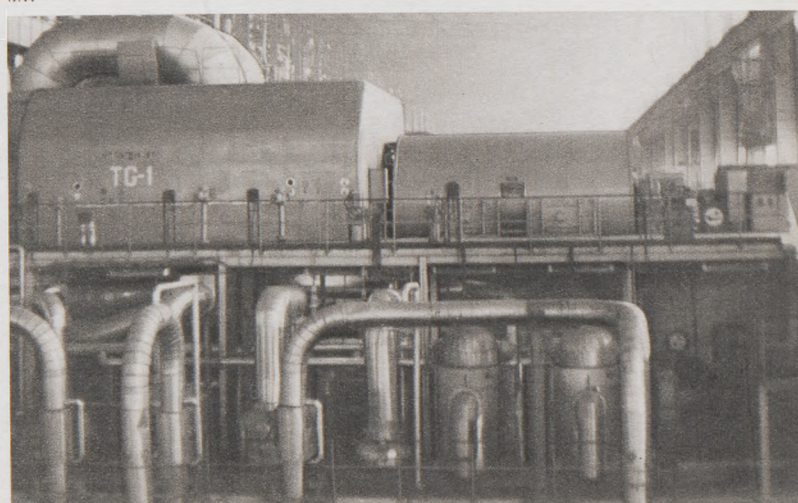
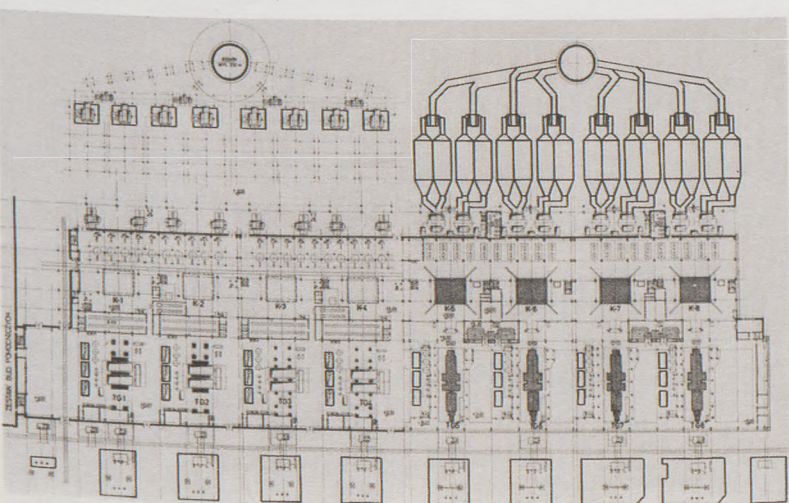
Na terenie elektrowni podstawowa strefa produkcyjna zlokalizowana została na działce centralnej. W skład tej strefy wchodzi: budynek główny, wyprowadzenie mocy, urządzenie odpylające oraz zestaw budynków pomocniczych – wszystkie te obiekty tworzą zwartą kompozycję przestrzenną. Budynek główny, zaprojektowany jako wielonawowy, ma wymiary w osiach modułowych 288×84 m i wysokość całkowitą 62,28 m, składa się z maszynowni, galerii odgazowywaczy z nastawniami blokowymi, kotłowni z zasobnikami węgla oraz podgrzewaczy powietrza. Podzielony jest szczelinami – dylatacjami na cztery powtarzalne części, z których każda zawiera dwa bloki energetyczne. Zaprojektowano go w konstrukcji stalowej w ustrojach kratowych z zastosowaniem płyt osłonowych z blach falistych ocieplonych styrobetonem. Przylegający doń zespół budynków pomocniczych jest obiektem wielofunkcyjnym zawierającym pomieszczenia usługowe (warsztaty, magazyny) oraz socjalne (szatnie centralne, basen kąpielowy, stołówka, bufet, sala zebrań, biura, laboratoria). (ag)

The basic production zone has been located on the central lot. This zone comprises: the main building, transmission station, smoke filtration plant and auxiliary building complex – all of these buildings form a compact spatial composition. The main building, designed as a multi-bay structure measures 288×84 m (crs of external walls) and its total height is 62.28 metres. It consists of turbine house, de-gassing gallery, boiler house with coal bunkers and air heaters. It is divided at the expansion joints into four similar sections each of which has two power units. It was designed as a steel structure using lattice components and panel walls of corrugated iron with styro-concrete insulation. The adjacent auxiliary complex is a multi-functional building: it contains service areas (machine shop with store) as well as areas for personnel (central change room, swimming pool, canteen, lunch bar, conference room, offices, laboratories). (ag)

1. Widok budynku głównego od strony Odry (kanały wody chłodzącej)
2. Widok budynku głównego od strony składowisk węgla
3. Widok obiektu od strony wejścia – na pierwszym planie zestaw budynków pomocniczych
4. Budynek główny – plan w poziomie – 0.00 i + 9.0 m
5. Wnętrze maszynowni – turbospół o mocy 200 MW

1. View of main building from the Oder (cooling water canal)
2. View of main building from coal stacks
3. View of whole complex from entrance – in the foreground auxiliary building complex
4. Main building – plan at levels + 0.0 and + 9.0 m
5. Interior turbine house – 200 MW unit

4

Stara i nowa architektura Mongolii

Fotoreportaż Andrzeja Bruszewskiego

1. Osada pasterska w dolinie górskiej. Na pierwszym planie jurty mieszkalne, za nimi wiaty dla zwierząt

2, 3. Jurty mieszkalne

4. Miejska dzielnica jurt. Urbanistyka zagród przypomina południowe układy atrialne

5. Lamaizki klasztor Gan-dang w Ulan Bator – bramy wejściowe

6, 7. Detale architektury z zabudowy klasztoru Gan-dang

8. Pomnik upamiętniający walki z okresu drugiej wojny światowej na tle sylwety klasztoru Gan-dang

9. Współczesna zabudowa Ulan Bator

10. Nowy gmach centrali związków zawodowych w Ulan Bator

11. Pałac Młodzieży w Ulan Bator

12. Hala sportowa w Ulan Bator

13. Pałac Ślubów w Ulan Bator

14, 15, 16. Wnętrze Pałacu Ślubów – główny hall, ozdobne drzwi i wnętrze sali ceremonii ślubnych

17. Ośrodek wypoczynkowy w górach koło Ulan Bator

Old and New Mongolian Architecture

Photo report by Andrzej Bruszewski

1. Shepherds' settlement in a mountain valley. In the foreground – inhabitable tents, in the background – sheds for animals

2, 3. Inhabitable tents

4. An urban district of tents. Layout of homesteads brings to mind southern atrial patterns

5. A Lamaist monastery Gan-dang in Ulan Bator – the entrance gate

6, 7. Architectural details of the Gan-dang monastery

8. The monument commemorating fighting during the World War II against the background of Gan-dang monastery

9. Contemporary development in Ulan Bator

10. New building for the Trade Unions Center in Ulan Bator

11. The Palace of Youth in Ulan Bator

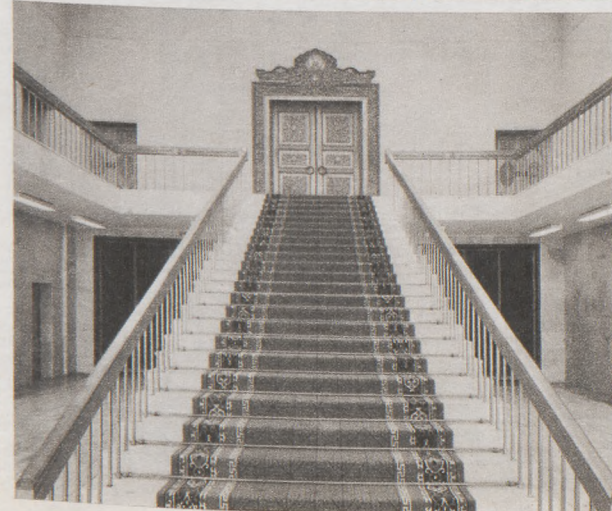
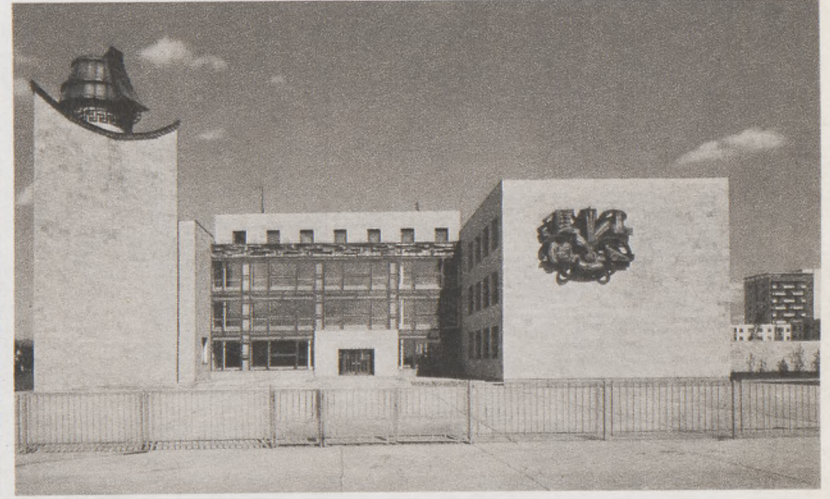
12. The Sports Hall in Ulan Bator

13. The Wedding Palace in Ulan Bator

14, 15, 16. The Wedding Palace interiors – main hall, ornamented door end interior of the ceremony hall

17. A recreational center in the mountains near Ulan Bator

8
9

10
11

12
13
14

15
16
17

23

2
3

1

5
6
7

architektura 5-6 '78

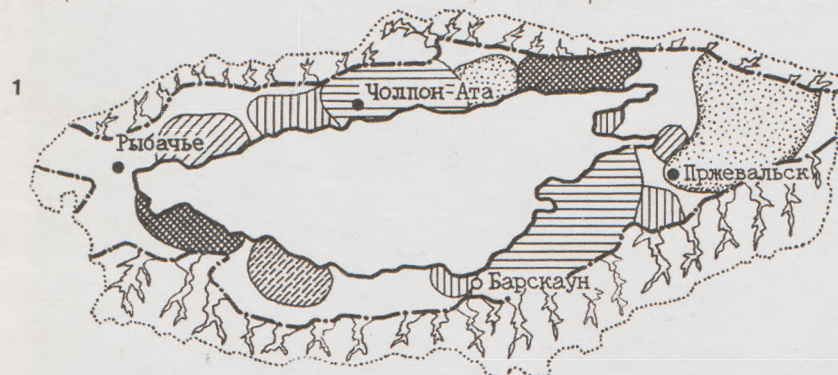
architektura 5-6 '78

Uzdrowisko nad jeziorem Issyk-Kul, Kirgiska SRR

Issyk-Kul położone w kotlinie grzbietu górskiego Tien-szan, jedno z największych jezior górskich wypełnione jest nigdy nie zamarzającą, lekko słoną wodą mineralną. Góry osłaniają jezioro przed gorącymi wiatrami z południa i chłodnymi z północy, dlatego klimat jest tu łagodny. W okolicy jest wiele źródeł mineralnych i borowiny. Na malowniczych brzegach jeziora Issyk-Kul zbudowano już około 120 zakładów leczniczych, a budowa nowych zakładów trwa dalej. W latach siedemdziesiątych opracowano regionalny plan rejonu uzdrowiskowego Issyk-Kul. Plan regionalny przewiduje podział terenu na strefy funkcjonalne. Przewidziano utworzenie zespołów leczniczo-wypoczynkowych, preferując wielkie zespoły uzdrowiskowe. Kilka przykładów ilustruje tendencje w projektowaniu, urbanistycznym i architektonicznym takich zespołów.

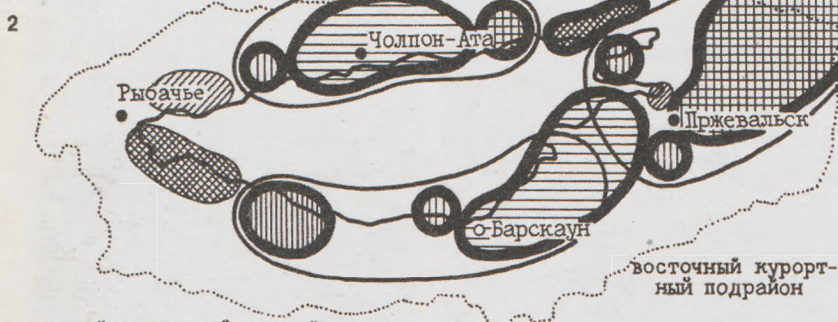
Health Resorts on the Issyk-Kul Lake, Kirghiz S.S.R.

The Issyk-Kul lake, one of the biggest mountain lakes, situated in a basin in the Tien-Shan mountain range is filled with never freezing, slightly salty mineral water. The mountains protect the lake from hot east winds and cold north winds so the climate is mild. Numerous mineral springs and therapeutic mud deposits can be found in the surrounding area. About 120 sanatoriums have already been built on the picturesque banks of the Issyk-Kul lake and a number of others are under construction. In the seventies, a directional plan for the Issyk-Kul health region was prepared. The plan foresees the division of the area into functional zones. The therapeutic and recreational complexes are to be grouped into big resorts. The following examples illustrate the trends in urban planning and architectural designing of such complexes.

-1 -2 -3 -4 -5 -6 -7

северный курортный подрайон

южный курортный подрайон

-1 -2 -3 -4 -5 -6

1. Schemat rejonizacji obiektów służby zdrowia: 1 – uzdrowiska klimatyczno-balneologiczne, 2 – uzdrowiska dziecięce, 3 – obiekty turystyki i sportu, 4 – obiekty wypoczynku letniego, 5 – obiekty wypoczynku podmiejskiego, 6 – rezerwat, 7 – teoretyczna granica terenu wzdłuż warstwy 2500 metrów nad poziomem morza

2. Schemat rejonizacji funkcjonalnej: 1 – strefa uzdrowisk klimatyczno-balneologicznych, 2 – strefa uzdrowisk dziecięcych, 3 – strefa turystyki i sportu, 4 – strefa wypoczynku letniego, 5 – strefa rezerwatów, 6 – strefa wypoczynku podmiejskiego

Pensjonat „Błękitna fala” w uzdrowisku „Bos-Teri”

Autorzy: arch. J. Smirnow; inż. inż. G. Malij, W. Kadola

Pensjonat zaprojektowany został jako zespół składający się z pięciokondygnacyjnego bloku sypialnego i budynku administracyjno-usługowego, w którym znajdują się pomieszczenia administracyjne, biblioteka, jadalnia, a także kryty basen kąpielowy. Oba budynki połączone są krytą, oszkloną galerią. Spadek terenu w kierunku jeziora projektanci wyżytkowali dla wyeksponowania bloku sypialnego.

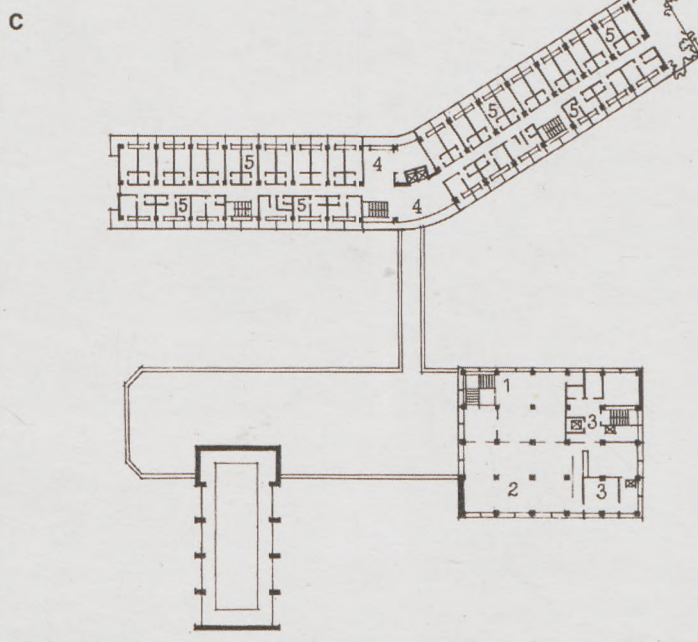
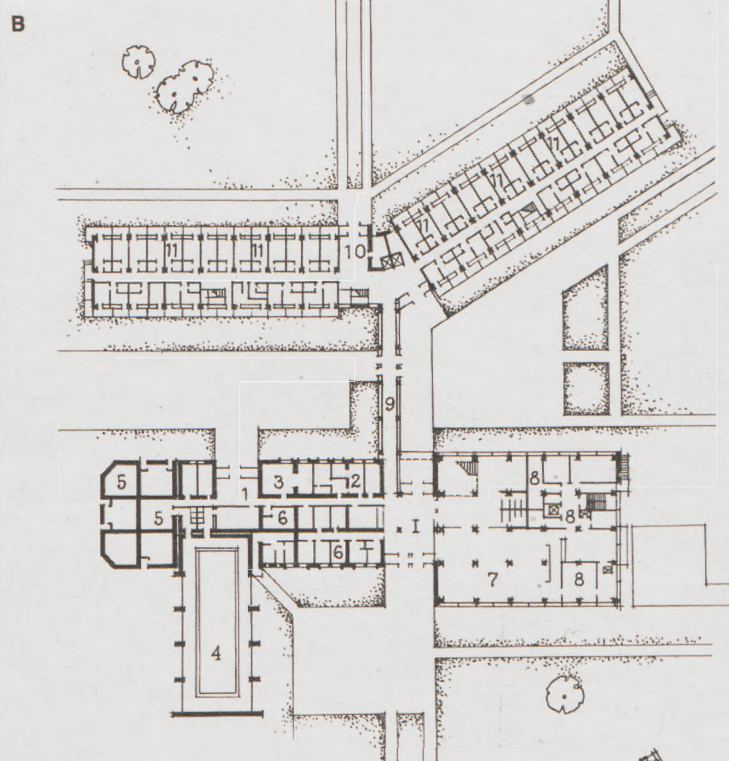
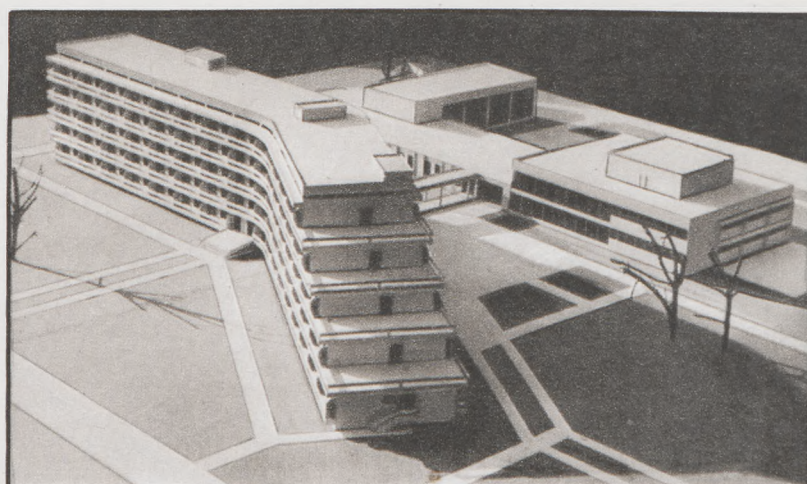
3. Pensjonat „Błękitna fala” w uzdrowisku „Bos-Teri”: A – widok ogólny; B – plan parteru: 1 – hall, 2 – pomieszczenia administracyjne, 3 – biblioteka, 4 – kryty basen kąpielowy, 5 – pomieszczenia techniczne, 6 – pomieszczenia gospodarczo-socjalne, 7 – sala jadalna na 200 miejsc, 8 – zaplecze kuchenne, 9 – kryta galeria, 10 – wyjście z części sypialnej, 11 – pokoje mieszkalne; C – plan pierwszego piętra: 1 – sala jadalna na 100 miejsc, 2 – sala jadalna na 200 miejsc, 3 – zaplecze kuchenne, 4 – hall, 5 – pokoje mieszkalne

„Blue Wave” boarding house in „Bos-Teri” health resort

Designers: architect J. Smirnov, engineers G. Malij, V. Kadola

The boarding house was designed as a complex consisting of a five-story residential building and a building housing the offices and services such as a library, dining room and an indoor swimming pool. The two buildings are connected by a roofed, glazed gallery. The descent toward the lake was used by the designers to emphasise the residential building.

3. „Blue Wave” boarding house in „Bos-Teri” health resort: A – general view, B – plan of the ground floor: 1 – hall, 2 – offices, 3 – library, 4 – indoor swimming pool, 5 – technical rooms, 6 – utility rooms and staff amenities, 7 – dining room for 200 people, 8 – kitchen store, 9 – roofed gallery, 10 – exit from the residential part, 11 – rooms; C – plan of the first floor: 1 – dining room for 100 people, 2 – dining room for 200 people, 3 – kitchen store, 4 – hall, 5 – rooms

Pensjonat „Złote Piaski”

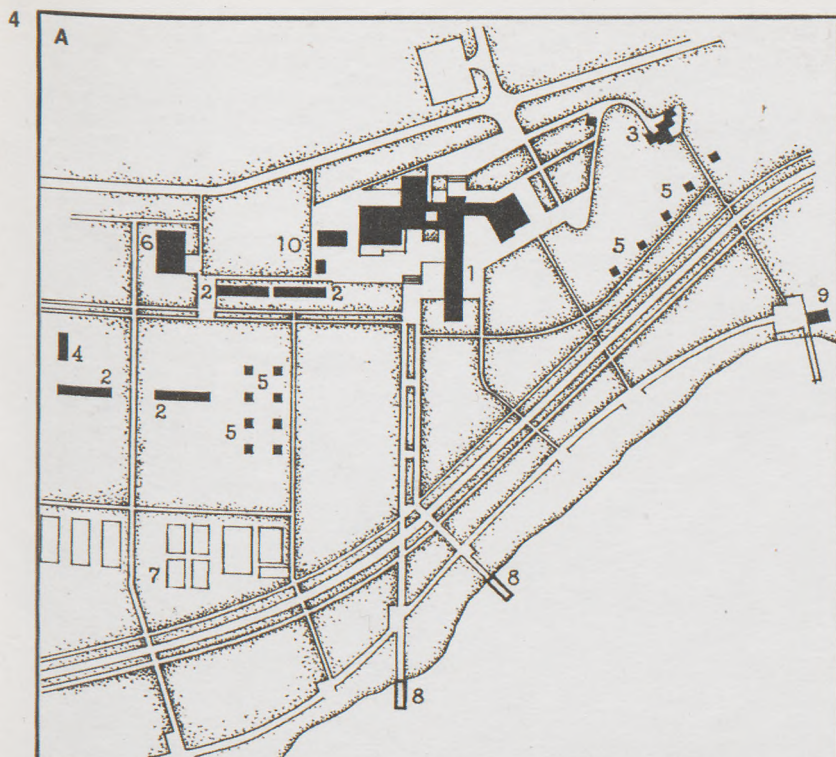
„Golden Sands” Boarding House

Autorzy: arch. arch. B. Umambelow, G. Anuszkina; inż. inż. G. Malij, W. Kadola

Projektanci proponują scentralizowane rozwiązanie bloku głównego łączącego pomieszczenia o różnym przeznaczeniu funkcjonalnym, administracyjnym, kulturalno-socjalnym, widowiskowym, leczniczo-zdrowotnym. Cechą charakterystyczną kompozycji są tarasy części sypialnej obniżające budynek równolegle do spadku terenu.

Designers: architects B. Umambelow, G. Anushkin, engineers G. Malij, V. Kadola

The designers present a centralized solution of the main building housing the offices and halls of various functional, cultural, social, show and therapeutic purposes. The composition is characterized by terraces of the residential part so that the building fits in with the slope.

Obóz sportowo-zdrowotny na 300 miejsc
Autorzy: arch. W. Mieczkowski, inż. G. Malij
 Przykład wielofunkcyjnego zespołu, w którego skład wchodzi: blok sypialny, klub i jadalnia, kryty basen kąpielowy, wydzielone wille i domki, boiska sportowe, solarium. Cały zespół jest dobrze wkomponowany w teren i harmonizuje z otoczeniem

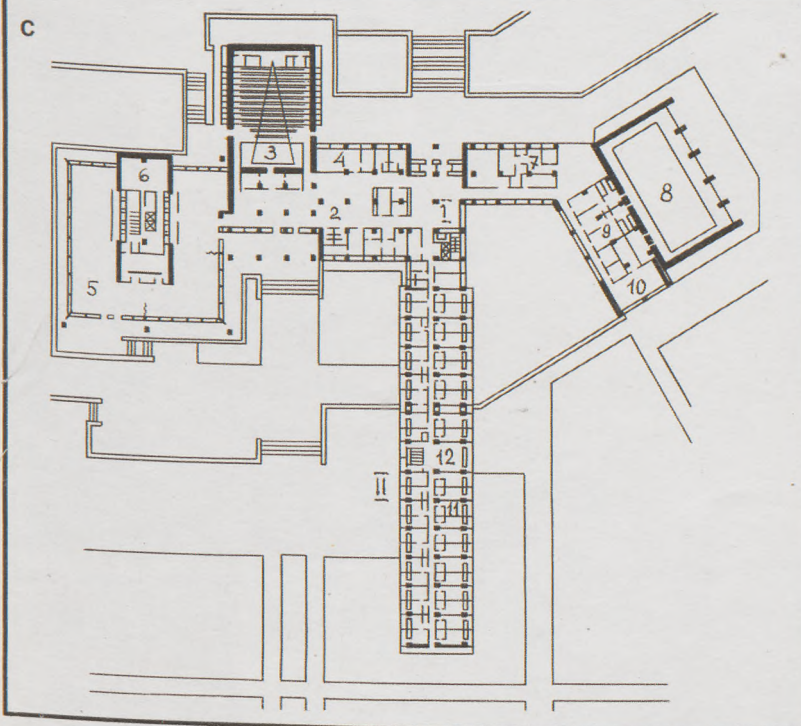
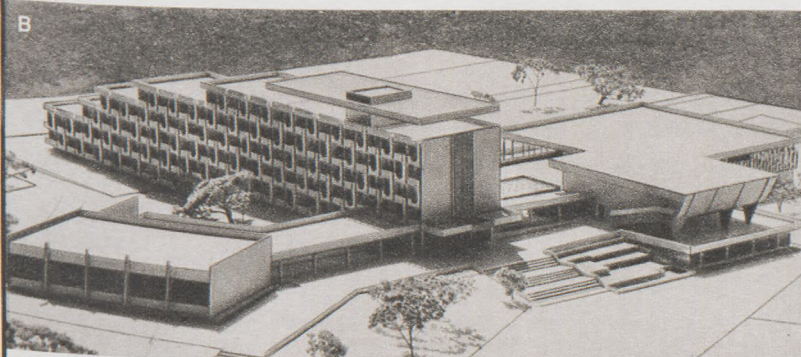
Sporting and therapeutic camp for 300 people
Designers: architect V. Mietschkovski, engineer G. Malij
 An example of a multi-purpose complex consisting of a residential house, club and dining room, indoor swimming pool, free-standing villas and cottages, sports fields, solarium. The whole complex is well integrated with the terrain and harmonized with the surroundings.

5. Obóz zdrowotny na 300 miejsc

A – schemat planu zagospodarowania: 1 – blok sypialny, 2 – klub i jadalnia na 300-360 miejsc, 3 – kryty basen kąpielowy, 4 – wille, 5 domki, 6 – boiska sportowe, 7 – plaża, 8 aerosolarium, 9 – granica zespołu uzdrowskiego; B – widok bloku głównego; C – przekrój poprzeczny przez blok sypialny

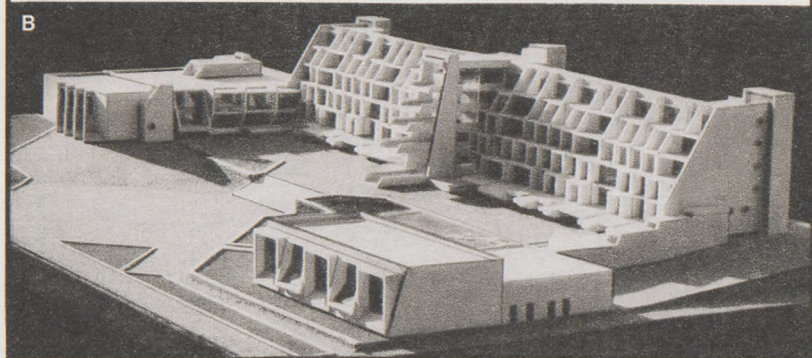
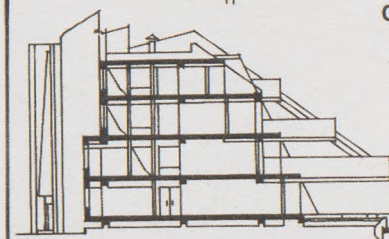
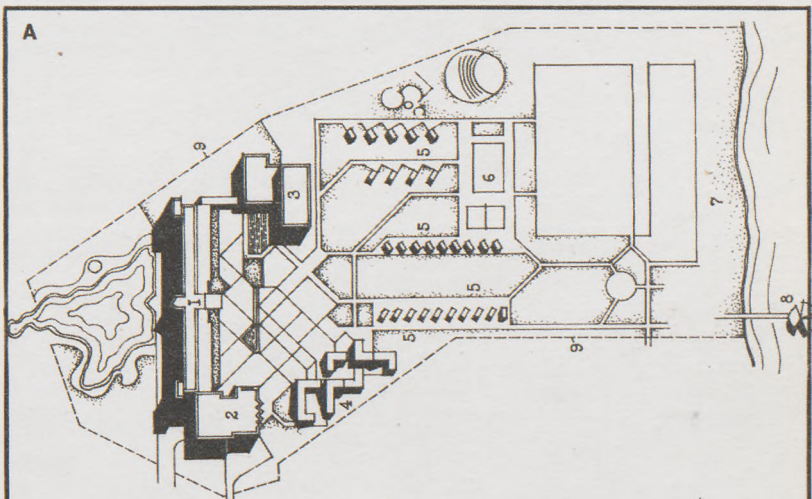
5. Therapeutic camp for 300 people:

A – scheme of the development plan: 1 – residential building, 2 – club and dining room for 300-360 people, 3 – indoor swimming pool, 4 – villas, 5 – cottages, 6 – sports fields, 7 – beach, 8 – aerosolarium, 9 – border of the health resort; B – view of the main block; C – transverse section of the residential block

4. Pensjonat „Złote Piaski”: A – schemat planu zagospodarowania: 1 – blok główny na 100 miejsc, 2 – pawilon sypialny sezonowy na 100 miejsc, 3 – pawilon sypialny na 50 miejsc, 4 – istniejący pawilon sypialny, 5 – wille, 6 – zakład leczenia borowiną, 7 – boiska sportowe, 8 – aerosolarium, 9 – przystań, 10 – pomieszczenia gospodarcze; B – widok bloku głównego; C – plan parteru bloku głównego: 1 – hall, 2 – foyer (sala wypoczynkowa), 3 – sala kinowa na 400 miejsc, 4 – pomieszczenia administracyjne i usługowe, 5 – sala jadalna, 6 – zaplecze kuchenne, 7 – gabinet lekarski, 8 – kryty basen kąpielowy, 9 – techniczne zaplecze basenu, 10 – solarium, 11 – pokoje mieszkalne, 12 – salon

4. "Golden Sands" boarding house: A – scheme of the development plan: 1 – main block with accommodations for 100 people, 2 – seasonal residential pavilion with accommodations for 100 people, 3 – residential pavilion with accommodations for 50 people, 4 – the existing residential pavilion, 5 – villas, 6 – therapeutic mud center, 7 – sports fields, 8 – aerosolarium, 9 – boathouse, 10 – utility rooms, B – view of the main block; C – plan of the ground floor in the main block: 1 – hall, 2 – lobby (recreation room), 3 – movie theater with 400 seats, 4 – offices and service rooms, 5 – dining room, 6 – kitchen store, 7 – doctors' office, 8 – indoor swimming pool, 9 – technical store of the swimming pool, 10 – solarium, 11 – rooms, 12 – living room

Pensjonat na 1000 miejsc – studencki projekt dyplomowy K. Irbayewa wykonany na Politechnice Frunzenskiej
 Interesujący przykład rozwiązania zespołu wielofunkcyjnego wkomponowanego starannie w otaczający krajobraz.

The boarding house with accommodations for 1,000 people – diploma design of K. Irbayev's prepared at Frunzen Polytechnic Institute.
 An interesting example of a design for a multi-purpose complex carefully harmonized with the landscape.

6. Pensjonat na 1000 miejsc

6. The boarding house for 1,000 people

Nowe projekty przeznaczone dla budownictwa na wybrzeżu jeziora Issyk-Kul pozwalają sądzić, że ta miejscowość uzdrowskowa stanie się wkrótce nowoczesnym i komfortowym miejscem wypoczynku.

The new designs for the buildings for the Issyk-kul region prove that this health resort will soon become a modern and luxurious recreation place.

Korespondencja: Jewgienij W. Mielnikow

Correspondent: Jevgienij V. Mielnikov

Zakład przemysłowy w Baku, Azerbejdżańska SRR

Autorzy: arch. arch. S. Sardarov, J. Mamedov, inż. inż. N. Karelin, A. Lebermański, A. Gorski, S. Burzhibalan, M. Abbasova, A. Popkov i inni specjaliści
Projekt zakładu opracowany został w Instytucie Azgospromprojekt (Baku).

W stolicy Azerbejdżanu Baku powstał nowy zakład przemysłowy – fabryka urządzeń klimatyzacyjnych, który daje sposobność przesłania zmian, jakie nastąpiły w projektowaniu zakładów przemysłowych w ostatnim dziesięcioleciu. W jego skład wchodzi następujące obiekty: główny blok produkcyjny o wysokim poziomie mechanizacji i automatyzacji, blok energetyczny z dyspozytornią, wydział odlewniczy i narzędziowy, stacja pomp, budynki administracyjne, usługowe, laboratoryjne i szkolne.

Projektanci rozwiązywali problemy estetyczne obok funkcjonalnych, dążyli do wzbogacenia emocjonalnego kształtu zakładu. Zakład podzielony jest na strefy według wytycznych technologicznych. Przy miejskiej magistrali komunikacyjnej usytuowane są: siedmiokondygnacyjny, wydłużony blok inżynierii i administracji połączony z salą posiedzeń, będący dominantą zespołu, i blok laboratoryjno-usługowy. Dalej stoi jednokondygnacyjny blok główny produkcyjny z oświetleniem górnym skupiający podstawowe wydziały zakładu. Za nim w głębi terenu znajduje się strefa energetyczna i magazyny. Wolno stojące budynki połączone są łącznikami, co urozmaica kompozycję zespołu. Narodowe tradycje azerbejdżańskiej architektury znalazły swoje odbicie w rozwiązaniu architektonicznym zakładu, w bogactwie plastyki, nasyceniu kolorystycznym, barwie budynków i obiektów zespołu. Udałe rozwiązania wnętrz budynków produkcyjnych wpływają dodatnio na wydajność pracy i samopoczucie pracujących.

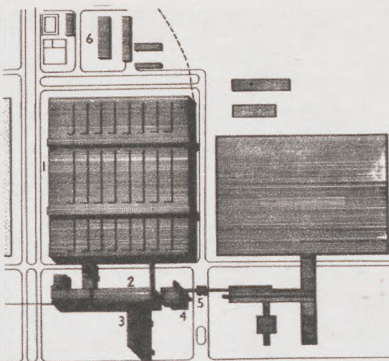
Korespondencja: Jewgienij M. Mielnikow

Industrial Plant in Baku, Azerbaijan S.S.R.

Authors: architects S. Sardarov, J. Mamedov, engineers N. Karelin, A. Lebermański, A. Gorski, S. Burzhibalan, M. Abbasova, A. Popkov and other branch specialists
The design of the plant was prepared in the Azgospromprojekt (Baku).

A new industrial plant – factory of air-conditioning appliances – was built in Baku, the capital of Azerbaijan S.S.R. It permits us to trace the changes in the designing of industrial plants in the last decade. The plant consists of the main production block with a high level of mechanization and automation, the power block with management center, a foundry with machine shop, pumping station, offices, service buildings, laboratories and schools. The designers worked out both the functional and the aesthetic problems, aimed at enriching the emotional form of the plant. The site plan of the plant is divided into zones according to technological guidelines. A seven-story elongated block housing the offices and the engineering department, linked with a conference hall dominating over the whole complex and a block housing the laboratories and services are located by the municipal thoroughfare. One-story main production block, insulated from above and grouping the basic departments of the factory is situated next to them; power zone and the storehouses are still farther back in the area. The free-standing buildings are all linked together which makes the complex composition more diversified. The national traditions of the Azerbaijan architecture are reflected in the architectural design of the plant, in the rich ornamentation, use of colors, coloring of buildings in the complex. Successful design for the production hall interiors influences favorably the work efficiency and feeling of the workers.

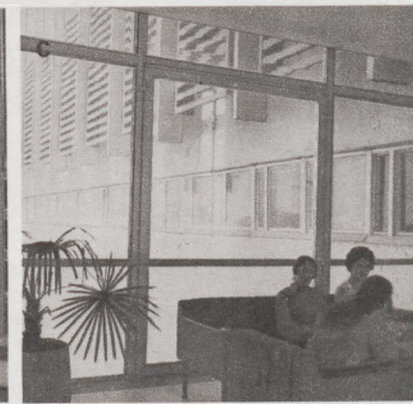
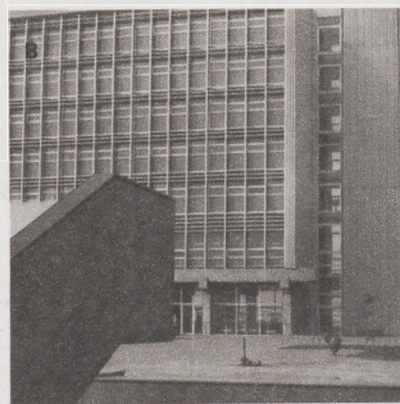
Correspondent: Jewgienij V. Mielnikow

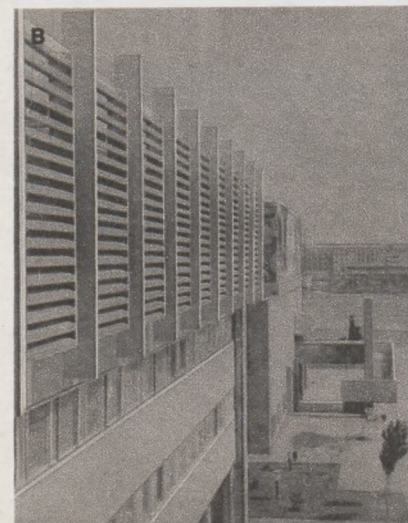
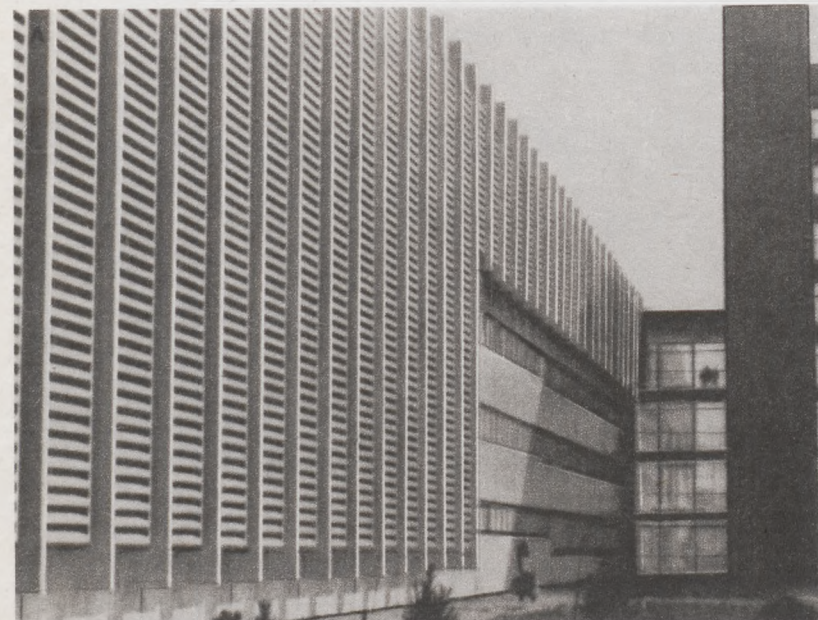
1. Plan sytuacyjny: 1 – blok główny, 2 – blok laboratoryjno-usługowy, 3 – blok inżynierii i administracji, 4 – sala posiedzeń, 5 – portiernia, 6 – obiekty pomocnicze
2. Blok inżynierii i administracji: A – widok i fragment elewacji sali posiedzeń; B – fragment elewacji; C – foyer

1. Site plan: 1 – main building, 2 – laboratory and service building, 3 – offices and engineering department, 4 – conference hall, 5 – janitor's quarters, 6 – accessory buildings

2. Building housing offices and engineering department: A – view and fragment of elevation of the conference hall, B – fragment of elevation, C – lobby

4. Blok główny: A – fragment elewacji; B – wnętrze wydziału produkcyjnego
4. Main block: A – fragment of elevation, B – interior of the production department

3. Blok laboratoryjno-usługowy: A – fragment elewacji; B – widok z bloku na teren przed zakładem
3. Laboratory and service building: A – fragment of elevation, B – view from the building to the area in front of the factory

5. Portiernia
5. Janitor's quarters

Budynek centrali handlu zagranicznego KOOSPOL w Pradze, Czechosłowacja

Autorzy: arch. arch. Vladimír Fenel, Stanislav Franc i Jan Nováček-Krejčský

Building for KOOSPOL Foreign Trade Enterprise in Prague, Czechoslovakia

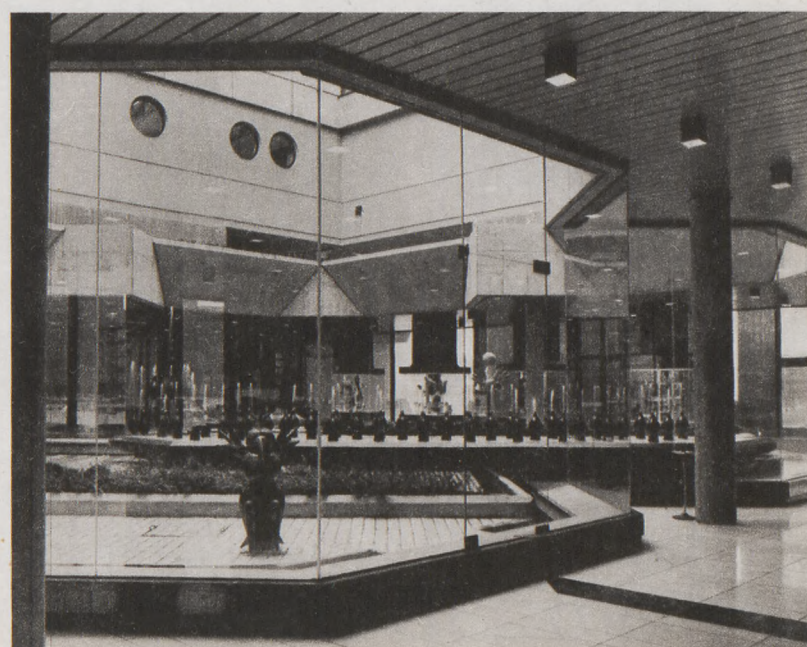
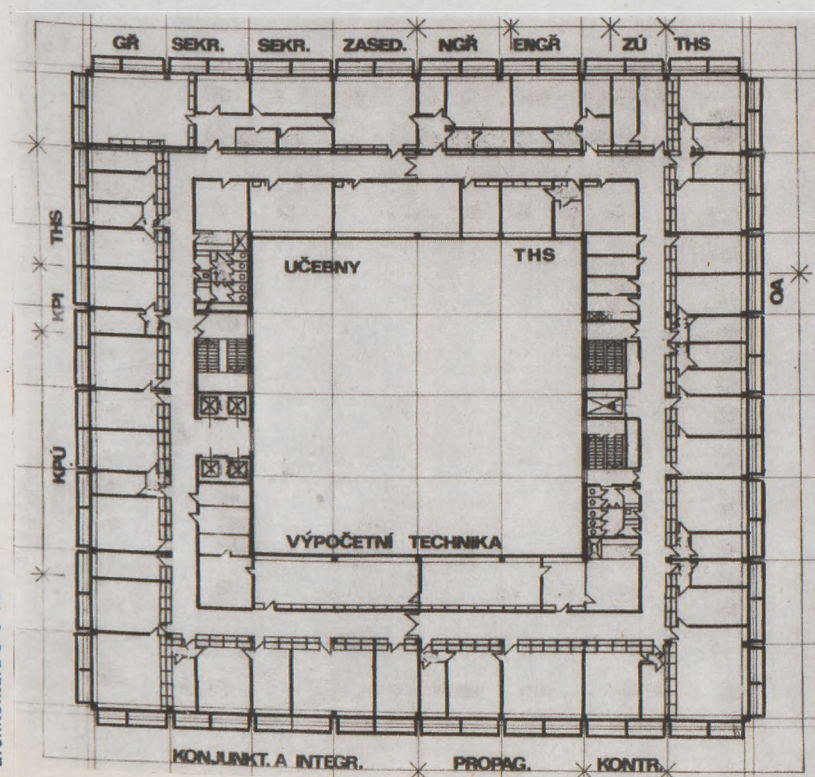
Designers: architects Vladimír Fenel, Stanislav Franc and Jan Nováček-Krejčský

W pobliżu praskiego lotniska wybudowany został jeden z najbardziej interesujących pod względem architektonicznym obiektów, jakie powstały ostatnio w stolicy Czechosłowacji. Budynek zlokalizowany jest naprzeciw popularnego w Pradze publicznego kąpieliska, od którego odgródzony jest czteropasmową drogą szybkiego ruchu, łączącą miasto z lotniskiem. Dominantą obiektu jest pięciokondygnacyjny budynek administracyjny składający się z czterech połączonych ze sobą części, ustawionych atrialnie. Konstrukcją budynku głównego jest szkielet żelbetowy z monolitycznymi tarasami komunikacji pionowej. Z częścią administracyjną kontrastuje rozwinięta część parterowa, w której znajdują się pomieszczenia ogólnodostępne, restauracja i sklep „Tuzexu”. Część środkowa parteru (pod budynkiem głównym) dzięki zastosowaniu dużych, przeszklonych ścian zewnętrznych i przylegających do wewnętrznego atrium, stwarza atmosferę jednego wnętrza spełniającego różnorodne funkcje (wypoczynkowe, reprezentacyjne itp.). Obiekt otoczony bardzo starannie wykonaną małą architekturą, jest jednym z wyraźnych akcentów architektonicznych przy wjeździe do stolicy.

Korespondencja: Jan Novotný

One of the most interesting architecturally structures that have been recently built in the Czechoslovak capital was constructed in the vicinity of the Prague airport. The building is located opposite a very popular Prague swimming center and separated from it by a four-lane thoroughfare connecting the city with the airport. The structure is dominated by a five-story administrative section consisting of four interconnected parts which enclose an atrium. The main building is constructed on reinforced concrete frame with in situ cast terraces for vertical communication. The administrative part contrasts with the developed ground floor which contains halls accessible to the public, a restaurant and a „Tuzex” shop. The central part of the ground floor (under the main building) creates an atmosphere of one multi-functional interior (for recreation, representation etc) owing to use of big glazed perimeter walls and walls bordering the atrium. The building surroundings are landscaped with great care. The structure constitutes an architectural landmark at the entry to the capital.

Correspondent: Jan Novotný

Rozbudowa Uniwersytetu Harvard w Cambridge, USA Extensions to Harvard University in Cambridge, USA

1. Uniwersytet Harvard w Cambridge – sytuacja. A – Centrum Nauk Ścisłych, B – Wydział Architektury, C – stary dziedziniec
1. Harvard University at Cambridge – the site. A – Pure Science Center, B – Architecture Faculty, C – old courtyard.

Centrum Nauk Ścisłych

Autor: arch. José Luis Sert z zespołem
Powierzchnia użytkowa: 30 000 m². Okres realizacji – 1970–73.

W ramach planu ogólnego rozwoju Uniwersytetu na Centrum Nauk Ścisłych przeznaczono bardzo mały teren w bezpośrednim sąsiedztwie zabytkowego dziedzińca Harvardu, przy zbiegu trzech ulic. Autorzy zmodyfikowali układ komunikacji w taki sposób, aby – zagłębiając poziom najważniejszej z tych ulic – można było uzyskać dodatkowy teren pod zabudowę i zapewnić bezkolizyjne połączenie piesze ze starym dziedzińcem. Trudnym zadaniem było pomieszczenie ogromnej, przewidzianej w programie kubatury, na stosunkowo małym terenie oraz ukształtowanie bryły budynku, tak, aby nie zakłócić równowagi pomiędzy bardzo różnorodnymi formami architektury w najbliższym sąsiedztwie przyszłego Centrum. Po wielu studiach na makiecie przyjęto pozornie skomplikowaną, lecz organicznie związaną z sytuacją, wersję koncepcji przestrzennej. Centrum składa się z 5 wyodrębnionych przestrzennie i funkcjonalnie elementów:

- 6-kondygnacyjnego skrzydła laboratoryjnego,
 - 9-kondygnacyjnego skrzydła Wydziału Matematycznego z sześcioma tarasowymi uskokami,
 - 3-kondygnacyjnej biblioteki,
 - 1-kondygnacyjnego zespołu administracyjnego,
 - półkolistego zespołu czterech audytoriów.
- Szkieletem układu funkcjonalnego jest prostopadły układ dwóch szerokich przeszkłonych górą korytarzy (uliczek wewnętrznych). Są one związane z zewnętrznym systemem ciągów pieszych. Audytoria i bibliotekę utrzymano w niskich gabarytach kompozycyjnych nawiązując do charakteru starego dziedzińca. Bryła budynku rośnie w miarę oddalania się od zabytkowych zabudowań, przechodząc w „ścianę” ograniczającą przestrzeń od północy. Całkowicie różne w nastroju i gabarytach są konsekwencją odmiennych warunków sytuacji. Ze względu na konieczność szybkiej realizacji, zdecydowano się na całkowitą (oprócz podziemia i audytoriów) prefabrykację obiektu. Konstrukcję skrzydła laboratoryjnego (120 × 18 m) zmontowaną w siedem miesięcy, zaprojektowano w układzie poprzecznym na module 7,2 m. Podwójne belki żelbetowe o rozpiętości 18 m i wysokości 1,1 m oparte są z jednej strony na słupach ze wspornikami, a z drugiej – na szybich wentylacyjnych. Szyby wentylacyjne (z elementów prefabrykowanych sprężonych kablami) – jedyny sztywne elementy szkieletu – stanowią usztywnienie wiatrowe konstrukcji. Audytoria przekryte są podwieszoną konstrukcją stalową. Ściany osłonowe wykonano z prefabrykatedów betonowych z fakturą z kruszywa o szaro-fioletowym odcieniu.

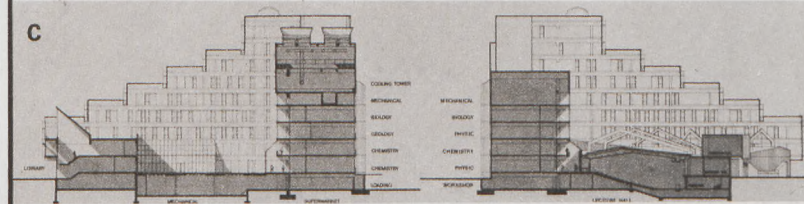
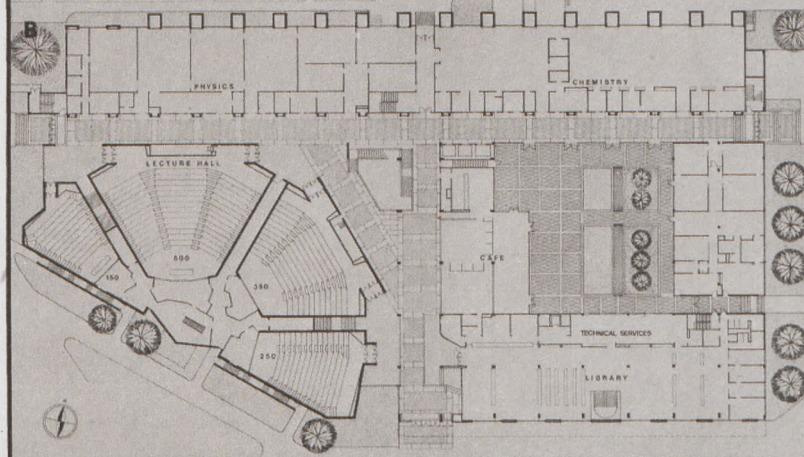
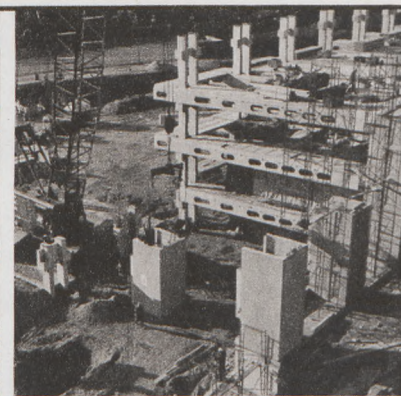
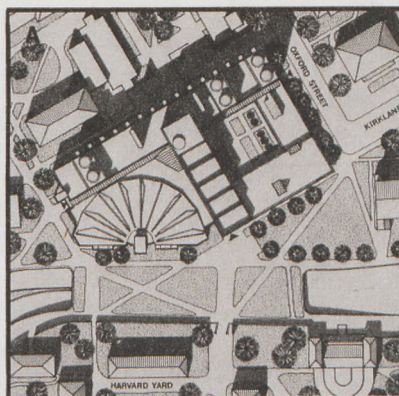
The Pure Science Center

Designer: architect José Luis Sert and Associates. Usable floor area: 30,000 m². Period of construction – 1970–73.

In the framework of the general development plan of the University, a very small site, in the direct neighbourhood of the monumental Harvard courtyard, at the crossing of three streets, had been allocated for the Pure Science Center. The designers modified the transport network, lowering the level of the busiest of these streets, in order to gain more building land and to ensure free pedestrian access to the old courtyard. A difficult task it was to fit the great bulk of cubage into a relatively small site and to form the buildings such that they did not conflict with the varied architectural forms of the architecture in close proximity with the future Center. After much study of models, a seemingly complicated, yet organically linked with the site, version of the spatial concept was taken up. The Centre is composed of five spatially and functionally differentiated elements:

- the six storey laboratory wing,
- the nine storey wing of the Faculty of Mathematics with its six terrace „steps”,
- the three story library,
- the single story office block,
- the hemispherical block of four auditoria.

The skeletal functional layout is a perpendicular system of two wide upper-glazed corridors. They are connected with the external pedestrian-path system. The lowrise auditoria and office block are in character with the height of the old courtyard. The building mass rises with the distance from the monumental building, and intersects with the „wall” which spatially closes it off from the north. The elevations are completely different in mood, shape and size, and are a function of varied site conditions. Because of the necessity for speed in construction, apart from the basement structure and auditoria, the rest was all prefabricated. The laboratory wing, 120x18 m, was assembled in seven months and designed on a 7.2 m modular grid. Twin prefab r.c. beams with 18 m span and construction depth 1.1 m rest at one end on columns with cantilever supports and on the ventilation shafts at the other. The ventilation shafts, made from post-tensioned prefab elements. The only rigid elements in the frame, form the lateral bracing. The auditoria are roofed by a suspended steel structure. The curtain walls consist of prefab r.c. panels with an exposed aggregate finish of a grey-violet shade.

2. Centrum Nauk Ścisłych. A – sytuacja, B – plan parteru, C – przekroje, D – montaż konstrukcji prefabrykowanej, E – widok ogólny od strony biblioteki, F – widok ze starego dziedzińca, G – przeszkłony korytarz wewnętrzny

2. Pure Science Center, A – site plan, B – ground floor plan, C – cross-sections, D – assembly of prefab structure, E – general view from library side, F – view from old courtyard, G – glazed internal corridor.

Wydział Architektury

Faculty of Architecture

Autorzy: arch. John Andrews przy współpracy Johna Simpsona i Edwarda Baldwina

Powierzchnia użytkowa: 15 500 m². Liczba studentów – 600. Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych – 100. Okres realizacji – 1969–72.

Designers: architect John Andrews in cooperation with John Simpson and Edward Baldwin.

Usable floor area: 15,000 m². No. of students – 600. No. of research/didactic staff – 100. Period of construction 1969–72.

Budynek Wydziału Architektury usytuowany jest na niewielkiej działce w luźnej zabudowie miejskiej, przy skrzyżowaniu dwóch ulic i ciągów pieszych łączących go z pozostałymi obiektami Uniwersytetu. Bardzo śmiała koncepcja budynku jest w pewnym stopniu wynikiem istniejących w konkretnej trudnej urbanistycznej sytuacji ograniczeń i warunków programu. Bryła budynku od strony obu ulic nawiązuje do sąsiadujących bardzo różnych architektonicznie obiektów i zróżnicowanych w skali przestrzeni otwartych. Jest jednocześnie lokalną dominantą i oddziela kameralne wnętrze zielone od ruchu ulicznego. Od tej strony elewacja budynku jest bardziej subtelna, rozbita w skali i stopniowo „schodzi” do poziomu terenu. Układ przestrzenny jest konsekwentną zasadą: należy zaprojektować obiekt uniwersytecki tak, aby ułatwić kontakty międzydyscyplinarne. A chodziło tu nie tylko o kontakty między różnymi specjalnościami architektonicznymi, ale także o porozumienie z planistami, urbanistami, ekonomistami oraz z resztą Uniwersytetu czy wreszcie z mieszkańcami miasta. Tak powstała idea wspólnej dla wszystkich jednorodnej przestrzeni kreślarni, do której otwierają się poszczególne poziomy. Na parterze budynku znajduje się: główny hall wejściowy (pełniący często rolę sali ekspozycyjnej), auditorium na 500 miejsc (użytkowane do zajęć projektowych, odczytów, spotkań, dyskusji, projekcji filmów oraz jako teren kontaktów z ludźmi spoza wydziału), kawiarnia z zapleczem (będąca w południe stołówką studencką), biblioteka z czytelnia, dwie duże sale seminarialne, węzeł sanitarny, informacja. W podziemiu zlokalizowano: dolny poziom biblioteki, wydawnictwa, rysunków, pracownię fotograficzną, sklep, pomieszczenia techniczne. Pierwsze piętro przeznaczono na specjalizację w zakresie architektury, drugie na specjalizację w zakresie architektury krajobrazu, trzecie – na specjalizację w zakresie planowania miast i planowania regionalnego, ostatnie piętro na laboratorium grafiki komputerowej i analizy przestrzennej oraz pracownię naukowe. Na każdym piętrze znajduje się jeden z poziomów kreślarni ze stałymi (na okres całego semestru lub tylko na okres jednego zadania projektowego) miejscami pracy studentów, sale seminarialne, przestrzeń ekspozycyjna, pokoje profesorów, asystentów i sekretarek, sala dyskusyjna, węzeł sanitarny. Taki układ funkcjonalny umożliwia elastyczny sposób użytkowania, a co za tym idzie elastyczność systemu nauczania. Przeszkłony schodkowy dach kreślarni, nachylony pod kątem 25°, zapewnia wschodnie oświetlenie każdego miejsca pracy. W budynku zastosowano dwa systemy konstrukcyjne:

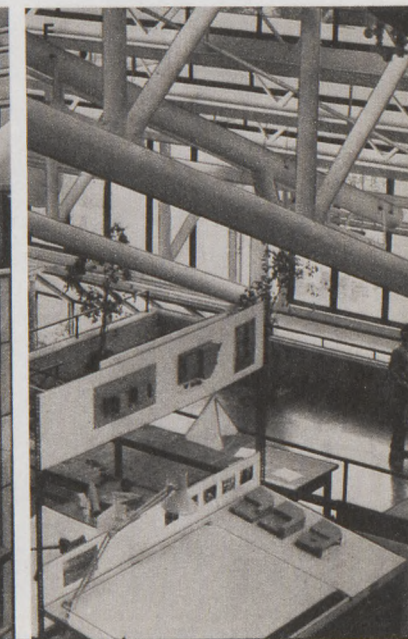
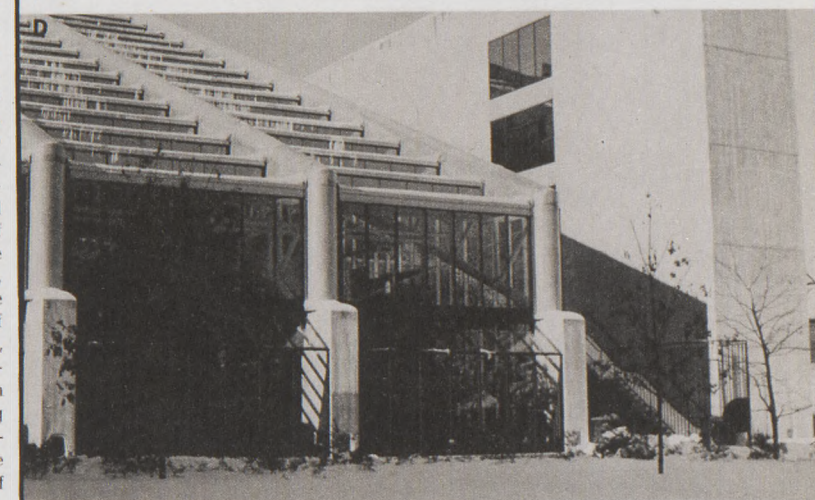
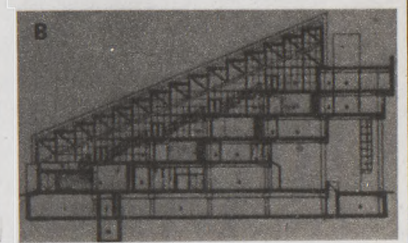
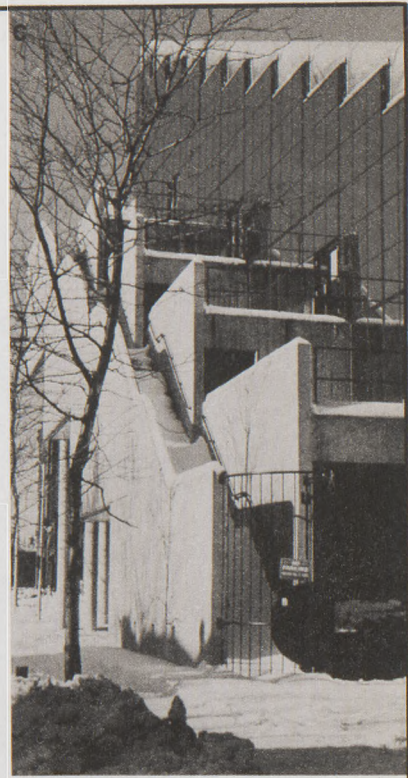
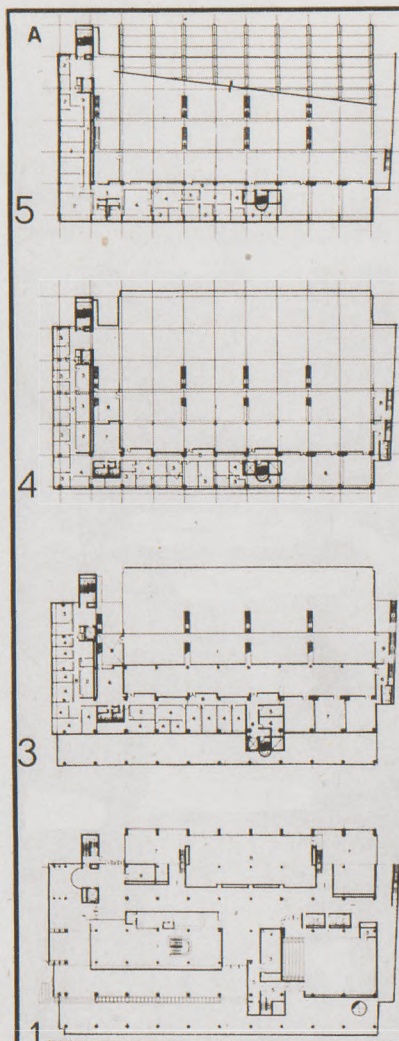
- konstrukcję żelbetonową wylewaną na siatce słupów 7,5 × 7,5 m,
- konstrukcję stalową (w kreślarni) w postaci dziewięciu dźwigarów stalowych o rozpiętości 40 m, wysokości 3,3 m z rur o średnicy 30 cm opartych na słupach żelbetonowych. Zwraca uwagę przekrycie dachowe kreślarni – ogromna powierzchnia przeszkłona, a osłony dźwigarów wykonane są z tworzywa sztucznego przepuszczającego światło. Niezwykle proste w rysunku i doborze materiałów (beton, szkło i czarne elementy stalowe słusarki i urządzenia technicznych na dachu) elewacje nawiązują do surowego, ascetycznego nieomal, nastroju starego dziedzińca Uniwersytetu. W całym gmachu zastosowana jest pełna klimatyzacja.

Joanna Giećewicz

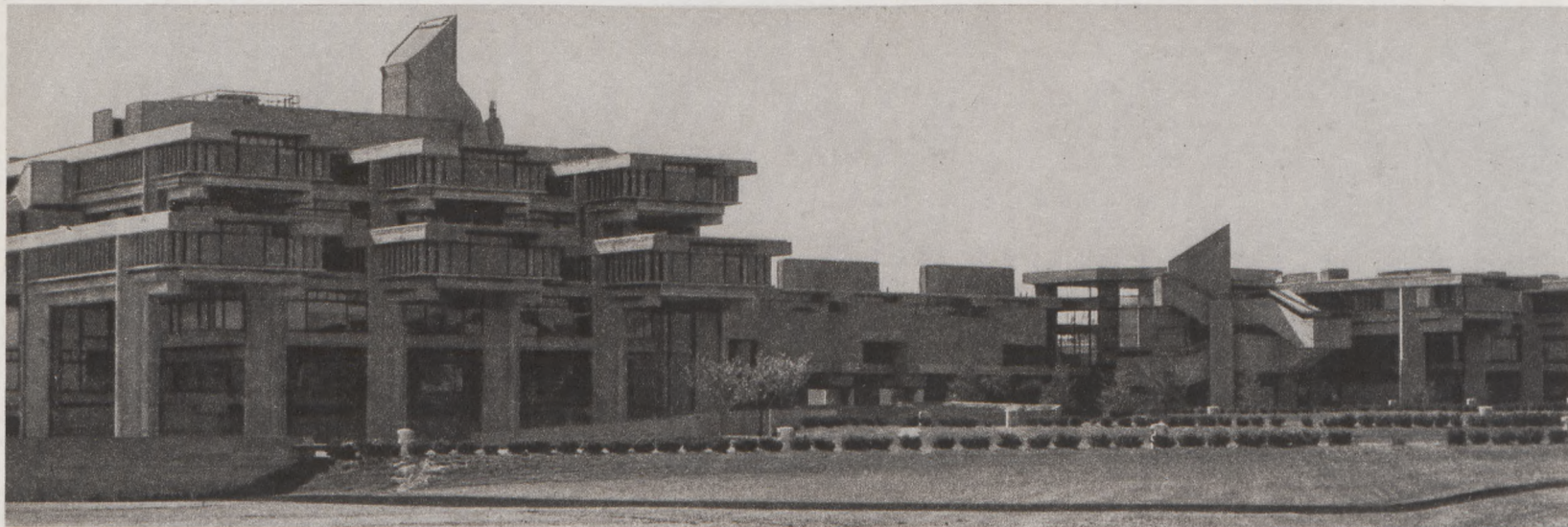
The Faculty of Architecture building is located on a small site in a low-density urban building area, at the crossing of two streets and pedestrian ways linking it with the other University buildings. The rather bold design for the building is, to a certain degree, the result of difficulties and conditions of the program inherent in a specific difficult urban site. The mass of the building as seen from both streets harmonises with the neighbouring quite architecturally varied buildings and varied in scale open spaces. Simultaneously a local landmark divides the intimate green spaces from the road traffic. From this side the elevation of the building is more subtle, broken down in scale and „descends” to the ground level. The spatial layout is a consequence of the principle: a university building must be so built as to simplify interdisciplinary contact. Here the matter was not only concerned with contacts between planners, town planners, economists and the rest of the university as well as with the residents of the town. Thus the idea was born for single space drawing studios, common for all and on to which the particular levels open out. On the ground floor of the building there are the main entrance hall (often playing the part of an exhibition hall), an auditorium seating 500, (used for design classes, lectures, meetings, discussions, film projection and a place for contact with people from outside the faculty), a coffee bar with kitchen, stores, etc. (at midday serves as a cafeteria), library and reading room, two large seminar halls, sanitary complex and information point. The basement contains the lower level of the library, photocopy service, photographic lab, shop, service installation area. The first floor is allocated to specialisations in architecture, the second – to landscape specialisations, the third to urban and regional planning specialisations, the uppermost storey – to a laboratory for computerised graphics and spatial analysis and research workshops. On each of the floors, there is one of the levels of the drafting room with fixed places for students, either for the whole semester or for only one project, seminar halls, exhibition space, staff rooms for professors, tutors and secretaries, discussion rooms, W.C. Such a functional layout gives an elastic method of utilisation which makes for an elasticity in the teaching methods. The glazed drafting hall roof, inclined at 25° ensures natural lighting from the south for each workplace. Two methods of construction were used in the building:

- insitu cast r.c. in a modular grid for columns of 7.5 × 7.5 m;
- steel construction (for the drafting hall), in the form of nine steel trusses with a span of 40 m, construction depth 3.3 m, made from 30 cm diameter tube, resting on concrete columns. Attention should be drawn to the roofing of the drafting halls – the great glazed surface, and the truss covering of translucent synthetic material. The elevations are simple in line and choice of materials (concrete, glass, black steel metalwork and technical apparatus on the roof), and harmonise with severe, almost ascetic mood of the old courtyard of the University. Full air-conditioning is used throughout the building.

Joanna Giećewicz

3. Wydział Architektury. A – plan kondygnacji 1, 3, 4, 5; B – przekrój poprzeczny, C – elewacja boczna, D – elewacja od strony wnętrza zielonego, E – dach kreślarni, F – wnętrza kreślarni

Politechnika pld-wsch. części stanu Massachusetts, USA

Polytechnical Institute of South East Massachusetts U.S.A.

Autor: arch. Paul Rudolph z zespołem
Powierzchnia terenu: 330 ha. Liczba studentów – 8000 (5000 – I etap). Projekt – lata sześćdziesiąte. Realizacja I etapu – lata siedemdziesiąte.

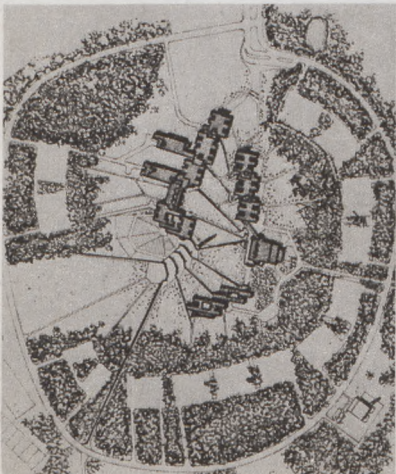
Designer: architect Paul Rudolph and Associates.
Site area: 330 ha. No. of students – 8,000 (first stage – 5,000). The design – 1960's. Construction – first stage the 1970's.

Zespół Politechniki położony jest w pobliżu niewielkiego miasteczka North Dartmouth w terenie niezabudowanym, w odległości około 50 km od stolicy stanu – Bostonu. Sama Politechnika dysponuje dużym terenem, z czego większą część zajmują parkingi ukryte w pierścieniu zieleni. Szereg budynków, połączonych w cztery grupy różnej wielkości, skomponowany jest według trudnej do uchwycenia zasady, w centralnej części terenu na układzie geometrycznym tarasów, z których kilka łączy się w potężny amfiteatr. Konsekwentny w stosunku do planu jest przestrzenny układ i charakter budynków o architekturze niezwykle agresywnej, niespokojnej, dominującej nad otoczeniem i nad człowiekiem-użytkownikiem w sposób zdecydowany, mimo zastosowania niezbyt wysokich – przy tej skali założeń – gabarytów. A skali tej nie zmniejsza detal, który ogranicza się do różnych faktur betonu. Użycie jako zasadniczego materiału żelbetu przy tak dużej kubaturze podkreśla to wrażenie – szczególnie w Nowej Anglii, gdzie tradycje stosowania cegły i drewna w budownictwie są bardzo silne. Zwraca uwagę znakomicie zorganizowane etapowanie – budowa obecnie wykonywanych obiektów jest widoczna, ale nie utrudnia funkcjonowania obiektów gotowych, działających już bez najmniejszych zakłóceń. Budynki Politechniki noszą niezaprzeczalne piętno swego twórcy – Paula Rudolpha. Ivan Chermayeff w swych „Observations on American Architecture” (Observations on American Architecture by Ivan Chermayeff, New York 1972) napisał o nim: „...wydaje się, że to forma rządzi wymaganiami funkcjonalnymi. Bryły, będące same kompozycją brył, są zestawione w olśniewającej architekturze Paula Rudolpha w sposób tak mistrzowski, że rzeźbiarskie wyrażenie jego budowli jest prawie nieosiągnięte”.

Joanna Giecwicz

The Polytechnic complex is located in the neighbourhood of a small town North Dartmouth about 50 km from the state capital Boston. The Polytechnic itself has quite a lot of land at its disposal of which the main part is allocated to parking, set in belts of greenery. A series of buildings, connected in four groups of various sizes has been composed in a way difficult to grasp, in the central part of the site and on a geometrical system of terraces, several of which join to form an enormous amphitheatre. The spatial layout and character of buildings follows on from the plan – buildings whose character is unusually aggressive, restless, dominating over the surroundings and the user – man, in a definite way in spite of the use, in the scale of this design, of none too great building heights. The scale does not diminish detail which is limited to various textures of concrete. The use of reinforced concrete as the basic material for such a large cubage underlines this impression – particularly in New England, where the traditional use of brick and timber in building practice is quite strong. Attention should be drawn to the brilliantly organised construction by stages – the current construction work is visible yet does not interfere with the functioning of buildings already completed to the least extent. The buildings bear the indisputable trademark of their designer Paul Rudolph. Ivan Chermayeff in his „Observations on American Architecture by Ivan Chermayeff”, New York 1972, wrote about him, “it seems that form is governed by functional demands. Masses, being in themselves compositions of solid forms, are put together in the brilliant architecture of Paul Rudolph in such a masterful way that the sculptured refinement of his buildings is almost peerless”.

Joanna Giecwicz

1. Zagospodarowanie terenu – schemat
2. Widok od wnętrza dziedzińca
3. Fragment elewacji
4. Wejście główne
5. Fragment w budowie
6. Wnętrze czytelnicy

1. Site layout
2. View from courtyard
3. Fragment of elevation
4. Main entrance
5. Fragment in construction phase
6. Interior of reading room

Na marginesie publikacji „Ciągłość w architekturze”

Charles Moore w komentarzu na temat artykułu Charlesa Jencksa „The Language of Post-Modern Architecture” w „Architectural Design” 4/77 pisze w pewnym momencie tak: „[...] Bawilem się serdecznie wyobrażając sobie Jencksa jako zwirowanego alchemika preparującego zjełczałe pozostałości Nowoczesnej Architektury oraz zbierające kości jej przodków w nowy witalny amalgamat. Z wyjątkiem oczywiście jednego. Jencks nie jest wcale wariatem. Jego analiza błędów nowoczesnej architektury jest jasna i dokładna. A, że jest ona zbliżona do wieloma moimi poglądami uważam ją wręcz za wspaniałą. Co więcej sądzę, że jest on częściowo na prawidłowej drodze do określenia, co robić dalej (z wyjątkiem paru dewiacji, które omówię pokrótce).” Zacytowałem ten fragment z racji, że odzwierciedla dokładnie moje uczucia, których doznałem czytając Bieleckiego „Ciągłość w architekturze”. Oczywiście mówię o odczuciach w bardzo szerokim kontekście i z małą poprawką – analiza rodzimej Nowoczesnej Architektury w pracy Bieleckiego nie jest zbyt jasna ani dokładna, (ale wynikało to może z koniecznych „skrótów myślowych”) i jest to generalnie zarysowana podstawowa dewiacja. A teraz:

Dewiacja pierwsza

Bielecki pisząc „Jeżeli porównamy z kwartałem łódzkiej zabudowy dzisiejsze postmodernistyczne osiedle (podkr. moje), to natychmiast domyśli się, jakie są przyczyny jego monotonii”, popełnia błąd z racji tej, że polska teoria (jeżeli taka istnieje) i praktyka architektoniczno-urbanistyczna tkwi bardzo mocno w korzeniach w glebie spreparowanej przez Nowoczesną Architekturę. Że ta gleba wydaje coraz uboższe plony, nie znaczy wcale, że przez następne, chyba długie lata będzie rodziła skarłate dzieła nowoczesnej architektury. Kiedyś, bardzo dawno temu, w momencie wyjąłowania gleby szukano po prostu nowego poletka. Parafrazując Bieleckiego można powiedzieć: wróćmy na poletko XIX wieku (jeszcze trochę żywotne) i wypracujmy współczesny odpowiednik dawnego planowania miast! Osobiście skłaniałbym się raczej do racjonalnego sposobu zbadania tego naszego, najbliższego i konkretnego poletka z wielu i to naprawdę wielu powodów.

Dewiacja druga

Jako środowisko fachowe charakteryzujemy się emocjonalnym i „artystowskim” podejściem do architektury i urbanistyki i stąd często zapominamy o tym, co było i dlaczego tak było. Lubimy wręcz skoki i to na dość duże odległości i nawet głębokości – jesteśmy ambitni. Jednym z takich irracjonalnych skoków był „zwrotny przeskok” w Nowoczesną Architekturę w 1956 r. Czy nie należy w tym skoku upatrywać początku dość szybkiego jałowienia gleby, zwłaszcza że w tym samym czasie inni uczestnicy procesu inwestycyjnego w racjonalny sposób używali swoje poletka? Spójrzmy na to bez emocji z racjonalno-analitycznego punktu widzenia.

Adam Kotarbiński w swej książce „Rozwój urbanistyki i architektury polskiej w latach 1944–1964” (1967) pisze: „Oczywiście nie poprzestawano na negacjach [lata 1948–1950 przyp. mój]. Realizm socjalistyczny postulował także pozytywne wskazania [...]. Architektura była w tym wypadku pojmowana szeroko a planowanie wielokoprestrzenne prawie nie istniało. Ale w stosunku do urbanistyki wysunięto dodatkowe postulaty. Potępiono tzw. dezurbanizm anglosaski przypisując mu tendencję do rozkawałkowania i rozpraszania układu miejskiego oraz przeciwstawiając tezę, że miasto powinno stanowić organizm skomponowany jako całość z wydatnym centrum o charakterze społeczno-politycznym, z podkreśleniem placów i ulic jako terenów współżycia zbiorowego itd. Negowano zaś zasadę hierarchicznie uporządkowanych jednostek sąsiedzkich, widząc w niej czynnik rozbijający jedność miasta i dopatrując się tendencji reformistycznych. [...] Podkreślano, że struktura

On the margin of “Continuity in Architecture”

In his commentary about the article by Charles Jencks “The Language of Post-Modern Architecture” in „Architectural Design” 4/77, Charles Moore wrote:

“[...] I enjoyed the image of Jencks the mad alchemist concocting out of the rancid remains of modern architecture and the bleached bones of its predecessors a new and vital amalgam. Except, of course, Jencks is not at all mad. His analysis of what has gone wrong with modern architecture is lucid, and to the point. And since it coincides closely with many of my own opinions, I even find it brilliant. What’s more, I think he’s at least partly on the right track about what to do next (though with some deviationism which I intend to expose shortly).”

I quoted the above fragment as it reflects exactly the feelings I experienced reading Bielecki’s “Continuity in Architecture”. Evidently I speak about feeling in a very wide context and with a small correction: the analysis of Polish Modern Architecture in Bielecki’s paper is neither particularly clear nor thorough (perhaps it was the result of the necessary “brachylogies”); it is a general outline of the basic deviation. And now:

The first deviation

Writing, “If today’s post-modernist housing development be compared with a Łódź block, one can immediately see the reasons of its monotony” [my underlining], Bielecki makes a mistake as the Polish theory (if there is such a thing) and practice of architecture and city planning is deeply rooted in the soil prepared by Modern Architecture. The fact that the fruit that soil bears gets scarcer and scarcer does not mean at all that during the next, probably long years it will bear dwarfed works of modern architecture.

A long time ago if the soil was getting barren the simplest solution was to look for new acre. Paraphrasing Bielecki it can be said: let us go back to the nineteenth-century acre (still with sparks of vitality) and work out a contemporary analogue of the former city planning! I myself would rather favor rational research on the closest and most specific our own acre because of a number – and a great number at that – of reasons.

The second deviation

As a professional milieu we are characterized by emotional and „arty” approach to architecture and city planning and therefore we often forget what happened and why it so happened. We simply like leaps over big distance or even in depth, we are ambitious. The „turning leap” into the Modern Architecture in 1956 was one of such irrational leaps. Did it not give rise to considerably quick barrenness of soil especially that in the same time the other participants in the investment process fertilized their acres in a rational way? Let us look at it without emotion from the rational and analytic point of view.

In his book „Rozwój urbanistyki i architektury polskiej w latach 1944–1964” (“The Development of Polish City Planning and Architecture in the Years 1944–1964” – published in 1976), Adam Kotarbiński wrote: “Obviously, nobody settled only for negations (1948–1950 – author’s comment). The socialist realism gave positive guidelines as well. [...] In this case architecture was understood in the vast sense and macro-spatial planning hardly existed at all. As regards city planning, additional postulates were advanced. The so-called “Anglo-Saxon dezurbanism” was condemned as having a tendency to divide and disperse the city grid; it was opposed by the thesis that a city should constitute an organism composed as a whole with an accentuated center of socio-political character and squares and streets as areas of social life. Negated was the principle of hierarchically arranged neighborhood units as bringing about splitting up the city unity and possessing reformist tendencies. [...] It was underlined that the spatial structure

przestrzenna powinna wywoływać przywiązanie do miasta w całości, a nie do jego części, że trzeba unikać partykularyzmu dzielnicowego. To, co nowe – powinno harmonijnie wyrastać ze starego, w nawiązaniu do wartościowej spuścizny historycznie narosłej. Tymi postulatami przeciwstawiano się również tzw. superurbanizmowi corbusierowskiemu, widząc w nim zaprzeczenie humanistycznych wartości architektury.

[...] Nieomal od początku ujawnił się groźny konflikt między teząmi realizmu socjalistycznego w ich postępowej interpretacji i wynikami produkcji architektonicznej powołującej się na hasła tego kierunku” (podkr. moje).

Czy nadgorliwość i emocje tych czasów a zwłaszcza przełom roku 1956 są wytłumaczalne? Tak i nie.

Jeżeli studium R. Ventriego „Complexity and Contradiction in Architecture” (1966) uważa się za jeden z pierwszych ataków na ortodoksyjną nowoczesną architekturę, to jak nazwać wymienione wyżej koncepcje socrealizmu? (mam na myśli szeroki ich kontekst). W końcu lat pięćdziesiątych w krajach zachodnich rozpoczęło się dramatyczne odejście od zasad nowoczesnej architektury i stylu międzynarodowego w stronę uciążliwego poszukiwania pragmatycznej ekspresji społecznej w architekturze, a tym samym w stronę potrzeb i dążeń ludzi jako różnorodnych jednostek czy grup. Rozpoczęła się dyskusja, która trwa. Pojawia się wielka liczba różnorodnych publikacji, które próbują budować elementy wiedzy, a nie zespół informacji. Jest to ważne rozróżnienie z racji, że informacja jest tym – na co patrzymy, zaś wiedza – tym czego się uczymy. Dostępność i efektywność informacji niekoniecznie musi podnieść efektywną wiedzę architektoniczno-urbanistyczną. Istnieje w naszych działaniach większa zależność od procesu projektowego od „spoglądania na” niżeli od absorbowania wiedzy i umiejętności popelniania błędów. A może się mylę?

Czy posiadamy wiedzę urbanistyczno-architektoniczną? Jeżeli przyjąć, że „Elementy kompozycji urbanistycznej” (1974) Kazimierza Wejcherta oraz „Ku idei osiedla społecznego” (1976) Heleny Syrkusowej nie są informacją, to ich nakłady w 5180 i 1680 egzemplarzy (!) wydają się koszmarnym żartem na temat rozważania problemu budowania i rozprzestrzeniania polskiej wiedzy na poletku urbanistyki i architektury.

Dewiacja trzecia

Mam nadzieję, że rozpoczęta dyskusja będzie miała charakter tworzenia koncepcji pozytywnych wartości (rozumień przez to usiłowania poszukiwania elementów postępu, a nie negowania jedynie tych elementów zbudowanej rzeczywistości, które są widoczne dla każdego). Książka Syrkusowej jest kluczową pozycją w zrozumieniu warunków, w których wyrosła i rośnie nowoczesna architektura. Od jakiegoś czasu upatruje się w Karcie Ateńskiej „koźła ofiarne” wszelkich niepowodzeń praktyki architektoniczno-urbanistycznej. Pojawiające się opinie są oparte na fragmentarycznej znajomości podstawowych dokumentów Nowoczesnej Architektury i stąd czasami mogą wywołać tylko uczucia litości i smutku. Jak pisze Syrkusowa: „Deklaracja z La Sarraz (1928) nie była nigdy w Polsce opublikowana (nasza to przede wszystkim wina). [...] Nie został także w 1933 r. przełożony na język polski i opublikowany oryginalny tekst Karty Urbanistyki CIAM.”

Książka ta winna być lekturą obowiązkową ludzi „uprawiających” proces inwestycyjny, zwłaszcza w mieszkalnictwie. Książka ta pozwala zrozumieć pozytywne i negatywne cechy nowoczesnej architektury, a przede wszystkim pozwala na racjonalne stwierdzenie, że struktura i efektywność współczesnej urbanizacji jest nie tylko niesprawna w wielu oczywistych aspektach, ale że jest fundamentalnie błędna. Nie spełniły się optymistyczne oczekiwania, że rozproszenie ludności, strefowanie, rozluźnienie układu ulic, zastąpienie koncepcji domu koncepcją wertykalnych wiosek składających się z mieszkań, że rozdzielanie funkcji i użytkowania doprowadzi w sposób naturalny do pożądanych zmian w stylach życia i miejskich zwyczajach mieszkańców.

should generate attachment to the city as a whole and not to its part, that district particularisms should be avoided. The new should grow harmoniously out of the old with recurrence to the valuable historical tradition. These postulates were also opposed to the so called „superurbanism” of Le Corbusier’s which was regarded as a negation of humane values of architecture. [...] Almost from the very beginning a dangerous conflict appeared between the theses of socialist realism in their progressive shape, and results of architectural production citing the slogans of that trend” [my underlining]

Were the over-zealousness and emotions of those times and particularly the turning point of 1956 explainable? Yes and no.

If R. Venturi’s study “Complexity and Contradiction in Architecture” (1966) be considered as one of the first attacks against the orthodoxy of the modern architecture, what should the above-mentioned socrealism concepts be called (I mean their wide context)? At the end of the fifties, a dramatic parting from the principles of the modern architecture and international style began in the Western countries only to search laboriously for pragmatic social expression in architecture – that is, to take into account the needs and aspirations of people as various individualities or groups. It was the beginning of a still-lasting discussion. A great number of various papers that are being published try to build the elements of knowledge and not set of information. This differentiation is important as information is what we see and knowledge what we learn. Accessibility and effectiveness of information does not necessarily have to increase the effective architectural and city planning knowledge. In our activities, the designing process is more dependent on “looking at” than on the absorption of knowledge and skillfulness in committing mistakes. Or perhaps I am mistaken?

Do we possess the city planning and architectural knowledge? If one assumes that Kazimierz Wejchert’s „Elementy kompozycji urbanistycznej” (“Elements of Urban Composition”, 1974) and Helena Syrkusowa’s „Ku idei osiedla społecznego” (“Toward an Idea of Communal Settlement”, 1976) are not an information then their edition in 5180 and 1680 (!) copies seems to be a nightmarish joke on the subject of discussion about the problem of construction and popularization of Polish knowledge in the field of city planning and architecture.

The third deviation

I hope that the begun discussion will have the character of creation of a concept of positive values (by which I understand the attempts at finding elements of progress and not negation of just those elements of the existing reality that are visible to everybody). Syrkusowa’s book is the key one for understanding circumstances in which the modern architecture has been developing.

For some time now, The Athens Charter became the scapegoat of all the failures in the architectural and city planning practice. The voiced opinions are based on fragmentary knowledge of the basic documents of the Modern Architecture and hence sometimes cause only the feelings of pity and sadness. Syrkusowa writes, “Declaration of La Sarraz (1928) has never been published in Poland (our fault, first of all) [...] Nor has the original text of CIAM City Planning Charter been translated into Polish or published in 1933.” This book should be on the obligatory reading list of the people “working in” the investment process, particularly in housing. It permits to understand the positive and negative features of the modern architecture, and first of all makes it possible to state rationally that structure and effectiveness of the contemporary city planning is not only inefficient in a number of obvious aspects but also fundamentally erroneous. Optimistic expectations that dispersion of population, zoning, looser street grid, replacement of a concept of a house by a concept of vertical villages consisting of apartments, that division of functions and usage will lead naturally to desired changes in life styles and urban

Dewiacja czwarta

Jacek Nowicki w swym artykule pt. „Jakościowe problemy programu mieszkaniowego” („Nowe Drogi” 11/74) pisze: „Realizacja wielkiego zadania rozbudowy miast, wynikającego z postawionego programu budowy mieszkań, wymaga sprawnej i kompetentnej architektonicznej kadry projektowej w pełni świadomej celów społecznych, które powinny być osiągnięte w wyniku jej działania.” Na tym tle informacja Bieleckiego dotycząca zapisu w skali 1:2000 i 1:1000 jest niezwykle cenna. W innym miejscu Nowicki pisze dalej o programie budowy Nowych Miast biorąc pod uwagę całość polityki mieszkaniowej na najbliższe lata. Należy przeto zastanowić się nie tylko nad skalami 1:2000 i 1:1000 (projektowaniem urbanistycznym), ale przede wszystkim nad skalami 1:10000 i 1:5000 (planowaniem urbanistycznym) i skalami większymi (planowaniem przestrzennym). To w sumie składa się na System Planów Rozwoju.

Jakie wartości sprawce ma w dniu dzisiejszym całościowy i postępowy w swoim czasie dokument – Ustawa o Planowaniu Przestrzennym z 1961 r.? Wydaje się, że „planowane” plany zagospodarowania przestrzennego zdefiniowanym limitem czasowym, nieuwzględniające realnych warunków gospodarczych są dokumentami koncepcji negatywnych wartości i praktycznie negatywnej kontroli rozwoju danej struktury. Forma i treść tych planów przestała być adekwatna zwłaszcza w sferze zapisu: graficznego i tekstu planu. Zapisy te utrwalone długoletnią praktyką są niezrozumiałe dla ogółu społeczeństwa, a zwłaszcza nie mogą one stanowić podstawy dla sporządzenia prawidłowej informacji, która jest potrzebna politykowi dla podjęcia decyzji. Przez prawidłową informację rozumieć należy zapis decyzji planu (cele, strategię, polityki) warunkowany aspektami społecznych, ekonomicznych i przestrzennych systemów danego obszaru. Podlegają one kontroli planistycznej lub modyfikacjom. Urbanizacja winna być rozwijana ewolucyjnie (Architektura Nowoczesna = rewolucja) według nowych układów, naturalnie i harmonijnie uwzględniając potrzeby: społeczne, ekologiczne, potrzebę oszczędnego użytkowania energii i konkretne środki oraz powinna poddawać się wpływom nowych podejść i ograniczeń. Należy zatem rozważyć całość struktury miasta i życia miejskiego w całkowicie inny sposób; bez głębokich uprzedzeń antyurbanistycznych, które determinowały przeszłoteraźniejsze myślenie.

Wydaje mi się, że informacja Bieleckiego niewątpliwie wnoszą pozytywne wartości do prób znalezienia dróg wyjścia z obecnej sytuacji, którą trudno jednoznacznie nazwać.

Refleksja:

Architektura i urbanistyka są profesjami, które łączą w sobie wiele różnorodnych dyscyplin na wielu poziomach działań. Architekt czy urbanista nie musi znać fragmentaryczno-modnych popłuczyn socjologii, psychologii, etologii itd., itd. Musi natomiast wiedzieć o co chodzi w porównawczych studiach form zbudowanego środowiska i organizacji przestrzennej w kontekście potrzeb ludzkich społeczeństw czy innych organizacji. Musi się nauczyć stawiać konkretne pytania i zadania odpowiednim dyscyplinom, które wspomogą i wzbogacą jego podstawową umiejętność – projektowanie.

Można wiele dyskutować o przyszłości i przydatności społecznej naszego zawodu, ale projektowanie musi być i pozostać podstawową umiejętnością tego zawodu – projektowanie, które mogłoby stale przystosowywać się do ciągle zmieniającego się środowiska społecznego i technologicznego a przede wszystkim do zmiennych uwarunkowań gospodarczo-politycznych.

Jest to architektoniczno-urbanistyczna raison d'être. Konsekwencją mego stanowiska jest jednak pytanie: Czy obecny system nauczania w naszym środowisku i w naszych Szkołach Architektury jest w stanie przygotować fachowców, którzy mogliby sprostać niezwykle trudnym zadaniom budowy nowych miast?

Stawiam to pytanie nam wszystkim ●

Henryk Drzewiecki

habits of the inhabitants – they all failed.

The fourth deviat

In his article „Jakościowe problemy programu mieszkaniowego” („Qualitative Problems of Housing Program”) (Nowe Drogi 11/74), Jacek Nowicki wrote, „Realization of the great task of the development of cities resulting from the assumed program of apartment building requires a skillful and competent architectural designing cadre fully aware of the social aims that should be achieved as a result of their activities”. Against this background, Bielecki's information about the notation (plan form and content) in scales 1:2,000 and 1:1,000 is extremely valuable. In another place Nowicki wrote further about the program of New Towns building taking into account overall housing policy for the coming years. Therefore it is worthwhile to think not only about scales 1:2,000 and 1:1,000 (urban design) but first of all about scales 1:10,000 and 1:5,000 (urban planning) and bigger scales (spatial planning). All of them together will compose the System of Development Plans.

What kind of perpetrating values can be found today in the comprehensive and progressive in its time document – Spatial Planning Act from 1961?

It seems that „planned” spatial development plans with a defined time limit, disregarding the real economic conditions are documents of concepts of negative values and practically negative control of development of the given structure. The form and content of these plans is no more adequate, especially when it comes to graphic notation and the plan text. These notations, consolidated by long practice are not understandable for the society and in particular they cannot be the basis for formulating correct information necessary for a politician to make a decision. Correct information is, for me, a description of the plan decisions (aims, strategy, policies) conditioned by the aspects of social, economic and physical systems of the given area. They undergo planning control or modifications. Urbanization should be evolutionally developed (Modern Architecture = revolution) according to new patterns, taking into account social and ecological needs in a natural and harmonious way, the need for economical use of energy and concrete means and it should be flexible as regards new approaches and restrictions. Therefore the whole of the city structure and city life should be discussed in a completely different way, without the profound prejudices against city planning which have determined the past and present way of thinking.

It seems to me that Bielecki's information undoubtedly introduce positive values to the attempts at finding a way out of the present situation that cannot be univocally called.

Reflection:

Architecture and city planning are professions which integrate a number of various branches of science on many levels of activity. An architect or city planner does not have to know the fragmentary and fashionable hogwash of sociology, psychology, etology etc. etc. But he has to know what it is all about in the comparative studies of forms of build-up environment and spatial organization in the context of needs of human communities or other organizations. He has to learn to ask concrete questions and give concrete tasks to the branches which will help and enrich his basic ability – designing.

A lot can be said about the future and social usefulness of our profession, but designing has to be and remain the basic ability of this profession – designing that could all the time adopt itself to the changing social and technological environment and first of all to the changeable economic and political conditions.

It is raison d'être of architecture and city planning. As a consequence of my stand, I have to ask the question: Is the present system of teaching in our milieu and our Schools of Architecture capable of preparing professionals who will be able to fulfill the extremely difficult tasks of building new towns?

I address this question to all of us ●

Henryk Drzewiecki

Architekt romantyzmu węgierskiego – Károly Kós (1883–1977)

Architekt Károly Kós był czołowym przedstawicielem secesji węgierskiej i romantyzmu narodowego w pierwszych latach XX wieku. Jego poglądy na architekturę kształtowała działalność Johna Ruskina i Williama Morrisa. Był przeciwnikiem wielkiej, masowej produkcji propagując rozwiązania indywidualne, inspirowane architekturą ludową. Interesował się sztuką średniowieczną, ale jej nie naśladował, czerpał z niej natomiast zasady kształtowania proporcji i rozwiązania detali architektonicznych. W jego realizacjach dostrzec można elementy architektury ludowej z rejonu Kalotaszeg, jak np. w domu mieszkalnym w Budapeszcie (1908–09). Do najważniejszych jego realizacji należą: kościół we wsi Zebegényi (1908–09) inspirowany formami średniowiecznymi, pawilon ogrodu zoologicznego w Budapeszcie (1910) inspirowany formami architektury ludowej, zespół budynków szkolnych w Budapeszcie (1910) z charakterystycznymi dla Kós'a kamiennymi łukami ujmującymi wejścia, budynek Muzeum Narodowego w Sepsiszentgyörgy – Rumunia (1911–12), budynki i plac centralny w osiedlu w Kispeszt (1912), kościół reformacki w Kolozsvár (1913), dom rodzinny „Zamek Wrany” (1910). Oprócz działalności architektonicznej pisał i ilustrował książki („Pieśni o królu Attila”, „Kamienie Siedmiogrodu”, „Kalendarz Kaláka”, „Naród Wron”). Do czasu odejścia na emeryturę wykładał architekturę w Wyższej Szkole Rolniczej w Kolozsvár. Jego życie było bardzo czynne i nigdy nie opuścił ludzi z Kalotaszeg – z wybranej przez siebie ojczyzny. Pisał: „Śnieg zasypuje ślady moich stóp, ale z mojego grobu nigdy nie zniknie drewniany przysłówek i na moim grobie zawsze będą kwitnąć kwiaty. I będą o mnie i o moich ojcach pamiętać moi krewni. Kontynuują oni moją pracę i moje życie będzie w nich wiecznie. Bo ja pozostałem w domu.”

Korespondencja: Zoltán Deák

1 – 4. Budynki i plac centralny w osiedlu w Kispeszt
5. Ilustracja do książki „Pieśń o królu Attila”

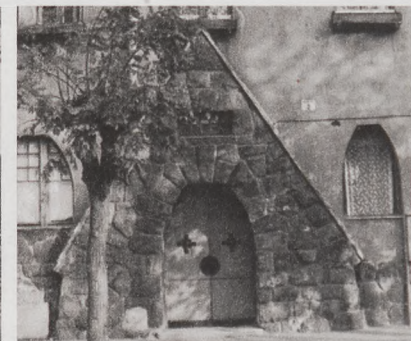
Károly Kós (1883–1977) – the Architect of Hungarian Romanticism

Architect Károly Kós was the leading representative of Hungarian Art Nouveau and national Romanticism in the first years of the twentieth century. His approach to architecture was influenced by John Ruskin and William Morris. He opposed mass production and propagated individual solutions inspired by folk architecture. He was interested in medieval art but did not imitate it; however, he drew from it the principles of proportion forming and solutions of architectural details. His buildings feature elements of folk architecture from Kalotaszeg region, e.g. in an apartment house in Budapest (1908–1909). Among his most important achievements are: the church in Zebegényi village (1908–1909) inspired by medieval forms, a pavilion in Budapest zoological garden (1910) derived from folk architectural forms, a complex of school buildings in Budapest (1910) with stone arches at the entrances, characteristic for Kós, the National Museum building in Sepsiszentgyörgy, Rumania (1911–1912), reformed church in Kolozsvár (1913), family home „Crow's Castle” (1910). Apart from his architectural activity, he wrote and illustrated books („Songs about King Attila”, „Stones of Transylvania”, „Kalak's Calendar”, „Nation of Crows”). He had taught architecture in Agricultural College in Kolozsvár till he retired.

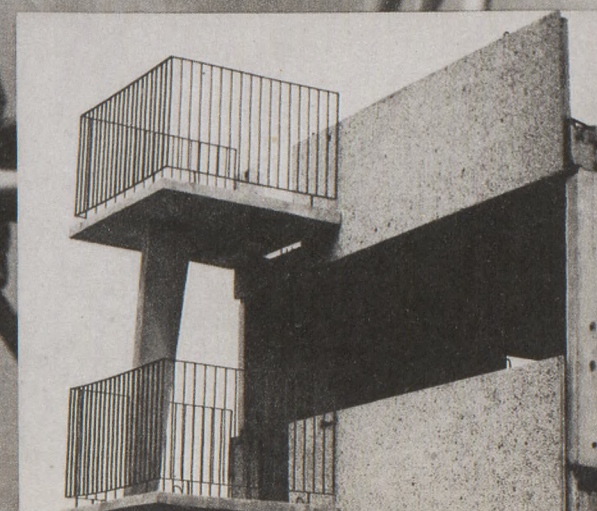
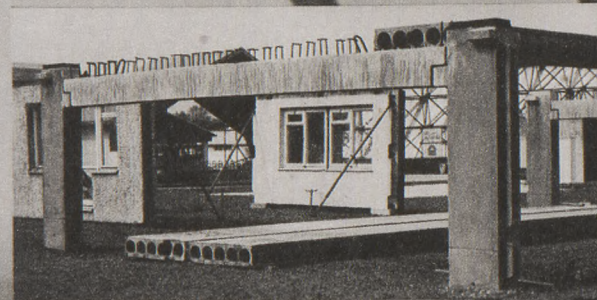
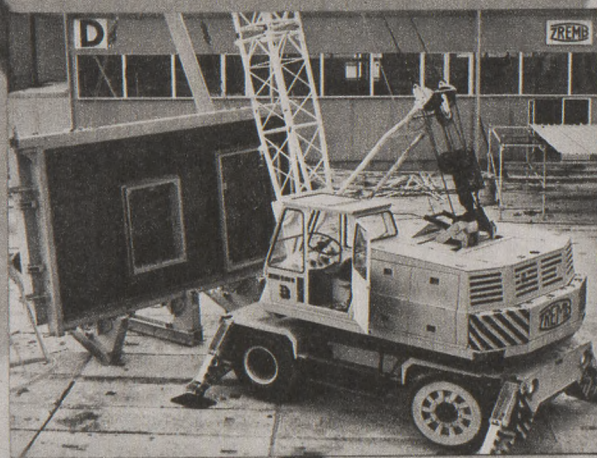
His life was very active and he never left the people from Kalotaszeg – his chosen motherland. He wrote, „The snow buries my traces, but a wooden plaque will never disappear from my grave, and flowers will always bloom on my grave. And I and my forefathers will be remembered by my relatives. They continue my work and my life will be in them eternally. Because I remained at home”.

Correspondent: Zoltán Deák

1–4. Buildings and central square in the development in Kispeszt
5. Drawing from the book „Songs about King Attila”

Stala Wystawa Budownictwa w Warszawie Permanent Construction Exhibition in Warsaw

LOWE

Chcesz zapoznać się z nowymi produktami naszego przemysłu budowlanego? Chcesz zobaczyć nowe konstrukcje? Chcesz być stale „na bieżąco” ze współczesną techniką? Zapraszamy na Stałą Wystawę Budownictwa w Warszawie! W „Architekturze” przedstawimy kolejno poszczególne działy bogatej ekspozycji wystawy. Przyjdź jednak sam – zobacz, zdecyduj i stosuj nową technikę. Do Twojej dyspozycji wykwaliifikowani przewodnicy, dobra informacja i dobra rada. Czekamy, zapraszamy.

Centralny Ośrodek Informacji Budownictwa

Do you want to learn about the new products of our building industry? See the new constructions? Be up to date with contemporary technology? Come to the Permanent Construction Exhibition in Warsaw! In „Architektura” we present departments of the rich exhibition, but do come yourself – see, make up your mind and use new technology. At your disposal – qualified guides, good information and good advice. We invite you and wait.

Main Construction Information Center

Wypoczynek w mieście

Recreation in the City

opracowali / by Zygmunta M. Stepińska i Andrzej Kozłowski

Konfrontacje warszawskie 78

Warsaw Confrontations 78

Nie jest to konkurs, chociaż przyznawane są nagrody, nie jest to również seminarium, gdyż konkurują ze sobą projektowe opracowania. „Konfrontacje Warszawskie” organizowane co trzy lata przez Zarząd Główny Oddziału Warszawskiego SARP są zupełnie unikalną imprezą architektoniczną.

Zaproszone z różnych stolic europejskich zespoły autorskie przygotowują propozycję architektonicznego rozwiązania określonego tematu. Organizatorzy pozostawiają autorom daleko idącą swobodę – programowe założenia „Konfrontacji” są formułowane bardzo ogólnie, ograniczają się niemalże do podania podstawowych informacji jak np. główne funkcje i lokalizacja. Różnorodność sposobów myślenia, brak rygorystycznych wymogów programowych mają doprowadzić do powstania nowych wartości intelektualnych.

Tematem trzecich już „Konfrontacji Warszawskich” był model centrum rekreacji dla miasta o 1,5 do 2,5 mln mieszkańców. Wymagane do przedstawienia opracowania miały charakter studialnych rozważań programowo-przestrzennych nad zagospodarowaniem fragmentu warszawskiej dzielnicy Gocław, leżącej na terenach śródmiejskich, zgodnie z planami urbanistycznymi, przeznaczonych na potrzeby rekreacji.

Obowiązujące warunki dotyczyły: granic opracowania (chodziło tu głównie o siatkę już zaprojektowanych ulic i trasę szybkiego ruchu, przecinającą teren), zakresu nawiązania do terenów otaczających (realizowane i projektowane osiedla mieszkaniowe Gocław I, II, III), ochrony klimatu, zgodności z układem hydrograficznym oraz zasad obsługi komunikacyjnej terenu (komunikacja z miastem poprzez transport kołowy i planowane metro).

Wpłynęło 15 prac: z Belgradu, Berlina, Budapesztu, Bukaresztu, Helsinek, Moskwy, Paryża, Pragi, Sofii, Sztokholmu, Warszawy oraz z Gdańska i Katowic. Wszystkie zespoły spotkały się w Warszawie, gdzie odbyła się konfrontacja poglądów i prac w czasie publicznej dyskusji. Każdy z prezentowanych projektów przedstawiamy w postaci ilustracji, fragmentu autorskiego referatu wygłoszonego w czasie dyskusji (pogląd na istotę wypoczynku w dużym mieście) oraz opisu rozwiązania przestrzennego, który podajemy w sformułowaniu sędziego referenta „Konfrontacji” arch. Macieja Gintowta ●

It is not a competition though prizes are given, nor is it a seminary as the designs compete with one another. „Warsaw Confrontations”, organized every three years by the Board of the Warsaw Section of the Association of Polish Architects, are a unique architectural event.

Designers' teams from various European capitals prepare their proposals for the architectural solution of a given subject. The sponsors allow the designers great freedom: the program assumptions of the „Confrontations” are formulated in a very general way and they are limited to basic information such as main functions and location. Various ways of thinking and lack of rigorous program requirements are to lead to the birth of new intellectual values.

The third „Warsaw Confrontations” aimed at preparing a model of recreational center for a city with 1.5 to 2.5 million inhabitants. The presented projects had a character of programmatic and spatial studies of development of Warsaw's district Gocław situated in the downtown area and designated for recreation according to the urban plans.

The conditions concerned the competition area limits (it concerned mainly the already designed street grid and a thoroughfare crossing the area), range of integration with the surrounding areas (completed and designed housing developments Gocław I, II, III), protection of climate, adherence to hydrographic pattern and principles of communication service in the area (communication with the city by vehicle transportation and planned subway).

15 designs were sent in from Belgrade, Berlin, Budapest, Bucharest, Helsinki, Moscow, Paris, Prague, Sofia, Stockholm, Warsaw and from Gdańsk and Katowice. All the designers' teams met in Warsaw where a confrontation of views took place and they discussed their views and designs at a public meeting.

Every one of the designs is presented in form of illustrations, a fragment of each designer's paper read during discussion (views on the recreation in a big city) and description of spatial solutions presented by architect Maciej Gintowt, the judge-referent of the „Confrontations” ●

Architekci: Djordje Bobić, Miodrag Ferencak, Vladimir Macura, Miša David z Belgradu

Architects: Djordje Bobić, Miodrag Ferencak, Vladimir Macura, Miša David from Belgrade

Powierzchnia terenu – 405,7 ha. Powierzchnia zabudowy – 15 ha. Powierzchnia terenów komunikacji: ciągi piesze – 33,2 ha, drogi kołowe i parkingi – 13,7 ha, inne – 29,8 ha. Powierzchnia terenów zielonych: lasy i parki – 146,6 ha, tereny trawiaste – 110,5 ha, boiska trawiaste – 14,9 ha, wody – 42 ha.

Kubatura obiektów projektowanych – 569 750 m³, w tym: gastronomia i handel – 34 875 m³, kultura – 65 625 m³, sport – 411 250 m³, rozrywka i hobby – 16 250 m³, zaplecze administracyjno-gospodarcze – 21 000 m³, usługi różne i mieszkania – 20 750 m³.

Podstawą koncepcji organizacji przestrzeni Centrum Rekreacji jest stosowanie kontrastu przestrzeni zorganizowanej i spontanicznej, elementów urbanistycznych i przyrodniczych. Z tego względu autorzy wyodrębnili strefę „czystej” przyrody w północnej części terenu (las, parki, ogrody i jezioro), podczas gdy w części południowej zaprojektowali miejską ulicę rekreacyjną z bogatym programem urządzeń wypoczynkowych. Część środkowa obszaru jest przeznaczona na centralny park będący „syntezą urbanizacji i przyrody”. Dużą wagę przypisuje się roli wody w procesie rekreacji. Uważa się nawet, że powinna ona być jednym z głównych środków transportu na terenie centrum. Według autorów przyroda i budynki powinny przenikać się, wzbogacać pejzaż, nastroje i przeżycia. Autorzy zmieniają układ komunikacyjny narzucony obecnymi warunkami, kasując Al. XXX-lecia i przenosząc jej funkcje na drogi obrzeżne. Analizując zaludnienie terenu, autorzy wyszli nie od możliwości jego chłonności, lecz od rzeczywistych potrzeb Warszawy. W wyniku tych założeń na terenie ośrodka może przebywać jednorazowo średnio 3 tys. osób a maksymalnie – 7,5 tys. Jest to zdecydowanie najniższa chłonność jaką przyjęto w opracowaniach.

Wypowiedź autorska nagrodzona przez Przewodniczącego Głównego Komitetu Kultury Fizycznej i Turystyki:

„za twórczą i konsekwentnie przeprowadzoną koncepcję bogatego i właściwie zróżnicowanego programu rekreacyjnego, uwzględniającą szeroki zakres zorganizowanych i spontanicznych form rozrywki i wypoczynku, wybitne walory pejzażowe i funkcjonalne proponowanych rozwiązań wodnych: drogi – kanału i jeziora; stworzenie możliwości szerokiego uprawiania sportów; za wysoki poziom i twórczą inicjatywę proponowanych rozwiązań szczegółowych.”

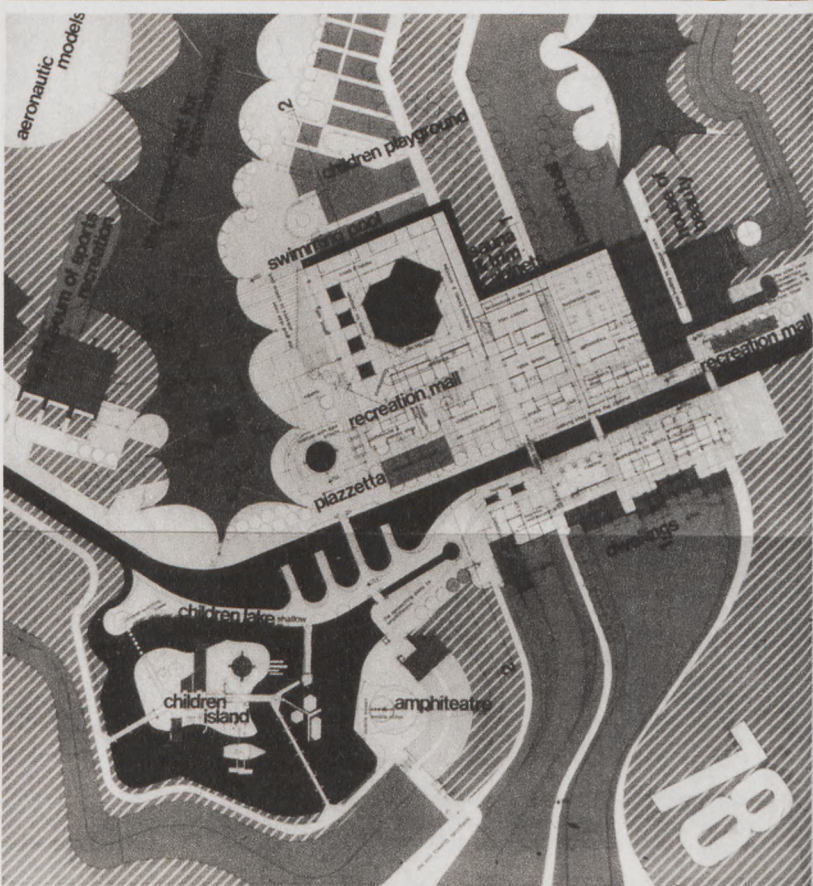
Site area – 405.7 ha. Building area – 15 ha. Communication area: footpaths – 33.2 ha, roads and parking areas – 13.7 ha, other communication 29.8 ha. Green areas: woods and parklands – 146.6 ha, grassed area – 110.5 ha, grassed playing fields – 14.9 ha; water – 42 ha.

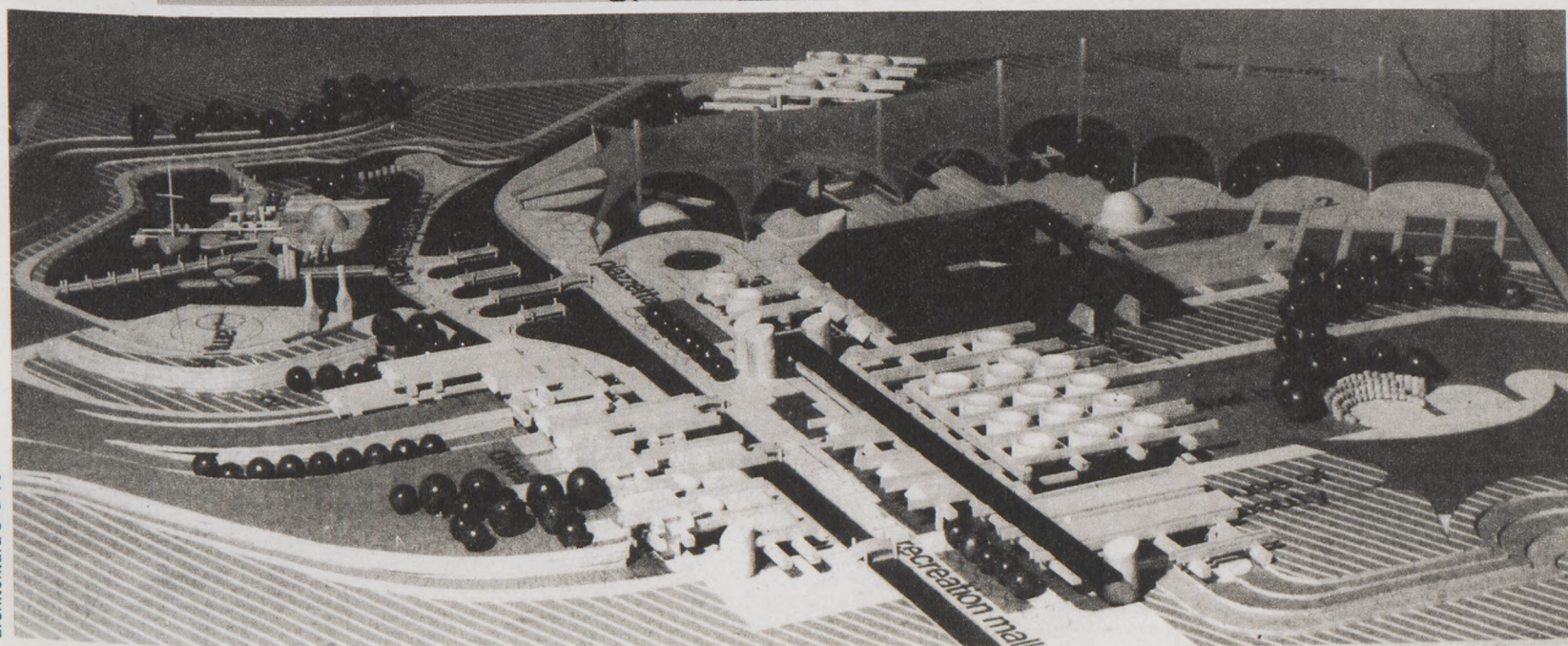
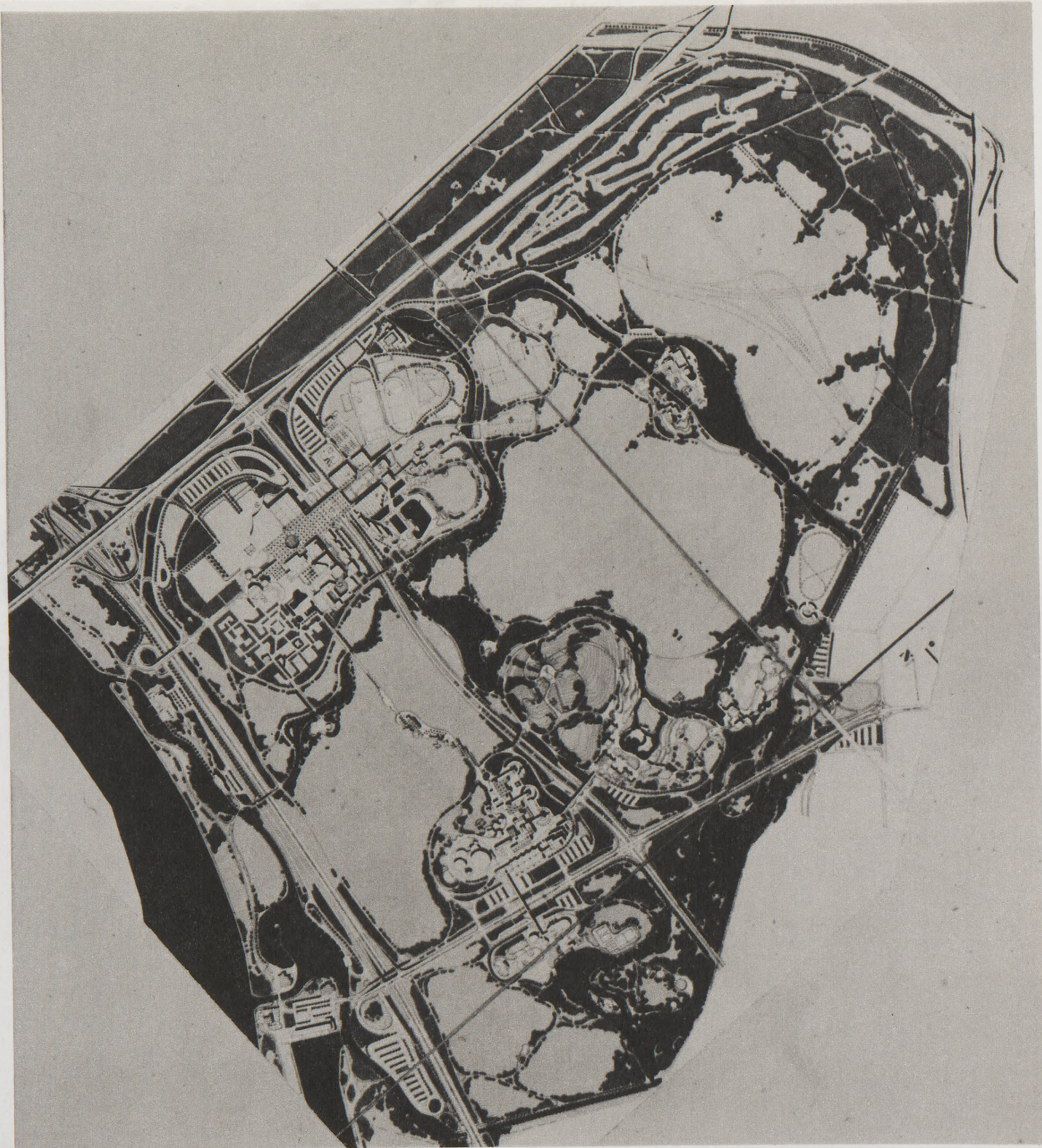
Cubage of designed buildings – 569,750 m³, of which catering and trade – 34,875 m³, culture – 65,625 m³, sport – 411,250 m³, entertainment and hobby – 16,250 m³, administrative and service base – 21,000 m³, various services and accommodation – 20,750 m³.

The basic conception for the spatial organisation of the Recreation Centre is the employment of organised and spontaneous space; of urban and natural elements. For that reason the designers differentiated the zone of „pure” nature in the northern part of the area (forest, parks, gardens and lake) while in the southern part they have designed an urban recreational street with a wide scope of recreation equipment. The central part of the area is allocated for a central park, being „a synthesis of urbanisation and nature”. Great attention has been paid to the role of water in the recreation process. It is even considered that it should be the main means of transport within the centre. According to the designers, buildings should blend in with nature and vice-versa, enriching the landscape, the moods and the experiences. The designers are changing the communication layout imposed by existing conditions, eliminating Trzydziestolecia Avenue and redirecting its function to ring roads. Analysing the population of the area, they started out with the actual needs of Warsaw in mind and not how much the area can „absorb”. As a result of these assumptions, at one time three thousand people can spend time here on average and at a maximum 7.5 thousand. This is decidedly the minimum „absorptiveness” as assumed in critical analyses.

The designers' statement has been awarded a prize by the Chairman of the Main Committee for Physical Culture and Tourism:

„for a creative and consistently carried out design with a rich and properly differentiated recreational program, taking into account the wide scope of organised and spontaneous forms of entertainment and recreation, the outstanding landscape and functional values of the aquatic solutions: waterways – canals and lakes; for making it possible to take part in a wide variety of sports; for a high level and creative initiative for particular proposed solutions.”

Architects: Hubert Matthes, Dieter Bankert, Gisela Hagmayer, Andreas Naumann, Stefan Rauner from Berlin

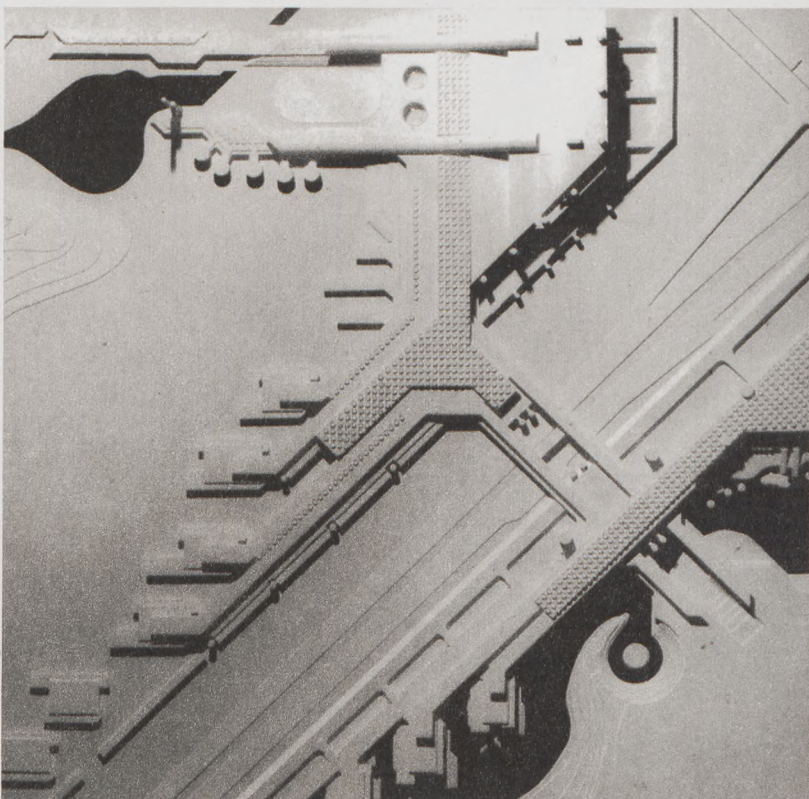
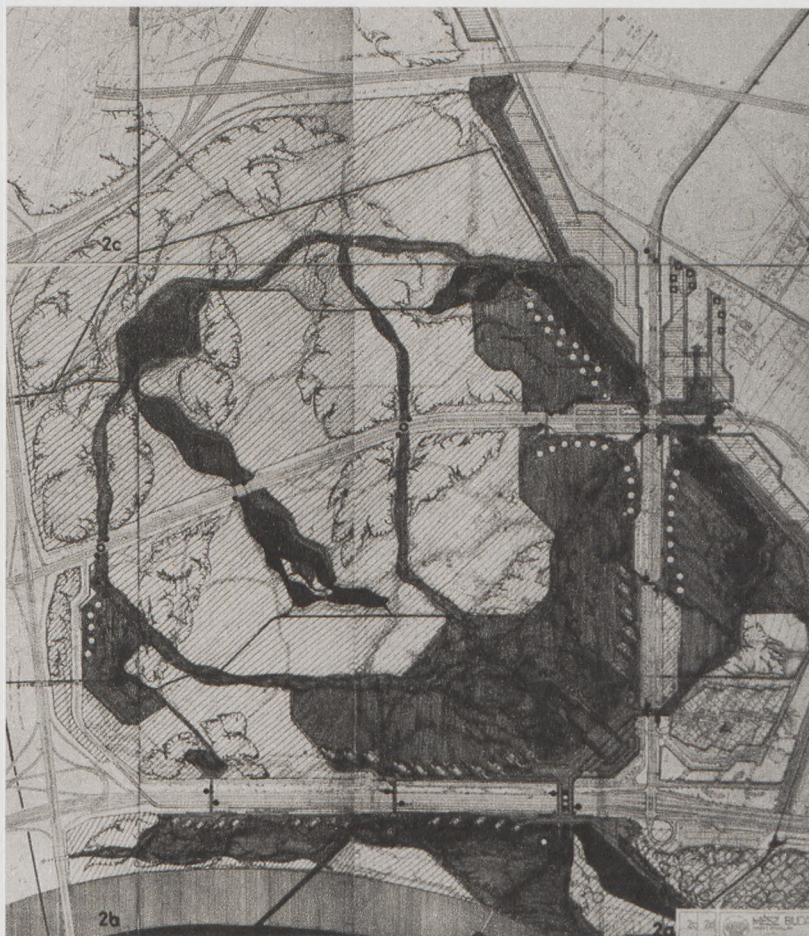
Site area – 388.09 ha (plus 110 ha outside the actual site itself). Building area 13.66 ha. Communication area: footpaths – 41.77 ha, roads and parking areas – 35.57 ha, other – 0.6 ha. Green areas: woods and parklands – 88.78 ha, grassed area – 161.93 ha, grassed playing fields – 0.63 ha, water – 45.15 ha. Cubage of designed buildings – 1,860,200 m³, of which catering and trade – 50,000 m³, culture – 500,000 m³, sport – 1,180,600 m³, entertainment and hobby – 21,000 m³, exhibitions – 5200 m³, administration and service base – 73.400 m³.

According to the designers, the most important element in an urban recreation centre is the landscape. Redeveloping then the existing water system and using earth from excavation works to enrich the topography of the area, there should be achieved a beneficial change in the microclimate as well as forming a both optical and acoustical isolation from the traffic thoroughfares. On the embankments wooded parks have been formed. Three centres for intensive usage have been designed for the area: in the region of Goclaw I – a sports centre, in Goclaw II – a cultural and entertainment centre and in the Vistula bank area – an aquatic sports centre. Each of the centres has its individual visual and architectural mood. The opinion of the designers is that the recreation centre should be linked with the north eastern area, which is about 100 ha in area. They propose the organisation of some lands there for quiet recreation in contact with nature. The routes of the main roads and underground railway remain unchanged. The project has been so designed so as to be completed in stages.

The design received an Award of Merit:

„for a correct use being made of the park space and a realistic conception for its transformation and enrichment, a consistently carried through attractive cubage arrangement and creative proposals foreseen in the program; for good linking of the centre with the neighbouring housing developments of Gocław I and Gocław II.”

Powierzchnia terenu – 433,6 ha. Powierzchnia zabudowy 18,25 ha. Powierzchnia terenów komunikacji: ciągi piesze – 19,33 ha, drogi kołowe i parkingi – 12,45 ha, inne – 11,66 ha. Powierzchnia terenów zielonych: lasy i parki – 142,42 ha, tereny trawiaste – 174,11 ha, boiska trawiaste – 34,98 ha, wody – 20,42 ha.

Kubatura projektowanych obiektów – 799 950 m³, w tym: gastronomia i handel – 43 900 m³, kultura – 70 000 m³, sport – 68 600 m³, rozrywka i hobby – 451 400 m³, zaplecze administracyjno-gospodarcze – 28 150 m³, centrum – 138 000 m³.

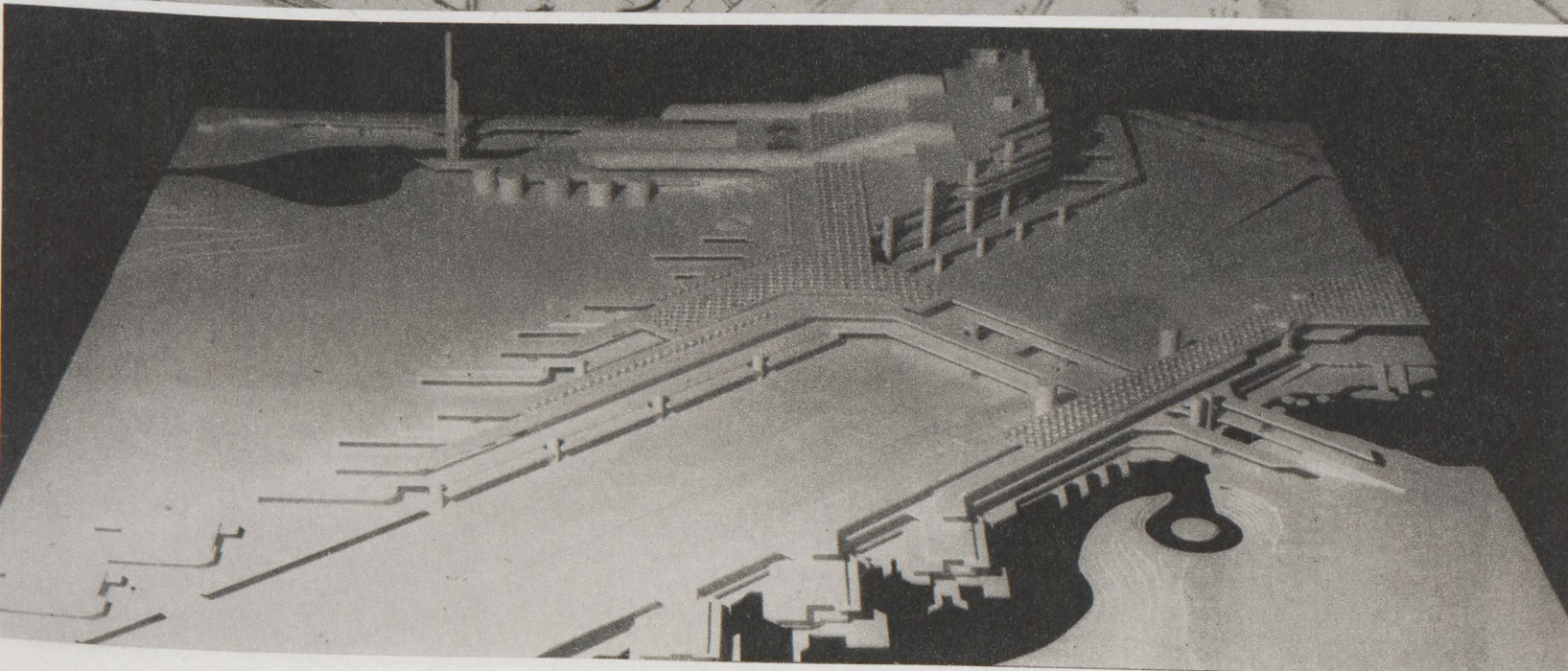
Site area – 433,6 ha. Building area – 18,25 ha. Communication area: footpaths – 19,33 ha, road and parking areas – 12,45 ha, others – 11,66 ha. Green areas: woods and parklands – 142,42 ha, grassed areas – 174,11 ha, grassed playing fields 34,98, water – 20,42 ha.

Cubage of designed buildings – 799,950 m³ of which catering and trade – 43,900 m³, culture – 70,000 m³, sport – 68,600 m³, entertainment and hobby – 451,400 m³, administrative and service base – 28,150 m³, centre – 138,000 m³.

„Człowiek jest jednostką żyjącą w społeczeństwie. Z centrum rekreacji można korzystać indywidualnie, w grupie bądź w wielkiej masie. Naszym zdaniem obszar Gocławia musi mieć trzy »klimaty« odpowiadające tym trzem formom. Opowiadamy się za formą kolektywną, gdyż jest ona uwarunkowana charakterem wielkich miast. Obserwujemy w nich silną segregację kontaktów. Ośrodek rekreacji powinien uzupełniać niedosyt różnorodnych kontaktów między ludźmi, umożliwić im wspólne uprawianie sportu, korzystanie z obiektów kulturalnych czy kontakt z naturą. Tak bogaty program stwarza warunki do atrakcyjnego spędzania czasu wolnego również w mieście. Naszym zadaniem jest stworzenie ram dla fizycznego, duchowego i organizacyjnego rozwoju ludzi [...]» Autorzy zakładają przekształcenie niemal całego terenu w wielki park krajobrazowy. Obiekty kubaturowe zostały rozmieszczone w południowej części obszaru, u zbiegu Traktu Nadwiślańskiego i ulicy Lucerny. Mają one bardzo bogaty, przemieszany program funkcjonalny zaprojektowany na zasadzie »klubów« i »kręgów«, którym przeciwstawiony jest wielki obszar parkowy o zupełnie odmiennym nastroju. Zasadniczym teoretycznym postulatem pracy jest tworzenie się grup o wspólnych zainteresowaniach oraz możliwość ich skupiania się w określonej przestrzeni i izolacji. Autorzy przewidują spontaniczne powstanie wielu grup tego typu. Znaczna część robót może być zdaniem autorów wykonana w czynnie społecznym.

„Man is an individual living in society. He may take advantage of a recreation centre individually or in a group or in a great mass. According to us the Gocław area must have three »climates« which correspond to these three forms. We advocate the collective form since it is conditioned by the character of large towns. We observe in them a strong segregation of contacts. A recreation centre should make up for the shortcomings in the various contacts among people, enabling them to take part in sport, make use of the cultural complex or be in contact with nature together with other people. Such a diversified program will create conditions for the pleasant spending of free time in town also. Our task is to create a framework for the physical, spiritual and organisational development of people [...]».

The designers set out by transforming practically the whole area into one great landscape park. Buildings have been located in the southern part of the area where the Vistula Bank Route meets Lucerne Street. They have a very elaborate mixed functional plan designed on the basis of »clubs« and »circles«, which contrasts with the great area of the park with a completely different mood. The basic theoretical postulate of the work is the formation of groups with common interests, enabling them to group in a specified place and isolation. The designers envisage the formation of many such groups. A considerable part of the work could be carried out, according to the designers, as voluntary work.

Architekci: Romeo Belea, Cornel Ghenciulescu, Sandu Micliscu, Marius Smighuleschi, Stefanu Scafa-Udriste, Cosma Jurov, Marianna Fetti, Petre Ciuta, Virgil Polizu, Gabriel Cristea z Bukaresztu

Architects: Romeo Belea, Cornel Ghenciulescu, Sandu Micliscu, Marius Smighuleschi, Stefanu Scafa-Udriste, Cosma Jurov, Marianna Fetti, Petre Ciuta, Virgil Polizu, and Gabriel Cristea from Bucharest

Powierzchnia terenu – 448 ha. Powierzchnia zabudowy – 12,4 ha. Powierzchnia terenów komunikacji: ciągi piesze – 30,8 ha, drogi kołowe i parkingi – 32,5 ha, inne – 21 ha. Powierzchnia terenów zielonych: lasy i parki – 139,8 ha, tereny trawiaste – 150,3 ha, boiska trawiaste – 23,2 ha, wody – 38 ha. Kubatura projektowanych obiektów – 1 092 250 m³, w tym: handel i gastronomia – 181 750 m³, kultura – 135 500 m³, sport – 275 000 m³, rozrywka i hobby – 388 000 m³, zaplecze administracyjno-gospodarcze – 75 000 m³, przestrzeń wypoczynkowa – 15 000 m³.

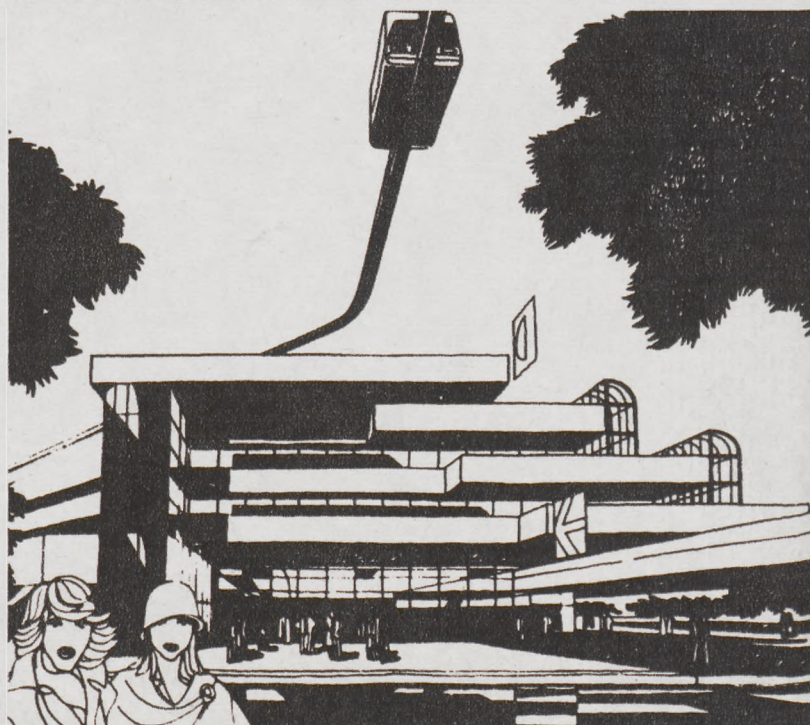
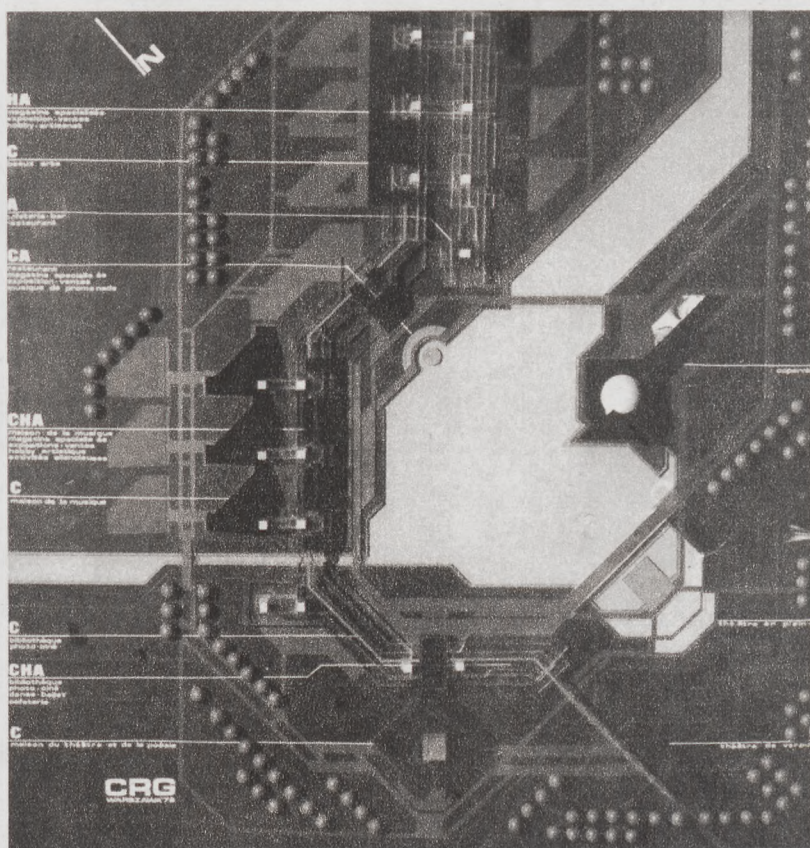
Site area – 448 ha. Building area – 12.4 ha, Communication area: footpaths – 30.8 ha, roads and parking areas – 32.5 ha, others – 21 ha. Green areas: woods and parklands – 139.8 ha, grassed areas – 150.3 ha, grassed playing fields – 23.2 ha, water – 38 ha. Cubage of designed buildings – 1,092,250 m³, of which: trade and catering – 181,750 m³, culture – 135,500 m³, sport – 275,000 m³, entertainment and hobby – 388,000 m³, administration and service base – 75,000 m³, recreation – 15,000 m³.

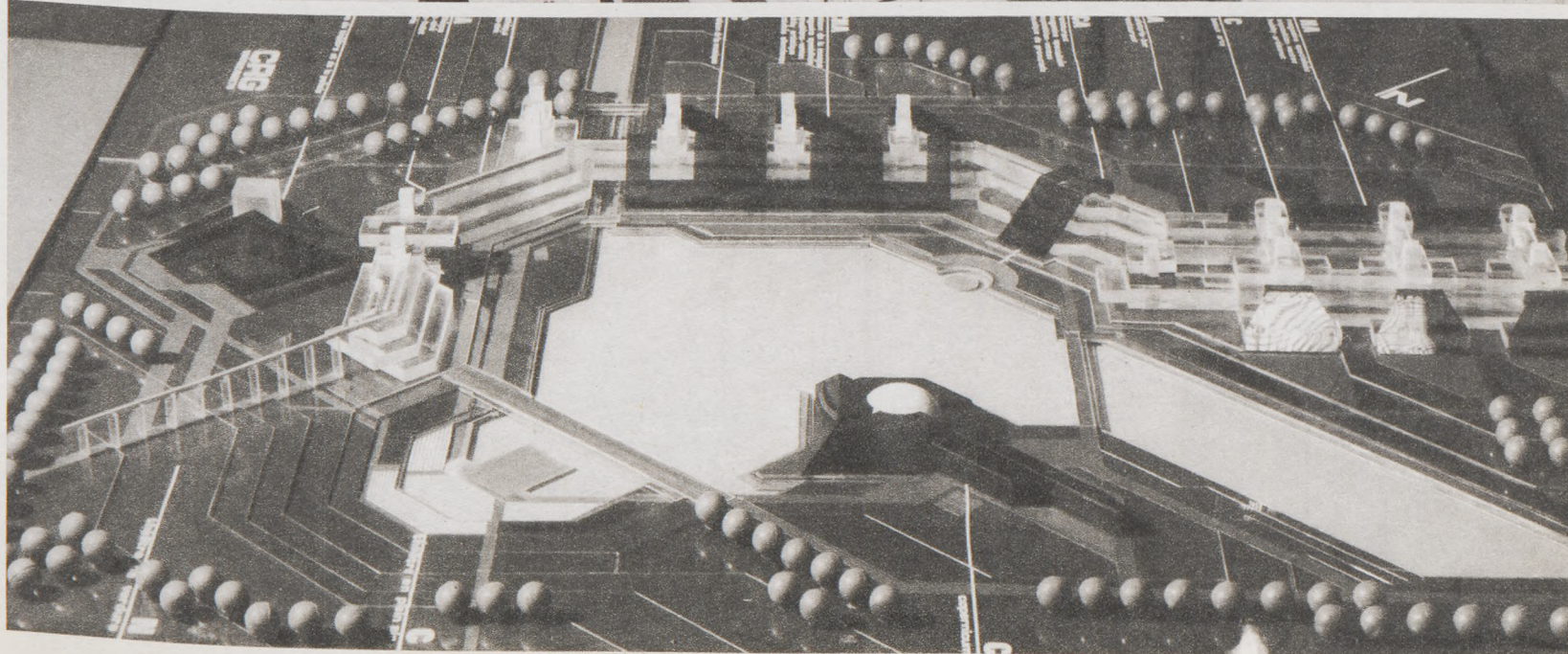
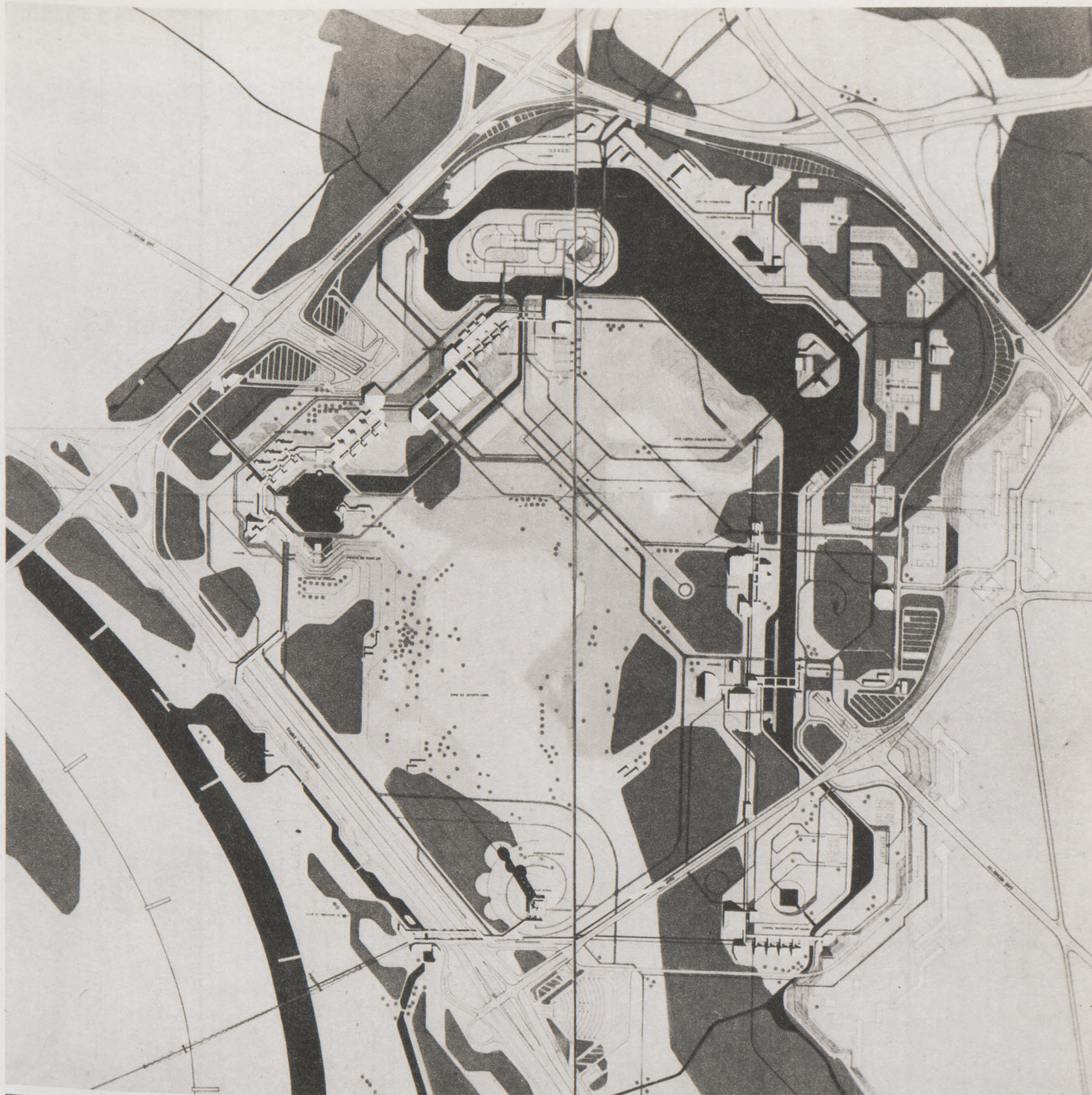
„Gocław, położony niemal w centrum miasta, uważamy za jeden z ważniejszych elementów śródmieścia Warszawy. W projekcie dążyliśmy do uzyskania jednolitej funkcji, dostosowanej do potrzeb mieszkańców. Przyjęliśmy założenie, że rozwój fizyczny i intelektualny, kultura i rozrywka powinny być wartościami wiodącymi. Kształtowana na tej zasadzie poliwalentna przestrzeń dzieli się na strefę społeczną oraz strefę rekreacji i wypoczynku. Podstawowym warunkiem korzystania z urządzeń centrum jest dostosowanie programu dla ludzi o różnicowanym wieku, zainteresowaniach i wykształceniu. Program centrum powinien być tak ułożony, aby mogły korzystać z niego rodziny. Dzielnie poszczególnych obiektów i przestrzeni na części przeznaczone dla różnych grup wiekowych, czy według zainteresowań, dezintegruje kontakty rodzinne. Naszym zdaniem teren rozrywek powinien zacierać pozorną sprzeczność pomiędzy świadomym działaniem organizatorów a oczywistą wolnością użytkowników.”

Wypoczynek polegać powinien na pełnej integracji różnorodnych zajęć. Nie rezygnując z integracji funkcji, autorzy starają się jednocześnie zachować podział na strefy hałaśliwe i ciche. Obiekty wypoczynkowe nie mogą być skupione w jednym miejscu w budynkach wysokich. Najkorzystniejsze punkty widokowe obiektów wkomponowanych w krajobraz znajdują się w centrum obszaru Gocławia. Projektowane rozwiązania architektoniczne i przestrzenne przewidują dwie kategorie budynków: mieszczących funkcje wspólne i wyspecjalizowane obiekty sportowe (np. pływalnie) oraz stanowiących główny system układu kompozycyjnego. W nich autorzy umieścili zintegrowane funkcje rozrywkowe. Tarasowe budynki są wkomponowane w teren. Na wieży sygnałowej, która jest dominantą wysokościową, będą umieszczone baterie słoneczne mające zaspokoić około 50% zapotrzebowania energii. Schemat komunikacji w projekcie zgodny jest z założeniami konkursu, przy czym Aleja Trzydziestolecia wprowadzona jest pod ziemię, a ulica Lucerna przechodzić ma estakadą o długości 1 km. Autorzy chcą utrzymać w ten sposób jednolitość terenów zielonych.

„Gocław, located almost right in the middle of town, is considered by us to be one of the most important elements of down-town Warsaw. In our design we were striving for a uniform function in keeping with the needs of the inhabitants. We assumed the principle that physical and intellectual development, culture and entertainment should be the most important values. A multivalent space formed on the basis of this, can be divided into a social zone and a recreation and rest zone. A basic condition for utilizing the equipment of the centre is the adjusting of the program to people of different ages, interests and education. The program should be so formulated that all members of a family can make use of it – dividing individual buildings and spaces into parts designated for different age groups or according to interests disintegrates family contacts. According to us the entertainment area smooths over the apparent conflicts between the conscious actions of the organisers and the obvious freedom of the users.”

Rest should be based on complete integration of different forms of interests. Not resigning from the integration of functions, the designers have endeavoured to maintain a division between noisy and quiet zones. Recreation buildings cannot be grouped in one place in high-rise buildings. The best vantage points of the buildings blended into their surroundings are in the centre of the Gocław area. The designed architectural and spatial solutions envisage two types of buildings: those containing common functions and specialised functions (swimming pools for example) as well as those constituting the main compositional system. In these, the designers have placed integrated entertainment functions. Terraced buildings have been integrated with the landfall. On the signal tower, which is a high-rise landmark there have been located solar batteries which should satisfy 50% of the energy needs. The transport network is in agreement with the rigours of the competition whereby Trzydziestolecia Avenue runs into a tunnel and Lucerne Street runs onto a flyover one km. in length. The designers wish thus to maintain a uniformity of green areas.

Architekci: Brunon Wandtke, Architects: Brunon Wandtke
Jan B. Zwiejski oraz Grażyna Jan B. Zwiejski and Grażyna
Włodarczyk, Jerzy Góra z Włodarczyk, Jerzy Góra from
Gdańska Gdańsk

Powierzchnia terenu – 430 ha. Powierzchnia zabudowy – 48,7 ha. Powierzchnia terenów komunikacji: ciągi piesze – 14,8 ha, drogi kołowe i parkingi – 31 ha, inne – 12 ha. Powierzchnia terenów zielonych: lasy i łąki – 111,8 ha, tereny trawiaste – 140,70 ha, boiska trawiaste – 17,7 ha, wody – 53,3 ha. Kubatura projektowanych obiektów – 1 333 610 m³, w tym: gastronomia i handel – 57 000 m³, kultura – 208 060 m³, sport – 428 500 m³, rozrywka i hobby – 186 250 m³, wystawy – 158 700 m³, zaplecze administracyjno-gospodarcze – 38 500 m³, inne – 281 600 m³.

„Pierzeja od strony Wisły, stanowiąca [...] dominantę krajobrazową nie jest, naszym zdaniem, eksponowana we właściwy sposób. Mimo uznania konieczności ochrony krajobrazu nadwiślańskiego, miasto jest w dalszym ciągu odwrócone od rzeki. Postulujemy więc dokonanie przekształceń umożliwiających odzyskanie utraconych wartości powstałych w przeszłości oraz stworzenie nowych. Nie sugerujemy bynajmniej obudowania rzeki, stwierdzamy jedynie potrzebę przybliżenia funkcji usługowych do Wisły. Naszym zdaniem budowa Centrum Rekreacji jest szansą połączenia Wisły z centrum miasta, a zarazem odpowiedniej ekspozycji atrakcyjnego krajobrazu [...]. Szeroko rozumiane pojęcie rekreacji obejmuje, obok czynnego wypoczynku połączonego z rozrywką, również rozwój osobistych zainteresowań i wzbogacenie osobowości człowieka. Może się to dokonać jedynie poprzez atrakcyjny program, oferujący możliwość nieskrępowanego wyboru.”

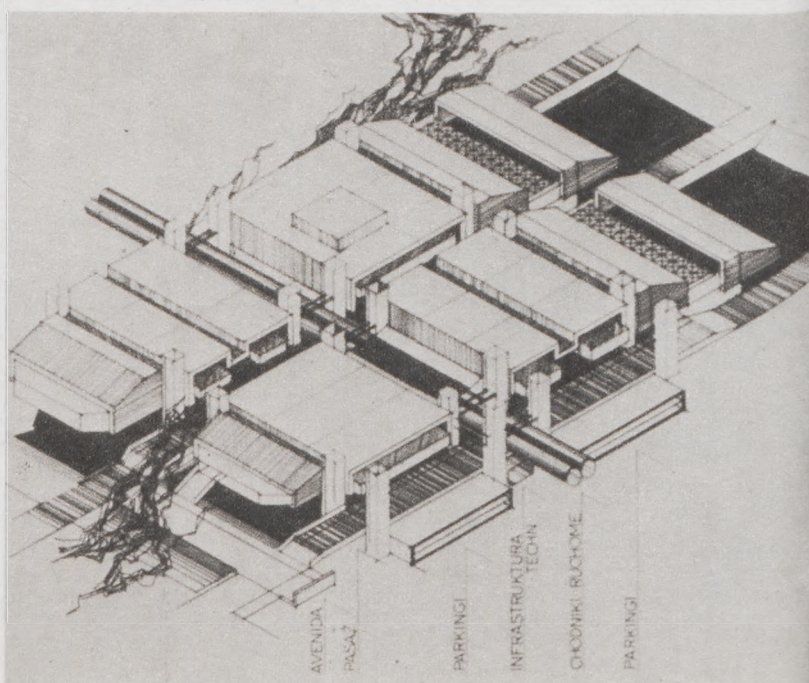
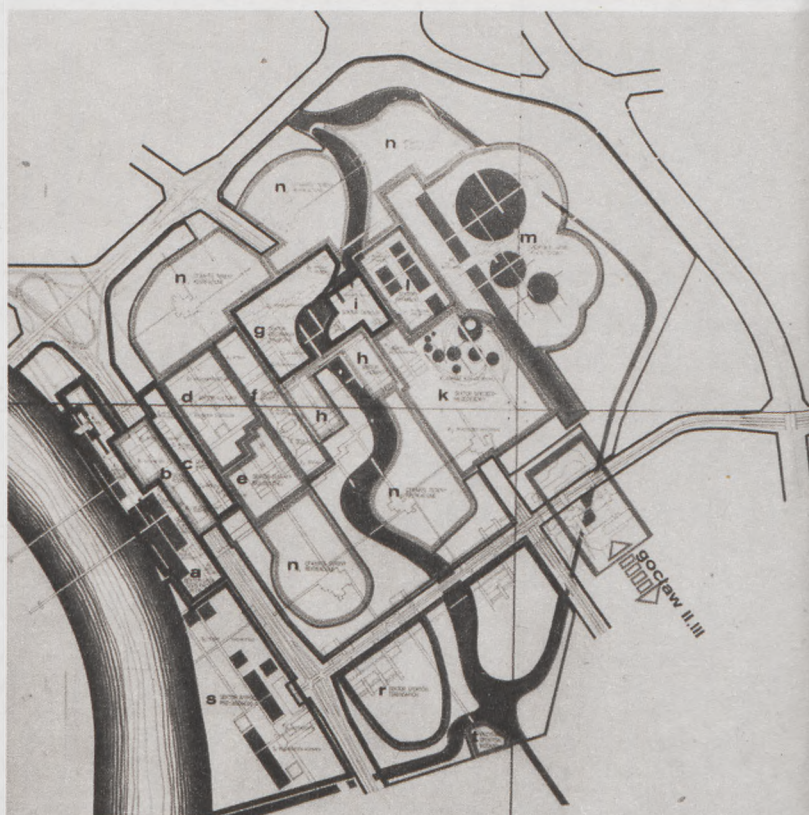
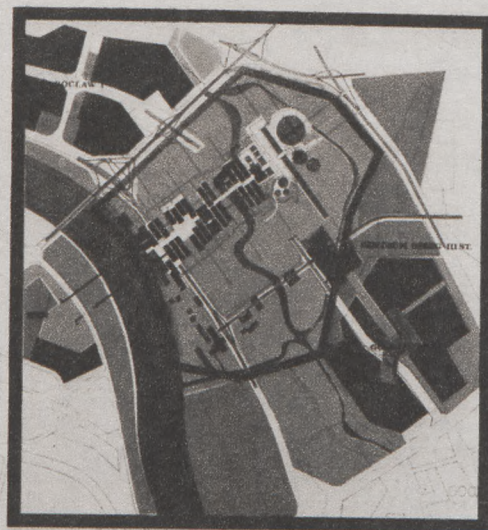
Ideą przewodnią autorów jest zaktywizowanie Wisły i próba włączenia jej w organizm miasta. Autorzy zgrupowali wokół osi prostopadłej do rzeki olbrzymi zespół architektoniczny, rozciągając go następnie wzdłuż brzegu Wisły. Starali się przy tym zachować jednorodność kompozycyjną całego układu. Autorzy sugerują, że ustawiona prostopadle do Wisły zabudowa oraz rozrzucona i ażurowa architektura pozwoli zachować i wykorzystać główny klin nawietrzający. Na terenie centrum miałyby powstać swobodny układ wodny, wyzyskujący stały dopływ czystej wody z rzeki Świder. Arterie komunikacyjne oddzielone będą zielenią, izolującą teren rekreacji od spalin i hałasu. Projekt przewiduje bogaty program użytkowy rozmieszczony w 17 sektorach w budynkach i na otwartej przestrzeni. W przeważającej większości obiekty architektoniczne są wielofunkcyjne, co pozwoliłoby na pełne ich wykorzystywanie.

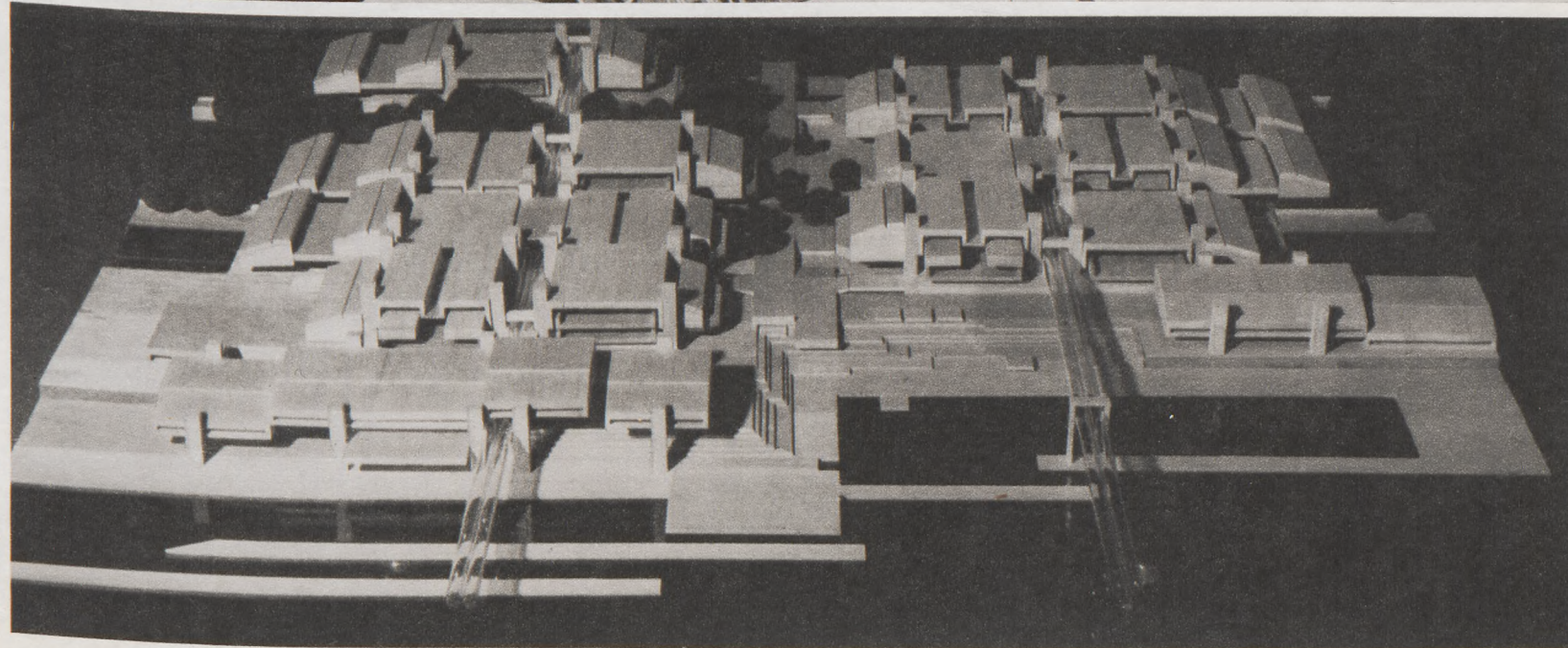
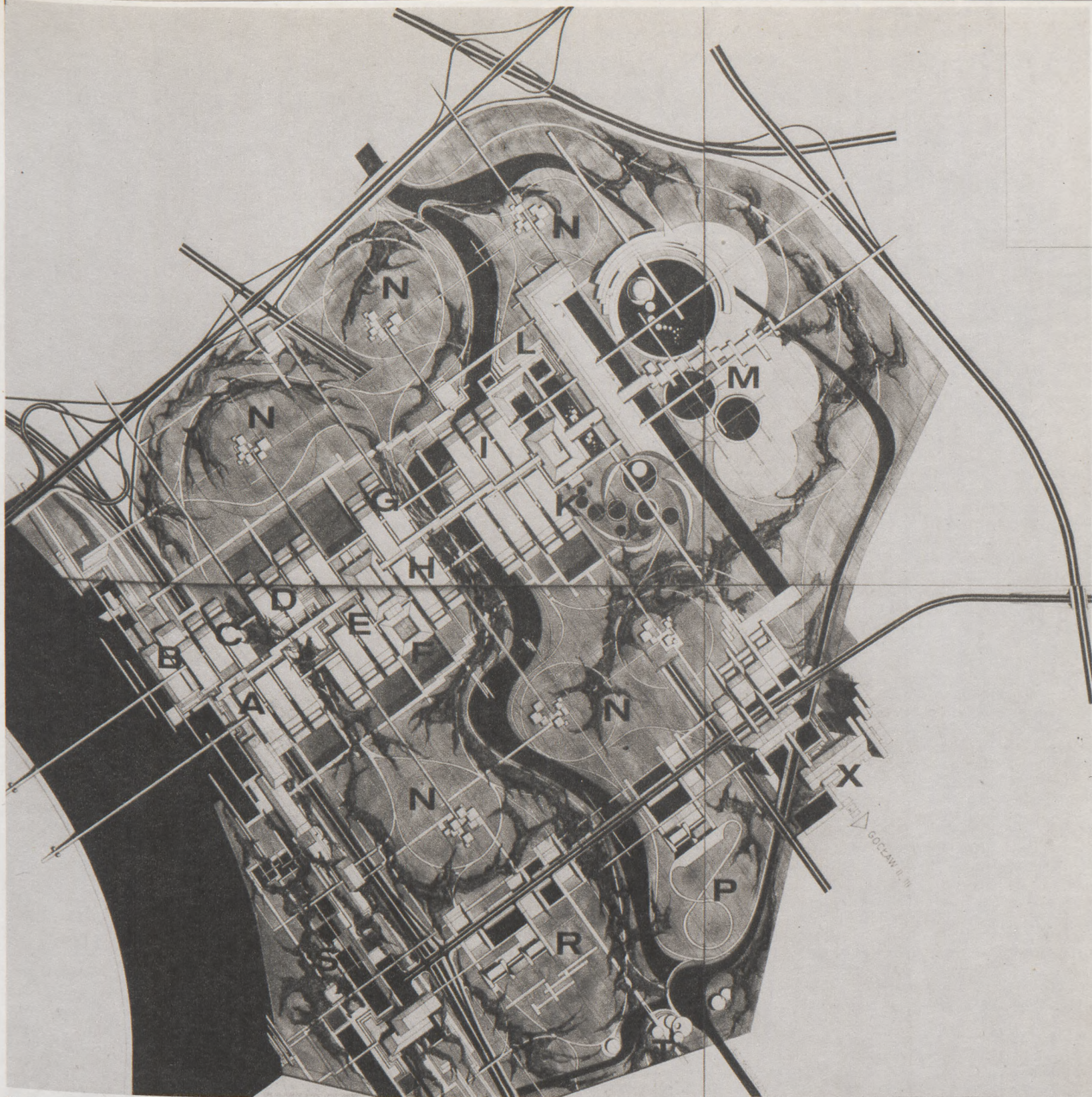
Site area – 430 ha. Building area – 4877 ha. Communication area: footpaths – 14.8 ha, roads and parking area – 31 ha, others – 12 ha. Green areas: woods and meadows – 111.8 ha, grassed areas – 140.7 ha, grassed playing fields – 17.7 ha, water – 53.3 ha.

Cubage of designed buildings – 1.333.610 m³, of this: catering and trade – 57,000 m³, culture – 208,060 m³, sport – 428,500 m³, entertainment and hobby – 186,250 m³, exhibitions – 158,700 m³, administration and service base – 38,500 m³, other – 281,600 m³.

„The frontage from the Vistula, constituting [...] a landmark is not, according to us, exhibited in the right way. In spite of the admission that the landscape by the Vistula must be protected in the right way the town is still turned away from the river. We propose then to carry out changes enabling the basic values lost in the past to be regained as well as the creation of new ones. We do not suggest at all to rebuild the river, we only state the need to bring service functions nearer the Vistula. In our opinion, the construction of a Recreation Centre is a chance for joining the Vistula with the Centre of the town and at the same time correct exhibiting of the attractive landscape [...]. A wide scale conception of recreation embraces, side by side with active recreation combined with entertainment, the development of personal interests and the enrichment of man's personality. This can only be carried out by an attractive program offering the possibility of unhampered choice.”

The underlying idea of the authors is to activate the Vistula and to link it in with the organism of the town. They grouped around a central axis, perpendicular to the river an enormous architectural complex, drawing it out further along the bank of the Vistula. They have tried thereby to maintain a compositional homogeneity of the whole set up. They have suggested that building set up perpendicular to the Vistula and sculptured and open-work architecture allows the main ventilating „wedge” to be maintained and utilised. In the area of the centre an unobstructed water system would be evolved, making use of the inflow of clean water from the Swider river. Traffic arteries shall be separated by greens, insulating recreational areas from exhaust fumes and noise. The design envisages a wide program of functions located in 17 sectors inside buildings and in the open air. In the main part architectural elements are multifunctional which would enable them to be utilised to the full.

Powierzchnia terenu – 432 ha. Powierzchnia zabudowy – 11,4 ha. Powierzchnia terenów komunikacji: ciągi piesze – 23,9 ha, drogi kołowe i parkingi – 25,7 ha, inne – 1,8 ha. Powierzchnia terenów zielonych: lasy i parki – 204,5 ha, tereny trawiaste – 132,8 ha, boiska trawiaste – 5,5 ha; wody – 27,2 ha. Kubatura projektowanych obiektów – 600 100 m³, w tym: gastronomia i handel – 153 100 m³, kultura – 48 000 m³, sport – 202 000 m³, rozrywka i hobby – 59 000 m³, wystawy – 106 000 m³, zaplecze administracyjno-gospodarcze – 15 000 m³, ośrodek wypoczynkowy na wolnym powietrzu – 17 000 m³.

Site area – 432 ha. Building area – 11.4 ha. Communication area: footpaths – 23.9 ha, roads and parking areas – 25.7 ha, other – 1.8 ha. Green areas: woods and parklands – 204.5 ha, grassed areas – 132.8 ha, grassed playing fields – 5.5 ha; water – 27.2 ha. Cubage of designed buildings – 600.100 m³, of which catering and trade – 153.100 m³, culture – 48,000 m³, sport – 202,000 m³, entertainment and hobby – 59,000 m³, exhibition – 106,000 m³, administration and service base – 15.000 m³ open air rest centre – 17,000 m³.

„Ośrodek rekreacyjny powinien zapewnić jednakowe możliwości spędzenia czasu wolnego wszystkim grupom ludności i stymulować rozwój fizyczny i intelektualny użytkowników, wspomagać humanistyczną politykę społeczną, ukierunkowaną na opiekę nad rodziną. Program centrum powinien oferować różnorodne możliwości spędzenia czasu wolnego; służyć mieszkańcom sąsiednich osiedli i ludności całego miasta; być atrakcyjny zarówno dla turystów krajowych jak i zagranicznych. Podstawową wartością ośrodka jest w naszym przekonaniu podporządkowanie skali ludzkiej wszystkich obiektów budowlanych i proponowanych przez projektantów ich przekształceń. Naszym zdaniem ośrodek rekreacyjny musi kontrastować ze zurbanizowaną przestrzenią centrum Warszawy wokół Pałacu Kultury i hotelu »Forum«. Chodzi nam o to, by zapewnić mieszkańcom miasta kontakt z naturą i możliwość łatwego poruszania się w niej [...]”

Autorzy przywiązują wagę do zapewnienia mieszkańcom Warszawy możliwości programowania i projektowania elementów ośrodka oraz uczestnictwa w jego budowie. Funkcjonalny ośrodek Centrum Rekreacji, usytuowany w części południowo-wschodniej, jest ściśle związany z ośrodkiem usługowym drugiego stopnia osiedla Gocław II. W tym powiązaniu widzą autorzy wiele korzyści funkcjonalnych i eksploatacyjnych. Ich zdaniem – powinny tu powstać także urządzenia ważne dla krajowego i międzynarodowego ruchu turystycznego. Teren przecięty jest „Bulwarem Rekreacyjnym”, wokół którego zgrupowane są podstawowe obiekty Centrum. Przez „aktywny rdzeń” Centrum przebiega kanał, tworząc rozległy park wodny dominujący w krajobrazie. Duża część obszaru przewidziana jest na naturalny park wypoczynkowy.

Wypowiedź autorska nagrodzona przez Prezesa Stowarzyszenia Architektów Polskich:

„za twórczą koncepcję zróżnicowanych form wypoczynku, łączącą wartości przyrodniczo-krajobrazowe dużych terenów otwartych ze skoncentrowanym programem kubaturowym o właściwej skali i formie projektowanych zespołów architektonicznych, umożliwiającą zmienność programu i wprowadzenie nowych elementów w projektach szczegółowych; właściwe nawiązanie do sąsiedniej dzielnicy mieszkaniowej Gocław II.”

“A recreation centre should ensure the same possibilities for spending free time for all groups of the population, and stimulate the physical and intellectual development of its users, assist a humanistic social policy directed toward care of the family. The program of a centre should offer varied possibilities for spending free time, should serve the inhabitants of the neighbouring developments and the population of the entire town; should be attractive for both home and foreign tourists. The basic value of a centre is to our mind that all buildings designed by or transformed by designers should be subordinate to the human scale. We consider that the recreation centre must contrast with the urbanised space of downtown Warsaw surrounding the Palace of Culture and the Hotel Forum. Our idea is to ensure the town's inhabitants contact with nature and the possibility of easy movement in natural surroundings [...]”

The designers attach importance to ensuring Warsaw's population the possibility of programming and designing the elements of the centre as well as taking part in its construction. The functional nucleus of the Recreation Centre, situated in the south-eastern part is closely linked with the service centre of the second degree located in the Gocław II development. The designers see many advantages, both functional and utilitarian, in this connection. According to them there should be created here equipment which is important for both the home and international tourist movement. The area is cut across by a “Recreation Boulevard” around which the Centre's basic buildings will be built. Across the “active core” of the centre runs a canal, forming an extensive aquatic park, dominating in the landscape. A large part of the area is envisaged as a natural recreational area.

This design was awarded a prize by the Chairman of the Polish Architects' Association:

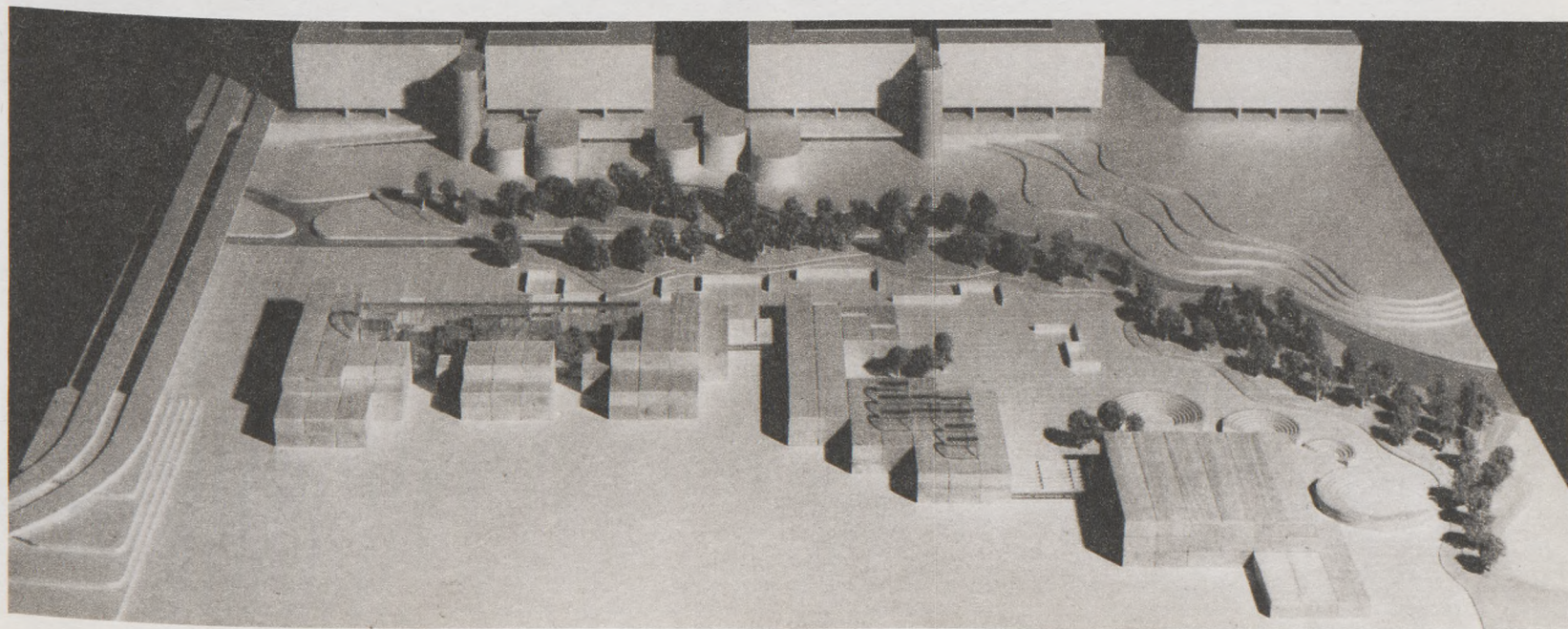
“for a creative conception embracing differentiated forms of recreation, linking the natural and landscape values of large open areas with a concentrated building program in the right scale and form of architectural complexes, affording the possibility of program flexibility and the introduction of new elements in detailed designs; especially in conjunction with the neighbouring Gocław II housing development.”

TIONS 1978
AT COCLAW

2C

BASIC PLAN
1:2000
HELSINKI

Powierzchnia terenu – 428,9 ha. Powierzchnia zabudowy – 34,9 ha. Powierzchnia terenów komunikacji: ciągi piesze – 48,4 ha, drogi kołowe i parkingi – 49,4 ha, inne – 3,5 ha. Powierzchnia terenów zielonych: lasy i parki – 51,7 ha, tereny trawiaste – 179,5 ha, boiska trawiaste – 12,6 ha, wody – 48,9 ha. Kubatura projektowanych obiektów – 3 449 250 m³, w tym: gastronomia i handel – 292 300 m³, kultura – 1 166 000 m³, sport – 855 800 m³, rozrywka i hobby – 537 700 m³, wystawy – 67 720 m³, zaplecze administracyjno-gospodarcze – 412 730 m³, inne – 15 200 m³ (dodatkowo 457 500 m³ parkingów tarasowych).

„Przedstawione studium przestrzenne zagospodarowania śródmiejskich terenów przeznaczonych do aktywnego wypoczynku należy rozpatrywać w dwóch aspektach. Po pierwsze – powinno się uwzględnić charakterystyczny dla dzisiejszej planistyki fakt dezaktualizowania się czasowej decyzji przestrzennej. Po drugie – trzeba pamiętać o konieczności przewidywania aktualizacji konkretnego programu w zależności od bieżących potrzeb [...]. Przedstawiona w założeniach koncepcja zawiera (jedynie generalnie rzecz biorąc) wartości ponadczasowe, natomiast rozpatrując ją szczegółowo, nawet w wypadku konkretnych decyzji lokalizacyjnych i programowych, musi być ona elastyczna.

Uwzględniając ogólne ramy programu sugerowanego w założeniach »Konfrontacji« oraz słuszność argumentacji dotyczącej zasadności takiego założenia przyjęliśmy w naszym rozwiązaniu formę programu jako wyjściową, zaś czasową interpretację takiej struktury należałoby modyfikować [...].

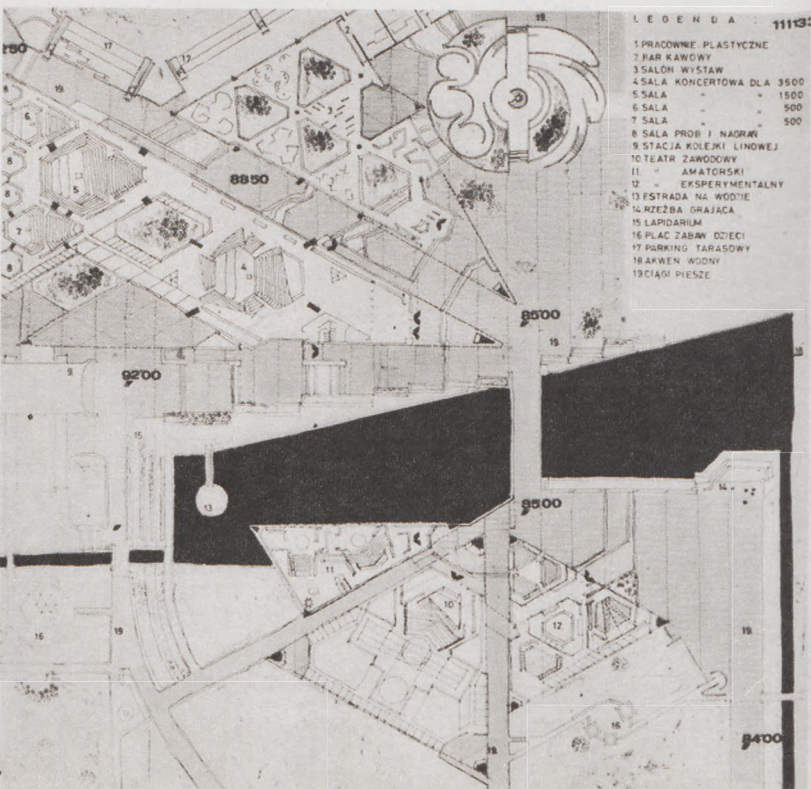
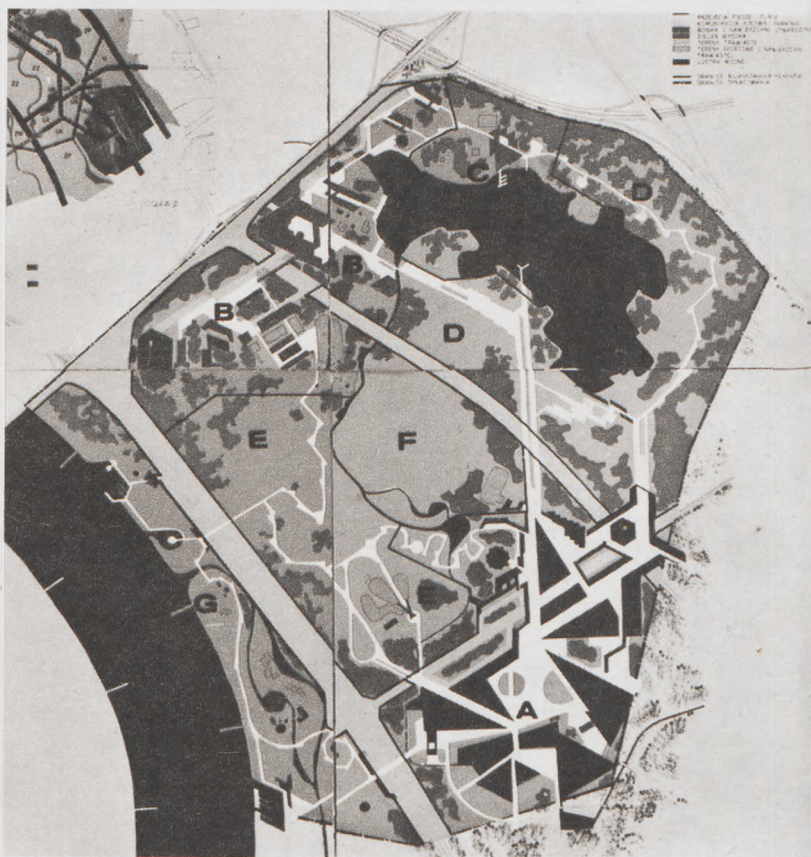
Autorzy dokonali podziału terenu na cztery części: usługowo-rozrywkową (południe), sportu (północny zachód), sportów wodnych (nad Wisłą), parkową (położoną centralnie). W północno-wschodniej części został zaprojektowany zbiornik wodny, nad którym zlokalizowane są urządzenia do uprawiania sportów wodnych i tereny rekreacyjne. Szczególną uwagę zwrócono na program kulturalny, zarówno w formie czynnej, jak i biernej (muzyka, plastyka, teatr). Autorzy przewidują, że Centrum Rekreacji powinno być miejscem festiwalu, a bogaty wielofunkcyjny program usługowo-rozrywkowy pozwoliłby na organizowanie imprez towarzyszących (dyskusje, wystawy, odczyty itp.). Przewidziane są tereny sportowe do najróżnorodniejszych dyscyplin – łącznie z hippiką, sportami samochodowymi, cartingiem, spadochroniarstwem, a nawet lotnictwem.

Site area – 428.9 ha. Building area – 34.9 ha. Communication area: footpaths – 48.4 ha, roads and parking areas – 49.4 ha, other – 3.5 ha. Green areas: woods and parklands – 51.7 ha, grassed areas – 179.5 ha, grassed playing fields 12.6 ha, water – 48.9 ha.

Cubage of designed buildings – 3,449,250 m³ of which: catering and trade – 292,300 m³, culture – 1,166,000 m³, sport – 855,800 m³, entertainment and hobby – 537,700 m³, exhibitions – 67,720 m³, administration and service base – 412,730 m³, other – 15,200 m³ (additional terraced parking area – 457,500 m³).

„The spatial study put forward for the utilisation of urban areas designated for active recreation should be examined from two sides. Firstly one should bear in mind the fact that decisions with regard to future planning characteristically become out of date. Second, it should be remembered that any changes in current needs must be foreseen in setting out a program [...]. The scheme presented (only generally speaking), contains timeless values, on the other hand, even when specific decisions have been taken about location, it must be elastic. Taking into account the general framework of the program suggested in the assumptions of the »Confrontation« as well as the legitimacy of the argument that such principles are essential, the form of our solution is basically a setting out point and in time the interpretation of such a plan would necessarily be modified [...].

The designers have divided the site into four parts: service – entertainment (south), sport (north-west), water sports (by the Vistula), parklands (central part). A large basin has been designed for the north-eastern part on whose banks equipment for water sports and recreation areas have been organised. Particular attention has been paid to the cultural program both on the active and passive side (music, visual arts, theatre). The designers have also foreseen that the Recreation Centre should be a place for celebrations and festivals and so a wide variety of services and entertainment would make it possible to organise additional functions such as discussions, exhibitions, lectures etc. Sports areas have been envisaged for the widest possible scope – including horse riding, car racing, karting, parachute jumping and even hang gliding.

Architekci: Aleksander Bekker, W. Zelmanzon, Walentin Iwanow, Sergiej Mizarin, N. Rostowcewa z Moskwy

Architects: Aleksander Bekker, W. Zelmanzon, Valentin Ivanov, Sergiey Misharin, N. Rostovceva from Moscow.

Powierzchnia terenu + 430 ha. Powierzchnia zabudowy - 47 ha. Powierzchnia terenów komunikacji: ciągi piesze - 46,5 ha, drogi kołowe i parkingi - 32 ha, inne - 7,5 ha. Powierzchnia terenów zielonych: lasy i parki - 102 ha, tereny trawiaste - 108 ha, boiska trawiaste - 30 ha, wody - 57 ha. Kubatura projektowanych obiektów - 2 385 000 m³, w tym: gastronomia i handel - 395 000 m³, kultura - 174 000 m³, sport - 616 000 m³, rozrywka i hobby - 412 000 m³, wystawy - 411 000 m³, zaplecze administracyjno-gospodarcze - 95 000 m³, stacja kolejki linowej - 200 000 m³, inne - 82 000 m³.

„Podobnie jak większość uczestników tegorocznych »Konfrontacji« rozpoczęliśmy pracę od zadania sobie pytania, czym jest Centrum Rekreacji w śródmieściu wielkiego miasta. Ośrodek rekreacji stanowić powinien unikalny, intensywnie wykorzystywany obszar, być jednym z najistotniejszych elementów układu śródmieścia. Uważamy, że teren Gocławia należy zabudować wielofunkcyjnymi obiektami o programie atrakcyjnym dla wszystkich mieszkańców, w pełni przystosowanymi do korzystania z nich we wszystkich porach roku, w rozmaitych warunkach atmosferycznych. Gocław, poprzez swą atrakcyjność winien stać się jedną z ciekawszych części miasta, odwiedzaną przez turystów równie chętnie jak Stare Miasto, Park Łazienkowski, paryski Centre Beaubourg, Park Gorkiego czy Wystawa Osiągnięć Gospodarczych w Moskwie; ośrodkiem, w którym można spędzić cały dzień, korzystając z bogatego programu kulturalnego, sportowego itp. Znając doświadczenia naszego kraju uważamy, że Warszawa zbliżająca się do dwóch milionów mieszkańców musi mieć centrum rekreacji mogące przyjąć w dzień powszedni około 60-80 tys. ludzi, zaś w dni wyjątkowo uroczyste do 200 tys. [...]. Na Gocławiu skoncentrowaliśmy program funkcjonalny wykorzystujący najnowsze osiągnięcia techniki. Uważamy, że jeśli ktoś chce odpocząć na tonie natury, może wyjechać do ośrodków podmiejskich, pobliskiego Świdra-bis, do lasu czy nad rzekę, gdzie ma zapewniony kontakt z nieskażoną przyrodą [...].”

Centrum Rekreacji jest zaprojektowane na zasadzie połączenia układu podstawowego o przeznaczeniu wielofunkcyjnym ze strefami jednofunkcyjnymi (sport, hobby, rozrywka). Podział terenu wynika z koncepcji wyodrębnienia centrum i swobodnego rozmieszczenia stref jednofunkcyjnych. Autorzy dążyli do połączenia zgeometryzowanego systemu głównych przestrzeni publicznych (oś główna, Forum, wejście do Centrum) z malowniczą strukturą poszczególnych rejonów oddzielonych od siebie wysoką zielenią. Komunikacja wewnątrz Centrum odbywa się kolejką jednoszynową, ruchomymi chodnikami, mikrobusami i pojazdami konnymi. Centrum jest połączone z miastem transportem publicznym (metro, kolejka linowa) oraz indywidualnym. Autorzy zwracają także uwagę na kompozycję sylwety Gocławia, podkreślając w projekcie znaczenie „elewacji” nadwiślańskiej.

Wypowiedź autorska wyróżniona:

„za wnikliwe i pogłębione opracowanie założeń i konsekwentne przeprowadzenie koncepcji wynikającej z bogactwa zróżnicowanych środków technologicznych o zdefiniowanym przestrzennym modelem docelowym.”

Site area - 430 ha. Building area 47 ha. Communication area: footpaths - 46.5 ha, roads and parking areas - 32 ha, other - 7.5 ha. Green areas: woods and parklands - 102 ha, grassed area - 108 ha, grassed playing fields - 30 ha, water - 57 ha.

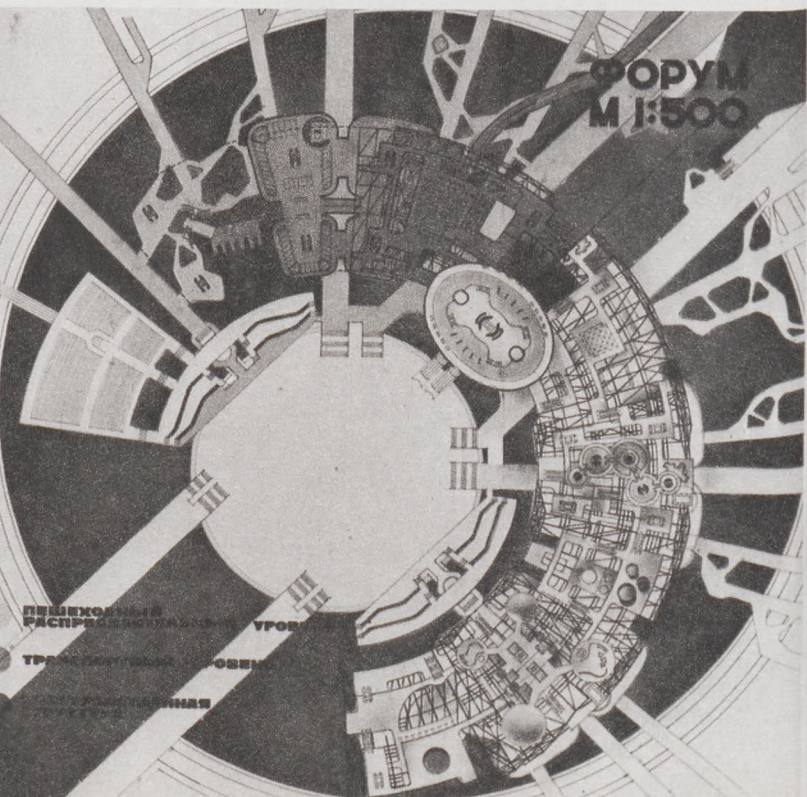
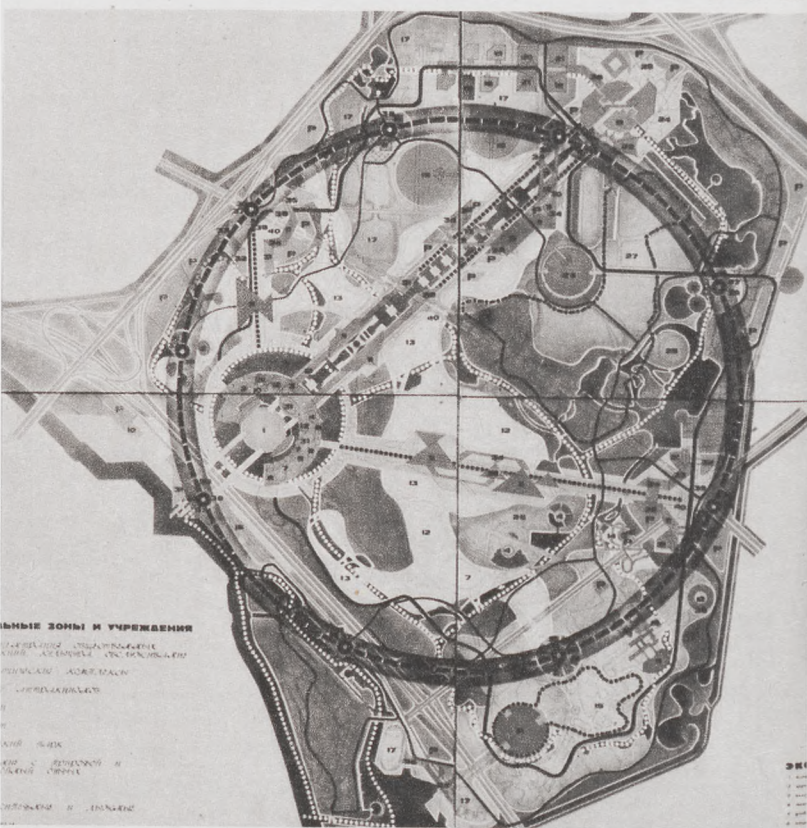
Cubage of designed buildings - 2,385,000 m³, of which: catering and trade 395,000 m³, culture - 174,000 m³, exhibitions - 411,000 m³, sport - 616,000 m³, entertainment and hobby - 412,000 m³, administration and service base - 95,000 m³, cable railway station - 200,000 m³, other - 82,000 m³.

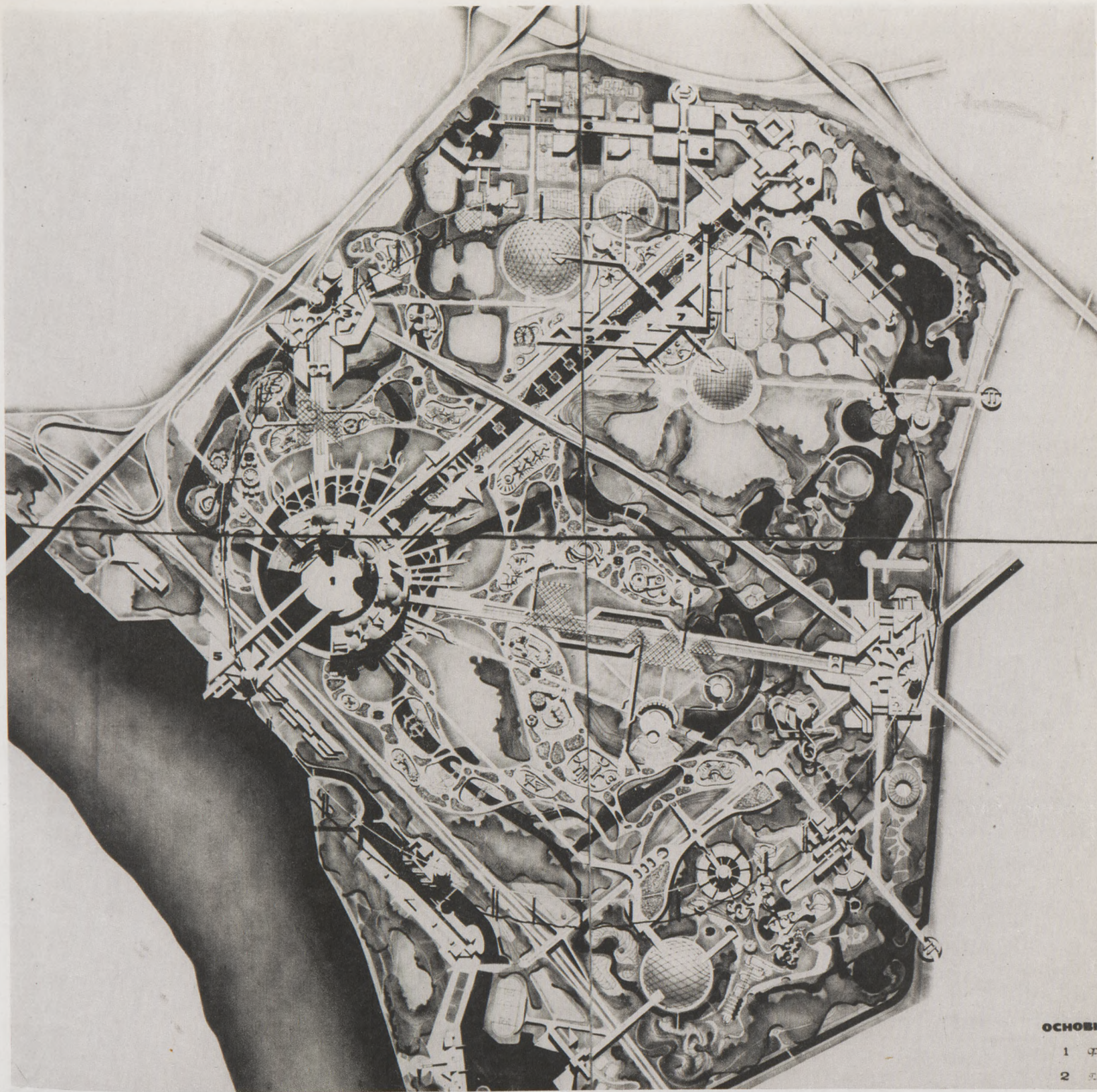
„Just as most people taking part in this year's »Confrontation«, we began by asking ourselves the question, 'What is a recreation centre in the middle of a large town?' A recreation centre should constitute a unique, intensively used area - being one of the most important elements in the centre of the town. It is our opinion that the Gocław area should be built up with multifunctional buildings with an attractive program for all of the residents, buildings which can be adapted so that use can be made of them throughout the year and irrespectively of atmospheric conditions. The attractiveness of Gocław should make it one of the most interesting parts of the town, visited by tourists just as willingly as they would the Old Town, the Łazienki Park, the Parisian Beaubourg Centre, the Gorki Park or the Exhibition of Economic Achievement in Moscow; a centre with a rich cultural, sporting or other program. Knowing the experience of our country, we consider that Warsaw, approaching 2 million inhabitants must have a recreational centre capable of handling an everyday influx of 60-80 thousand people and on holidays up to 200 thousand [...]. For Gocław, we have concentrated the functional program, making use of the newest technical achievements. We consider that if one wants to rest in the bosom of nature he can travel to one of the out of town centres such as Swider Bis or to the woods on the banks of the rivers nearby, where he can enjoy contact with undisturbed nature [...].”

The Recreation Centre is designed on the principle of linking the basic multifunctional complex with singlefunction zones (sport, hobby, entertainment). The territorial division results from the idea of singling out the centre and freely placing the single function zones. The designers have strived to integrate a geometrical system of main public spaces, (main axis, the forum, inroad to the Centre) with the picturesque structure of the particular regions, separated from each other by tall trees. Internal transport is carried by a monorail train, moving footways, minibuses and horsedrawn carriages. The Centre is connected with the town by public transport (metro, cable railway) as well as private transport. The designers also drew attention to the composition of the Gocław skyline, underlining, in the design, the significance of the Vistula waterfront elevation.

This design received an Award of Merit:

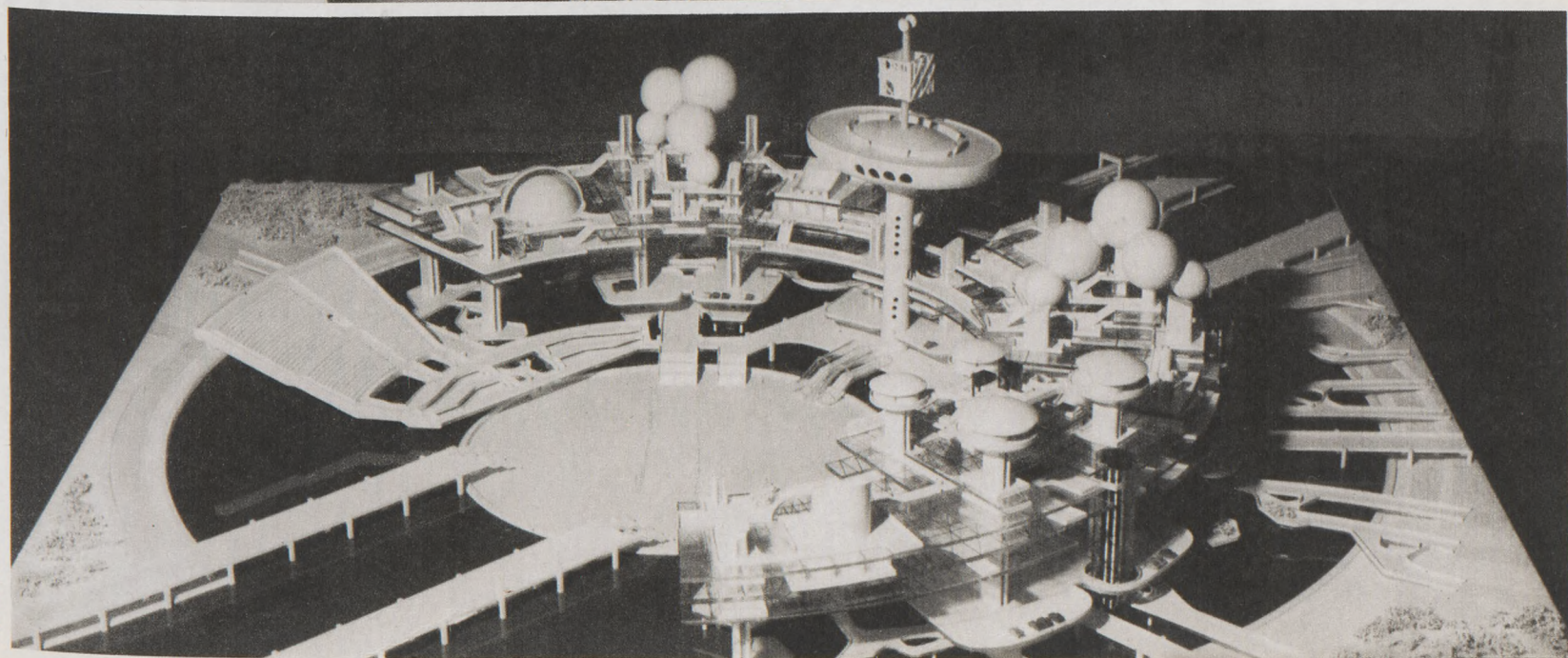
“for a clear-sighted and worked out in great depth treatment of the assumptions and a consistent carrying through of a scheme resulting from a wealth of diversified technological methods which have a definite spatial idea of the goal.”

ОСНОВНИ

- 1. 100
- 2. 100

Architekci: Philippe Belin-Mil-
leron, Gilbert Guillemaut, Jean
Albert Picarat, Lidia Zdanow-
ska, André Zdanowski
z Paryża.

Architects: Philippe Belin-Mil-
leron, Gilbert Guillemaut, Jean
Albert Picarat, Lidia Zdanows-
ka, André Zdanowski from
Paris.

Powierzchnia terenu – 430 ha. Powierzchnia zabudowy – 12,12 ha. Powierzchnia terenów komunikacji: ciągi piesze – 37 ha, drogi kołowe i parkingi – 36 ha. Powierzchnia terenów zielonych: lasy i parki – 74 ha, tereny trawiaste – 194,88 ha, boiska trawiaste – 25 ha, wody – 51 ha.
Kubatura projektowanych obiektów – 970 050 m³, w tym: gastronomia – 18 200 m³, kultura – 196 700 m³, sport – 446 500 m³, rozrywka i hobby – 4 500 m³, wystawy – 219 750 m³, zaplecze administracyjno-gospodarcze – 50 000 m³, inne – 34 500 m³.

Site area – 430 ha. Building area 12.12 ha. communication area: footpaths – 37 ha, roads and parking areas – 36 ha. Green areas: woods and parklands – 74 ha, grassed areas – 194.88 ha, grassed playing fields – 25 ha, water – 51 ha.

Cubage of designed buildings – 970,050 m³, of which: catering – 18,200 m³, culture – 196,700 m³ sport – 446,500 m³, entertainment and hobby – 4,500 m³, exhibitions – 219,750 m³, administration and service centre – 50,000 m³, other – 34,500 m³

„Studium Centrum Rekreacji jest tematem skłaniającym do przemyśleń nad mechanizmami udostępniania mieszkańcom wielkiego miasta praktycznych możliwości uprawiania sportu i spędzania czasu wolnego. Mechanizmy te, to z jednej strony przesłanki funkcjonalne, które naszym zdaniem winny być przedstawione w sposób prosty i zrozumiały dla wszystkich użytkowników, z drugiej zaś strony, elementy spontaniczne, dziś jeszcze nieznane, które będą zmieniać się i określać sposób użytkowania Centrum w przyszłości. Konieczne jest więc stworzenie schematu funkcjonalnego, który przyswoiłby z łatwością wszystkie żywe elementy i spontaniczne formy. Projektując Centrum na Gocławiu dokonaliśmy wyboru dla każdego poziomu działalności twórczej lub sportowej, dla każdej grupy wiekowej. Naszym zdaniem schemat organizacyjny powinien zapewniać uczestnictwo w zabawie spontanicznej, a w żadnym razie nie powinien składać się z serii wykończonych i zamkniętych form, mających na celu osiągnięcie z góry założonych efektów. Chcemy tworzyć formy zrozumiałe dla amatorów i przez nich akceptowane. Winny one zapewnić szansę wyboru między wszechstronną działalnością sportową, kulturalną i informacyjną. Z możliwości wyboru rodzi się jakość użytkowania czasu wolnego.”

Główne teoretyczne założenia pracy to z jednej strony unikanie monotematycznych rozwiązań powodujących selekcję użytkowników, z drugiej zaś czytelność programu Centrum Rekreacji dla osób poszukujących zaspokojenia własnych zainteresowań. W tym celu autorzy proponują tworzenie różnorodnych urządzeń towarzyszących przy każdej dominancie programowej. Zwracają przy tym szczególną uwagę na swobodę wyboru i inwencję twórczą uczestników. W parku zaprojektowanych jest kilka pasm obiektów i urządzeń połączonych ciągami pieszymi i transportem mechanicznym. Obiekty o konkretnym przeznaczeniu (sport, kultura, kluby zainteresowań) wzbogacone są innymi elementami rekreacyjnymi, urządzeniami wypoczynku biernego, urządzeniami dla dzieci przy obiektach dla dorosłych).

Wypowiedź autorska wyróżniona:

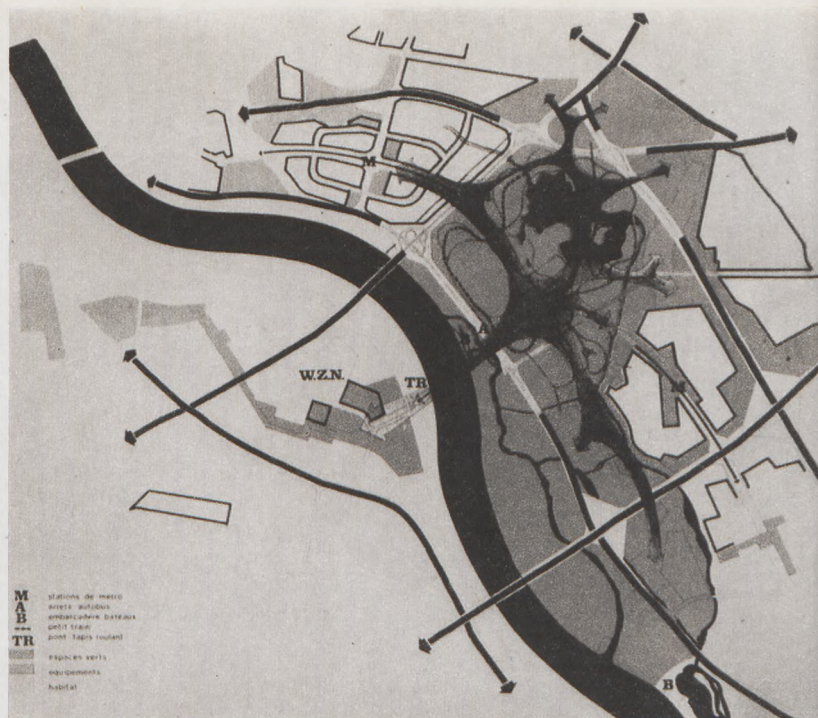
„za wnikliwą analizę i twórcze wnioski w określeniu zasad kształtowania ośrodka rekreacyjnego; koncepcję programowo-przestrzenną uwzględniającą potrzeby różnych zbiorowości społecznych i indywidualnych zainteresowań; właściwą skalę rozwiązań architektonicznych.”

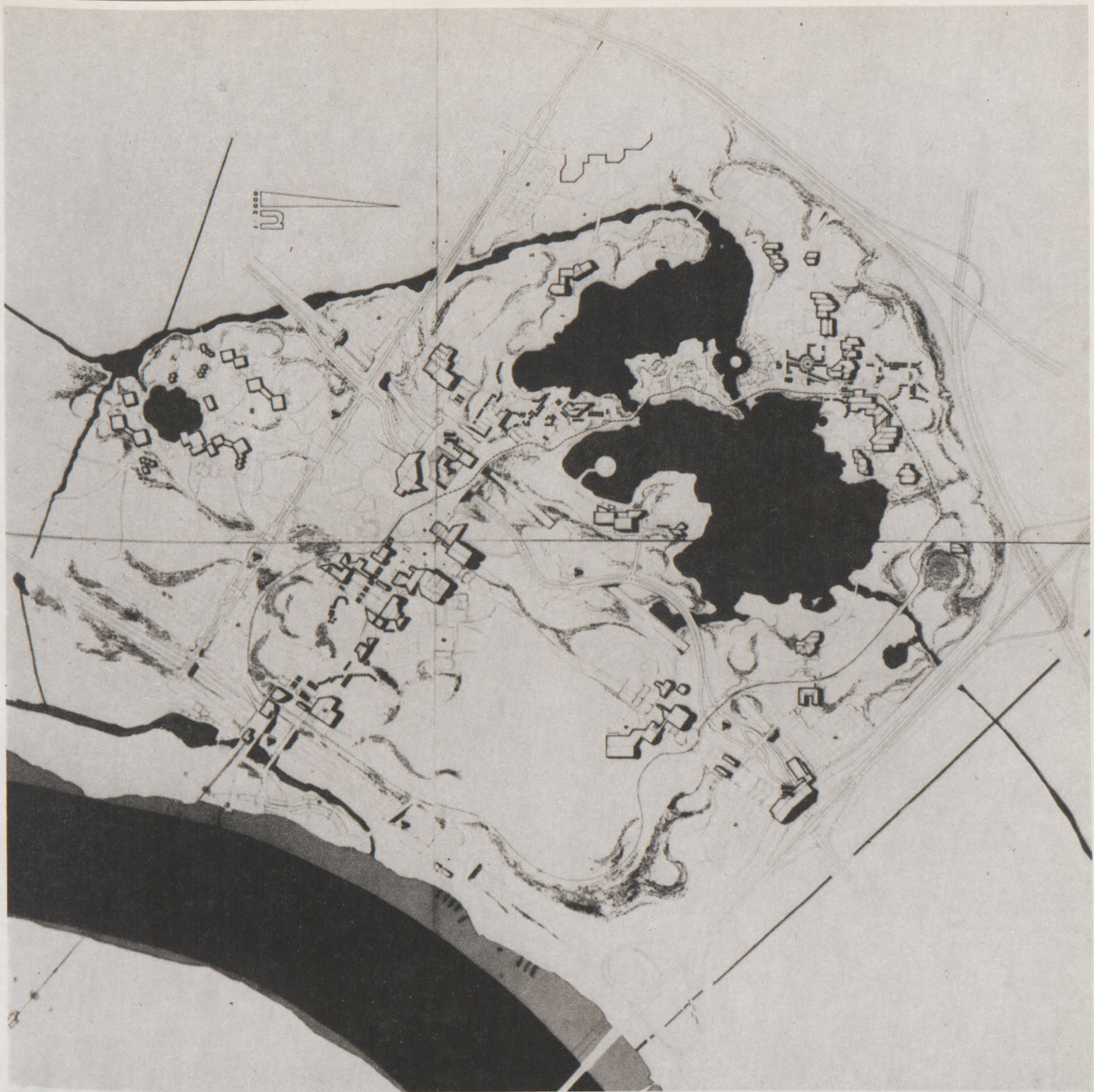
“The study of the Recreation Centre is a topic leading to thought about mechanisms making accessible to the residents of a large town real possibilities for playing sport and spending free time. These mechanisms, on one hand, functional prerequisites which in our opinion should be presented simply and intelligibly for all users, and on the other hand spontaneous elements, yet unknown, which are going to change and outline the way the Centre will be utilised in the future. Thus it is necessary to formulate a functional scheme which could easily embrace all the live elements and spontaneous forms. In designing the Gocław Centre, we made a choice for each level of creative or sporting activity, for each age group. According to us, the organisational draft should ensure taking part in spontaneous play, but on no account should it consist of a series of finished and closed forms, which aim towards achieving predetermined effects. We want to create forms understandable and acceptable to the prospective candidates. They should ensure a chance to choose from among the comprehensive sporting, cultural and informative activities. Possibility to choose leads to the quality of utilising free time.”

The main theoretical principles of the design are on one hand to avoid one-sided solutions which lead to selection of the users, on the other, clarity in the program for the Recreation Centre to persons seeking the furthering of their individual interests. To this aim, the designers have proposed the creation of various accompanying equipment with each program highlight, drawing particular attention here to freedom of choice and creative invention of the users. Several belts of buildings and installations connected by footpaths and mechanical transport have been designed in the park. Buildings with specific designation (sport, culture, clubs of interests) are enriched by other recreational equipment (passive recreation, children's playing equipment by buildings for adults).

The designers' solution received an "Award of Merit".

“for a deep searching analysis and creative proposals in outlining the principles for forming a recreation centre; a program – spatial conception taking into account the needs of various social groups and individual interests; and a correct scale of architectural solutions.”

Architekci: Ludek Todl, Luboš Douthik, Karel Marhold, Jan Mužík z Pragi.

Architects: Ludek Todl, Luboš Douthik, Karel Marhold and Jan Mužík from Prague.

Powierzchnia terenu – 548 ha (118 ha poza terenem opracowania). Powierzchnia zabudowy – 11,43 ha. Powierzchnia terenów komunikacji: ciągi piesze – 20,06 ha, drogi kołowe i parkingi – 14,66 ha, inne – 21,33 ha. Powierzchnia terenów zielonych: lasy i parki – 132,11 ha, tereny trawiaste – 255,34 ha, boiska trawiaste – 29,3 ha, wody – 63,77 ha. Kubatura projektowanych obiektów – 695 500 m³, w tym: kultura – 230 500 m³, sport – 235 650 m³, rozrywka i hobby – 154 200 m³, wystawy – 33 600 m³, (centrum relaksu – 41 600 m³).

Site area – 548 ha (118 ha outside the project site). Building area – 11.43 ha. Communication area: footpaths – 20.06 ha, roads and parking areas – 14.66 ha, other – 21.33 ha. Green areas: woods and parklands – 132.11 ha, grassed areas – 255.34 ha, grassed playing fields – 29.3 ha, water – 63.77 ha. Cubage of designed buildings – 695,500 m³, of which: culture – 230,500 m³, sport – 235,650 m³, entertainment and hobby – 154,200 m³, exhibitions – 33,600 m³, (relaxation centre – 41,600 m³).

„Zastanawialiśmy się nad podstawowymi sprzecznościami, wynikającymi z rozwoju cywilizacji, negatywnie oddziaływającymi na »jakość« fizyczną i psychiczną człowieka. Hałas, nadmiar informacji, nadmiar poczucia odpowiedzialności, przyspieszony rytm pracy, automatyzacja procesów produkcyjnych, a jednocześnie zmniejszenie możliwości kontaktów międzyludzkich doprowadzają do alienacji i sprawiają, że konieczna jest reakcja na te zjawiska. Wymienione czynniki doprowadzają do sytuacji stressowych, występujących niemal u wszystkich mieszkańców wielkich miast, bez względu na ich wiek. Są to problemy powszechnie dyskutowane. Jedną z form rozwiązania może być stworzenie dobrych warunków spędzania czasu wolnego. Naszym zdaniem ludzie powinni »odnaleźć« naturę, szukać w niej źródeł równowagi psychicznej, zwiększyć swój udział w działalności kulturalnej różnego rodzaju, a także w działalności społecznej i sportowej. Sądymy, że powyższe wnioski powinny znaleźć odbicie w kształtowaniu przestrzeni rekreacyjnej.”

Generalną zasadą jest utworzenie olbrzymiego parku miejskiego, w którym mają znaleźć miejsce różnorodne funkcje rekreacyjne i urządzenia rozrywkowe. Aby zapewnić spokój środowiska naturalnego autorzy proponują rozszerzyć teren rekreacyjny przez włączenie pobliskich lasów. Propozycja ta jest przyczyną zmiany układu komunikacyjnego i traktowana jest jako wariant opracowania. Cały teren traktowany jest krajobrazowo dzięki przewidywanym wzgórzom, skarpom, grupom zieleni i rozległym lustrom wód Wisły, kanałów i jezior. W tę scenę wkomponowane miałyby być poszczególne budynki. Autorzy uważają, że większość form wypoczynku letniego, a nawet całorocznego związana jest z wodą. Dlatego też projektują baseny otwarte z wodą zimną i podgrzewaną, oraz wiele basenów krytych, ponadto w teren opracowania włączają zagospodarowane tereny nadwiślańskie. Zabudowę zgrupowali w części zachodniej i południowo-wschodniej obszaru Centrum Rekreacji.

Wypowiedź autorska nagrodzona przez Ministra Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska:

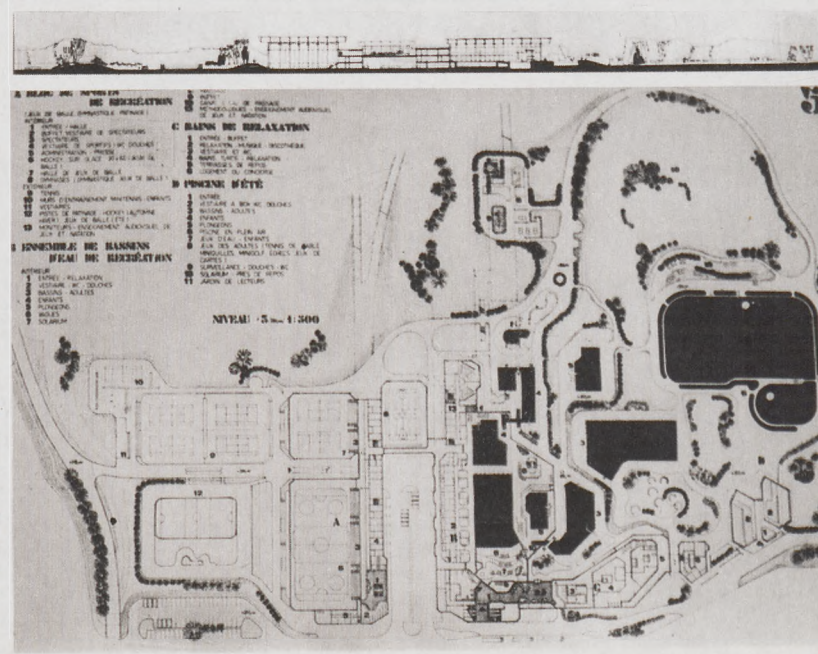
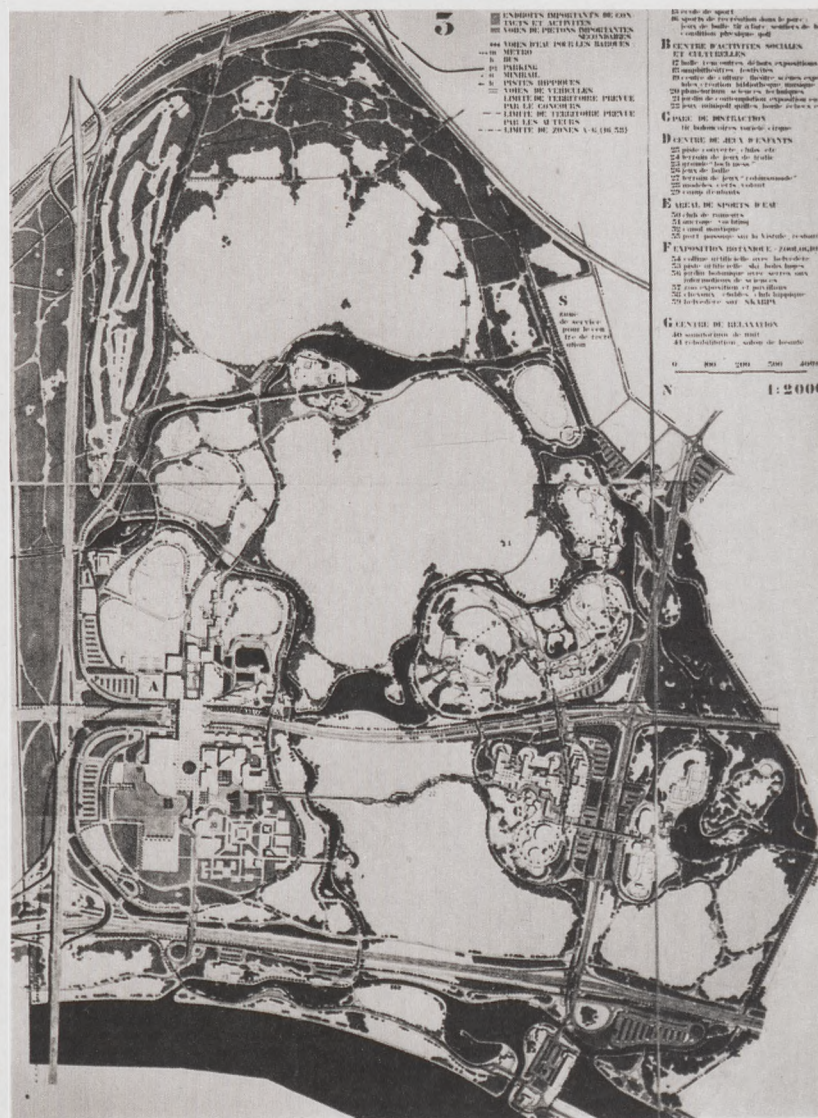
„za twórczą koncepcję i trafną dyspozycję przestrzenną bogatego programu kubaturowego z uwzględnieniem problemów kształtowania środowiska naturalnego wzbogaconego zespołami wodnymi, powiązanych z Wisłą, twórcze propozycje rozszerzenia terenów ośrodka rekreacyjnego w kierunku północnym i propozycję korekty układu drogowego.”

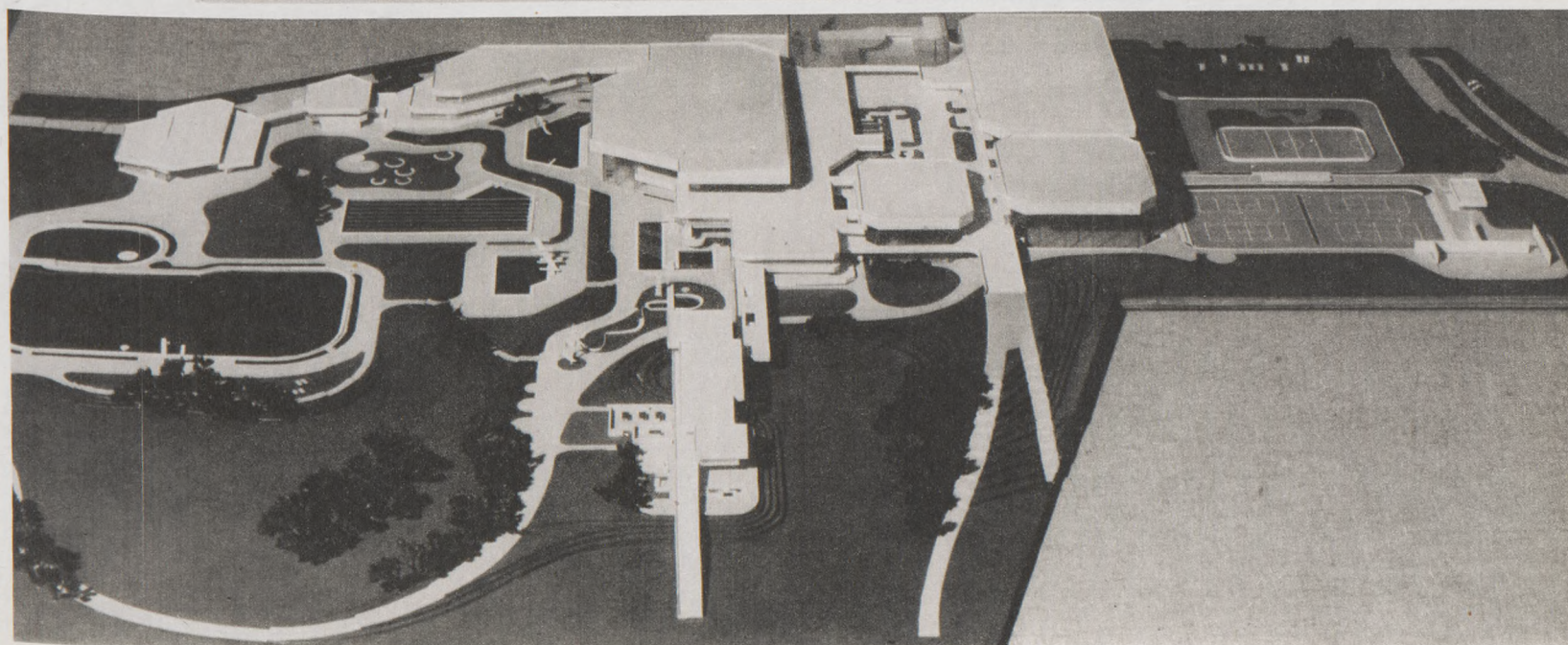
“We have been considering the basic discrepancies resulting from the development of civilisation, those acting negatively on the physical »quality« and the mind of man. Noise, excess of information, excess of the feeling of responsibility, accelerated rhythm of work, automation, and on the other hand the diminishing possibilities for contact between people lead to alienation and result in the need for a reaction to this phenomenon. The above mentioned factors lead to stress situations which appear for almost all the residents of large towns, irrespective of age. They are problems widely discussed. One of the forms of solution is to create good conditions for spending free time. We consider that people should »rediscover« nature, seeking in it a source of mental equilibrium, increase one's part in cultural activities of various kinds and also in social and sporting activities. We consider that the above conclusions should find their echoes in the formation of recreational space.”

The general principle is to form a great municipal park in which various recreational equipment and entertainment functions can be found. In order to assure the peace of the natural environment, the designers have proposed extending the recreational area so as to include the adjacent forests. That is why the transport layout has been changed and it is treated as a variant of the design. The whole terrain is treated landscapewise thanks to envisaged hills, banks, groups of greenery and the distant waters of the Vistula, canals and lakes. In this scenery the particular buildings have been set. The designers consider that most forms of summer and even year-round recreation is linked with water. For that reason they have designed open pools with cold and warmed water, as well as many covered pools. Besides this, the designs embrace also the treatment of the lands on the Vistular banks. Buildings have been grouped on the western and south-eastern part of the Recreation Centre.

This designers' solution was awarded a prize by the Minister for Administration, Local Economy and Environment Protection:

“for a creative design and the sound spatial scheme with a rich building program, taking into account the problems involved with the formation of the natural environment, enriched with aquatic complexes linked with the Vistula; for the creative proposition of increasing the recreational areas towards the north and the proposal of correction in the road network.”

Architekci: Sławej Galabow, Michail Manew, Lubomir Peiovski z Sofii

Architects: Slavey Galabov, Michail Manev and Lubomir Peiovski from Sofia.

Powierzchnia terenu – 415 ha. Powierzchnia zabudowy – 20,54 ha. Powierzchnia terenów komunikacji: ciągi piesze – 17 ha, drogi kołowe i parkingi – 16,80 ha; inne – 10,8 ha. Powierzchnia terenów zielonych: lasy i parki – 95 ha, tereny trawiaste – 206,26 ha, boiska trawiaste – 22 ha, wody – 16,6 ha. Kubatura projektowanych obiektów – 2 067 000 m³, w tym: gastronomia i handel – 67 700 m³, kultura – 449 500 m³, sport – 603 000 m³, rozrywka i hobby – 418 300 m³, wystawy – 59 000 m³, zaplecze administracyjno-gospodarcze – 266 000 m³, inne („kontakt z przyrodą”) – 203 000 m³.

Site area – 415 ha. Building area – 20.54 ha. Communication area: footpaths – 17 ha, roads and parking areas – 16.80 ha, other – 10.8 ha. Green areas: woods and parklands – 95 ha, grassed areas – 206.26 ha, grassed playing fields – 16.6 ha.

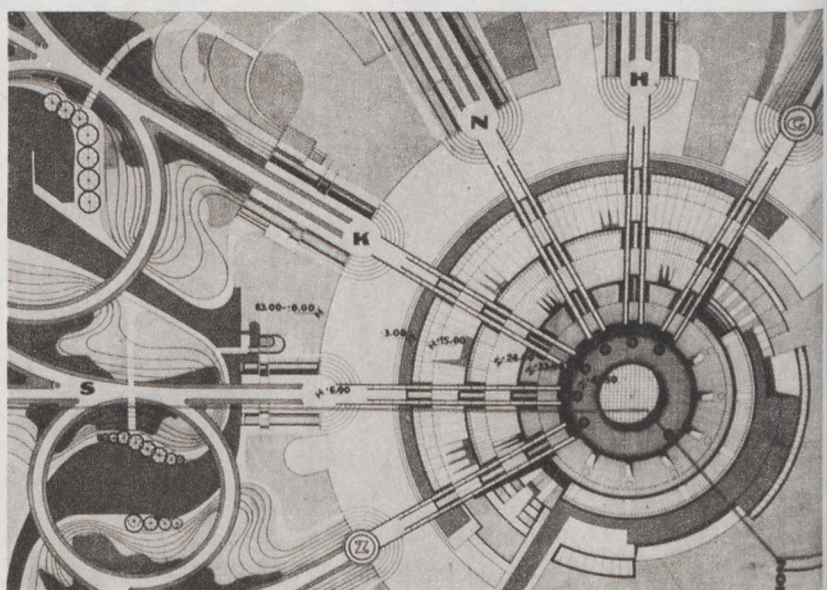
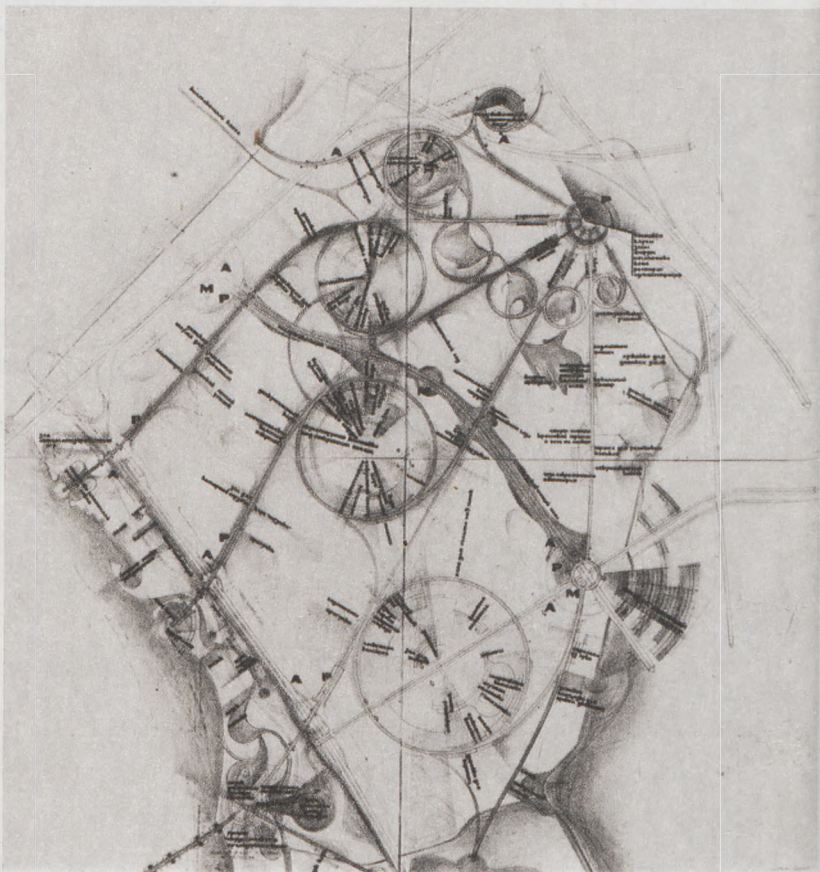
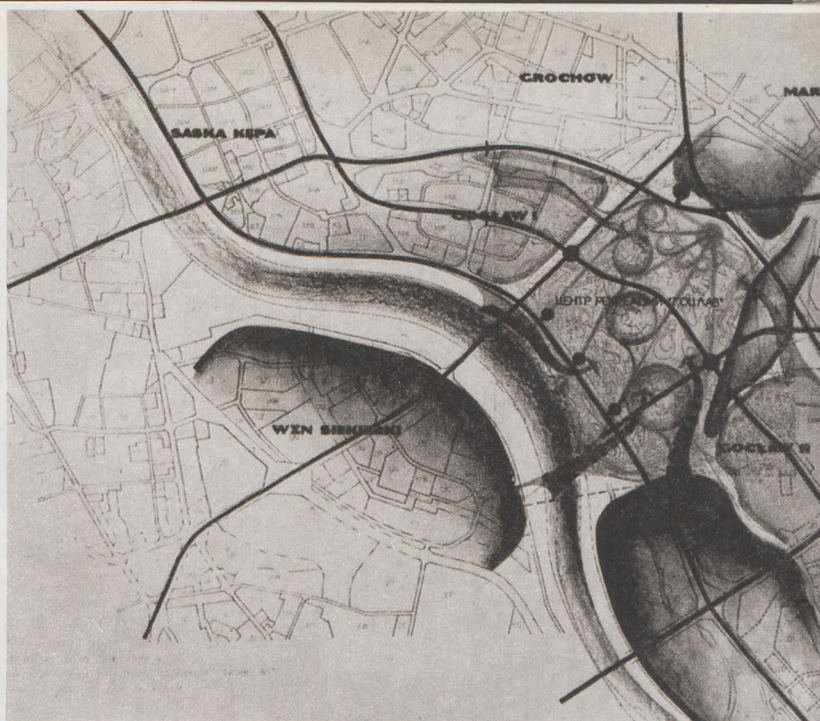
Cubage of designed buildings – 2,067,000 m³ of which: catering and trade – 67,700 m³, culture – 449,500 m³, sport – 603,000 m³, entertainment and hobby – 418,300 m³, exhibitions – 59,000 m³, administration and service base – 266,000 m³, other („contact with nature”) – 203,000 m³.

„Znamy określenie »wypoczynek«, sformułowane na kongresie Międzynarodowej Unii Architektów, który odbył się w Warnie w 1972 roku. Zgodnie z tym określeniem »wypoczynek« jest przejawem swobodnego »ja« poza sferą produkcji, czas wolny bez obowiązków zawodowych, swobodna dyspozycja swoim czasem. Nie zgadzamy się z tym stwierdzeniem. Według nas czas wolny od pracy (obowiązków służbowych, rodzinnych bądź społecznych) w istocie nie jest czasem »wolnym«. Przeciwwstawienie określeniu »czas pracy« określenie »wolność« jest z gruntu fałszywe – społeczeństwo nie może się z tym zgodzić[...]. Nie zgadzamy się również z tym, że czas wolny od pracy jest czasem osobistym. Inaczej nie moglibyśmy pogodzić dwóch przeciwności, które na pozór pogodzić się dają – osobisty czas dla wypoczynku i wspólne przestrzenie rekreacyjne. Stawiamy więc pytanie: czy obowiązki społeczne człowieka kończą się w chwili zakończenia dnia pracy i czy zmniejszać się będą równolegle ze skracaniem czasu pracy? [...] Możemy użyć określenia, że czas wolny od pracy jest rezerwą czasu pracy w każdej jego formie, wykorzystywaną na przykład na sport lub doskonalenie osobowości[...]. Mamy wątpliwości, czy słuszne jest utrzymywanie człowieka w czasie wolnym od pracy w stanie »autoużyteczności«[...]. Jeżeli nie możemy zrealizować się jako jednostka w pracy, to czy możemy zrealizować się w czasie wolnym? Jeżeli chcemy wyjaśnić do końca nasze stanowisko, należy stwierdzić, że widzimy nasze zadanie nie w konieczności stworzenia Centrum Rekreacji, lecz w konieczności stworzenia centrum kreacji.”

W założeniach ogólnych autorzy stwierdzają, że „ośrodek będzie rozpatrywany jako otwarta jednostka strukturalna miast”. Przewidują płynność miejsc wypoczynku w jego obrębie. Uzasadniając obraną koncepcję urbanistyczną autorzy twierdzą, że istniejący układ nasuwa myśl urządzenia głównej sieci linii komunikacyjnych na sztucznych wałach. W ten sposób korony wałów utworzą drugi poziom, równy poziomowi wału nadwiślańskiego i zapewnią łączność pomiędzy zewnętrznym otoczeniem a wewnętrzną częścią terenu, stwarzając jednocześnie łączność optyczną z Wisłą i ośrodkiem usługowym Gocławia II. Przez zaproponowaną formę nasypów monotony krajobraz ośrodka stałby się żywszy a ponadto wytworzyłaby się korzystniejsza skala przestrzenna oraz naturalny podział funkcjonalny. Poza tym nasypy w sposób naturalny rozdzielały rodzaje ruchu. Mówiąc o zasadach organizacji ośrodka wypoczynkowego autorzy podkreślają, że chcieliby, aby ośrodek odznaczał się przede wszystkim aktywną użytecznością, a nie wizualną atrakcyjnością.

„We are acquainted with the term 'recreation', formulated at the International Union of Architects Congress which was held at Varna in 1972. In accordance with the term 'recreation' is an 'expression of the free 'I' outside the sphere of production, free time without professional responsibilities, freedom to make use of one's own time'. We do not agree with this statement. According to us time free from work (service, family or social responsibilities) is to all intents and purposes not 'free time'. The contrast in terminology between 'work-time' and 'free-time' is not basically correct – society can not agree with this [...]. We also cannot agree with the statement that time free from work means time for oneself. Otherwise we would not be able to agree with antitheses which seem to be in agreement, one's own time for recreation and common recreational space. So we ask the question: 'Are man's social responsibilities over once he has finished work for the day?' and 'Are they going to diminish in parallel with the shortening of the working day?' [...]. We can use the description that time free from work is a reserve of work time in its many forms, taking advantage of, for example, sport or the improving of the personality [...]. We doubt whether it is correct, during time free from work, to keep man in a state of 'self-assistance' [...]. If we cannot achieve self-fulfilment as a working individual then can we reach it during free time? If we want to explain to the end our standpoint, it must be stated, that we see our task not in the necessity of forming a recreational centre, but in forming a creational centre.”

In the general principles the designers state that "the centre will be regarded as a loose structural unit of towns". They foresee a fluidity of recreation places within its limits. Justifying the adopted urban concept, the designers contend that the existing system puts forward the thought of setting out the main transport network on built up banks. In this way, the crowns of the banks form a second level on the same as the Vistula levy banks, and affords contacts between the surroundings and the internal part of the area forming simultaneously an optical link with the Vistula and the service centre of Gocław II. By virtue of proposed form of the banks, the monotonous landscape would become more alive and beside that, there would be formed a more advantageous spatial scale and functional division. What is more, the embankments would separate the traffic types in a natural way. When it comes to the organisational principles of the Recreation Centre, the designers stress that they would like the centre to be significant most of all by its active usefulness and not visual attractiveness.

Architekci: Gunnar Ericson, Eva Glader, Per Haderus, Bo Hjalmarson, Björn Malmström, Arne Nilsson, Elisabeth Norrby, Håkan Persson, Karin Schibbye ze Sztokholmu.

Architects: Gunnar Ericson, Eva Glader, Per Haderus, Bo Hjalmarson, Björn Malmström, Arne Nilsson, Elisabeth Norrby, Hakon Persson and Karin Schibbye from Stockholm.

Powierzchnia terenu – 430 ha. Powierzchnia zabudowy – 8,3 ha. Powierzchnia terenów komunikacji: ciągi piesze – 15 ha, drogi kołowe i parkingi – 14,7 ha, inne – 4,8 ha. Powierzchnia terenów zielonych: lasy i parki – 131,5 ha, tereny trawiaste – 160 ha, boiska trawiaste – 51 ha, wody – 45 ha. Kubatura projektowanych obiektów – 433 700 m³, w tym gastronomia i handel – 18 100 m³, kultura – 100 500 m³, sport – 190 700 m³, rozrywka i hobby – 23 400 m³, wystawy – 26 700 m³, zaplecze administracyjno-gospodarcze – 21 900 m³, inne – 52 400 m³.

Autorzy twierdzą, że tereny zielone na obszarze Centrum Rekreacji powinny być łącznikiem pomiędzy Świdrem-bis a centrum Pragi. Kontakt z obszarem Świdra-bis wzmocnienia przeprowadzenie wód rzeki Świder przez cały ośrodek. Autorzy starają się przy tym zachować integrację ośrodka z powstającymi w sąsiedztwie osiedlami mieszkaniowymi. Krytycznie odnoszą się do nadmiernie rozbudowanej i kosztownej sieci dróg, wątpiąc, aby kiedykolwiek została wykonana zgodnie z założeniami. Bliski kryzys energetyczny przyczyni się ich zdaniem do zrewidowania dotychczasowych poglądów: komunikację indywidualną trzeba będzie zastąpić masową. Usuwają więc drogę szybkiego ruchu poza Centrum, bowiem obszary przeznaczone na rekreację powinny być całkowicie wolne od spalin i hałasu. Park powinien kontrastować z miastem i być rozległym, spokojnym miejscem do wypoczynku. Dlatego też autorzy umieszczają obiekty najbardziej uczęszczane na obrzeżu.

Wypowiedź autorska nagrodzona przez Prezydenta Miasta Stołecznego Warszawy:

„za twórczą, konsekwentnie przeprowadzoną koncepcję programowo-przestrzenną o wybitnych walorach humanistycznych, umożliwiającą realizację zróżnicowanych form wypoczynku i reakcji poprzez proces stopniowego przekształcania i wzbogacania istniejących walorów środowiska naturalnego harmonijnie uzupełniającego architekturę o właściwej skali przestrzennej, dającą się dostosować do zmiennych potrzeb dzisiejszych i przyszłych użytkowników, za szacunek dla istniejących obiektów materialnych i twórcze koncepcje ich włączenia do programu ośrodka rekreacji, cenne wnioski podporządkowania systemu drogowego nadrzędnym – w tym rejonie – funkcjom rekreacji.”

Site area – 430 ha. Building area – 8.3 ha. Communication area: footpaths – 15 ha, roads and parking areas – 14.7 ha, other – 4.8 ha. Green areas: woods and parklands – 131.5 ha, grassed areas – 160 ha, grassed playing fields – 51 ha, water – 45 ha. Cubage of designed buildings – 433,700 m³, of which: catering and trade – 18,100 m³, culture – 100,500 m³, sport – 190,700 m³, entertainment and hobby – 23,400 m³, exhibitions – 26,700 m³, administration and service base – 21,900 m³, other – 52,400 m³.

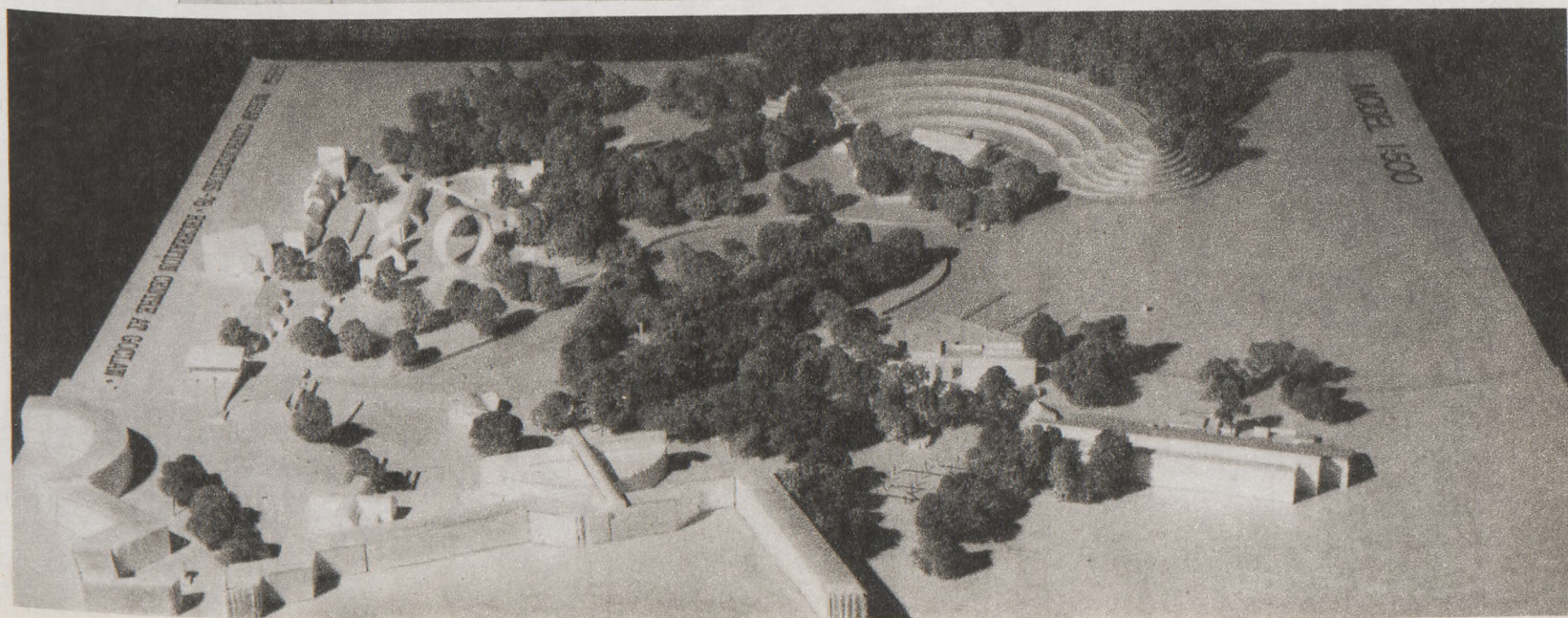
The designers consider that the green areas of the Recreation Centre should be a link between Swider-bis and the Praga shopping centre. Contact with the Swider-bis lands will be strengthened by diverting waters of the Swider river through the whole centre. They have strived to maintain some kind of integration between the Centre and the housing estates being built in neighbourhood. They have a critical approach to an excessively expanded and expensive road network, doubting if it would ever be completed according to designs. The impending energy crisis is giving rise, according to them, to a revision of viewpoints to date: individual transport must give way to public. Thus they move the expressway to outside the centre as areas allocated for recreation should be free from exhaust fumes and noise. The park should contrast with the town and be a distant, peaceful place for recreation. For that reason they have located the facilities most frequently utilised on the outskirts.

This design was awarded the Mayor of the Capital Warsaw's Prize:

“for a creative and consistently carried through programmatic and spatial concept with outstanding humanistic values, enabling the realization of varified forms of rest and recreation through a process of gradual transformation and enrichment of existing values of the natural environment harmoniously complementing architecture of the correct spatial scale, which allows itself to be adjusted to present and future users; for respect to existing buildings and the creative concept of their linking into the program of the Recreation Centre; for valuable suggestions for subordinating the road network under a more important one – in this area – the recreational functions.”

BASIC PLAN 1:2000

Architekci: Wojciech Zabłocki, Zbigniew Piniński, Jacek Bodasiński, Andrzej Pęcherski, art. rzeźb. Ryszard Piotrowski z Warszawy

Architects: Wojciech Zabłocki, Zbigniew Piński, Jacek Bodasiński, Andrzej Pęcherski, and sculptor Ryszard Piotrowski from Warsaw

Powierzchnia terenu – 430 ha. Powierzchnia zabudowy – 48,7 ha. Powierzchnia terenów komunikacji: ciągi piesze – 14,80 ha, drogi kołowe i parkingi – 31 ha, inne – 12 ha. Powierzchnia terenów zielonych: lasy i parki – 111,8 ha, tereny trawiaste – 140,7 ha, boiska trawiaste – 17,7 ha, wody – 53,3 ha. Kubatura projektowanych obiektów – 1 111 000 m³, w tym: gastronomia i handel – 114 000 m³, kultura – 380 000 m³, sport – 402 000 m³, rozrywka i hobby – 230 000 m³, zaplecze administracyjno-gospodarcze – 65 000 m³, inne – 20 000 m³.

Site area – 430 ha. Building area – 47.8 ha. Communication area: footpaths – 14.80 ha, roads and parking areas – 31 ha, other – 12 ha. Green areas – woods and parklands – 111.8 ha, grassed areas – 140.7 ha, grassed playing fields – 17.7 ha, water – 53.3 ha. Cubage of designed buildings – 1,111,000 m³ of which: catering and trade – 114,000 m³, culture – 380,000 m³, sport – 402,000 m³, enbezeitment and hobby – 230,000 m³, administration and service base – 65,000 m³, other – 20,000 m³.

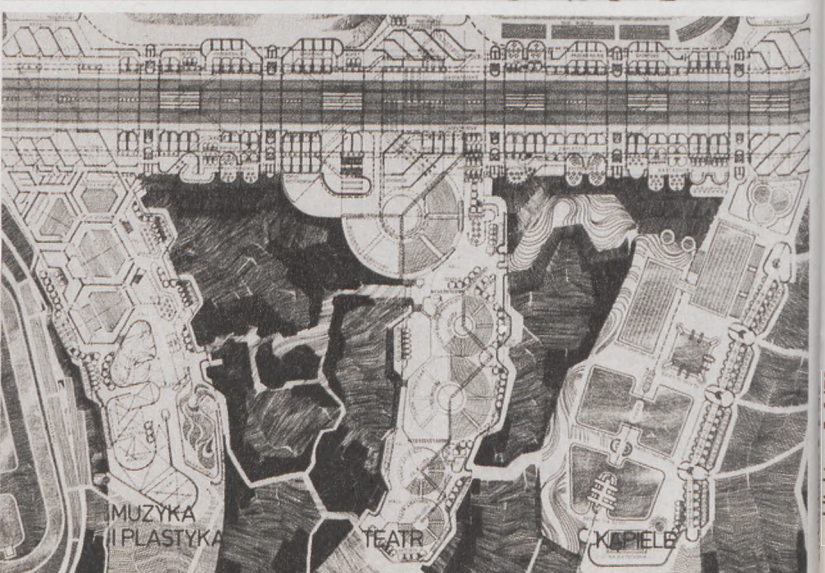
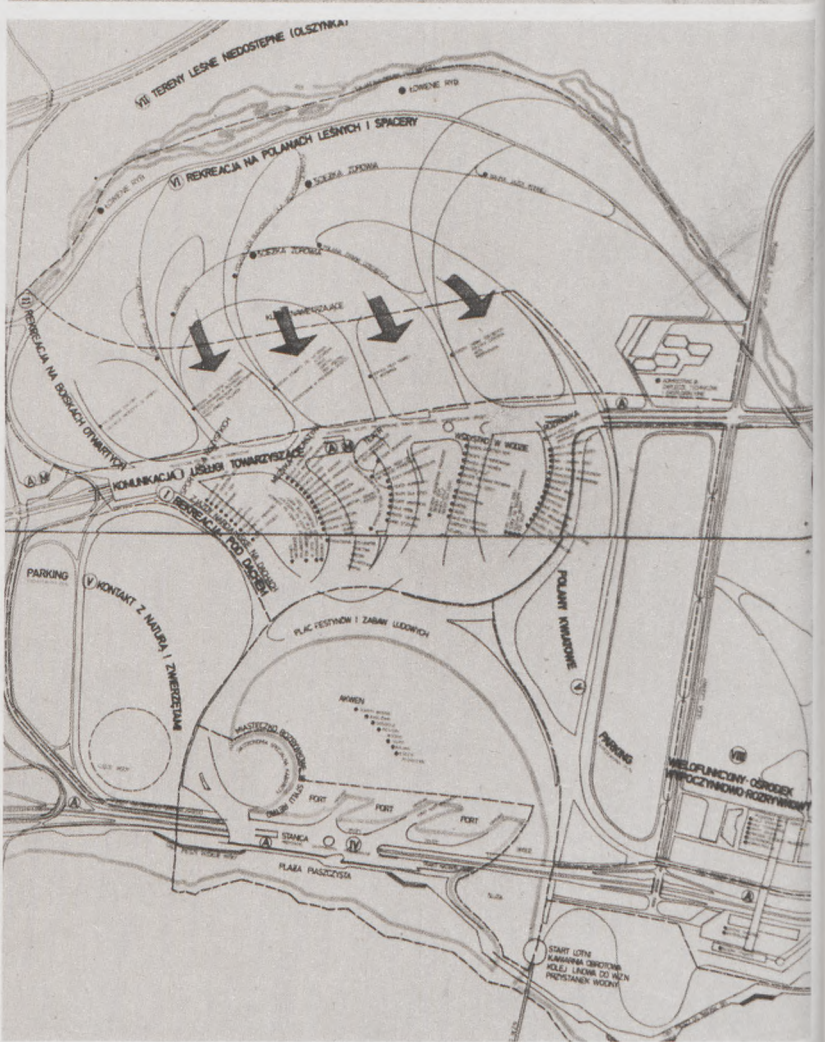
„Modny jest pogląd, że poszukiwania nowych rozwiązań urbanistyczno-architektonicznych winny być skazane na banicję, że najlepiej nie budować nic, a jeżeli już, to najlepiej w formie »nawiazywania i dowiezywania«. Jest to niewątpliwie reakcja na przerosty urbanistyczne oraz na fakt, że architektura nowoczesna jest w dużej mierze szablonowa i nieudana. Przypomina to jednak utopie romantyzmu, które przy całym swoim uroku nie zahamowały procesów cywilizacyjnych, związanych z przyrostem naturalnym i rozwojem techniki.

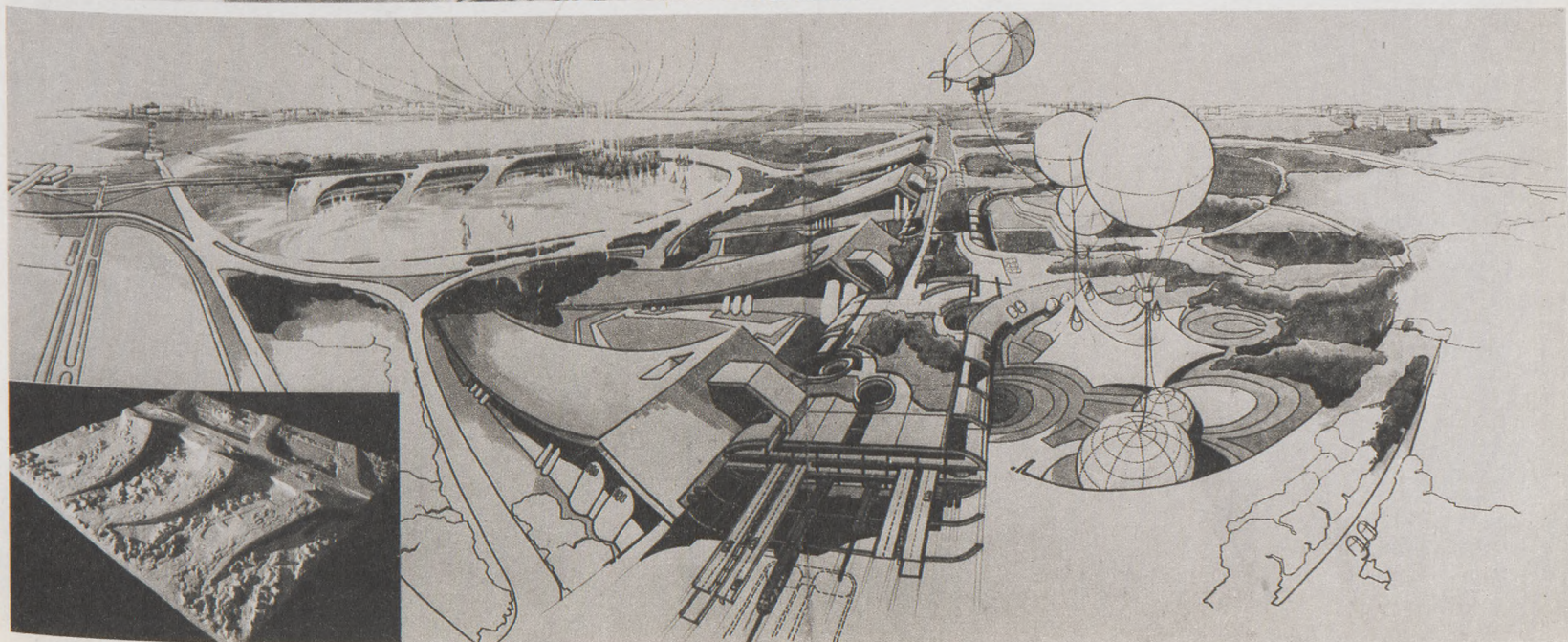
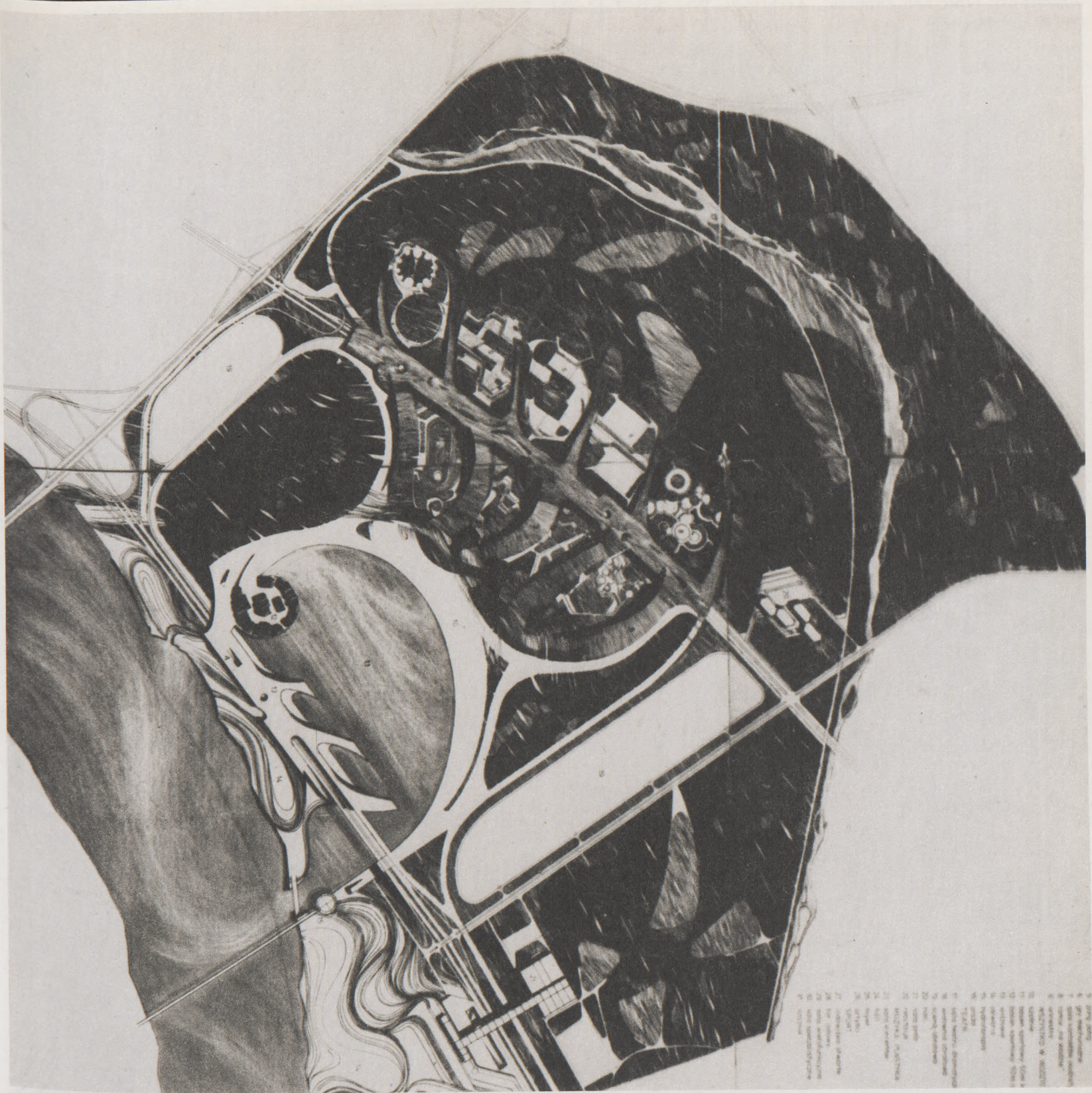
Rekreacja, oprócz regeneracji, poprawy zdrowia biologicznego i zapewnienia równowagi psychicznej, powinna zawierać elementy tzw. samorealizacji. Na dnie każdej motywacji człowieka leży chęć samookreślenia na podstawie zbioru idei o zachowaniu, etyce, wyglądzie zewnętrznym czy stylu życia. Umiejętność wytworzenia takiego modelu przez człowieka i jego akceptacja przez otoczenie powoduje świadomość osiągnięcia sukcesu. A więc samorealizacja byłaby w uproszczeniu osiągnięciem sukcesu. Aby zapewnić mieszkańcom Warszawy możliwości tzw. małych sukcesów w ramach czasu wolnego zdecydowaliśmy, że Centrum Rekreacji musi koncentrować zblokowane funkcje sportu, kultury i rozrywki. Koncentracja ułatwia wybór, umożliwia korzystanie z Centrum przez rodziny i grupy o różnorodnych zainteresowaniach i stwarza warunki do nowoczesnego wyposażenia technicznego, szczególnie w obiektach krytych. W klimacie Warszawy ma to szczególne znaczenie, gdyż pogoda znacznie ogranicza czynną rekreację na wolnym powietrzu.”

Autorzy przyjęli przebieg Alei Trzydziestolecia przez teren objęty opracowaniem za obowiązujący i zdecydowali się obudować trasę szybkiego ruchu infrastrukturą oraz podstawowymi obiektami rekreacyjnymi (sportowymi, kulturalnymi, rozrywkowymi). Obiekty mają formę „języków” spływających w kierunku Wisły. Dachy mają formę zazielenionych ramp o niewielkim nachyleniu. W zimie będzie można zjeżdżać z nich na nartach. Wnętrze będzie oświetlone przez przeszklone ściany boczne. Między budynkami zaprojektowanymi w formie „rzeźby terenu” miałyby powstać uzupełniające urządzenia na świeżym powietrzu. Wokół sztucznego jeziora połączonego z Wisłą powstanie plac uroczystości masowych z miasteczkiem rozrywkowym w stylu „retro”. Po północnej stronie znajdują się boiska i urządzenia otwarte, które w dni deszczowe będzie można częściowo zakryć namiotami podwieszonymi do balonów pneumatycznych. Za boiskami autorzy przewidują tereny parkowe i leśne, aż do cieków wodnych, który połączy Świder-bis z Jeziorkami Kamionkowskimi.

„It has become fashionable, to say that the quest for new urban and architectural solutions should be sentence to banishment and it is better not to build anything, and if needs be, the best solution is one of »linking and attachment« to the existing objects. This is doubtlessly a reaction to the excess of town planning as well as to the fact that contemporary architecture is to a large degree stereotyped and a failure. This recalls however the utopias of romanticism, which by virtue of its entire charm did not slow up the processes of civilisation, connected with population growth and technical development. Recreation, besides regeneration, correcting biological health and assuring mental balance, should contain such elements as self-fulfilment. At the bottom of man's each motivation, there lies the desire for self expression based on a collection of ideas about behavior, ethics, external appearance or life style. Man's competence to form such a model and to have it accepted by his fellows gives rise to a feeling of success. So self-fulfilment would be, speaking simply, the attainment of success. In order to ensure the inhabitants of Warsaw the possibility of so called small successes in the framework of leisure, we have decided that the Recreation Centre must concentrate in blocks the functions of sport, culture and entertainment. This concentration simplifies choice and enables whole families and groups with diversified interests to make use of the centre and to form conditions for installing modern technical equipment, particularly in the case of roofed structures”.

The designers accepted the crossing by the Trzydziestolecia Avenue of the area embraced by the design as adamant, and decided to surround the expressway with infrastructure and the basic recreational facilities (sport, culture, entertainment). These facilities are in the form of tongues flowing out in the direction of the Vistula. The roofs are in the form of low-pitched ramps covered with greenery. In winter time they can be used as ski-runs. Their interiors will be illuminated through glazed side walls. Between buildings, designed in the form of "terrain-sculpture", will be auxiliary facilities in the open air. Around an artificial lake which is joined with the Vistula, there will be an open space for mass celebrations with an entertainment centre in "retro" style. On the northern side, playing fields and open-air facilities will be located, some of which may be roofed on rainy days with pneumatic tents. Beyond the playing fields, the designers envisage parklands and woods right away to the water junction which links Świder-bis with the Kamionka lakes.

Architekci: Olaf Chmielewski, Jacek Kwieciński, Janusz Marjański, Bogdan Żychowicz z Warszawy

Architects: Olaf Chmielewski, Jacek Kwieciński, Janusz Marjański and Bogdan Żychowicz from Warsaw

Powierzchnia terenu – 425 ha. Powierzchnia zabudowy – 6,15 ha. Powierzchnia terenów komunikacji: ciągi piesze – 12,0 ha, drogi kołowe i parkingi – 13 ha, inne – 27,8 ha. Powierzchnia terenów zielonych: lasy i parki – 53,30 ha, tereny trawiaste – 203,3 ha, bółska trawiaste – 3,15 ha, wody – 106,3 ha. Kubatura projektowanych obiektów – 318 800 m³, w tym: gastronomia i handel – 25 200 m³, kultura – 15 800 m³, sport – 214 300 m³, rozrywka i hobby – 15 800 m³, wystawy – 10 400 m³, zaplecze administracyjno-gospodarcze – 37 300 m³.

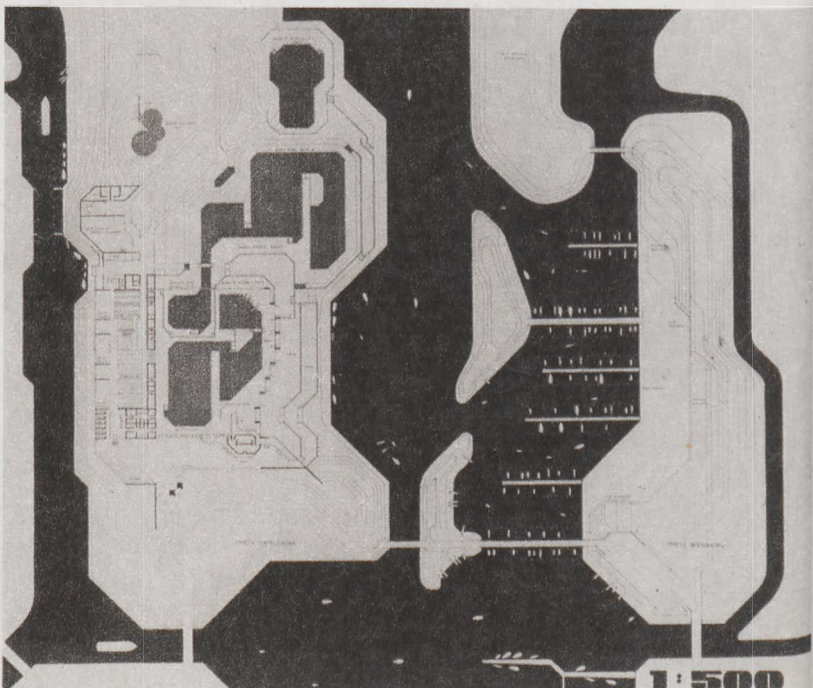
Site area – 425 ha. Building area 6.15 ha. Communication areas: footpaths – 12.0 ha, roads and parking areas – 13 ha, other – 53.3 ha. Green areas: woods and parklands – 53.30 ha, grassed areas – 203.3 ha, grassed playing fields – 3.15 ha, water – 106.3 ha. Cubage of designed buildings – 318,800 m³, of which: catering and trade – 25,000 m³, culture – 15,800 m³, sport – 214,300 m³, entertainment and hobby – 15,800 m³, exhibitions – 10,400 m³, administration and service base – 37,300 m³.

„Centrum Rekreacji powinno stwarzać warunki do wypoczynku w terenie wolnym od elementów urbanizacji, powodujących trwałe zmęczenie psychiczne. Centrum Rekreacji powinno dać szansę codziennych kontaktów z naturą. Aktywne wykorzystanie warunków naturalnych jest potrzebą rekreacyjną pierwszego rzędu. Zmęczenie fizyczne spowodowane aktywnym wypoczynkiem jest niezbędne dla regeneracji psychicznej mieszkańców miasta. Proponowane przez nas przekształcenie środowiska naturalnego ma zachęcić odwiedzających do uczestnictwa w aktywnym programie wypoczynku, dostosowanym do indywidualnych potrzeb. Wymagają one takiej aranżacji przestrzeni rekreacyjnej, by mogła spełniać nawet najbardziej indywidualne wymagania. Ta swoboda wyboru jest warunkiem istotnym, dającym wszystkim równe prawa uczestnictwa w rekreacji. Warunki wypoczynku w Centrum Rekreacji charakteryzuje dążenie do wytworzenia środowiska unikalnego w skali miasta. Zakłada się bowiem, że większość potrzeb rekreacyjnych człowieka będzie z upływem czasu spełniana w miejscu zamieszkania. Tylko siła oddziaływania atrakcyjnego programu może zapewnić maksymalne i racjonalne wykorzystanie tak dużego obszaru, znajdującego się w centrum zabudowy miejskiej.”

Autorzy przyjęli koncepcję kompozycyjnego połączenia barokowego założenia „Osi Stanisławowskiej” z Centrum Rekreacji. Zamknięciem Osi w Centrum jest wieża widokowa i otaczające ją budynki strefy centralnej. W proponowanym przez nich układzie Wisła stanowi „Oś rekreacyjną” miasta. Podstawą koncepcji przestrzennej terenu objętego opracowaniem jest wielkie założenie wodne położone na szlaku łączącym Świder-bis z Wisłą. Zdaniem autorów układ dwóch współpracujących ze sobą śluz umożliwi bezkolizyjne wpłynięcie z Wisły statkiem turystycznym do wnętrza Centrum Rekreacji. Podstawą układu funkcjonalnego jest podział terenu na strefy: centralną, otuliny zielonej, rekreacyjno-sportową, parku krajobrazowego, zabaw dziecięcych, ekspozycyj, imprez i zabaw oraz „nadwiślańską”. W projekcie komunikacji przyjęto generalną zasadę prowadzenia ruchu kołowego po obrzeżu terenów rekreacyjnych. Część Traktu Nadwiślańskiego przebiega wiaduktem otwierając w ten sposób krajobraz nadwodny cypla gociałowskiego.

“The Recreation Centre should form conditions for recreation in areas free from urban elements, which cause constant mental tiredness. A recreation centre should afford the chance for daily contacts with nature. Actively making use of natural conditions is a recreational need of the first order. Physical tiring caused by active recreation is necessary for the mental regeneration of the town's residents. The transformation of the natural environment, as proposed by us, is intended to encourage visitors to take part in the active recreation program, adjusted to individual needs. They require such a spatial arrangement of recreation which could fulfil even the most individual requirements. This freedom of choice is a necessary requirement which gives everyone an even chance for taking part in recreation. Conditions for recreation in the Recreation Centre are characterised by the eagerness to form an environment, unique in the scale of the town. It has been postulated that most of man's recreational needs can be, as time goes on, satisfied in the place where he lives. Only the influential force of an attractive program can ensure a maximum and rational utilisation of such a large area in the midst of municipal building.”

The designers assumed the compositional idea of linking the Baroque layout of the „Stanislas Axis” with the Recreational Centre. The closure of the axis in the Centre constitutes a look-out tower and the surrounding buildings of the central zone. In the layout proposed by them, the Vistula constitutes the recreational axis of the town. The fundamental spatial idea for the area embraced by the work is a great water complex, set in the water-way linking Świder-bis with the Vistula. According to the designers, a system of two sluice-gates working together in conjunction would enable direct sailing from the Vistula by tourist ferry boat into the Recreation Centre. The basis of the functional system is the division of the area into zones: central, surrounding green belt, recreational/sporting, landscaped park, children's playground, exhibitions, functions and shows, and finally, the Vistula-side zone. In the transport design, the general principle was assumed, of leading road transport around the perimeter of the recreational areas. Part of the Vistula-side Route is carried on a viaduct, opening up, thus, the riverside landscape of the Gocław point.

Architekci: Aleksander Chylak, Konrad Kucza-Kuczyński, Andrzej Miklaszewski, Irena Bajerka z Warszawy

Architects: Aleksander Chylak, Konrad Kucza-Kuczyński, Andrzej Miklaszewski, Irena Bajerka, from Warsaw

Powierzchnia terenu – 449 ha. Powierzchnia zabudowy – 9,5 ha. Powierzchnia terenów komunikacji: ciągi piesze – 14,8 ha, drogi kołowe i parkingi – 67,3 ha, inne – 4,5 ha. Powierzchnia terenów zielonych: lasy i parki – 179,6 ha, tereny trawiaste – 119,8 ha, boiska trawiaste – 8,5 ha, wody – 45 ha. Kubatura projektowanych obiektów – 599 700 m³, w tym: gastronomia i handel – 56 000 m³, kultura – 74 500 m³, sport – 336 000 m³, rozrywka i hobby – 35 200 m³, wystawy – 36 000 m³, zaplecze administracyjno-gospodarcze – 39 500 m³, inne – 2000 m³.

„Największym ciężarem dla człowieka nie jest praca, lecz wolny czas, a przynajmniej sposób, w jaki go spędza.” Potwierdzeniem zdania amerykańskiego lekarza jest mnogość problemów pojawiających się przy projektowaniu centrum na Gocławiu. Zdawaliśmy sobie sprawę, że propozycji rozwiązań może być wiele. Świadczy to tylko o słuszności cytatu[...].

Chcemy tu wyrazić swoje wątpliwości w stosunku do wypoczynku w »centrach i ośrodkach rekreacji« etc. Operujemy w planach jednostkami mieszkaniowymi, otoczonymi zazwyczaj komunikacją, ośrodkami usługowymi, dzielnicami przemysłowymi, centrami rekreacji itd. Jedynym elementem integrującym cały tzw. »organizm miejski« jest komunikacja i infrastruktura techniczna. Pogląd wielu socjologów, iż przyszłość miast będzie determinowana głównie oferowaniem ich mieszkańcom urządzeń związanych ze spędzaniem wolnego czasu może być podstawą do przyjęcia innej tezy: wypoczynek jako jedna z podstawowych funkcji przyszłego miasta może być czynnikiem integrującym.”

Według autorów Centrum Rekreacji powinno funkcjonować w przedziałach od „odspołecznej” przestrzeni otwartej, aż do „dospołecznej” przestrzeni intensywnych kubatur. Architektura centrum stanowi najważniejszy wątek organizujący przestrzeń. Całkowita jej integracja z zielenią powinna kontrastować ze ściśle zorganizowaną przestrzenią miejską. Wszystkie obiekty kubaturowe zostały w projekcie umieszczone w jednym paśmie. Tworzą system obwałowanych, zielonych „gniazd” naturalnie wtopionych w teren. Ważnym elementem kształtowania klimatu centrum jest zieleni. W projekcie przyjęto zasadę ochrony naturalnych wartości krajobrazowych i biologicznych. Koncentracja podobnych rodzajów zieleni ułatwić ma etapowanie realizacji i pielęgnację. Centrum połączone jest z miastem komunikacją autobusową i samochodową (liczne parkingi na obrzeżu). W przyszłości przewiduje się również budowę metra. Wewnątrz Centrum przewidziano niekonwencjonalną komunikację bezspalinową. Zdaniem autorów proponowana koncepcja umożliwia dowolne etapowanie inwestycji.

Wypowiedź autorska wyróżniona: „Za interesującą propozycję »gniazd« monoprogramowych, podporządkowanych walorom środowiska naturalnego; konsekwentne i nowatorskie próby przestrzennego zorganizowania zbiorowości wypoczywających zgodnie z przyjętymi zasadami psychosocjologicznymi.”

Site area – 449 ha. Building area – 9.5 ha. Communication area: footpaths – 14.5, roads and parking areas – 67.3 ha, other – 4.5 ha. Green areas: woods and parklands – 179.6 ha, grassed areas – 119.8 ha, grassed playing fields – 8.5 ha, water – 45 ha.

Cubage of designed buildings – 599,700 m³, of which: catering and trade – 56,000 m³, culture – 74,500 m³, sport – 336,000 m³, entertainment and hobby – 35,200 m³, exhibitions – 36,000 m³, administration and service base – 39,500 m³, other 2,000 m³.

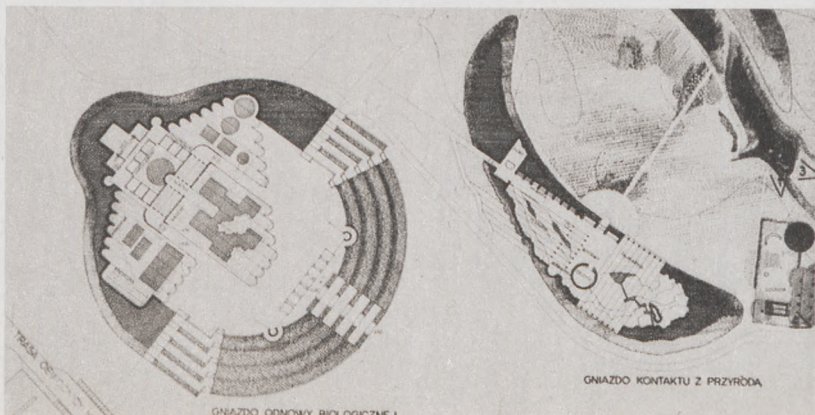
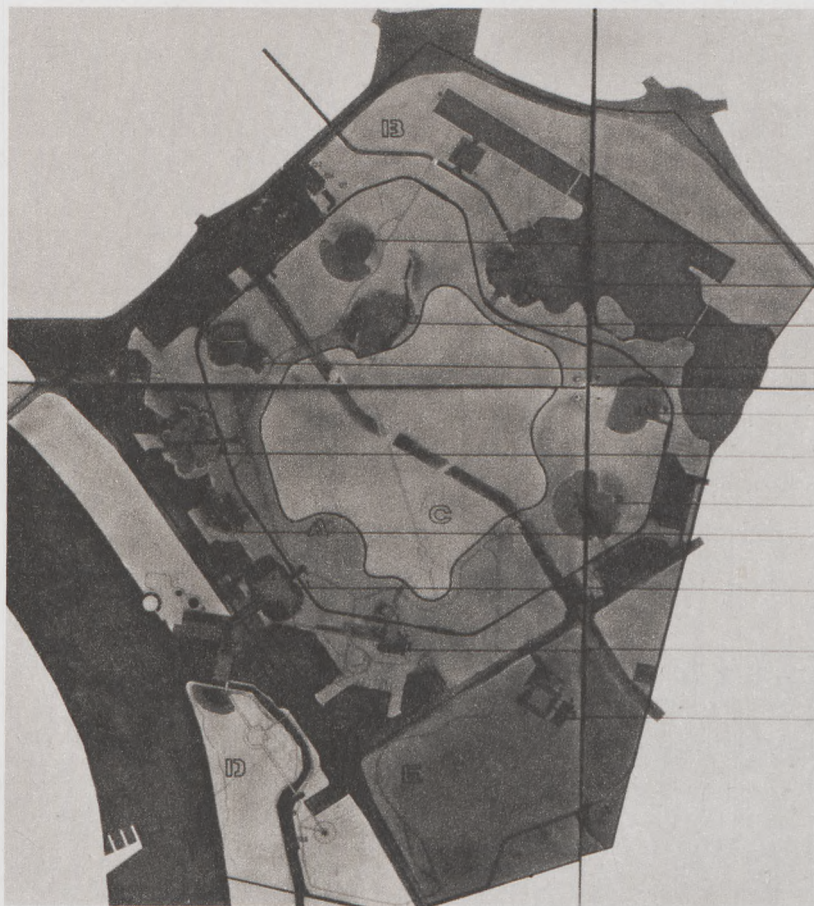
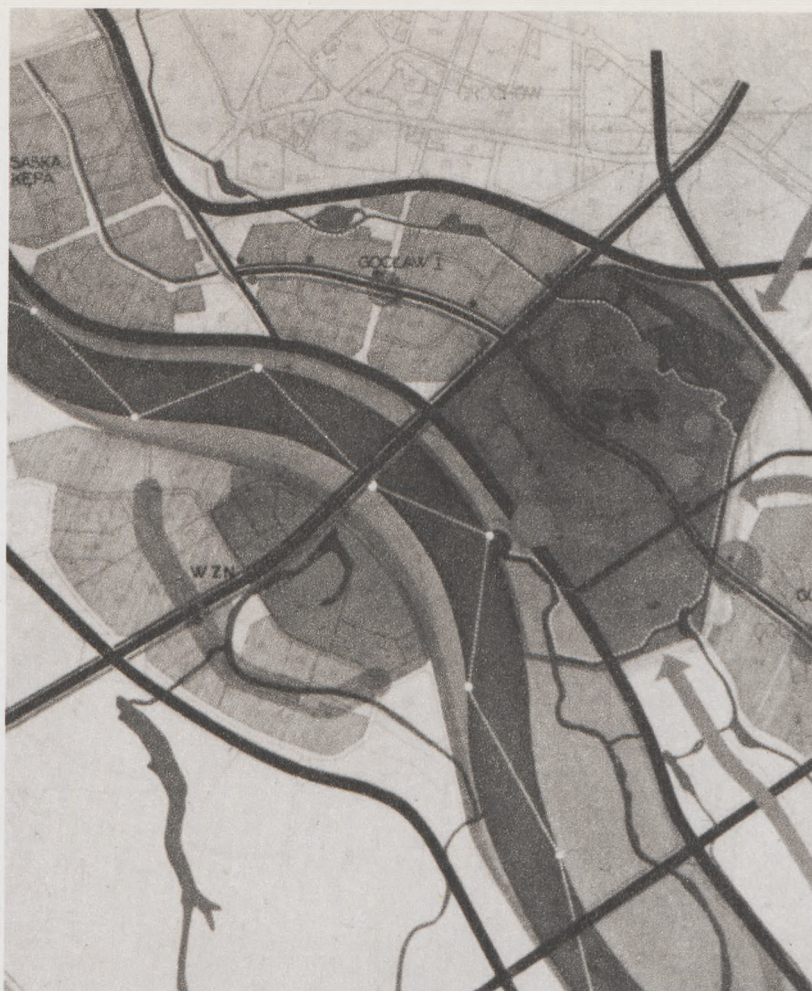
“Man’s greatest burden is not work but leisure and, not in the least, the way he spends it”. A confirmation of the opinion of an American doctor is the multiplicity of problems which arise during the designing of the Gocław centre. We realised that there could be many solutions. This only attests the validity of the quote [...].

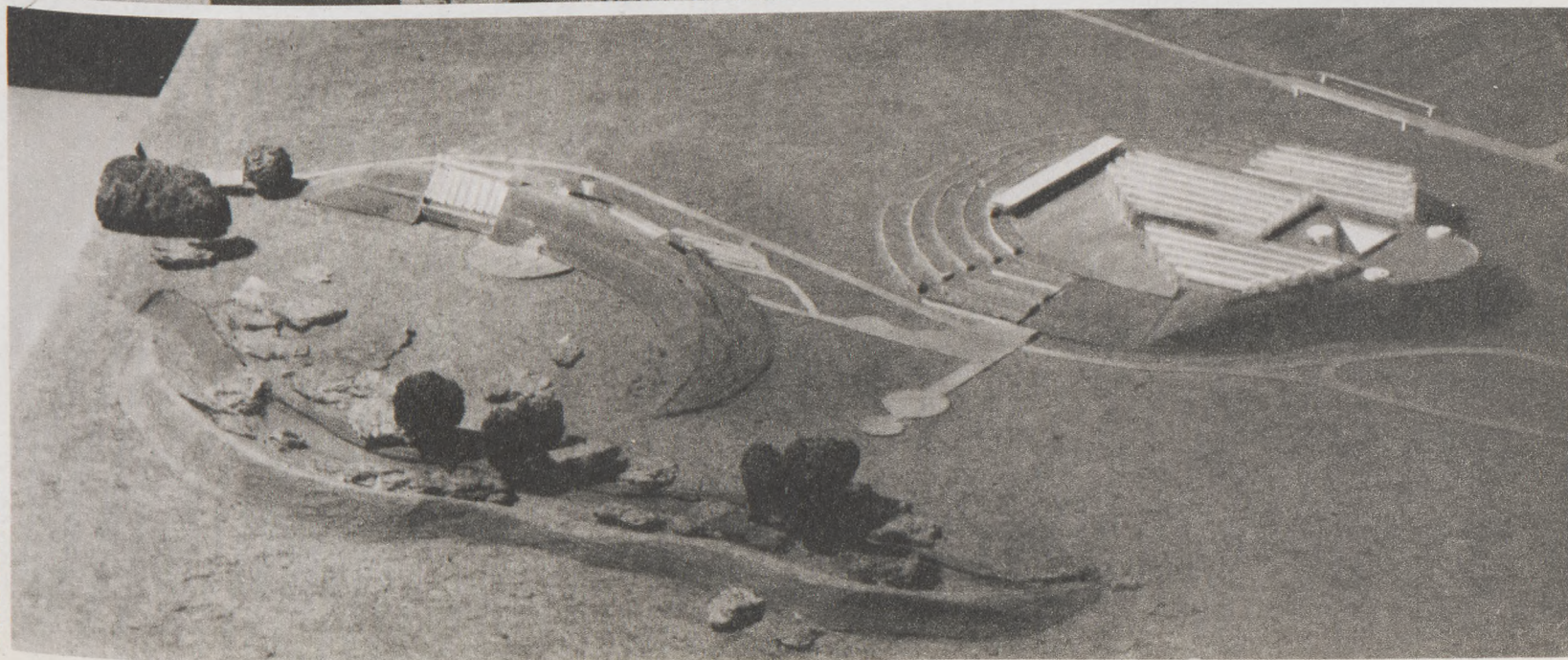
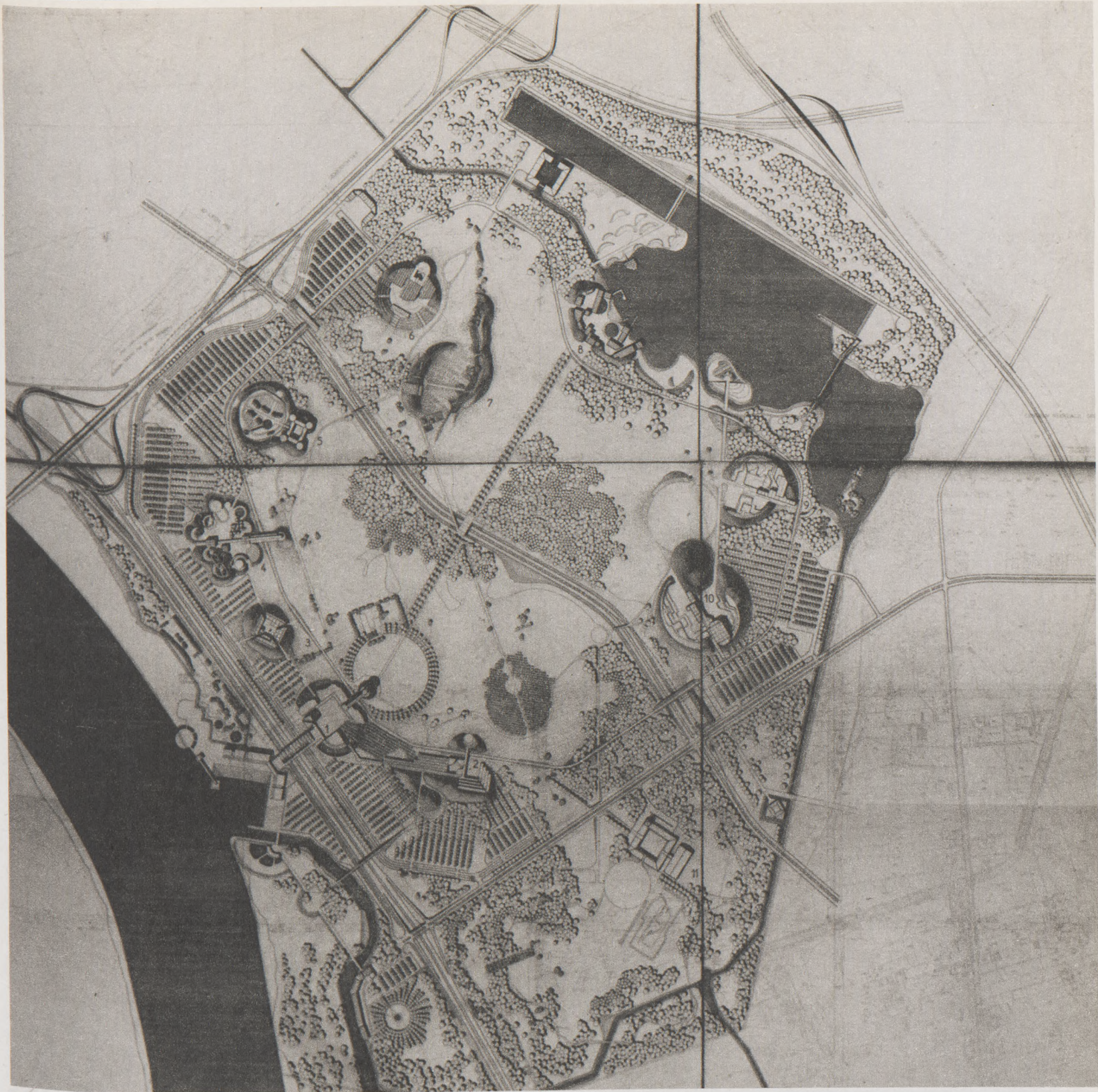
[...] Here we wish to express our doubts with regard to recreation itself in recreation centres etc. In plans, we operate with dwelling units surrounded usually by transport, service centres, industrial zones, recreational centres etc. The only element which integrates the whole, so called urban organism, is transport and the technical infrastructure. The point of view of many sociologists, that the future of towns will be determined, mainly by offering the residents facilities connected with spending leisure time, may be the basis for the assumption of another idea – recreation, as one of the basic functions of the future town can be the integrating factor.”

According to the designers, the Recreation Centre should function in degrees from unpopulated open space to a denser populated space, intensively built up. The architecture of the centre constitutes the most important thread organising the space. Its complete integration with the green elements should contrast with the strictly organised urban space. All buildings have been located in the design in one belt. They form a system of surrounding banks enclosing green „nests” naturally melting in to the terrain. A most important element for forming the climate of the centre is greenery. In the design, the principle was taken up of protecting the natural landscape and biological values. The concentration of similar species of greens is done to simplify the staging of realisation as well as gardening. The centre is linked with the town by buses and private cars (numerous parking areas on the perimeter). In the future the construction of an underground railway is envisaged. In the centre itself, “smokeless” unconventional transport is envisaged. According to the designers, the scheme proposed permits optional staging of investment.

The designers response received an order of merit:

“for the interesting proposition of one-program ‘stars’, subject to the value of the natural environment; for consistent and initiative attempts in the spatial organisation of leisure groups, consistent with acceptable psychosociological norms.”

Konfrontacje szkół

The Confrontation of the Schools

Konrad Kucza-Kuczyński

Jest oczywiste, iż ocena wypowiedzi nadesłanych na „Konfrontacje” osądzonych według ustalonych przez międzynarodowe jury kryteriów znajduje się poza zasięgiem krytyki ze strony uczestnika „Konfrontacji”.

Podczas „Konfrontacji Warszawskich 78” po raz pierwszy stanęliśmy (pięć polskich zespołów) do bezpośredniej dyskusji zawodowej z architektami krajów zachodnich. Szukaliśmy odpowiedzi na wspólny dla wszystkich temat w postaci nie tylko projektu, ale i wypowiedzi autorskich – ujawniania założeń teoretycznych. Takich spotkań jest niewiele. Podczas poprzednich „Konfrontacji” w 1975 r., których tematem było Warszawskie Zgrupowanie Naukowe, nie odczułem zasadniczych różnic metodologicznych pomiędzy zespołami polskimi a reprezentacjami stolic krajów demokratycznych. Tym razem miałem wrażenie, że przegrywa pewna szkoła myślenia.

Uwidocznili się to już po przedstawieniu pracy ze Sztokholmu, a ugruntowało ostatecznie po autorskiej prezentacji młodego zespołu szwedzkiego. Może to paradoksy, ale nie bez wpływu był tu fakt, iż w trakcie pracy nad Centrum Rekreacji usiłowaliśmy zmierzać do tego, co w formie ekstremalnej zobaczyliśmy w pracy Szwedów, a czego przecież można było się spodziewać, jeśli śledzi się współczesne tendencje światowe w tej tematyce. My tego nie osiągnęliśmy, przeszkodziło nam nasze polskie, jakże często formalne i „ładne” myślenie o przestrzeni i funkcji.

To mnie zabolalo, ale i nauczyło! Propozycje szwedzkie wyróżniają się na tle pozostałych zespołów szczerością koncepcji, zarówno przestrzennej jak i funkcjonalnej; bezpośredniością formy posuniętej prawie do propozycji „nie architektury”, miejscami stylizowanej na „niedzielną”, amatorską.

Ktoś powie, iż jest to równie zwodnicze jak formalizmy z naszych konkursów urbanistycznych. Ale Szwedzi, oprócz pozornie infantylnych rysunków perspektywicznych do projektu, zaprezentowali wnikliwą analizę programu – programu realnego, bez sztucznego wyolbrzymiania ułatwiającego sprzedanie urbanistycznej koncepcji. To było prawdziwe i dlatego tak różne od naszych prac. Szwedzi w przeciwieństwie do wszystkich prawie zespołów nie podali na wstępie zasad swojej metodologii, swojej filozofii. A przecież (a może dlatego?) kameralne nastroje poszczególnych fragmentów ich pracy zintegrowane z ujmującym humanizmem programu były łatwo zauważalne.

Może się myśle, ale sądzę, że sposób myślenia Szwedów różni się od postaw wszystkich pozostałych zespołów. I to jest największe zwycięstwo Szwedów w Warszawie. Nie oparła się im nawet – wydawałoby się bezdyskusyjna od wielu lat – koncepcja – Alei Trzydziestolecia przecinającej brutalnie teren zielonego wypoczynku na dwie części.

Po raz pierwszy architekci sprzeciwili się naszym miłym kolegom od spraw komunikacji w Warszawie. Tyle, że nie byli to polscy architekci! ●

It is evident, that the appraisal of works submitted for the “Confrontations”, judged according to criteria set by an international jury will be found outside the reach of criticism on the part of one taking part in the Confrontations. During the “Warsaw Confrontations 78” we, five Polish design teams, faced direct professional discussion with architects from Western countries. We sought answers to a challenge common to all not only in a design but also in a designers’ explanation – the disclosure of the theoretical undercurrents. There are few of such meetings. During the previous “Confrontations” in 1975, in which the topic was the Warsaw Scientific Complex, I did not feel any basic methodological differences between the Polish teams and those representing the capitals of the Democratic Countries. This time I got the impression that a certain school of thought is losing.

This became apparent already when the Stockholm entry was presented and was properly founded after the presentation of the young Swedish design team. Perhaps it is a paradox, but the fact was not without influence, that during the work on the Recreation Centre, we tried to achieve that which in the final form we saw in the work of the Swedes, and it could have been expected, if you look for contemporary world tendencies in this subject. We did not achieve this: our own Polish, often formal and „pretty” thought about space and function, just got in the way.

That hurt me but it taught me something!

The Swedish designs stood out from the background of the other groups’ work by virtue of frankness of concept, both spatially and functionally; by directness of form put forward almost to the proposal of “non-architecture”, in places styled on “sundayish” and amateurish. Someone will say that it is just as deceptive as the formalisms from our town-planning competitions. But the Swedes, besides seemingly childish perspective drawings for the design, presented a clear-sighted analysis of the program – a real program, without artificial exaggeration which would enable the urban design to be “sold”. They were real and that is why they differed so much from our work. The Swedes, in contrast to almost all the other teams, did not give at the onset the principles of their methodology, their philosophy. And yet (perhaps that is the reason why) the intimate moods of the particular fragments of their work, integrated with the engaging humanism of the program were easily discernable.

Maybe I’m wrong, but I think that the way the Swedes think differs basically from that of all other teams. And it is the greatest Swedish victory in Warsaw. They were not even put off by the concept of the Trzydziestolecia Avenue brutally slicing the green recreation area into two – a concept which seemed to be closed to discussion for many years. For the first time architects dared to oppose our dear friends responsible for transport matters in Warsaw. In so much as they were not Polish architects! ●

Od redakcji:

From the Editor:

P okłosie „Konfrontacji” ujawniło brak jednoznacznie skryzalizowanego poglądu na sposoby rekreacji i wypoczynku w wielkim mieście.

Propozycje rozwiązań oscylują między dwoma biegunami – od „maszyny rekreacyjnej” do jak najmniejszej ingerencji w nieskażone środowisko naturalne. Poszczególne zespoły różnie ustosunkowują się do przewidzianej w urbanistycznym planie Warszawy trasy szybkiego ruchu przecinającej teren Centrum Rekreacji na dwie części: w pracy zespołu sztokholmskiego zrezygnowano z tej trasy i poprowadzono ruch po obrzeżu terenu, co pozwoliło na jego scalenie i uzyskanie jednolitej kompozycji przestrzennej, natomiast zespół Warszawa I stworzył z trasy szybkiego ruchu ośnowę kompozycji i główny trzon organizacji programu użytkowego. Oba te skrajne stanowiska starano się poprzeć odpowiednimi argumentami. Ze wszystkich wypowiedzi na „Konfrontacjach” wynika, że podstawą modelu wypoczynku w mieście powinny być takie jego formy, które reintegrowałyby osamotnionego w wielkim mieście człowieka z grupą. Proponowane formy reintegracji są bardzo różnorodne – od systemu urządzeń, które grupują ludzi w sposób niemal przymusowy (praca sofijiska), poprzez różne formy pośrednie, do systemu pozostawiającego jak najdalej posuniętą swobodę (prace zespołu Warszawa III i Sztokholmu). Te koncepcje wyjściowe miały bezpośredni wpływ na ogólny zarys programu użytkowego, a co za tym idzie i na architekturę centrum.

Trzy wypowiedzi z „Konfrontacji” są najbardziej charakterystyczne dla odrębnych sposobów myślenia – są to prace zespołów moskiewskiego, sztokholmskiego i belgradzkiego. Praca moskiewska wychodzi z założenia, że centrum rekreacji powinno być niemal „maszyną rekreacyjną” i zamysł ten konsekwentnie w projekcie realizuje. Motywacja jest następująca: Człowiek żyjący w technicyzowanym społeczeństwie powinien odпочыwać czynnie w miejscu, w którym mnogość atrakcyjnych urządzeń rozrywkowych oderwałaby go od codziennych spraw, lecz przez wyzyskanie najnowszych osiągnięć techniki – zastosowanych w rozrywce – nie zmieniałby on swoich przyzwyczajeń i sposobu myślenia. Nagle przeskoki do natury i od natury w codzienny tryb życia są zbyt wielkim stresem i tylko dłuższe, a nie okazjonalne obcowanie z naturą może być prawdziwym wypoczynkiem. Taki jest chyba podstawowy sens koncepcji radzieckiej.

Architekci ze Sztokholmu w swojej propozycji również umieszczają między innymi wspólne przestrzenie i urządzenia rekreacyjne, lecz ich koncepcja zbliżona jest bardziej do wyidealizowanego pomysłu znanych nam ogródków działkowych, gdzie każdy może sobie sadzić pietruszkę, bądź pójść pod drzewo z koszykiem z jajami na twardo. W pierwszej chwili pomysł ten wydaje się utopijny, lecz przy powierzchownej nawet analizie przedstawionych planów widać, że nie jest to możliwe. Takie centra, jakie proponują Szwedzi, powinny znaleźć się w każdym niemal większym osiedlu. Koncepcja belgradzka łączy obie skrajne idee. Tworzy jedno duże zgrupowanie urządzeń rekreacyjnych, pozostawiając resztę terenu w niemal

The effects of the “Confrontations” revealed lack of an unanimous view on the recreation methods in a big city.

The proposals of the solutions oscillate between two poles: from “recreational machine” to the smallest possible interference in the natural environment. The teams differ in their approach to the thoroughfare crossing the Recreation Center area, envisaged by the urban plan of Warsaw, and which divides it into two parts. The design prepared by the Stockholm team suggests replacing the thoroughfare by a ring road leading along the perimeter of the Center; it would permit the area to be united and achieve a homogenous spatial composition. The Warsaw I team used the thoroughfare as the main compositional element and the core of the utility program organization. Both those extreme stands were supported by arguments.

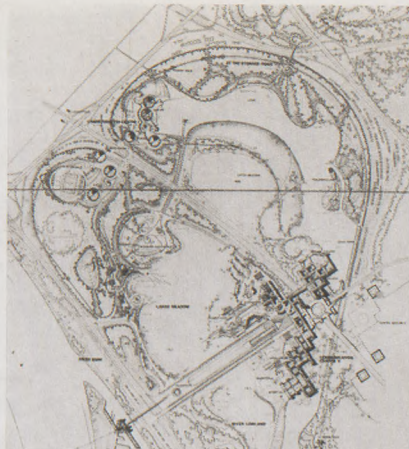
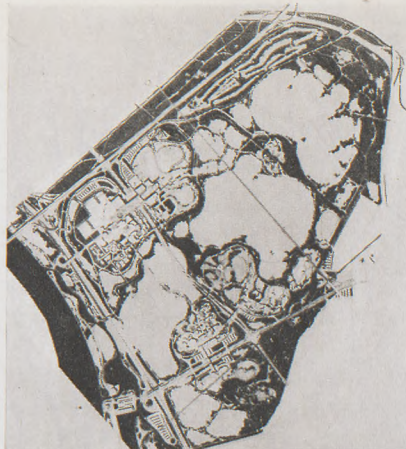
All the pronouncements during the “Confrontations” suggest that the basis of the recreational model should rely on forms reintegrating a human being, lonely in a big city, with a group. The suggested reintegration forms are very diverse and range from the system of equipment grouping people per force (design from Sofia) to various intermediate forms to systems permitting the greatest possible freedom (designs from Stockholm and Warsaw III). Those concepts exerted direct influence on the general outline of the utility program and therefore on the Center architecture.

Three proposals for “Confrontations” are the most characteristic for diverse ways of thinking. They are works of Moscow, Stockholm and Belgrade teams. The Moscow design starts out with – and consistently carries out – an assumption that a recreational center should be a “recreational machine”. The motivation is as follows: man, living in a technicalized society should rest actively in a place in which multitude of attractive entertainment furnishings would draw him away from everyday troubles; yet use of the most modern technical achievements, applied for entertainment purposes, would not make him change his habits and his way of thinking. Sudden transitions to nature and from nature to the everyday way of life are too big a stress and only longer, and not occasional association with nature can give real recreation. It seems to be the basic sense of the Soviet concept.

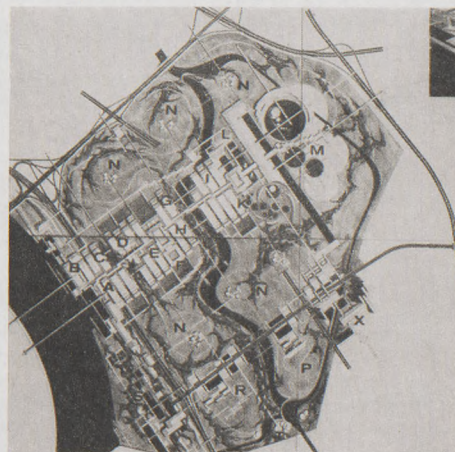
In their design, the Stockholm architects also envisage common areas and recreational facilities, but their concept resembles more an idealized form of garden allotments well known to us, where everybody can grow parsley or sit under a tree with a basket of hard-boiled eggs. At the first moment the project seems to be a sheer utopia, but even a superficial analysis reveals that it is not so. Such centers as the one proposed by the Swedes should be in every bigger development.

The Belgrade concept links the two extreme ideas. It envisages one big complex of recreational facilities while the rest of the area is left in its natural state. It is the compromise solution the value of which lies in considerable flexibility in introducing new elements in the area developed with little expenditure and effort. The work also attracts attention by very precise count of the

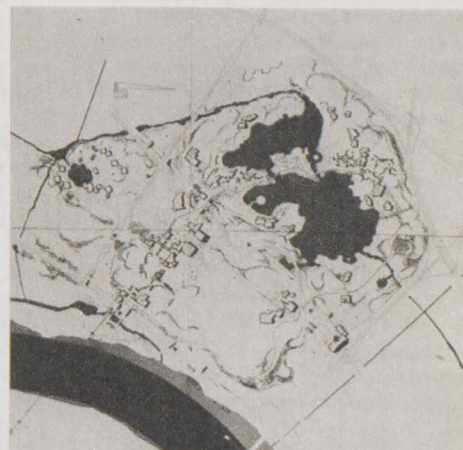
Belgrad
Berlin
Budapeszt

Bukareszt
Gdańsk
Helsinki

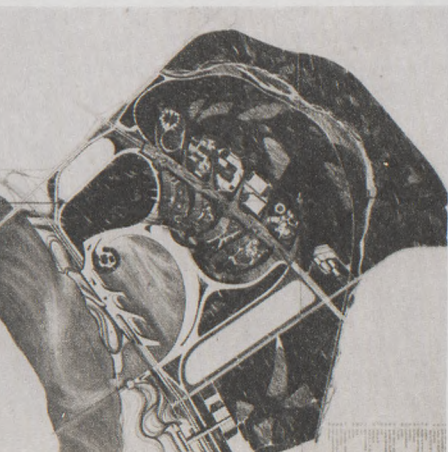
Katowice
Moskwa
Paryż

Praga
Sofia
Sztokholm

Warszawa 1
Warszawa 2
Warszawa 3

Miasto City		Gastronomia, handel Catering, trade	Kultura Culture	Sport Sports	Rozrywka i hobby Entertainment and hobbies	Wystawy, ekspozycje Exhibitions	Administracja, zaplecze gospodarcze, obsługa Administration, economic infrastructure, services	Inne Other
Belgrad	/ Belgrade	6.20	11.50	72.20	2.80	-	3.70	3.60
Berlin	/ Berlin	4.30	26.90	63.40	1.10	0.30	4.00	-
Budapeszt	/ Budapest	5.50	8.80	8.60	56.30	-	3.50	17.30
Bukareszt	/ Bucharest	16.60	12.40	25.20	35.50	2.00	6.90	1.40
Gdańsk	/ Gdańsk	4.30	15.50	31.00	12.40	11.90	2.90	21.00
Helsinki	/ Helsinki	25.50	8.00	33.70	9.80	17.70	2.50	2.80
Katowice	/ Katowice	8.50	36.70	24.80	15.60	2.00	12.00	0.40
Moskwa	/ Moscow	16.60	7.30	25.80	17.30	17.20	4.00	11.80
Paryż	/ Paris	1.90	20.30	45.80	0.50	22.70	5.20	3.60
Praga	/ Prague	-	33.10	33.90	22.20	4.80	-	6.00
Sofia	/ Sofia	3.30	21.80	29.00	20.30	2.90	12.90	9.80
Sztokholm	/ Stockholm	4.20	23.00	44.00	5.40	6.20	5.10	12.10
Warszawa I	/ Warsaw I	10.26	34.20	36.18	20.70	16.00	5.85	1.80
Warszawa II	/ Warsaw II	7.90	5.00	67.10	5.00	3.30	11.70	-
Warszawa III	/ Warsaw III	9.38	12.46	56.30	5.89	6.02	6.61	3.30

Miasto City		Powierzchnia zabudowy Building area	Ciągi piesze, place Pedestrian paths, squares	Drogi kołowe, parkingi Vehicle roads, parkings	Inne Other	Lasy, parki Forests, parks	Tereny trawiaiste Lawns	Trawiaiste boiska, dziedzińce Grass playing fields, yards	Wody Waters
Belgrad	/ Belgrade	3.70	8.18	3.38	7.34	36.13	27.24	3.67	10.36
Berlin	/ Berlin	3.50	10.80	9.20	0.20	22.80	41.70	0.20	11.60
Budapeszt	/ Budapest	4.21	4.46	2.87	2.69	32.84	40.15	8.07	4.71
Bukareszt	/ Bucharest	2.77	6.87	7.26	4.69	31.20	33.55	5.18	8.48
Gdańsk	/ Gdańsk	11.32	3.44	7.21	2.79	26.00	32.72	4.12	12.40
Helsinki	/ Helsinki	2.63	5.52	5.94	0.42	47.25	30.68	1.27	6.29
Katowice	/ Katowice	8.14	11.28	11.50	0.83	12.05	41.85	2.95	11.40
Moskwa	/ Moscow	10.93	10.81	7.44	1.74	23.72	25.12	6.98	13.25
Paryż	/ Paris	2.82	8.60	8.37	-	-	68.34	-	11.87
Praga	/ Prague	2.09	3.66	2.67	3.89	24.11	46.59	5.35	11.64
Sofia	/ Sofia	4.95	4.10	4.05	5.01	22.89	49.70	5.30	4.00
Sztokholm	/ Stockholm	1.93	3.48	3.41	1.11	30.57	37.20	11.85	10.45
Warszawa I	/ Warsaw I	11.30	3.44	7.21	2.80	26.00	32.72	4.12	12.41
Warszawa II	/ Warsaw II	1.45	2.82	3.06	6.55	12.54	47.83	0.74	25.01
Warszawa III	/ Warsaw III	2.12	3.30	15.00	1.00	40.00	26.68	1.90	10.00

Podobnie niejednoznacznie przedstawia się problem podziału przestrzeni odpowiadającej różnym funkcjom. Wszystkie prace wprowadziły do programu podobne w zasadzie tematy (kultura, sport, gastronomia itp.), lecz, jak wynika z dwóch załączonych obok tabel (podział powierzchni i podział kubatury), procentowe różnice są znaczne. Wyraźnie jednak widać, że wszystkie prace podkreślają znaczenie sportu rekreacyjnego. Staje się on coraz bardziej popularny, a jego rola wzrasta z każdym rokiem w społeczeństwie technicznym, niezależnie od systemu politycznego.

The recreation concepts change continuously with the development of civilization. They are steered both by individual examples and fashions valid for the given period. Not without reason therefore we publish two additional reports – from Warsaw's Łazienki Park and from the Central Park of Culture and Recreation in Chorzów. Łazienki is "only" a Warsaw park, but its function in the city is great – perhaps because it has remained in a practically

Dlatego właśnie w „Konfrontacjach Warszawskich” najbliższe naszych oczekiwań okazały się te prace, które łączą obie powyższe koncepcje. Nie staramy się pokazać palcem, która z prac „trafia w dziesiątkę”, byłoby to zresztą niemożliwe, lecz jeden wniosek nasuwa się sam – abstrahując od formy architektury i propozycji programowych należy pozostawić w psychice człowieka miejsce na spełnienie jego własnych, osobistych zainteresowań, nie ograniczonych nadmiarem informacji, atrakcji, dźwięku, które w zbyt precyzyjnie zaprogramowanej maszynie do wypoczywania sterują człowiekiem, odbierając mu inwencję ●

The park in Chorzów is a different case. Its creation on former mining land in the fifties testified to the social acceptance of the important role of culture, recreation and nature in a typical industrial city. It was therefore a conscious political activity the positive results of which are visible. The Chorzów park undergoes constant transformation, adaptation to new needs and growing demands. It was not built all at once, on the contrary, it was to be gradually formed over several years by voluntary workers. And here we are not concerned with architectural or landscape effects so much (although one has to admit that the park has some very beautiful fragments) as the very creative activity and social satisfaction. For those reasons, the „Confrontations” designs which unite both the above concepts turned out to be closest to our expectations. We are not trying to pinpoint which design hits the mark – it would not even be possible – but one conclusion emerges by itself: abstracting from architectural forms and program proposals, human mind has to include some space for the fulfillment of his own private interests, not limited by the excess of information, attractions and sounds in a too-precisely programmed recreational machine which direct man and deprive him of invention ●

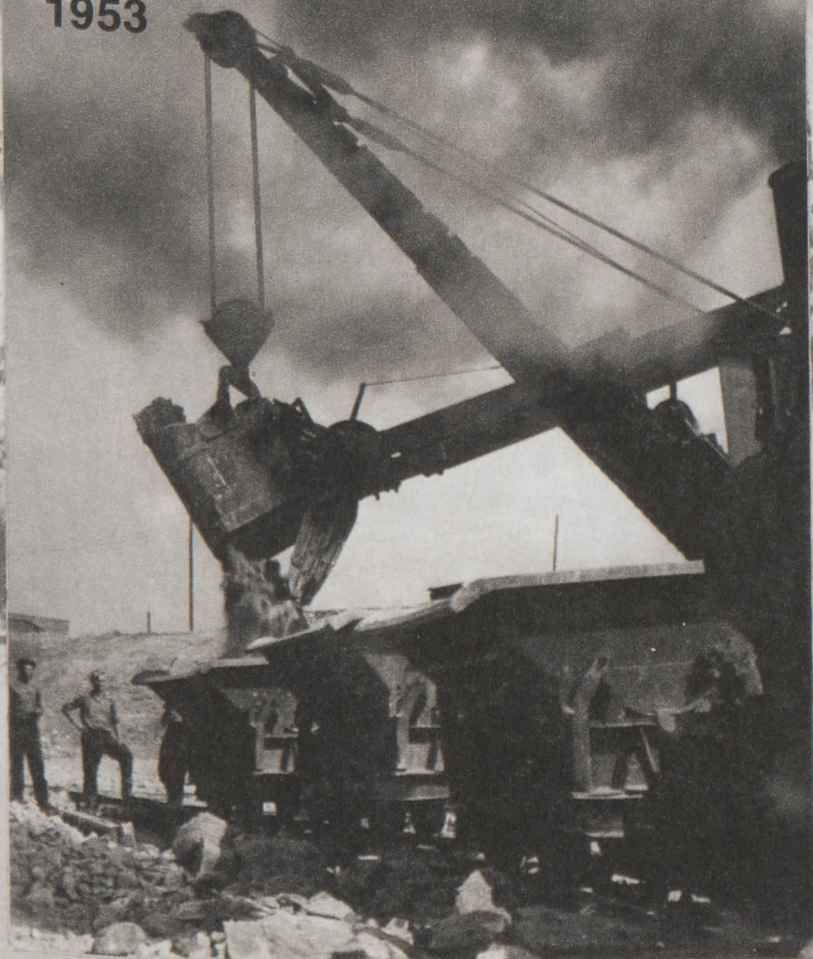
Park Chorzowski

The Chorzów Park

Decyzja w sprawie budowy Śląskiego Parku Kultury i Wypoczynku w Chorzowie zapadła w 1950 roku. Został on zaprojektowany na obszarze około 600 ha, między Chorzowem i Katowicami, na terenie tzw. szkód górniczych. Budowa parku, wykonana w znacznej części w czynnie społecznym, trwała kilkanaście lat. Park w Chorzowie ma bardzo atrakcyjny program nastawiony na intensywne użytkowanie. W części parkowej mieści się Stadion Śląski (90 tys. widzów), ogród zoologiczny, wesołe miasteczko, wystawa postępu technicznego, kąpielisko, wystawa ogrodnicza, kępi łaneczne, tereny dziecięce, sportowe i wystawowe. Te wszystkie obiekty zostały skoncentrowane na obrzeżu parku, co zapewnia pełną izolację zielonej strefy parkowej, w której znajduje się jedynie Planetarium. Komunikacji wewnętrznej służy kolejka linowa o długości 5 km, kursująca na trasie Katowice-Chorzów-Planetarium oraz kolejka elektryczna. W dni powszednie Park w Chorzowie odwiedza około 30-50 tys. ludzi, a w dniach wielkich świąt i festynów (1 Maj, 22 Lipca, Święto „Trybuny Robotniczej”) w Parku przebywa jednorazowo ponad 500 tys. ludzi. Generalnym projektantem parku był arch. Władysław Niemirski ●

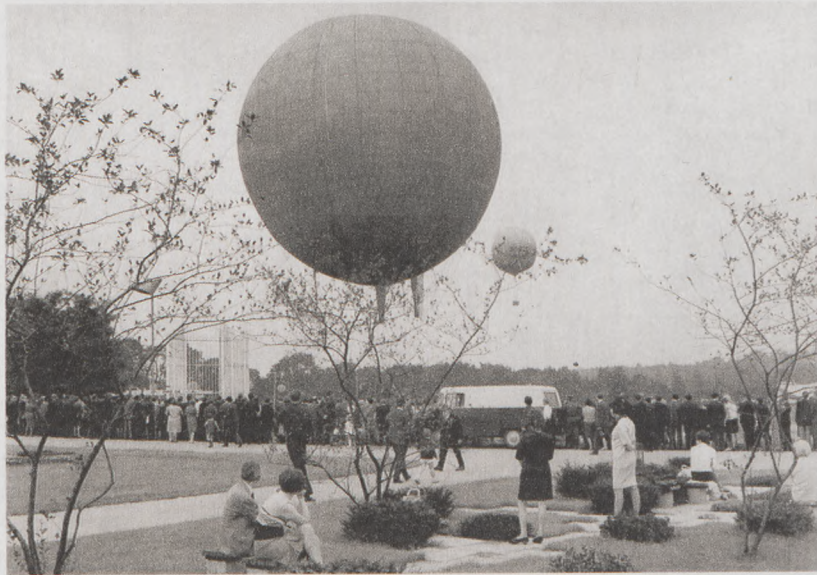
The decision to build the Silesian Park for Culture and Recreation in Chorzów was made in 1950. The park was designed on area of 600 ha, between Chorzów and Katowice on the former mining terrain. Completion of the park took more than a dozen years and was done to a considerable degree by the voluntary workers. The Park in Chorzów has a very attractive program adapted for intensive use. The Park includes the Silesian Stadium (for 90,000 spectators), azoological garden, an amusement park, exhibition of technical progress, complex of swimming pools, gardening show, dancing rings, areas for children, sports and exhibitions. All those structures were grouped on the periphery of the Park which ensured full isolation of the green park and forest area which includes only the Planetarium. The transport in the park is served by a 5 km long cable railway connecting Katowice, Chorzów and the Planetarium, and by electric railroad. On workdays the park in Chorzów is visited by 30-50 thousand people, and on holidays and fêtes (May 1st, July 22nd, „Trybuna Robotnicza” Fête; transl. note: „Trybuna Robotnicza” is a Katowice-based daily with the biggest circulation in Poland) – more than 500 thousand people. The park general designer is architect Władysław Niemirski ●

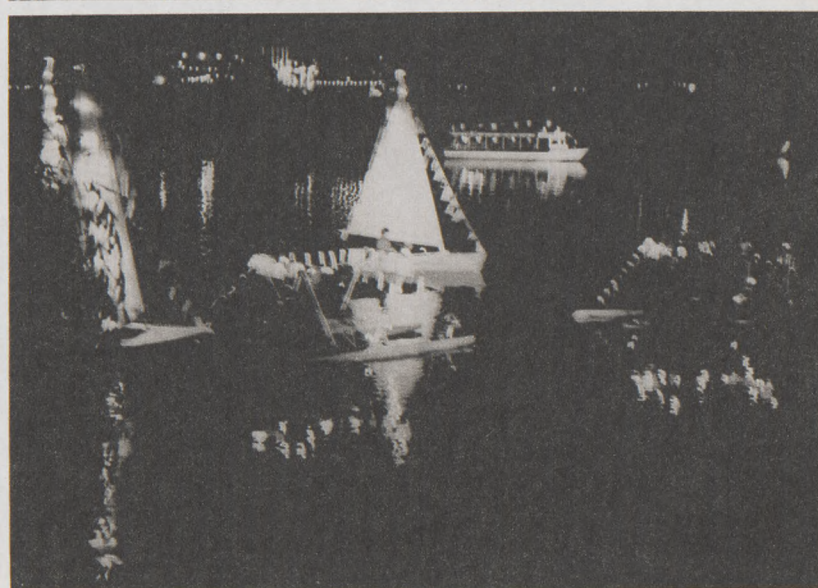
1953

fotoreportaż photo report:

Bogdan Krasicki i Zygmunt Wieczorek

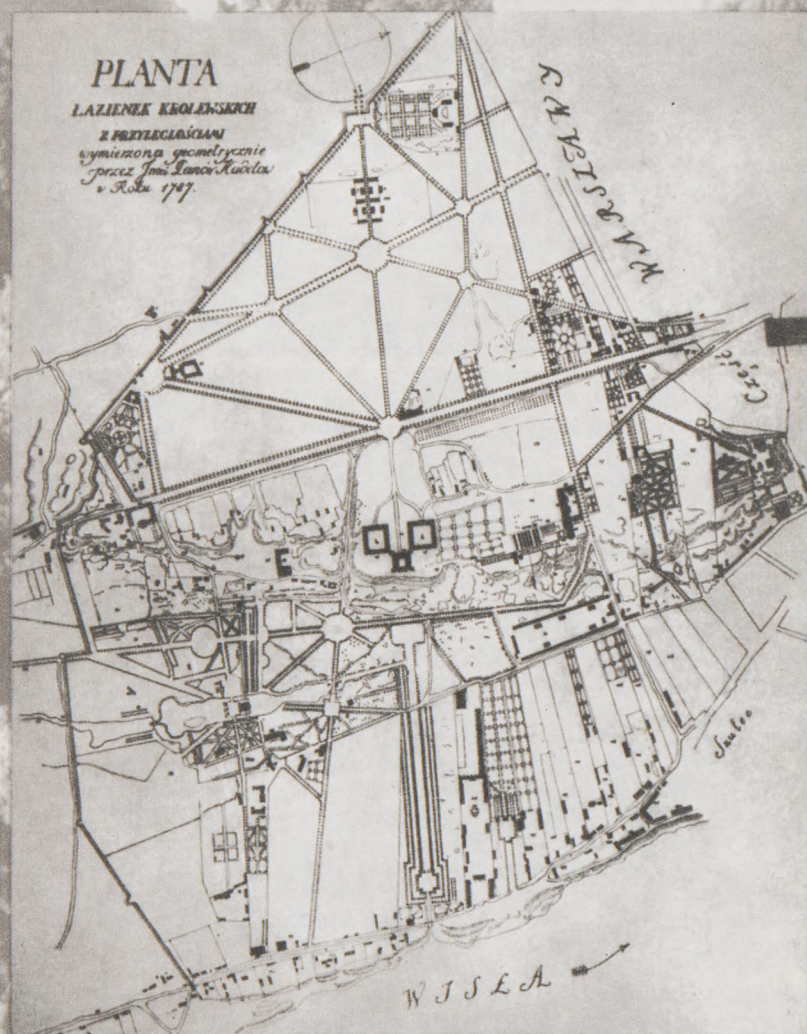

Warszawskie Łazienki Warsaw's Łazienki Park

problem : twój

„Pamiętniki dla pici pięknej”. Z listów do Bronisławy S. Warszawa 1830.

„Memoirs for the Fair Sex”. From Letters to Bronisława S. Warsaw 1830:

Nieraz, kiedy jeszcze mieszkałem wśród ukochanej rodziny mojej, zdarzało mi się słyszeć mówiących z uniesieniem o uroczej piękności Łazienek Królewskich w Warszawie. Moja młoda wyobraźnia roila je sobie w najrozkoszniejszym widoku [...].

Sometimes when yet I dwelt amongst my beloved family I occasioned to hear tell elatedly of the charming beauty of the Royal Łazienki Park in Warsaw. My young imagination would conjure up the most delightful pictures [...].

Droga wiodąca do Łazienek Królewskich jest nader miła i powabna. Środek szosowany cieniem, wyniosłe lipy w kilku szeregach zasadzone, po bokach są wygodne ścieżki dla pieszego wędrowca. W najgorętszy dzień lata używa się tu przyjemnego chłodu, bo rosochate drzew przydrożnych gałęzie tamują przystęp doskwierającym promieniom słońca. W rozmaitej odległości pomiędzy uchylonymi drzew liśćmi dają się widzieć tu i ówdzie laski, ogrody, wesołe pola i zielone łąki – wszystko wieś wyobraża, ale nadzwyczajna ludność i ciągły turkot pojazdów przypomina wędrowcowi, że się w okolicy wielkiego miasta znajduje.

Szliśmy potem ulicą sadzoną w lewo, w niewielkiej odległości ujrzałem gmach na kształt zamku warownego, gdzie indziej po górach rozkoszne ogrody i obserwatorium astronomiczne z pięknymi kopułami. Kiedy tak lubie zajmują mnie widoki, wspaniały posąg Jana III wzrok mój uchwycił i już najwyższej przejętego w słodkie zdumienie wprowadził [...].

Nie podołasz tu mnóstwu wspomnień i obfitości uczuć: gdzie zwrócisz kroki swoje, wszystko ma coś do powiedzenia, wszystko w tajemne zadumanie umysł i serce wprowadza.

Trudno jest znaleźć widok bardziej poruszający. Nie mogłem się dość wydziwić rozkoszemu widokowi przyrodzenia: Tuż pod nogami moimi płynie strumyk, a przerywając gaik olszowy dlatego zdaje się wybiegać w zieloną dolinę, aby tam co prędzej złączyć się z głębokim Wisły korytem.

Tu wspaniały widok Ujazdowa, tu lasek przyjemny i w nim przecięte ulice w rozmaitym kierunku, wprost najpiękniejszy widok dla malarzy, tu wody powabne i pałac, jak gdyby na nich zawieszony drugi podobny jego wodom zdaje się panować. Zewsząd przystępu zuchwali szermierze i srogie lwy strzegą, bogaty w posąg i ozdoby, i czy to w dzień pogodny, czy w nocy, kiedy go w czasie pobytu monarchów i liczne zebrania wewnątrz zdobi światło rzęsiste i szczyt mnogie objaśniają kagańce, upojonej wyobraźni zdaje się, jak gdyby to nimfy wiślane, upodobawszy sobie to schronienie, w głębi wód podobną dla siebie wzniosły budowę i w niej potakiwały zabawom śmiertelnych, zwodniczą tychże przybierając postaci, tenże sam ruch, też sam płas i uciechy naśladować. Piękność wewnętrzna Pałacu odpowiada zewnętrznej okazałości. Umieszczone zρέcznie zwierciadła odbijają posąg Jana III, teatr, liczne gaje, domy i inne widoki, a to wszystko daje obraz tak piękny, tak czarowny, że mu żadne opisanie podołać nie zdoła. Nigdy wyobraźnia nie utworzy ani nie pojmie równie szczytnego widoku, nigdy opis nie wyrówna rzeczywistości. Salę balową zdobią posągi z białego marmuru kolosalnej wielkości, widzieć tam można cudnej talii Wenerę i Apolla Medycejskiego, zadziwi kształtność nadobnej Westalki i gracyja wdzięcznej Bachantki.

[...] Dolne i górne piętro ma kosztowne sprzęty, mnóstwo popiersiów, posągów i obrazów, piękne widoki, historyczne przedmioty i miłe osoby Królowi przedstawiających.

Niezbyt obszerny dziedziniec oddziela Pałac od wód przestrzeni, tu nowe przyjemności zajmują oko, cały plac zapelniają w grupach i pojedynczo posągi, drzewa pomarańczowe, cytryny, figi i wdzięczne cedry. Fontanna wzbija wody do znacznej wysokości, a wśród ich szumu zwraca się wzrok na wspaniały kompas i cyfrę założyciela spostrzega.

The way leading to the Royal Łazienki is very pleasant and alluring. Its centre paved in shade, towering lime-trees planted in several rows, at its sides there are leisurely paths for the wanderer on foot. On the hottest day one may experience here a pleasant coolness, for the branchy boughs of the roadside trees prevent the entry of the scorching rays of the sun. At various distances one may espy through the hanging leaves of these trees here and yonder woods, gardens, merry fields and green meadows – everything alludes to the country yet the continual clatter of carriages remind the wanderer that he be still in the neighbourhood of a great town.

To the left we turned into a planted avenue, at a distance none too great I espied a building in the shape of a fortified castle, elsewhere upon the hills delightful gardens and the astronomic observatory with its beautiful domes. Whilst such lovely sights I beheld, the splendid statue of King John III caught my gaze and led me into extreme sweet wonder [...].

You could not cope with such a host of memories and abundance of feeling: when you only take one step everything has something to tell you, everything leads you into mystic pensiveness of mind and heart.

It would indeed be a task to find a sight more moving. I could not wonder enough at such a delightful view of nature. Right beneath my feet flowed a stream and slicing into an alder wood seems to dart out into the green valley to join up as soon as possible with the deep bed of the Vistula.

Here a splendid view of Ujazdów, there a pleasant wood and in it, leading in various directions, paths cut across a most beautiful sight for painters, here waters alluring and the palace, seeming as if to suspend a second one similar to itself to rule over them. Approach from any side, guarded by bold swordsmen and fierce lions, is rich in statuary and embellishment, and whether on a fine day or by night when in times of the presence of the Monarch and his numerous court the interior is decorated with glaring lights and is summit adorned with many bright torches. The loosened imagination could perhaps conceive that the Vistulan nymphs having been pleased with the structure, erected a similar one for themselves in the depths of the waters and within it imitated the revels of the mortals appearing to assume the same form, the very same movement, the same dance and merry-making imitating.

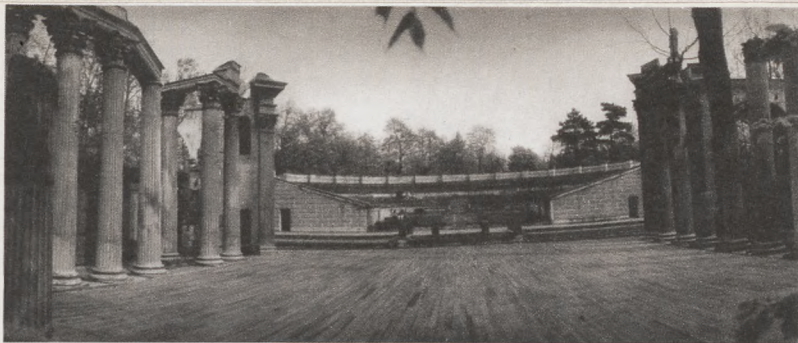
The beauty of the Palace interior equals the exterior in splendour. Skilfully placed looking-glasses reflect the statue of John III, the theatre, the many woods, houses and other views and all of this gives such a picture so bewitching that it defies description. Never could the imagination recreate nor conceive another equally sublime sight, never could any description equal this reality. The ballroom is decorated with white marble statues of colossal size. One may see there the wonderful figure of Venus and the Medicean Apollo, wonder at the shapeliness of the comely Vestal Virgin and the grace of the charming Bacchante.

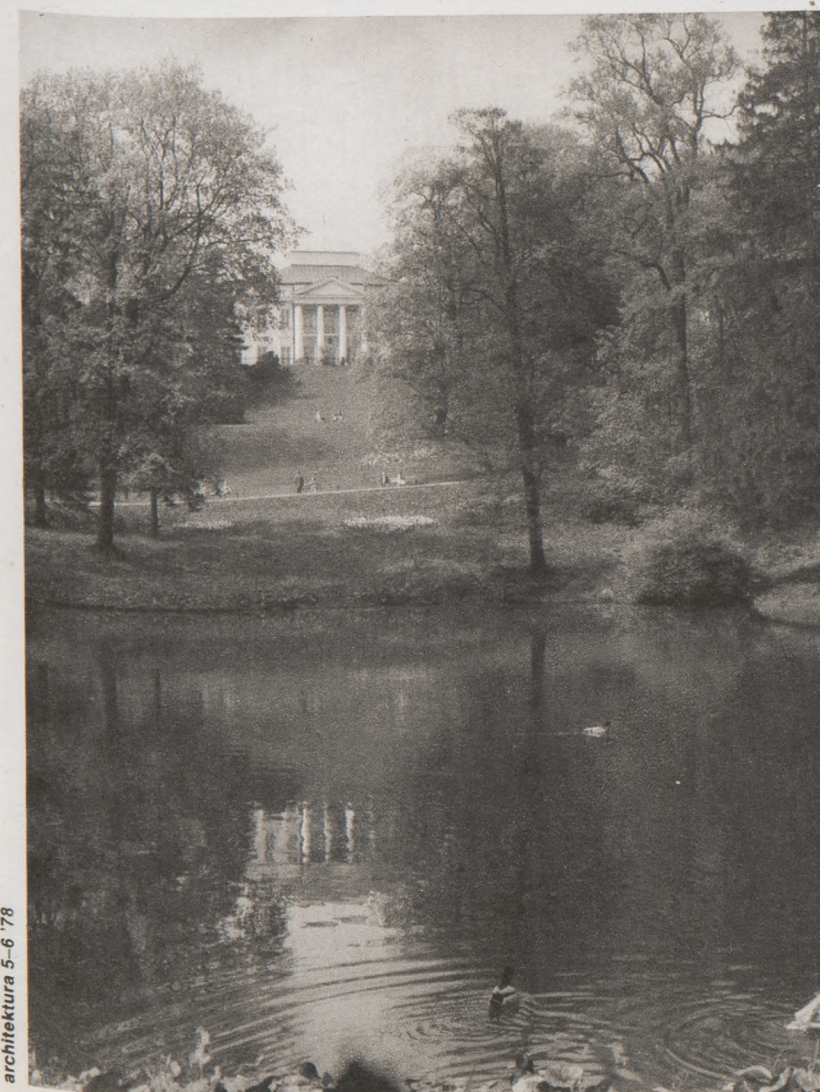
[...] The lower and upper storeys have lavish furnishings, a host of busts, statues and pictures: portraying beautiful landscapes, historical subjects and persons favoured by the King.

A not too spacious courtyard divides the Palace from the expanse of water and here again new pleasures engage one's

W cieniu drzew okazałych widać jakieś ruiny Palmirę spominające, rzekłbyś, że okrutny czas zniszczył dzieło wieków i bogate niegdyś kolumny chwastem osłonił, gdy tymczasem ludzkiej to sztuki jest tworem. Gmach ten niby zniszczony Amfiteatru Łazienkowskiego nosi nazwisko, woda dzieli widzów od aktorów. Miejsce dla patrzących wzniesione zdobią posagi olbrzymiej wielkości. Scena się odbywa na kępie otoczonej wodą, zarosłej drzewami, rozwaliny służą za kulisy i dekorację. Tu w letniej porze przedstawiają się sztuki i balety. Szczególnie pięknie przedstawiało się porwanie Aspazji opery *Artur, Król Ormus*, kiedy statki napełnione muzyką azjatycką i dziewczycami przepływały, a na okręcie, którego pokład i maszty różnych kolorów oświecały latarnie, spoczywała mdlejąca Aspazja otoczona dworem. Ta flotylla, grupy w teatrze i snujące się po nadbrzeżach i wszystkich ulicach tłumy, odbicie się rozlicznych tych gromad w wodzie, nieporównywalny czyniło widok, którego tym miłej się używało po dniu skwarowym przy umiarkowanym cieple nocy lipcowej. Most na drutach z drugiego brzegu na scenę rzucony, więcej jeszcze omamieniu pomaga, kiedy po nim przechodzą wojska lub inne świetne orszaki [...].

W rozmaitych stronach lasku rozrzucone są ozdobne domki, rozkoszne pałacyki w których krewni i osoby z dworu Stanisława Augusta miały letnie mieszkania. Takimi są: Pałac Biały, sala chińska, dom gocki, gmach kuchenny galeryją z królewskim pałacem złączony, dom straży, koszar i inne zabudowania. [...] Żadna część stolicy nie jest liczniej odwiedzana od publiczności Warszawskiej: tu latem w dnie niedzielne i świąteczne, po kilka i kilkanaście tysięcy osób wieczorem przechadzki używa – muzyka wojskowa przygrywająca w ustroniu rozwesela umysł i kilkakrotnie chcących opuścić to uroczne miejsce kroki wstrzymuje.

*Cóż, opowiem wrócony do śmiertelnych kraju,
Ah! Opowiem, że byłem w pół drogi do raju,
Z duszą na polu tęskną, na polu radosną
Słyszałem już tę rajska rozmowę współgłosną
I widziałem to rajske pół światła, pół cienia
I doznałem – niestety! tylko pół zbawienia.*

eye: the whole square is filled with statues singly and in groups, orange trees, lemons, figs and cedars. Fountains thrust waters to considerable height and amidst their splashing, one's sight is directed towards a splendid compass and perceives the signature of its founder.

In the shade of stately trees one can see some ruins reminiscent of Palmira. You might say that cruel time had destroyed a great work of former ages and had the once-rich columns with weeds enveiled whereas it is all the work of art of man. This structure, to all appearance eroded, bears the name of the Łazienki Amphitheatre and the audience is separated from the actors by water. The place built for the viewers is embellished by statues of enormous proportions. The spectacle takes place on a bank surrounded by water, overgrown by trees; the ruins serve as the coulisses and the stage decoration. Especially splendidly has been presented the rape of Aspasia from the opera *Arthur King Ormus*, when barques filled with Asiatic musicians and maidens sailed forth and on the ship on which the deck and masts were hung with many-hued lanterns there rested the swooning Aspasia surrounded by her Court. This flotilla, the groups in the theatre, the host of people strolling on the banks and the many paths, the reflections of these many people on the waters made an incomparable sight which was indeed a pleasure to behold upon a mild, July night following a torrid day. The suspension bridge spanning the space between the stage and the other bank assists the delusion still further when across it there pass armies or other splendid processions [...].

Scattered in various parts of the woods are the ornate cottages and delightful small palaces wherein the relatives and members of the court of Stanisław August had their summer residences. Such are the White Palace; the Chinese Pavilion; the Gothic House; the kitchens, connected to the Royal Palace by a gallery, the guardhouse, the barracks and other structures.

[...] No other part of the capital is so frequently visited by the Warsaw public; here during summer on Sundays and holidays thousands upon thousands of people enjoy an evening stroll – the music of the military playing in solitude gladdens the mind and holds back the steps of those wanting to leave this charming place.

*Now I shall tell since back with mortals of the land,
Oh! I'll tell that I was half way to paradise
With soul half-melancholy and half-glad
I'd heard already this heavenly consonant discourse
And I saw celestial half-light half-dark
And knew-alas! only half-salvation.*

Marek Siemaszko, autor fotoreportażu o Łazienkach Królewskich, młody obiecujący fotografik zginął tragicznie w wypadku samochodowym. Zespół redakcji „Architektura” żegna Go tą drogą.

Redakcja

Marek Siemaszko, the author of the photo report about Royal Łazienki, young promising photographer, was killed in a car accident. He will remain in our memory.

The editors

Projekty dla Ameryki Południowej

Designs for South America

Andrzej Bruszewski

Osiedle mieszkaniowe w Quito (Ekwador)

Stolica Ekwadoru – Quito leży w Andach na wysokości ok. 3 tys. m nad poziomem morza w odległości zaledwie kilku kilometrów od równika. Dawne miasto Inków, długie wieki centrum władz kolonialnych, obecnie, dzięki zyskom osiąganym przez kraj z wydobycia ropy naftowej prężnie rozwija się w nowoczesny ośrodek miejski.

Teren osiedla obejmuje 22 hektary szczytu wzgórza wznoszącego się ok. 200 m ponad miastem. Spadki terenu ok. 30 do 45°, od strony wschodniej urwisko starego kamieniołomu, a jedy-

Quito, the capital of Ecuador is situated in the Andes Mountains, 3,000 m above the sea level, about a few kilometers from the Equator. A former Inca city, for centuries the center of the colonial authorities, now a rapidly growing modern city owing to the profits from crude oil.

The development area covers 22 ha on the top of the hill dominating about 200 m over the city. Terrain decline 30° to 45°, on the east side the precipice of the old quarry. Only about 25 per cent of the lot is situated on the flat hilltop where

Housing Development in Quito (Ecuador)

Autorzy: Maryla Szymańska i Wojciech Szymański
Projekt opracowany w Biurze Szymański and Szymański Ltd., Halifax – Canada

Designers: Maryla Szymanska and Wojciech Szymanski The designs were prepared in the Office of Szymanski and Szymanski Ltd., Halifax, Canada

Wioska wakacyjna na wyspie Bonaire (Antyle Holenderskie)

Wyspa Bonaire jest drugą co do wielkości wyspą Antyli Holenderskich (po Curacao) leżących na Morzu Karaibskim tuż u wybrzeży Ameryki Południowej. Na obszarze ok. 300 m² zamieszkuje niecałe 9 tys. mieszkańców. Jest to wyspa utworzona z raf koralowych o niezmiennym łagodnym klimacie – średnia temperatura roczna wynosi tu 27,5°C przy czym różnica średnich temperatur stycznia i sierpnia wynosi zaledwie 2,5°C. Wieje tu stały lekki wiatr wschodni (wyspa znajduje się poza strefą huraganów), a jedyne opady to przelotne

Bonaire island is the second biggest one in the Dutch Antiles (after Curaçao) situated in the Carribean Sea near the South American coast. Its area is about 300 sq. km inhabited by less than 9 thousand people. The island is formed of coral reefs; the climate is very mild – average yearly temperature is 27,5° centigrade, the difference in average temperatures of January and August is 2,5° centigrade. A slight breeze blows constantly from the east (the island is outside the hurricane zone); tropical rains pass quickly. Small sea activity –

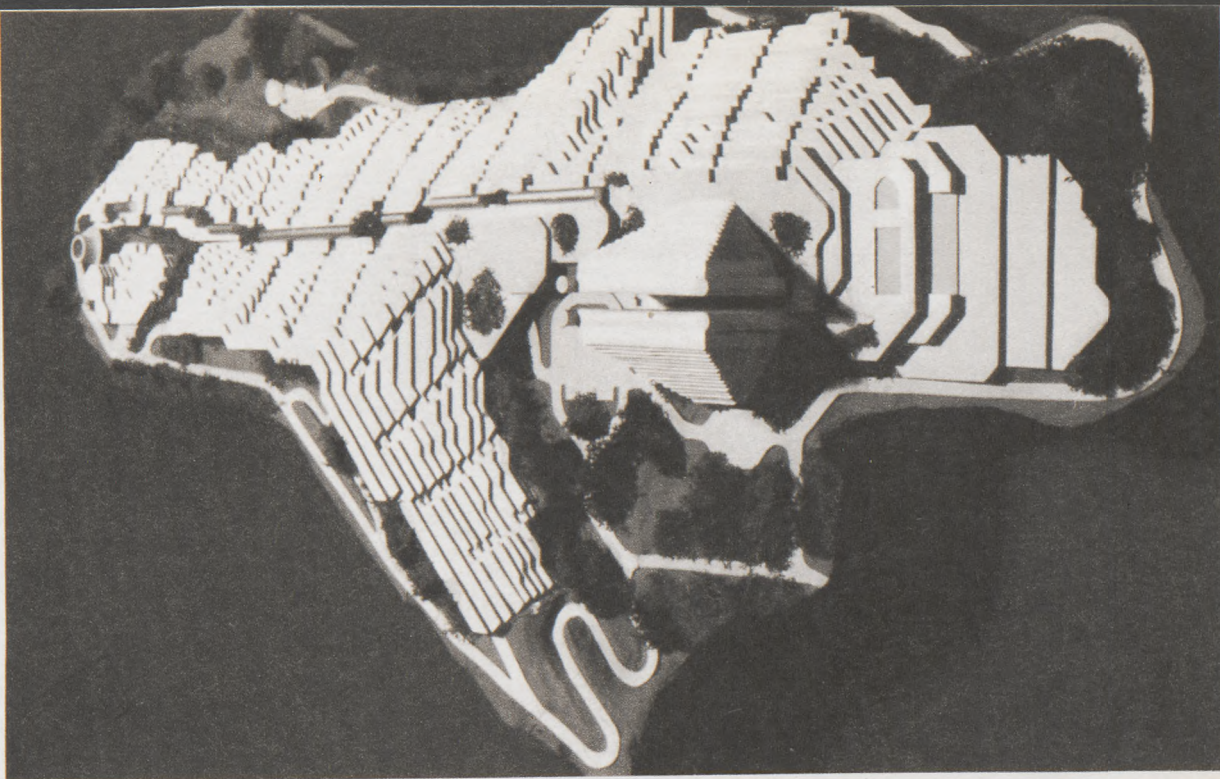
Vacation Village on Bonaire Island (the Dutch Antiles)

1. Widok od strony Quito na wzgórze, na którym projektowane jest osiedle (po lewej stronie)

2. Plan osiedla – makieta

1. View from Quito toward the hill on which the development will be built (the hill on the left side of the photo)

2. Plan of the development – the model

nie ok. 25% działki stanowi ścięty szczyt, gdzie spadki nie przekraczają 10°. Cały obszar zalesiony drzewami eukaliptusowymi.

Osiedle zawierać ma 980 mieszkań o średniej powierzchni ok. 120 m² (odpowiednik naszych domów jednorodzinnych) o wysokim standardzie technicznym. Wszelkie usługi przewidziane są w zasadzie tylko dla mieszkańców tego osiedla, stąd dość ograniczona powierzchnia obiektów użyteczności publicznej.

Specyficzny układ terenu narzucał w za-

the decline does not surpass 10°. The whole area is planted with eucalyptus trees.

The development is to consist of 980 apartments with average floor space 120 sq.m (corresponding to our single-family houses) of high technical standard. All services are to serve only the development residents, hence a limited floor area of the utility buildings.

The specific area features imposed in principle two variants of the architectural solution: either a high-rise development on the hilltop, or terraced build-

ings on the slopes and adaptation of the flat part of the lot for recreational purposes. The comparative functional and economic analysis of the two variants pointed to the terraced development as more advantageous. An additional value of such a solution lay in achieving an interesting skyline of the hill seen from the city. Terrace-formed apartments cover the hill slopes following the landfall. The main communication path, a kind of a street with shops, catering and services leads along the ridge. This street is

ings on the slopes and adaptation of the flat part of the lot for recreational purposes. The comparative functional and economic analysis of the two variants pointed to the terraced development as more advantageous. An additional value of such a solution lay in achieving an interesting skyline of the hill seen from the city.

Terrace-formed apartments cover the hill slopes following the landfall. The main communication path, a kind of a street with shops, catering and services leads along the ridge. This street is

1. A – widok na teren przyszłej wioski wakacyjnej od strony lotniska; B – nadmorska droga; C – stare miasteczko

2. Widok wioski od strony morza

1. A – View of the vacation village area from the airfield; B – coastal road; C – the old town

2. View of the village from the sea

deszcze tropikalne. Aktywność morza jest niewielka – przyływ ok. 30 cm, fale zatrzymywane są przez rafy koralowe. Działka przeznaczona na wioskę wakacyjną ma 50 hektarów i położona jest nad morzem w bliskim sąsiedztwie małego lotniska i starego miasteczka. Teren płaski, niezalesiony, wyniesiony ponad poziom morza ok. 1,50 m, grunt – skała koralowa. Plaża częściowo skalista, częściowo wysypiska mialkim piaskiem koralowym.

Wioska składać się ma z 880 szeregowych domków wakacyjnych, do każde-

tide about 30 cm, small waves are broken by coral reefs.

The site allotted for the vacation village has 50 ha and is situated on the shore in the vicinity of a small airfield and an old town. Flat terrain, no forest, height above sea level about 1,50 m, soil – coral rocks. The beach partly rocky, partly with fine coral sand.

The village will consist of 880 row vacation cottages with direct access by boat. Apart from the houses, which are designated for seasonal renting or sale, the village will include an adequate prog-

go można bezpośrednio podpłynąć łodzią. Oprócz domków, przewidywanych do wynajmowania okresowego lub sprzedaży na własność w wiosce stworzono również odpowiedni program usług i handlu.

Założenie bezpośredniego dostępu do wody dało koncepcję urbanistyczną – przeznaczenia 15 ha na sztuczną zatokę. Dlatego powstała zabudowa szeregową, co z jednej strony zapewnia możliwość dopłynięcia i zakotwiczenia łodzi a z drugiej dojścia pieszego i ewentualnego podjazdu. Wysokość domków

ram of services and trade.

The requirement of direct access to the water influenced the city planning concept: designating 15 hectares for an artificial bay. Row location of buildings ensures possibility of mooring a boat on the one hand, and access on foot or by car on the other. The height of the cottages is dictated by island's building laws: it is not permitted to build houses higher than 3 stories. Every cottage is functionally separated, average area about 100 sq. m, with big living room and terrace, with a jetty. The service

Tarasowo ułożone mieszkania pokrywają stoki wzgórza „trzymając się” możliwie wiernie kształtu terenu. Grzbietem został przeprowadzony główny ciąg komunikacyjny projektowany jako rodzaj uliczki ze sklepami, lokalami gastronomicznymi, usługowymi itp. Uliczka ta jest fragmentarycznie przekrywana dachami, czasem otwarta na zazielenione placyki. Na jej wschodnim krańcu usytuowane zostało przedszkole, na zachodnim tereny sportowe. Przed terenami sportowymi przenika ona przez wnętrza jednego budynku

partly covered with roofs, in places opens to small green squares. It ends on the east with the sports area. Before the sports area it crosses the only high-rise building, a “pyramid” erected on octagonal plan, consisting of two groups of terraced apartments (120 apartments). The “pyramid” interior gathers a number of service functions. The paths providing communication with the apartments go up to the main street. The paths are furnished with elevators constructed on the principle of rack railway. All the communication

wysokiego, „piramidy” wzniesionej na planie ośmioboku utworzonej z dwu grup zbiegającej się u wierzchołka spiętrzonych zabudowy tarasowej (120 mieszkań). Wnętrze „piramidy” grupuje wiele funkcji usługowych. Od centralnej uliczki odchodzą po stokach wzgórza ciągi komunikacji do mieszkań wyposażone w dźwigi skonstruowane na zasadzie górskiej kolejki zębatej. Ze wszystkich ciągów komunikacji, tak z głównej uliczki, jak i uliczek pomocniczych otwarte są widoki na miasto i otaczające je góry. Na całym terenie

paths: the main street and the secondary streets are open to views on the city and the surrounding mountains. The greenery in the whole area has to be cut down in a considerable degree, therefore trees are to be preserved wherever it is possible, and the apartment terraces are to get “green railings” – earthen vessels with exotic plants. The plants will be specially chosen so that the development have different colors in different seasons.

Building construction of cast in situ reinforced concrete. Finishing textures:

dyktują przepisy obowiązujące na wyspie – nie wolno tu budować budynków wyższych niż trzykondygnacyjne. Każdy z domków jest funkcjonalnie wydzielony, średnia powierzchnia ok. 100 m², z dużym pokojem dziennym i tarasem z przystanią dla łodzi. W centrum sztucznej zatoki projektowana jest wyspa dla ośrodka handlowo-usługowego. Przy plaży zlokalizowany jest klub sportowy. Urządzenia niezbędne dla funkcjonowania infrastruktury technicznej usytuowane zostały na obrzeżach działki.

and shopping center will be located on an island in the middle of the bay. The Sports Club is located at the beach. All the facilities necessary for functioning of the technical infrastructure were located on the periphery of the lot. The cottages were designed on a modular grid which permits the use of prefabricated construction. Wall finish of white, variously textured plaster, ceramic and wooden lining, roofs covered with ceramic tile. Introduction of tropical plants to architecture brought about a new means of expression –

Domki zaprojektowano na siatce modularnej, co umożliwia prefabrykowanie konstrukcji. Wykończenie białymi tynkami o różnorodnych fakturach, okładzinami ceramicznymi i drewnianymi, dachy kryte ceramiczną dachówką. Możliwość wprowadzenia do architektury tropikalnej roślinności dała nowe środki wyrazu – zaprojektowany został cały system „żywych kolorów”, które będą uzyskiwane przez dobór roślin o różnym okresie kwitnienia. Istotnym jest tu także kolor morskiej wody w zatokach a także sztuczne wodotryski rozbi-

a whole system of „live colors” was designed, achieved by collection of plants with various blossoming seasons. The color of the sea water in the bays and artificial fountains dispersing light are also essential. Design was prepared after consultations with some specialized firms (e.g. about greenery, oceanography, touristic market research etc). Investor: “Flamingo Paradise N.V.”. The construction will start at the end of the current year.

3. Plan zagospodarowania osiedla mieszkaniowego
4. Widok osiedla od strony zachodniej
5. Wnętrze „piramidy” wysokiego tarasowego budynku mieszkalnego nasadzonego na główny ciąg komunikacyjny osiedla
3. Plan of the development of the housing estate
4. View of the development from the west
5. Interior of the “pyramid” – highrise terraced building put on the main communication street in the development

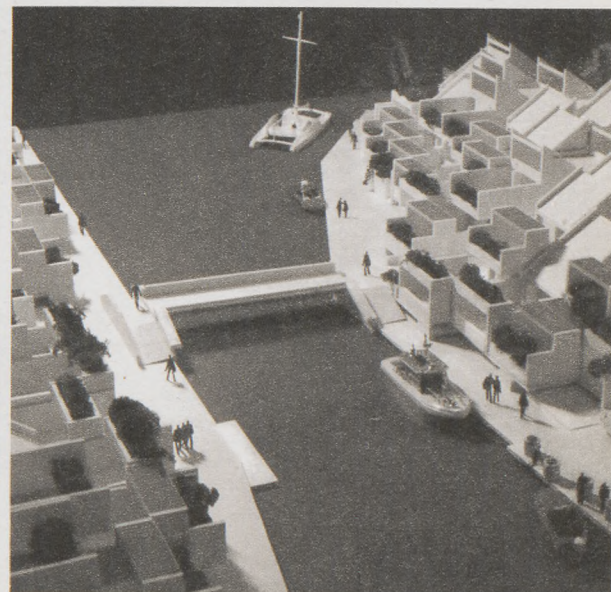
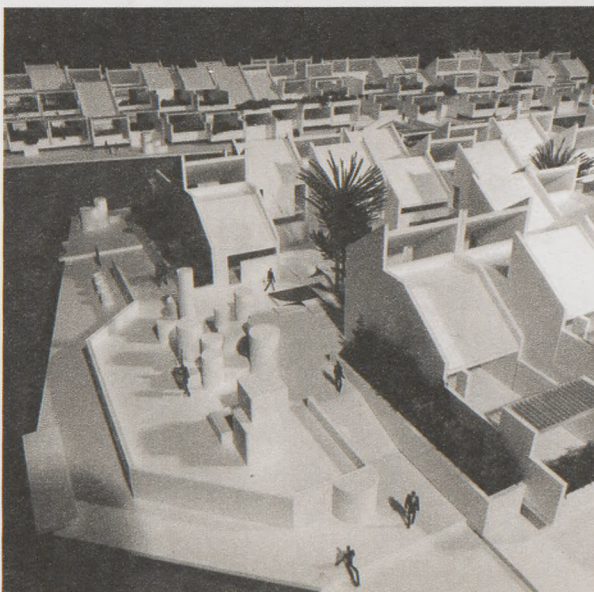
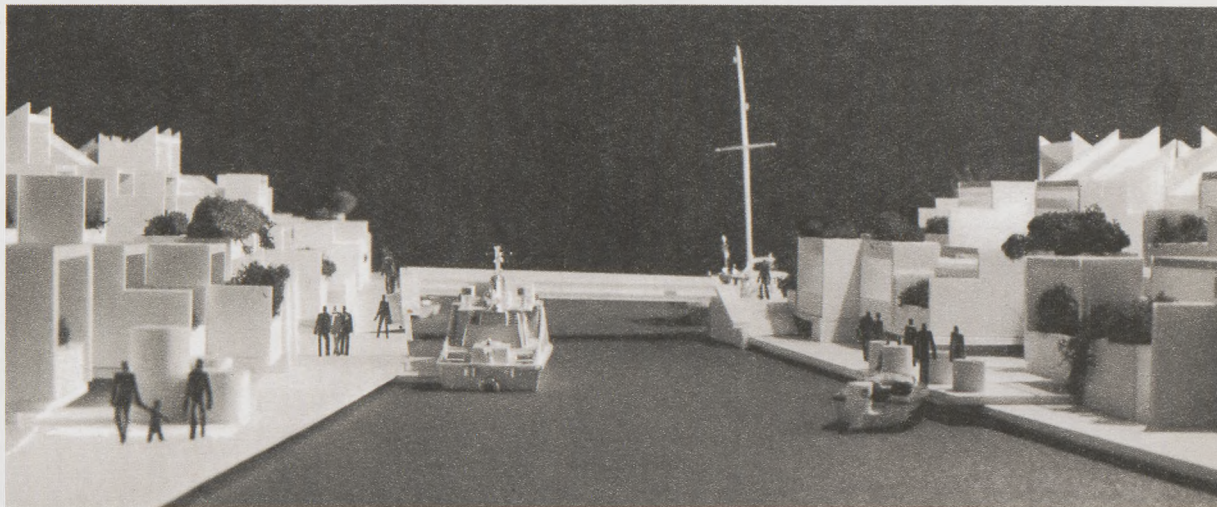

osiedla trzeba dokonać poważnego wycięcia zieleni. Z tego też względu tam, gdzie to tylko jest możliwe mają pozostać drzewa, zaś tarasy mieszkań mają otrzymać „zielone balustrady” – donice z egzotycznymi roślinami. Rośliny te mają zostać odpowiednio dobrane, tak aby w różnych porach roku osiedle przybierało różne kolory. Konstrukcja budynków żelbetowa, wylewana na miejscu budowy. Faktury wykończenia: młotkowany beton, białe tynki, wykładziny ceramiczne i ze szlachetnych gatunków drewna. Górski, su-

hammer-dressed concrete, white plaster, lining: ceramic and of noble wood. The mountainous dry Quito climate has excellent conservation properties, therefore a number of finishing materials can be safely used. Cooperation in concept designing in Ecuador: office of Arg. Ernesto Ituralde y Asociados. Investor of the development: Kampania “Desarrollo Bellavista”. Realization from the end of the current year.

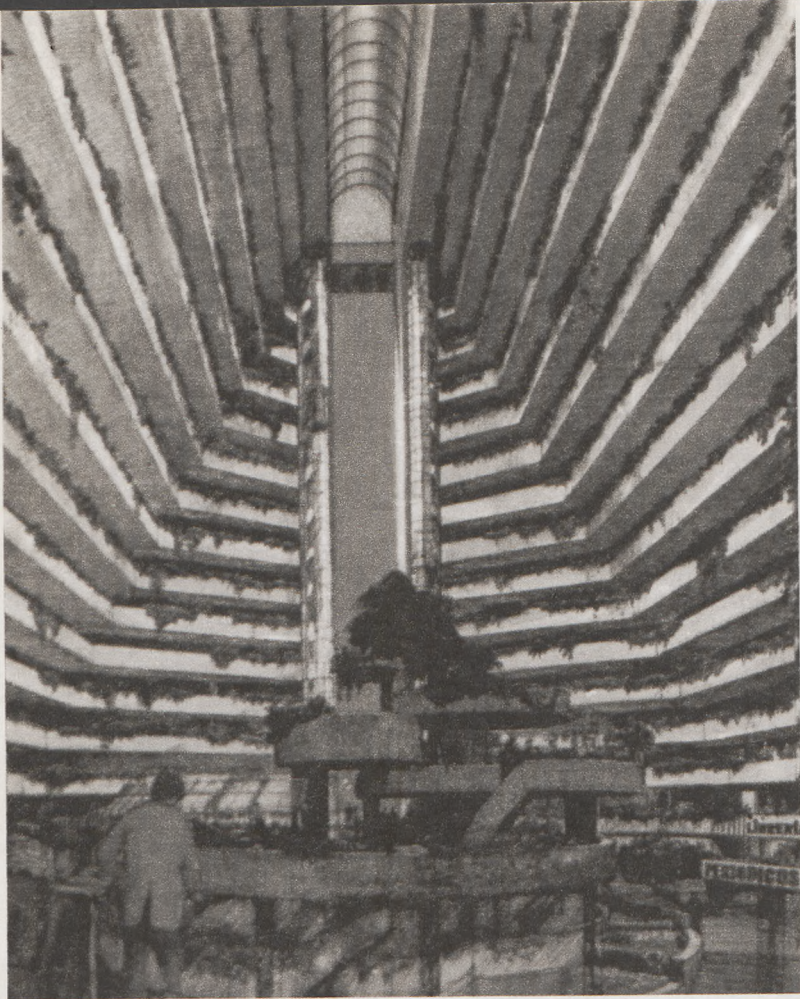
chy klimat Quito ma doskonałe wartości konserwujące – stąd możliwość bezpiecznego stosowania wielu materiałów wykończeniowych. Przy rozpracowaniu koncepcji projektowej współpracuje w Ekwadorze biuro Arg. Ernesto Ituralde y Asociados. Inwestorem osiedla jest Kampania „Desarrollo Bellavista”. Realizacja przewidziana do końca bieżącego roku. ●

3. Plan zagospodarowania wioski wakacyjnej.
4. A – D. Fragmenty zabudowy – makietą
3. Plan of the development of the vacation village
4. A – D – Fragments of the development – the model

jające światło.

Przy opracowaniu projektu korzystano z konsultacji kilku firm specjalistycznych (m. in. z zakresu zieleni, oceanografii, badania rynku turystycznego itp.). Inwestor: „Flamingo Paradise N.V.”. Termin rozpoczęcia budowy – koniec bieżącego roku. ●

Autorzy o swoich projek- tach:

Designers about their Designs:

„Obydwa projekty mają wspólną cechę – jest nią dążenie do integracji architektury w skali urbanistycznej, zmiany wartości elementów urbanistycznych, takich jak komunikacja kołowa i piesza. Punktem wyjściowym jest skala ludzka, nie wyrażona takim czy innym modulem wymiarowym ale wartością bezpieczeństwa i swobody – niezakłóconej emocji. Logika siatki komunikacyjnej zaczyna być anachronizmem w momencie ingerencji czy dyktowania rozwiązań. Pytanie – do jakiego stopnia. Jak daleko musimy coś akceptować i do jakiego momentu możemy z czegoś zrezygnować. Czy rzeczywiście osnową, na której rozwijamy dziś plany urbanistyczne, musi być trakt jezdny? Czy nasz plan musi być dyktowany ruchem kołowego pojazdu? W wypadku Bonaire, możliwość zrezygnowania z samochodu – już przez sam wakacyjny charakter ośrodka jest poważnie ułatwiona. Chcemy tam mieć rowery, wózki elektryczne, a pojazdy spalinowe ograniczyć do koniecznych. Uliczka jezdna będzie tu funkcją zdecydowanie wtórną, podporządkowaną. W projekcie w Quito pieszy jest absolutnym władcą zorganizowanych przestrzeni. W sposób stuprocentowo bezkolizyjny może poruszać się po całym terenie. Wydaje się, że w tym projekcie udało się nam uzyskać zamierzony efekt. Urbanistyka nabrała skali architektury. Opadające w naturalny sposób formy tarasów powiązane z centralną uliczką stworzyły w zasadzie jeden organizm, jeden ogromny budynek, do którego można w różnych, nawet najbardziej centralnych punktach, podjechać, ale w którym trzeba chodzić. W wyrazie architektonicznym chcemy wyrażać pełny zestaw znaczeń i symboli zarówno funkcji, jak i struktury, mechaniki budynku, jak i jego wyposażenia. Fascynuje nas natomiast, w każdej skali, od wnętrza do założeń urbanistycznych, ruch światła i zmienność jego nasilenia. Z pewnością bliskość równika te fascynacje zaostbra” ●

“The two designs have one common feature, namely aiming at integrating architecture in urban scale, change in value of urban elements such as vehicle and pedestrian traffic. Human scale, not expressed by such and such a dimension module but by the value of safety and freedom – undisturbed emotion, is the starting point.

The logics of a communication grid becomes an anachronism in the moment of interference or dictation of solutions. The question is – to what degree? How far do we have to accept things, and how long can we do without them? Does the grid into which the urban plans are fitted have to be the vehicle routes? Does the plan have to be dictated by vehicle traffic? In the case of Bonaire, the possibility of not using a car at all was considerably facilitated. There we want to have bicycles and electric carts with fumes-producing vehicles limited to the necessary minimum. Vehicle street will have a decidedly secondary, subordinate function.

In the design for Quito, a pedestrian is an absolute ruler of the organized space. He can move all over the area without any threat from vehicles. It seems that in this design we achieved the intended affect. Urban planning achieved the scale of architecture. Naturally descending terraced forms connected with the central street, in principle created one organism, one enormous building to which one can drive, even to the most central points, but in which one has to walk. In the architectural expression we want to express the full set of meanings and symbols of functions, structure, building mechanics and its furnishings.

In every scale, from the interiors to urban complexes, we are fascinated by movement of light and changes in its intensity. The proximity to the Equator intensifies those fascinations “●

4D

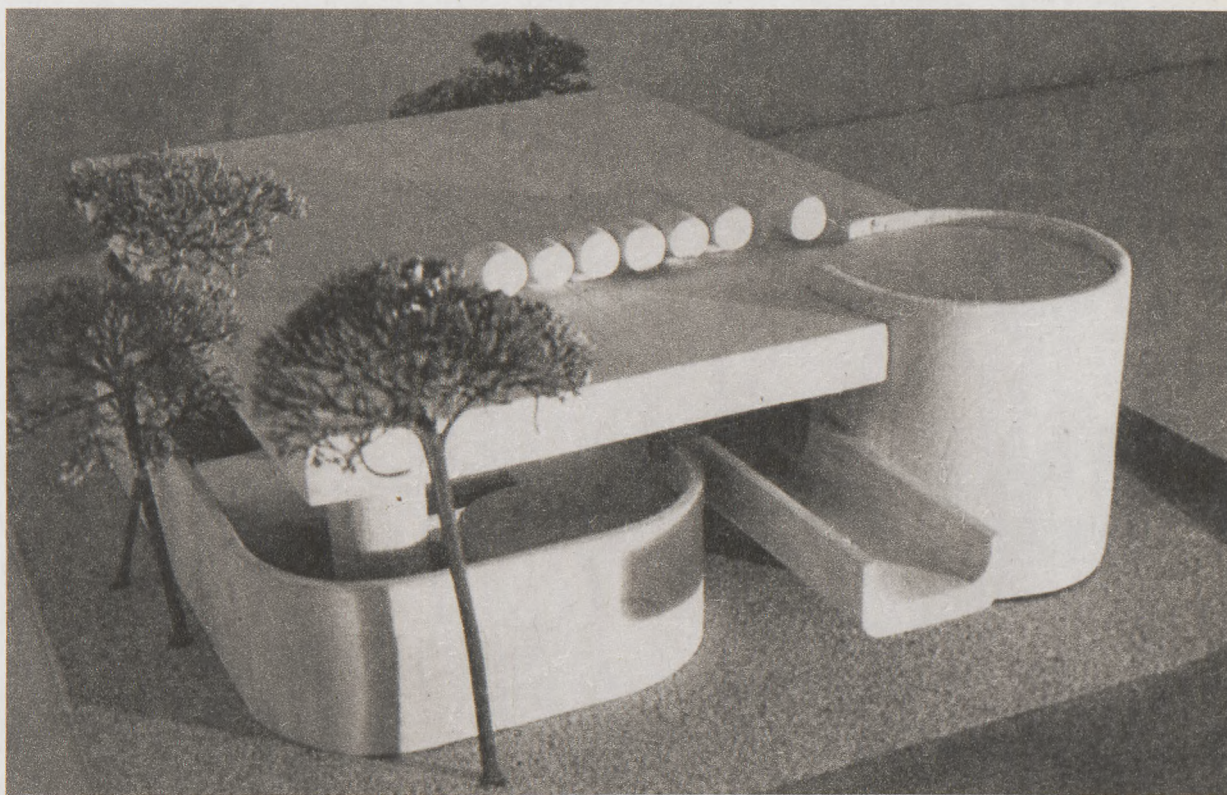
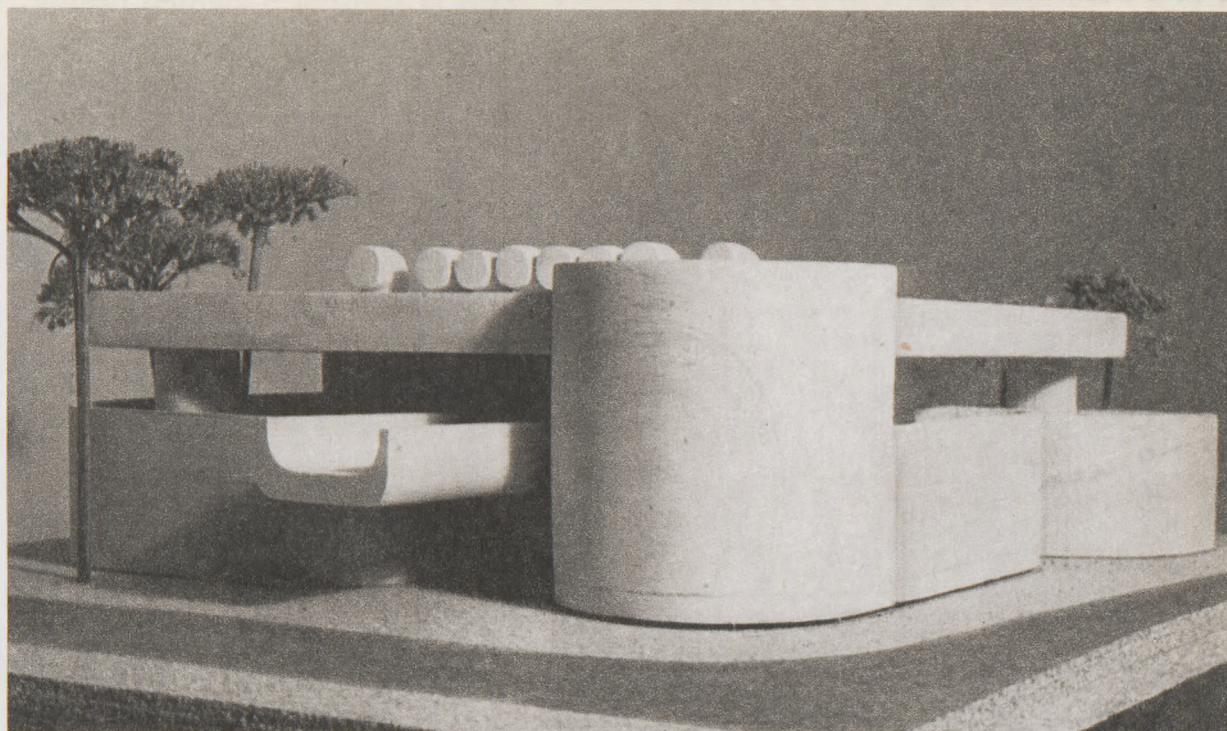
Projekt dla Libii Design for Libya

Autorzy: arch. arch. Ryszard Trzaska, Zdzisław Jońca i Janusz Olszewski
Projekt opracowano w Miejskim Biurze Projektów „War-Cent” w Warszawie

Designers: architects Ryszard Trzaska, Zdzisław Jońca and Janusz Olszewski
The design work was carried out in the Warsaw Municipal Design Office „War-Cent”.

Projekt typowego kinoteatru przewidzianego do realizacji w różnych miejscowościach powstał na zlecenie libijskiego Ministerstwa Budownictwa. Konieczność dostosowywania obiektu do nieokreślonych jeszcze lokalizacji podyktowała rozwiązanie architektoniczne – wydzielono jako część niezmienną salę widowiskową, natomiast pomieszczenia pomocnicze ułożono wokół niej tak, aby możliwe były przegrupowania funkcji. Sala widowiskowa dominuje nad całością budowli. Została zaprojektowana jako jednoprzestrzenna hala o kasetonowym stropie wspartym w narożnikach na czterech walcowatych pylonach. Przez ten układ konstrukcyjny przenikają stropy pomieszczeń pomocniczych i balkonu widowni (konstrukcja szkieletowa) wychodząc poza główną bryłę i tworząc jakby partery budowli. Powstaje w ten sposób rozbita przestrzennie kompozycja o wyrazie architektonicznym będącym reminiscencją tradycyjnych form arabskiego budownictwa. Wrażenie to podkreślają pełne ściany osłonowe poprowadzone lekko dla wydobycia światłocienia. Nawiązanie do charakteru regionalnej architektury jest w pełni świadome. Au-

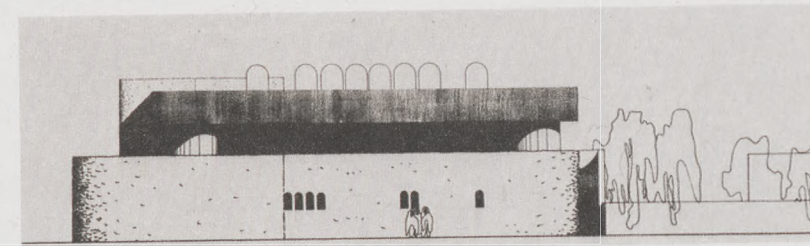
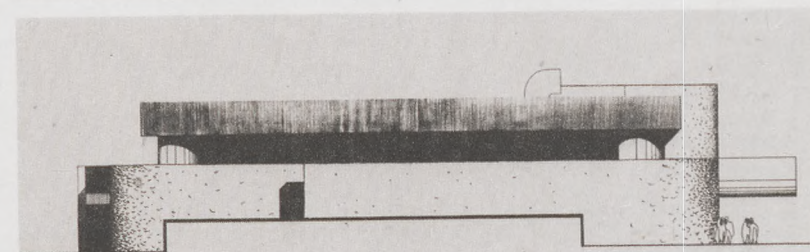
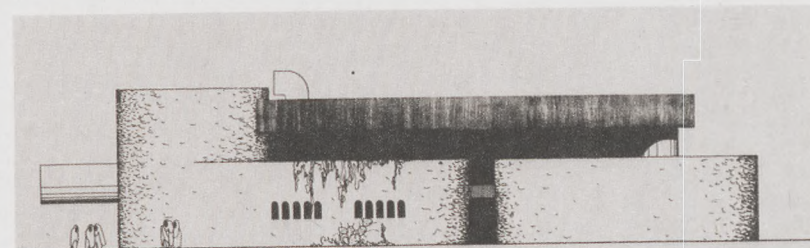
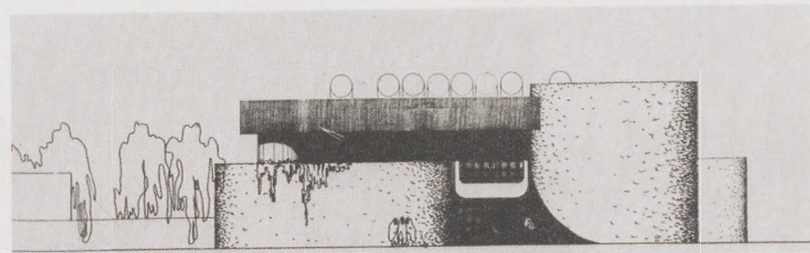
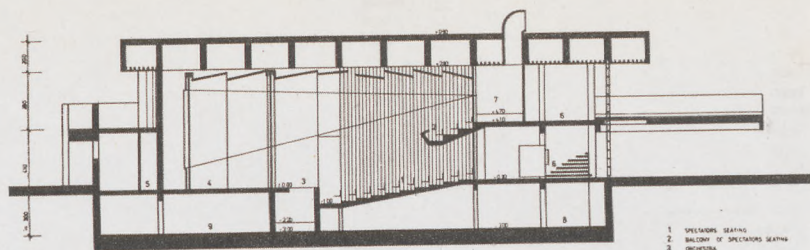
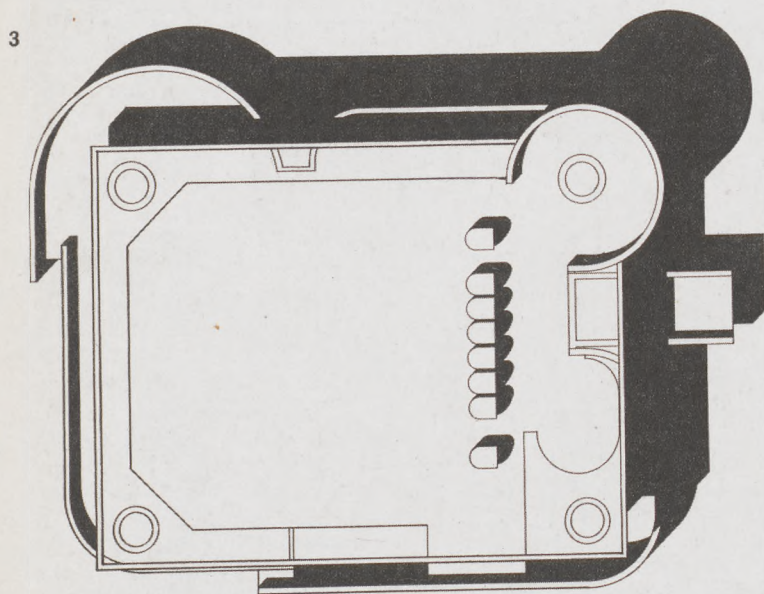
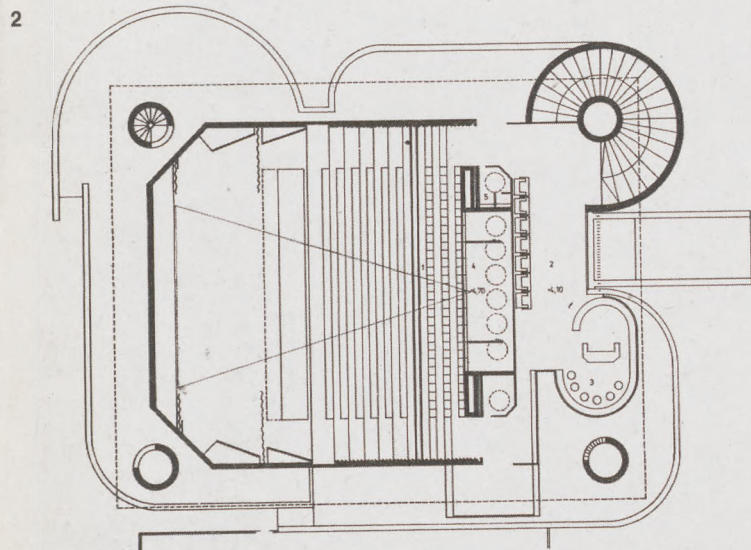
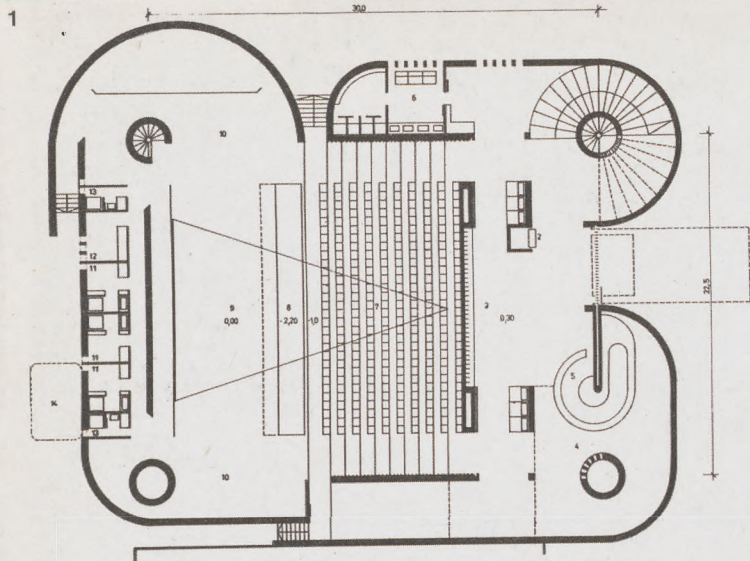
The design for a typical cinetheater which is to be built in various sites was ordered by the Libyan Ministry of Building. The necessity to fit the structure to various sites influenced the architectural solution – it consists of one stereotyped part – an auditorium, and the surrounding rooms which were resolved in such a way that their function can be changed. The auditorium dominates over the whole structure. It was resolved in form of a one-spatial hall with an oblong roof-slab supported on four round columns in the corners. The ceilings of the surrounding rooms and the auditorium balcony (skeleton construction) cross the construction extending outside the main mass and creating a quasi-ground floor of the structure. This spatially sub-divided composition has an architectural expression which is a reminiscence of traditional forms of Arabian building. This impression is enhanced by the full curtain walls of gentle alignment which accentuate light and shadow.

The reference to the local architecture character is conscious. It is the result of exhaustive studies by the designers about local Libyan architecture and an

attempt at preserving its essential features – flat roofs, walls with rounded corners which enclose the building, narrow doors and small windows. The cinetheater auditorium has 508 seats. In front of the screen there is an orchestra pit, the back-stage area includes dressing rooms. The technical furnishings for the stage are not big, storerooms are in the basement. The reception part includes a lobby, coffee bar and office. The building construction was fitted to the production possibilities. The basic construction is of reinforced concrete cast in situ, the side load-bearing walls are of reinforced concrete skeletal structure filled in with local materials (blocks of volcanic tuff). The elevation of the whole building is off-the-form concrete. Cubage – 10,610 cu.m. The first building of this type will be constructed in 1979 in Ghemines. ●

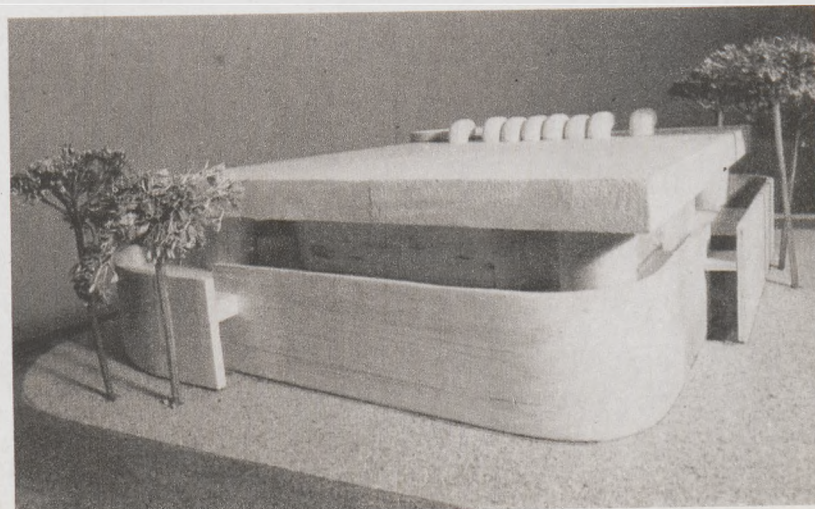
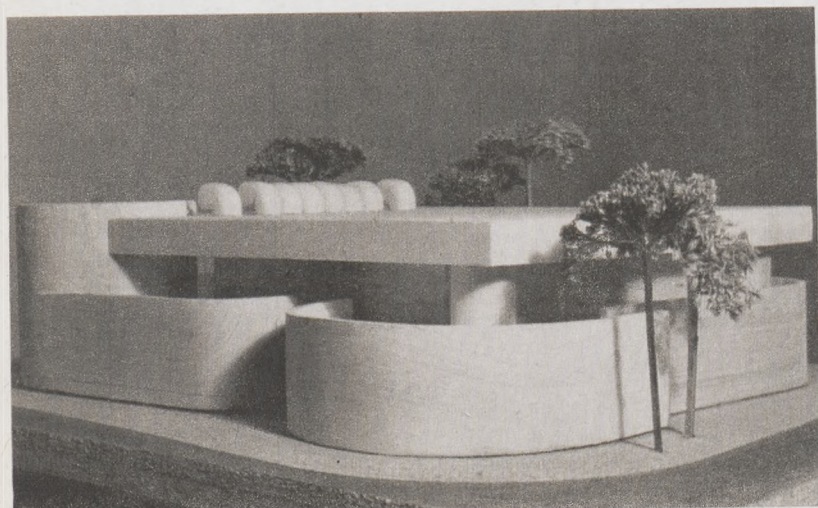
torzy projektu przeprowadzili studia architektury libijskiej i starali się zachować jej najistotniejsze cechy – płaskie dachy, ściany o łagodnie zaokrąglonych narożnikach „zamykające obiekt od środka”, wąskie drzwi i niewielkie okna. Sala widowiskowa kinoteatru przewidziana jest na 508 miejsc. Przed ekranem zaprojektowana jest scena z fosą dla orkiestry, na zapleczu garderoby. Wyposażenie techniczne sceny stosunkowo niewielkie, magazyny w podziemiach. W części recepcyjnej foyer, bar, kawiarnia i pomieszczenia administracyjne. Konstrukcja budynku została odpowiednio dobrana do możliwości wykonawczych. Zasadniczy ustrój konstrukcyjny przewidziany jest do wylewania na mokro, ściany boczne, mające również funkcje nośne, przewidziane do wykonania z tzw. materiałów miejscowych (bloczki z tufu wulkanicznego) z zewnętrzną warstwą zbrojonego narzutu cementowego. Wykończenie w fakturze surowego betonu. Kubatura budynku – 10 610 m³. Pierwszy obiekt tego typu zbudowany zostanie w 1979 roku w miejscowości Ghemines ●

●

1. Plan na poziomie sceny. 1 – wejście, 2 – kasa, 3, 4 – foyer, 5 – bar kawowy, 6 – WC, 7 – widownia, 8 – orkiestra, 9 – scena, 10 – kieszenie sceny, 11 – garderoby, 12 – administracja, 13 – WC, 14 – studzienka kanalizacyjna
2. Plan na poziomie balkonu. 1 – widownia, 2 – foyer, 3 – bar kawowy, 4 – kabina projekcyjna, 5 – WC
3. Plan dachu
4. Przekrój podłużny. 1 – widownia, 2 – balkon, 3 – orkiestra, 4 – scena, 5 – zaplecze sceny, 6 – foyer, bar kawowy, 7 – kabina projekcyjna, 8 – komora klimatyzacyjna, 9 – magazyn
5. Elewacje. A – wejściowa; B, C – boczne; D – tylna

1. Plan at stage level. 1 – entrance, 2 – ticket office, 3, 4 – foyer, 5 – coffee bar, 6 – W.C., 7 – spectators' seating, 8 – orchestra, 9 – stage, 10 – stage wings, 11 – dressing rooms, 12 – administration, 13 – W.C., 14 – septic tank
2. Plan at balcony level. 1 – spectators' seating, 2 – foyer, 3 – coffee bar, 4 – projection rooms, 5 – W.C.
3. Roof plan
4. Cross-section. 1 – spectators' seating, 2 – balcony, 3 – orchestra, 4 – stage, 5 – back-stage area, 6 – foyer, coffee bar, 7 – projection room, 8 – air-conditioning machinery, 9 – storeroom
5. Elevations. A – entrance, B, C – side, D – from the rear

Dyplomy z Bagdadu

Henryk Drzewiecki
Designs from Baghdad

Od dawna zajmowało mnie zagadnienie zmian w kulturze (a tym samym w jej pochodnej – architekturze), warunkowanych realiami społeczno-polityczno-ekonomicznymi i potrzeba dopasowania do tych zmian sposobu kształcenia architektów.

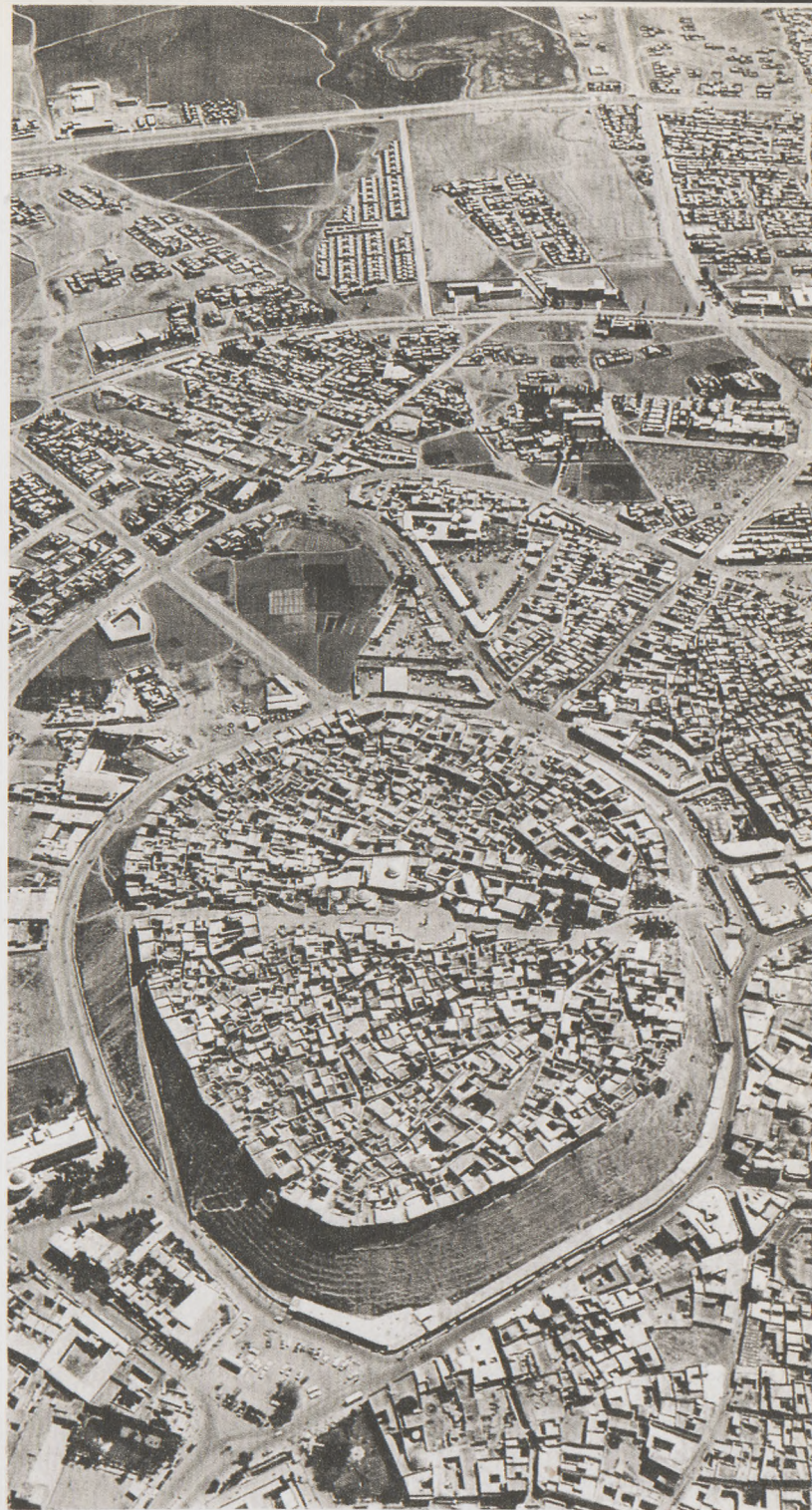
Jednym z głównych pytań, które zadałem sobie i innym pracując na Bagdadzkim Wydziale Architektury¹, było pytanie: kim winien być architekt iracki – jaki zespół umiejętności winien mieć, by sprostać wyzwaniu stawianemu przez gwałtowne przyspieszenie rozwoju Iraku oraz dynamiczne zmiany społeczno-gospodarcze?

Wydział Architektury Uniwersytetu Bagdadzkiego jest szkołą młodą założoną w 1958 roku. Opracowany wtedy program nauczania odzwierciedlał koncepcje kształcenia w szkołach, które ukończyli jego autorzy. Generalnie można powiedzieć, że program ten odpowiadał potrzebom społeczeństwa zurbanizowanego i uprzemysłowionego. Taką postawą autorów programu była zrozumiała, zwłaszcza że wynikała z ówczesnego stanu „umysłu architektury” – generalnej polityki rozprzestrzeniania ideologii „Mouvement Moderne”, charakteryzującej się brutalnym przenosze-

For a long time I have been concerned with the question of changes in culture (and at the same time in one of its expressions – architecture) of the socially, politically and economically conditioned realities and the need to adjust the method of education of architects to these changes.

One of main things which I asked myself and others while working in the Baghdad Faculty of Architecture¹ was the question „Who should an Iraqi architect be? What scope of qualifications should he possess, to meet the challenge set by the rapid acceleration in the development of Iraq and the dynamic social and economic changes?”

The Faculty of Architecture at the University of Baghdad is a young school founded in 1958. At that time the education program worked out reflected the educational conceptions of the schools where its authors were educated. It can be generally stated that the program corresponded with the needs of an urbanised and industrial society. Such an attitude on the part of the authors is understandable, particularly as it reflected the “architectural state of mind” of that period – the general policy of

niem zachodnich idei w obcy kontekst kulturowy. Klasycznym przykładem tego imperializmu projektowego mogą być projekty Le Corbusiera dla Algieru. Program szkoły bagdadzkiej nie stał się jednak dogmatyczną całością. Podlegał i podlega on zmianom i modyfikacjom wynikającym z realnych potrzeb. Nie jest to proces łatwy – ignorancja architektów europejskich wobec kultury i architektury islamu ma swój określony wpływ na świadomość środowiska zawodowego w krajach arabskich: import nowinek i spektakularnych rozwiązań dzieł architektury powodują swoisty zamęt myślowy i oderwanie od otaczającej rzeczywistości. Warszawska Szkoła Architektury wyrabia określony system wartości i osądu. Jest on głęboko osadzony w realiach polskich i europejskich. Pracując w Bagdadzie należało przede wszystkim zmodyfikować ten system, zgodnie z tym co powiedział Hassan Fathy: „nie możesz posadzić brzoźki na pustyni i nie możesz posadzić drzewa palmowego w Sztokholmie – wszystko ma swoje miejsce.”

Weryfikacja systemów wartości i osądu, warunkowana tradycją architektury i kultury islamu, była podstawą efektywnego uczestnictwa w procesie nauczania i formowania elementów programu szkoły. Doświadczenia teorii i warsztatu projektowego polskiej szkoły były niewątpliwie pomocne w tej pracy i odwrotnie – praca ta dała nowy zespół umiejętności i doświadczeń, który jest mi pomocny po powrocie na warszawski Wydział Architektury. Zmiany i modyfikacje nauczania były często dyskutowane w zespole nauczającym, tym bardziej że zwiększono liczbę studentów i uruchomiono studia magisterskie. Biorąc pod uwagę realne uwarunkowania i rozwój architektury w Iraku dyskutowano (przy aktywnym udziale polskich wykładowców) o podstawowych elementach edukacji architektonicznej, która winna zapewniać:

- zrozumienie przez studentów złożoności kontekstu kulturowego, w którym pojawia się architektura i znaczenia ciągłości tradycji w tworzeniu zbudowanego środowiska w określonym klimacie;
- proces nauczania, w którym student przyjmie jako zjawisko naturalne, uwarunkowania społeczno-gospodarczo-polityczne rozwoju architektury oraz który pozwoli mu na antycypowanie przyszłych zmian w architekturze, a także przystosowanie się do takich zmian;
- szansę wyboru w pracy zawodowej: praktyk, nauczyciel, badacz, krytyk itd. Oczywiście są to generalnie zarysowane, wybrane elementy edukacji architektonicznej, ale warunek zrozumienia kontekstu kulturowego odzwierciedla podstawowe i niezbędne koncepcje rozwoju zbudowanego środowiska w Iraku i nie tylko w Iraku, ale wszędzie tam, gdzie dla fachowca uczestniczącego w procesie kształtowania tego środowiska, celem nadrzędnym jest stworzenie godziwych warunków życia człowieka.

Szkoła w Bagdadzie realizuje pięcioletni program nauczania prowadzący do stopnia inżynierskiego w architekturze (2-letnie studia magisterskie uruchomiono w roku akademickim 1976/77). Projekt dyplomowy wykonywany w semestrze letnim piątego roku jest poprzedzony opracowaniem w ciągu wakacji i początku roku akademickiego „Raportu Dyplomowego”. Raport obejmuje zebrane materiały dotyczące tematu pracy, wstępny program, dane analityczne i proponowaną lokalizację projektu. W semestrze zimowym w ramach kursu „Studia środowiska” stu-

spreading the Modern Movement ideology, characterised by the introduction by force of the Western idea into an alien cultural context. Classic examples of this designing imperialism can be the designs by Le Corbusier in Algeria.

The Baghdad School's program did not become a dogmatic whole however. It was and is subject to change and modification resulting from real needs. This is not an easy process. The ignorance of European architects with regard to the culture and architecture of Islam has its own definite influence on the consciousness of the professional environment in the Arabian countries: the import of novelty and spectacular solutions in architectural works causes its own kind of notional confusion and detachment from the surrounding reality. The Warsaw School of Architecture develops a definite system of values and judgement. It is deeply involved with the Polish and European realities. Working in Baghdad it is paramount to modify this system, in agreement with what Hassan Fathy said: "You can't plant birch trees in the desert nor palm-trees in Stockholm – there is a place for everything".

The verification of systems of values and judgement, conditioned by the architectural and cultural tradition of Islam has been the basis for taking an effective part in the process of education and the formation of the school syllabus. Experience in theory and design equipment of the Polish school was without a doubt helpful in this work and on the contrary – the work afforded a mass of new skills and experience which has been helpful since my return to the Warsaw Architecture Faculty. Changes and the modification of instruction have been often discussed in the team of instructors, the more so, that the number of students has been increased and undergraduate studies leading to a Master's Degree have been instituted. Taking into account the actual conditioning and development of architecture in Iraq a discussion was held, (with Polish lecturers taking an active part), about the basic elements of architectural education, which should ensure:

- an understanding by the students of the complexity of the cultural context in which architecture manifests itself and the meaning of the continuity of tradition in the formation of a built up environment in the particular climate;
- an education process in which the student accepts as a natural phenomenon the social, economic and political conditionings of the development of architecture as well as which allows him to anticipate future changes in architecture and also to adapt himself to such changes;
- the chance to choose his role in professional life: a practicing architect, a teacher, a research worker, a critic etc. Of course these are generally outlined, chosen elements of architectural education but the condition of understanding the cultural context reflects the basic and necessary conceptions of the built-up environment in Iraq and not only in Iraq but everywhere, where the prime goal for the specialist taking part in the process of the formation of that environment is the creation of appropriate living conditions for the human being.

The School in Baghdad conducts a five year course leading up to the title of Bachelor of Architecture (the two year supplementary course leading to the title of Master of Architecture was instituted in the academic year 1976–77). The thesis design carried out during the

student referuje raport wobec całej grupy studentów i zespołu nauczającego. Podczas dyskusji następuje skonkretyzowanie tezy pracy, programu itd. Raport stanowi integralną część pracy dyplomowej a uzupełniony jest pełnym opisem końcowym i zdjęciami pracy i złożony w bibliotece wydziałowej.

W odróżnieniu od polskich szkół architektury grupa studentów (30–40 osób) wykonujących prace dyplomowe nie jest podzielona pomiędzy poszczególnych promotorów. Opiekę dydaktyczną i naukową nad dyplomantami sprawuje zespół nauczający piątego roku oraz zapraszani specjaliści. Nauczający na piątym roku wywiera mniejszy lub większy wpływ na wybór tematu i sam proces projektowy. Nie istnieje jednak bezpośrednie powiązanie promotor–student. Byłoby to zresztą niemożliwe wobec zasady stosowanej w tej szkole polegającej na zachęcaniu studentów do uzyskiwania opinii u wielu członków zespołu nauczającego i to nie tylko piątego roku. Prowadzi to do sprawdzenia koncepcji wobec różnorodnych poglądów i podejść, a w efekcie do wyboru własnej. Zasada ta niezwykle wzbogaca proces nauczania oraz proces formowania niezależnych poglądów i koncepcji.

Elementem uzupełniającym jest preferowanie tzw. otwartej korekty, w przeciwieństwie do indywidualnej. Podczas „open crits” następuje wzajemna polaryzacja poglądów: student–zespół nauczający oraz nauczyciel–zespół nauczający. W konsekwencji takich korekt student doskonalili swe umiejętności porozumiewania się między projektantem-klientem oraz uzasadniania swej koncepcji, a także, co jest ważne, przyjmowania innych poglądów.

Przez ponad cztery lata byłem członkiem zespołu nauczającego piątego roku, mogę stwierdzić, że sprawowałem pośrednią opiekę nad pracami, które przedstawiam. Wykonane w roku akademickim 1965/76, reprezentują wspomniane koncepcje, ale najlepiej chyba odzwierciedla to cytaty z „Raportu Dyplomowego” Saad A.J. Ismaila: „Jest to projekt dyplomowy, który ma na celu spowodowanie zainteresowania rzeczami dotąd zaniedbanymi, ich rewitalizacją, a także próbą znalezienia nowych rozwiązań i współczesnych środków dla zaadaptowania ich do współczesnych standardów życia.”

summer term of the fifth year is preceded by the compiling of Thesis Report during the vacation and the beginning of the academic year. The report covers material collected about the topic of the thesis, an introductory program, analytical data and the proposed localisation of the project. During the winter term, in the framework of "Environmental Studies" the student presents his report before the whole group of students and the group of instructors. During the discussion, the topic for the thesis and the program etc., become specified. The report constitutes an integral part of the thesis and is supplemented with the final report in full as well as photographs of the design and is finally filed in the Faculty library.

In contrast to Polish architectural schools, the group of students doing their thesis designs (30–40 persons) is not divided up among the particular promoters. Didactic and research guidance is carried out by the group of fifth year instructors as well as invited specialists. The fifth year instructor has a lesser or greater influence on the choice of topic and the process of designing itself. There does not exist, however the student-promoter relationship. This would be, if it came to that, impossible in the light of the principle applied in this school of encouraging the students to achieve the good esteem of many members of the staff and not only of the fifth year. It leads to the examination of the conception in the presence of various viewpoints and approaches and in effect to one's own choice. This principle enriches the education process extremely as well as the process of formation of independent views and conceptions.

A supplementary element is the preference for open criticism of work, in opposition to individual. During "open crits" there takes place a mutual polarization of views: student – staff group and staff member – staff group. A consequence of these criticisms is that the student improves his skill in designer – client understandings as well as his ability to justify his design and also what is important to accept other points of view.

For more than four years I was member of such a team of fifth-year instructors and can state that I took part indirectly in the tutelage connected with the works which I am presenting below. Carried out in the academic year 1975–76, they represent the aforementioned concept but perhaps it is best expressed by a quote from the Thesis Report by Saad A. J. Ismaila: "This is a thesis design which has, as its aim, the creation of interest in things hitherto not examined, their revitalisation and also an attempt to find new solutions and contemporary means to adapt them to contemporary living standards".

1. Arbil Qala'a – widok z lotu ptaka
1. Bagdad – Meczet Kadhimiyyah

1. Arbil Qala'a – bird's eye view
1. Baghdad – The Kadhimiyyah Mosque

Dyplom pierwszy

Rozwój Arbil Qala'a: Centrum turystyki i narodowego dziedzictwa kulturowego

Autorka: Shereen Ibsan Sherzad

Lokalizacja. Miasto Arbil (115 000 mieszkańców) – stolica i centrum administracyjne prowincji Arbil, leżącej w północnej części Iraku – otwiera dostęp do gór na północy kraju. Przyjmuje się, że Arbil – Miasto Czterech Bogów (Arba Elo) jest najstarszym na świecie, stale zamieszkany miastem. W czasie kiedy Niniwa i Nimrud (około 400 r. p.n.e.) były opuszczonymi, małymi wioskami, Arbil był miastem bogatym i silnym. Stąd Aleksander Wielki rozpoczął podbój Babilonii i Persji (333 r. p.n.e.). Miasto osiągnęło szczyt rozwoju ekonomicznego podczas Kalifatu Arabskiego (640–1200 r. n.e.), powstał wtedy Wielki Bazar i Meczet.

Współczesne miasto Arbil leży na płaskim terenie a jego centrum wyznacza góra Arbil Qala'a, wznosząc się na wysokość 25 m ponad poziom terenu. Zawarte między wieńczącymi skarpy murami zabudowy (pow. ok. 12 ha) ma

First thesis

The development of the Arbil Qala'a Centre for Tourism and National Cultural Heritage

Designer: Shereen Ibsan Sherzad

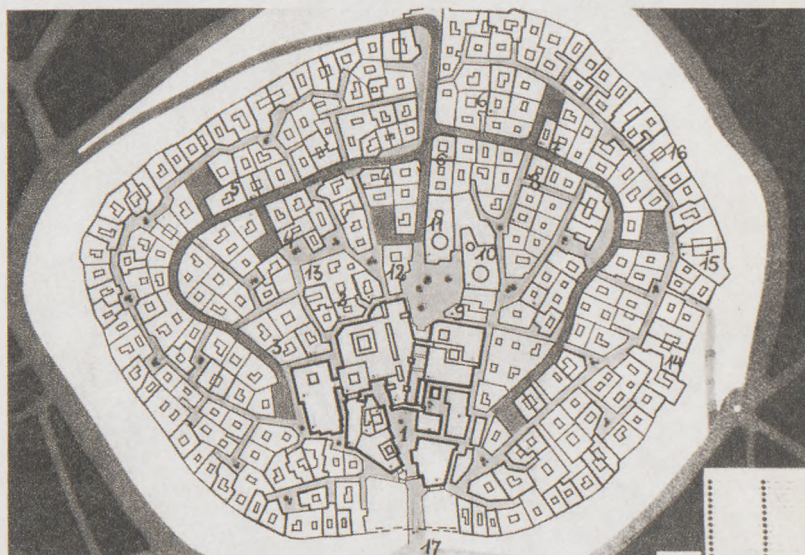
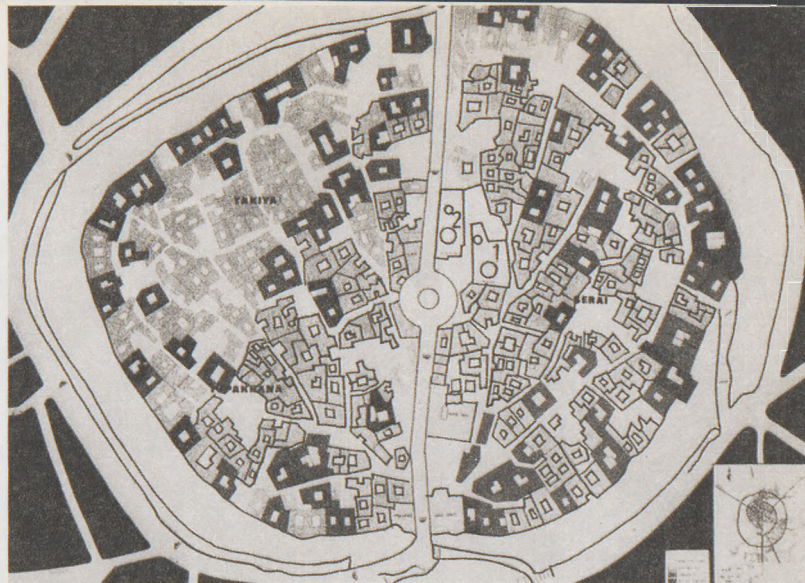
The town Arbil (115,000 inhabitants), where the project is set, is the capital and administrative centre for the Arbil province which lies in northern Iraq and is the gateway to mountains in the north of the country. It is assumed that Arbil, The Town of Four Gods (Araba Elo) is the oldest constantly inhabited town in the world. At the time when Nineveh and Nimrud were shabby little villages (ca. 400 B.C.), Arbil was a rich and powerful town. From here Alexander the Great set out for the defeat of Babylon and Persia (333 B.C.). The town reached the peak of its economic development at the time of the Arabian Caliphate (640–1200 A.D.). During this time the Great Bazaar and the Mosque were founded. Contemporary Arbil lies on flat ground and its centre is marked by the hill Arbil Qala'a which reaches 25 m above the surrounding terrain. Enclosed by the crowning walls of the

2. Plan sytuacyjny – stan istniejący. 1 – meczet, 2 – hammam. Obszary białe – tereny opuszczone, stopniowo od koloru szarego do czarnego oznaczono stan techniczny budynków: substandard, dostateczny, lepszy niż dostateczny

3. Plan sytuacyjny – rozwój Qala'a. 1 – Projektowane centrum, 2 – ośrodek garncarstwa, 3 – ośrodek wikliniarstwa, 4 – ośrodek snycerstwa, 5 – ośrodek tkactwa-dywanów, 6 – ośrodek tkaniny kurdyjskiej, 7 – ośrodek rzemiosła, 8 – ośrodek muzyczny, 9 – supermarket-suk, 10 – Meczet, 11 – hammam, 12 – lecznica i posterunek policji, 13 – szkoła, 14 – kawiarnia i schronisko, 15 – dom wycieczkowy, 16 – rekonstruowana Brama Południowa. Grubą kreską zaznaczono adaptowane budynki

2. Site plan – extant state. 1 – mosque, 2 – hammam, White areas – neglected areas. The darkening in shade indicates the technical standard of the buildings, from grey to black: substandard, acceptable, better than acceptable

3. Site plan – Qala'a development. 1 – designed down-town centre, 2 – potters' centre, 3 – basket makers' centre, 4 – wood carvers' centre, 5 – carpet weavers' centre, 6 – Kurdish cloth centre, 7 – craft centre, 8 – music centre, 9 – supermarket-suk, 10 – Mosque, 11 – Hammam, 12 – clinic and police station, 13 – school, 14 – coffee house and hostel, 15 – tourist home, 16 – reconstructed South Gate. Adapted buildings are indicated by a heavy outline

Dyplom drugi

Tradycyjny Komplex w Bagdadzie

Autor: Saad A. J. Ismail

Lokalizacja. Bagdad kojarzy się niezmiennie z „Opowieściami z tysiąca i jednej nocy”, z kalifem Harounem Al Rashidem i jego kolistym miastem. Echa sławy i wielkości są postrzegalne we współczesnym Bagdadzie – ponad 2-milionowej stolicy Iraku. Główne obszary historyczne, które noszą ślady Starego Bagdadu są położone w prawobrzeżnej dzielnicy – Rusafa oraz lewobrzeżnej – Kadhimiya.

Działka, na której zaprojektowano Tradycyjny Komplex, znajduje się w Rusafie, ma wymiary 170×55 m. Jest to miejsce określonych tradycji: kultu, kultury, handlu, rzemiosła i mieszkania. Teren działki jest położony wzdłuż ulicy Amin, która prowadzi od placu o tej samej nazwie do mostu na rzece Tygrys i stanowi zarazem zamknięcie szeregu suków (bazarów) od południa. Od wschodu działka stanowi fragment głównej ulicy handlowej Bagdadu – Rashid oraz placu Amin. Ulica Mustansiriyyah – suk ze skórami zamyka działkę od zachodu. W bezpośrednim sąsiedztwie, nad brzegiem Tygrysu usytuowany jest jeden z ważniejszych zabytków Bagdadu – Uniwersytet Mustansiriyyah, założony w 1232 roku, obecnie mieszczący muzeum. Uniwersytet, łącznie ze wznoszącym się na przyczółku mostu meczetem Asfa, stanowi charakterystyczną sylwetkę Rusafy oglądanej z drugiego brzegu. W pobliżu znajduje się również Bagdadzkie Muzeum Folklorystyczne. Domi-

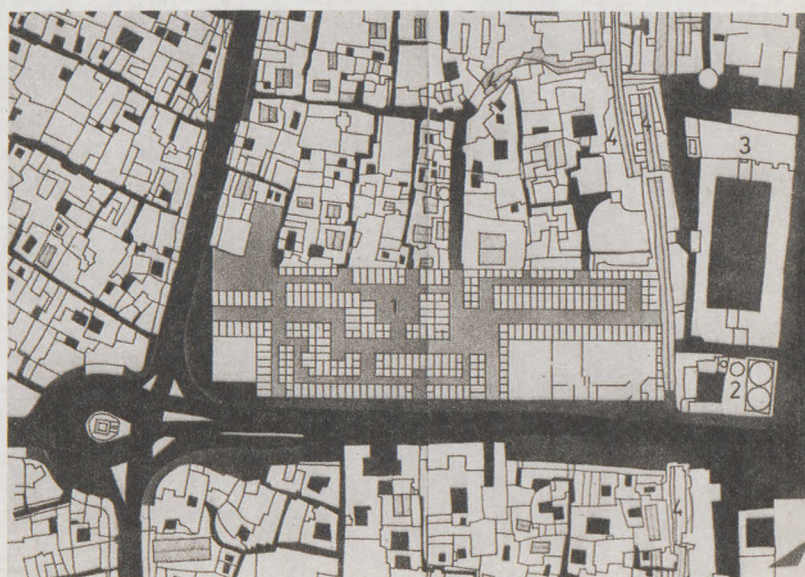
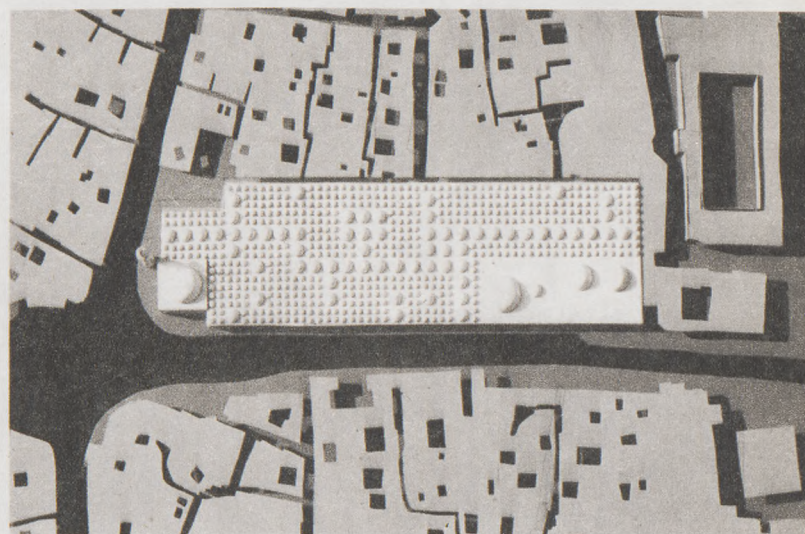
Second thesis.

Traditional Complex in Baghdad

Designer: Saad A. J. Ismail

Location: Baghdad always brings to mind „Tales from A Thousand and One Nights”, with the Caliph Haroun Al Rashid and his domed town. Echoes of fame and grandeur are perceptible in contemporary Baghdad – the Iraqi capital with more than two million inhabitants. The main historic areas which bear traces of Old Baghdad are situated in the right-bank district of Rusafa and the left-bank district of Kadhimiya.

The lot for which the Traditional Complex has been designed is located in Rusafa and measures 170×55 m. It is a place of definite traditions: cult, culture, trade, craft and housing. The lot stretches along Amin Street, which leads from the square bearing the same name to a bridge over the river Tigris, and constitutes the closure from the south of a series of suks or bazaars. The eastern limit of the lot constitutes fragment of Baghdad's main commercial street Rashid and Amin Square. Mustansiriyyah Street, the leather and skin suk closes off the lot from the west. In the immediate vicinity, on the bank of the Tigris, lies one of the most important of Baghdad's historic monuments – the Mustansiriyyah University, founded in 1232, now housing a museum. The University, together with the Asfa Mosque rising over a bridge abutment constitutes the characteristic Rusafa skyline as seen from the opposite bank. The Baghdad Folklore Museum also lies in

2. Sytuacja – model

3. Plan sytuacyjny. 1 – projektowany Tradycyjny Komplex, 2 – Meczet Asfa, 3 – Muzeum – Mustansiriyyah, 4 – Suk

2. Location – model

3. Site plan. 1 – designed Traditional Complex, 2 – the Asfa Mosque, 3 – the Mustansiriyyah Museum, 4 – the Suk

kształt talerza, którego brzegi są wyniesione od 3 do 4 m ponad centralne obniżenie. Układ urbanistyczny Qala'a jest oparty na formie drzewa: kręte, wąskie uliczki rozchodzą się od Bramy Południowej a zarazem „prowadzą” do centralnej osi północ-południe, przy której znajdują się dominujące w mieście: Meczet, Suk (bazar) i Hammam (łaźnia turecka).

Dziewiętnastowieczna w przewadze zabudowa ma niski standard: w dostatecznym stanie jest 57 budynków o pow. ok. 21 000 m². 16 000 m² zajmują tereny opuszczone.

Zasady rewitalizacji i zasady projektu Arbil Qala'a, podobnie jak inne miasta-cytadele (Aleppo, Avinion), stanowią swego rodzaju wyzwanie – w jaki sposób rewitalizować tak starą formę miejską nie naruszając jej zwartości i charakteru.

Generalną zasadę rewitalizacji, przyjętą w projekcie, można krótko scharakteryzować następująco:

- odbudowa układu „cegła po cegle” nie przyniosłaby podniesienia jakości środowiska w generalnym znaczeniu, a także jakości wizualnej,
- efektywna konserwacja musi być selektywna, otwierając tym samym drogę do zmian,
- wprowadzenie nowych funkcji w stworzeniu żywego organizmu o określonej identyfikacji w stosunku do miasta i regionu,

4. Plan sytuacyjny Centrum. 1 – galeria sztuki, 2,3 – muzeum etnograficzne (adaptowane domy), 4 – sala wykładowa, 5 – centrum kurdyjskie, 6 – biblioteka, 7 – administracja, 8 – muzeum, 9 – sklepy, 10 – restauracja Hawler, 11 – kawiarnia, 12 – pijalnia napojów, 13 – kawiarnia Kahez, 14 – amfiteatr, 15 – teatr

5. Plan sytuacyjny Centrum. – poziom 1

escarpment it has the form of a dish 12 ha in area of which the banks are from 3 to 4 meters above the central depression. The urban plan of Qala'a is based on the form of a tree: winding narrow streets lead off from the Northern Gate and at the same time lead to the central north-south axis on which are placed the dominating structures – the Mosque, the Sūk (bazaar) and the Hammam (Turkish baths).

Buildings are mostly from the 19th century and are of low standard; there are 57 buildings of acceptable standard (area 21,000 m²) and remains 16,000 m² of space left vacant.

The principles of revitalisation and the principles of the design for Arbil Qala'a, just as in other citadel towns (Aleppo, Avinion) constitute a challenge – in what way such an old urban form may be revitalised without disturbing its compactness and character.

The general principle of revitalisation as accepted in this design can be characterised as following:

- the rebuilding of the layout „brick by brick” would neither raise the standard of the environment in the general sense nor the visual quality,
- effective preservation must be selective, opening, at the same time, the door to change,
- introduction of new functions in the formation of a living organism with a well-defined identity in respect to

4. Site plan of down-town centre, 1 – Art Gallery, 2,3 – Ethnographic Museum (adapted houses), 4 – lecture hall, 5 – Kurdish Centre, 6 – Library, 7 – administration, 9 – shops, 10 – Restaurant Hawler, 11 – coffee house, 12 – Drink bar, 13 – Coffee house Kahez, 14 – Amphitheatre, 15 – Theatre

5. Site plan of Centre – first level

nującym elementem, który nadaje specyficzny charakter temu obszarowi a zarazem przyciąga mieszkańców i turystów, jest kręta sieć uliczek handlowych. Część z nich tworzy wyspecjalizowane suki ze skórą, miedzią, tekstyliami itd. Przyjęto następujące zasady projektu.

Forma i funkcja zespołu: Meczet Qammam i suk rozwijały się w historii stopniowo. Samodzielny zespół wyspecjalizowanych usług, zgrupowanych w sąsiedztwie meczetu, był innowacją ery Ottomanów. Zespół taki, zwany także Kulliye, stał się tradycyjnym elementem miasta arabskiego.

Przyjęto następujące założenia dla projektu:

- wkomponowanie w silnie zarysowany, istniejący układ historyczny Tradycyjnego Kompleksu stanowiącego kontynuację a zarazem kulminację tego układu,
- podniesienie jakości środowiska na tym obszarze poprzez wprowadzenie współczesnych standardów,
- zlokalizowanie meczetu w punkcie o łatwym dostępie z jednoczesnym wzbogaceniem układu przestrzennego ulicy Rashid, sylwetką wolno stojącego minaretu,
- zaprojektowanie meczetu w formach współczesnej architektury, co da możliwość porównania go z istniejącymi w otoczeniu obiektami kultu,
- zaprojektowanie suku jako formy integrującej zespół w ramach wzajem-

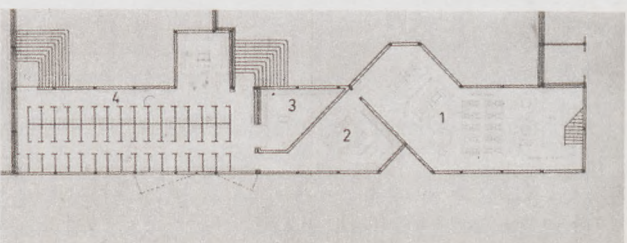
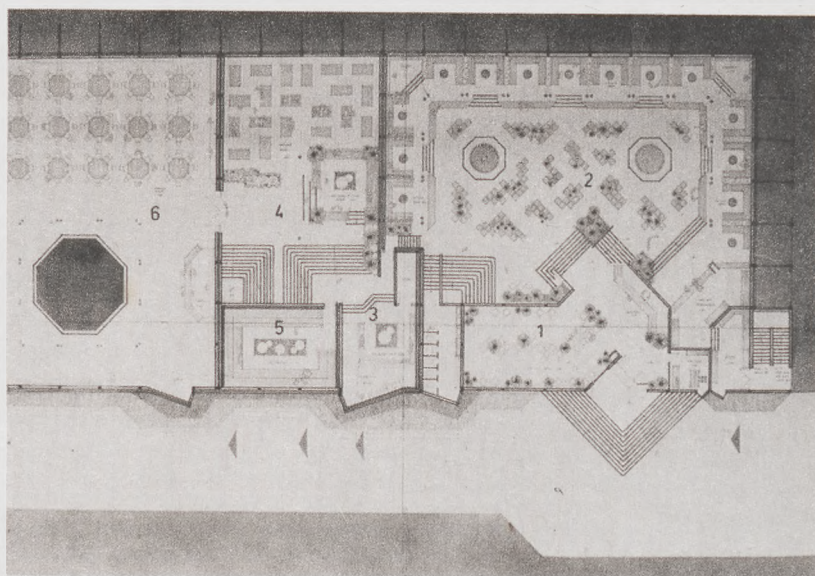
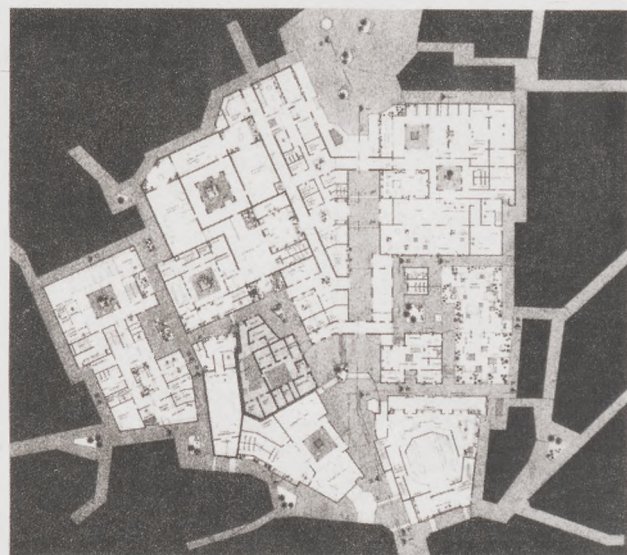
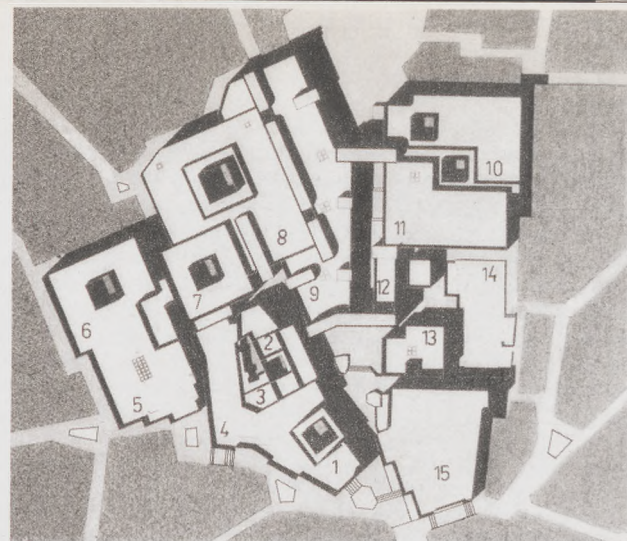
the vicinity. The dominant element which gives the area its specific character as well as attracting the inhabitants and tourists, is a network of narrow, winding commercial streets. Some of them form specialised sūks with skins, copperware, textiles, etc.

The following design principles were observed. The form and function of the complex: The Qammam Mosque and the sūk developed gradually in history. The independent group of specialized services grouped near the mosque were an Ottoman innovation. Such a complex, also called a Kulliye became a traditional element of the Arabian town. Here the following assumptions were adopted:

- in the strongly outlined historical layout, the Traditional Complex, constituting a continuation and at the same time a culmination of this layout, was designed,
- the raising of the standard of the environment in this area by the introduction of contemporary standards,
- the location of a mosque at an easily accessible point, and at the same time enriching the spatial layout of Rashid Street with the silhouette of a free-standing minaret,
- the designing of a mosque in contemporary architectural forms which permits a comparison with other existing cult buildings in the vicinity,
- the designing of the sūk as forms

4. Hammam. A – plan parteru. 1 – hall wejściowy – poczekalnia, 2 – główne pomieszczenie wypoczynkowe, 3-4 – pomieszczenie dla masażu i wypoczynku, 5 – pomieszczenie „gorące”, 6 – pomieszczenie dla kąpeli „ciepłej”, B – plan podziemi. 1 – maszynownia, 2 – szatnia pracowników, 3 – magazyn, 4 – rozbiernia

4. The Hammam. A – Ground floor plan. 1 – entrance hall waiting room, 2 – main rest areas, 3,4 – massage and rest area, 5 – „warm” chamber, 6 – „hot” bathing chamber; B – basement plan. 1 – plant room, 2 – personnel amenities area, 3 – store, 4 – change room

– ograniczenie ruchu kołowego (do ścisłej liczby użytkowników, do ruchu związanego z usługami i zapewnieniem dostępu awaryjnego).

Podstawową wartością przyjętą przy określeniu zasad projektowych jest krajobraz miejski wewnątrz Qala'a. Stanowi on element krajobrazu otwartego i krajobrazu miasta rozwijającego się wokół Qala'a.

Przyjęto następujące zasady i politykę projektową:

- utrwalenie silnej i łatwo rozpoznawalnej formy Qala'a powstałej w wyniku stopniowego rozwoju warunkowanego układem własności,
 - utrzymanie, wzbogacenie elementów i obszarów identyfikacji i ich wzajemnych relacji,
 - ścisłe postępowanie według praw regulacji wynikających z analizy stanu istniejącego,
 - respektowanie linii zabudowy,
 - opracowanie relacji: ścian do ulicy, otworów do ścian, nawierzchni twardych do miękkich, elementów zieleni do otaczającej przestrzeni,
 - utrwalenie zasady kreowania architektury „od środka”, przypisanie znaczenia i specjalnego detalu ścianie zewnętrznej może nastąpić wtedy, gdy jest ona ważnym elementem ulicy.
- W programie użytkowym wyodrębniono:
- centrum kulturalne – spuścizny narodowej: galeria sztuki, muzeum etnograficzne, sala wykładowa, centrum kurdyj-

towns and the region,

– the limiting of wheeled traffic (from strict number of users to traffic connected with services as well as ensuring emergency access).

The basic value assumed while defining the basis for the design has been the townscape of the inner Qala'a.

The following design principles and policy are assumed:

- the upholding and enrichment of elements and regions of identity and their mutual relationships,
- strict procedure in accordance with regulation laws resulting from the analysis of the existing state,
- respect for the building alignment,
- critical analysis of the relationships: wall to street, opening to wall, surfaces hard to soft, green elements to surrounding space,
- fixation of the principle of creating architecture „from the inside”, ascribing the significance and special detail to the exterior wall may take place only when it is an important element in the street.

In the processing-program, the following elements were isolated:

- the cultural heritage centre: art gallery, ethnographic museum, lecture hall, Kurdish Centre, library, museum, theatre and amphitheatre,
- tourist facilities: shops, restaurants, cafes, artisans' workshops with shops, excursion homes and hostels,
- service facilities for the inhabitants:

6. Przekroje. A – przekrój A-A; B – przekrój B-B; C – przekrój C-C, D-D; D – przekrój E-E; E – przekrój F-F; F – przekrój G-G;

6. Cross-sections. A-cross-sectn. A-A; B-cross-sectn. B-B; C – cross-sectn. C-C, D-D; D-cross-sectn. E-E; E-cross-sectn. F-F; F-cross-sectn. G-G;

nych relacji i otoczenia, nawiązanie do istniejącego układu,

- kontynuowanie tradycyjnej koncepcji suku – krytej ulicy handlowej, obudowanej po obu stronach sklepami,
- rozwinięcie historycznej, religijnej i społecznej funkcji hammam w sposób odpowiadający współczesnym potrzebom,
- kreowanie architektury „od środka” z minimalną liczbą otworów i detalu w ścianach zewnętrznych.

W programie przewidziano:

Meczet średniej wielkości, dla 300–500 wiernych z tradycyjnymi pomieszczeniami, z miejscem modlitw, umywalnią, mihrabem i minbarem, małą biblioteką oraz pomieszczeniami pomocniczymi i usługowymi.

Hammam – dla obsługi turystów i mieszkańców, z dużym halle wejściowym o funkcji rekreacyjnej i rozbieralni. Właściwa łaźnia obejmuje pomieszczenia do kąpieli ciepłych z basenem, kąpieli gorących, masażu i pomieszczenia wypoczynkowe. Rozbieralnie i pomieszczenia pomocniczo-usługowe zlokalizowano w podziemiach.

Suk – sklepy o wymiarach 3,6×3,6 i 3,6×7,2 m rozmieszczone na parterze, warsztaty i magazyny – na piętrze. Uliczki handlowe zajmują 33% terenu suku, w punktach węzłowych – przy placach – zlokalizowano szereg kawiarenek.

integrating the complex in the framework of mutual relationship and the surroundings, and linked with the existing layout,

- the continuation of the traditional conception of the suk – a covered merchants' street, faced on both sides by shops,
- the development of the historic, religious and social functions of the hammam in a way which reflects contemporary needs,
- the creation of architecture „from the centre”, with the minimum number of openings and detail in the outside walls. The program envisages: a mosque of medium size for a congregation of from 300–500 with places for prayer, ablutions, mihrab and minbar, small library with auxiliary and service areas.

The Hammam – for catering for tourists and the inhabitants, with a large entrance hall with the function of recreation and undressing. The baths proper comprises areas for warm baths with swimming pool, hot baths, massage and rest rooms. The dressing and service areas are located in the basement.

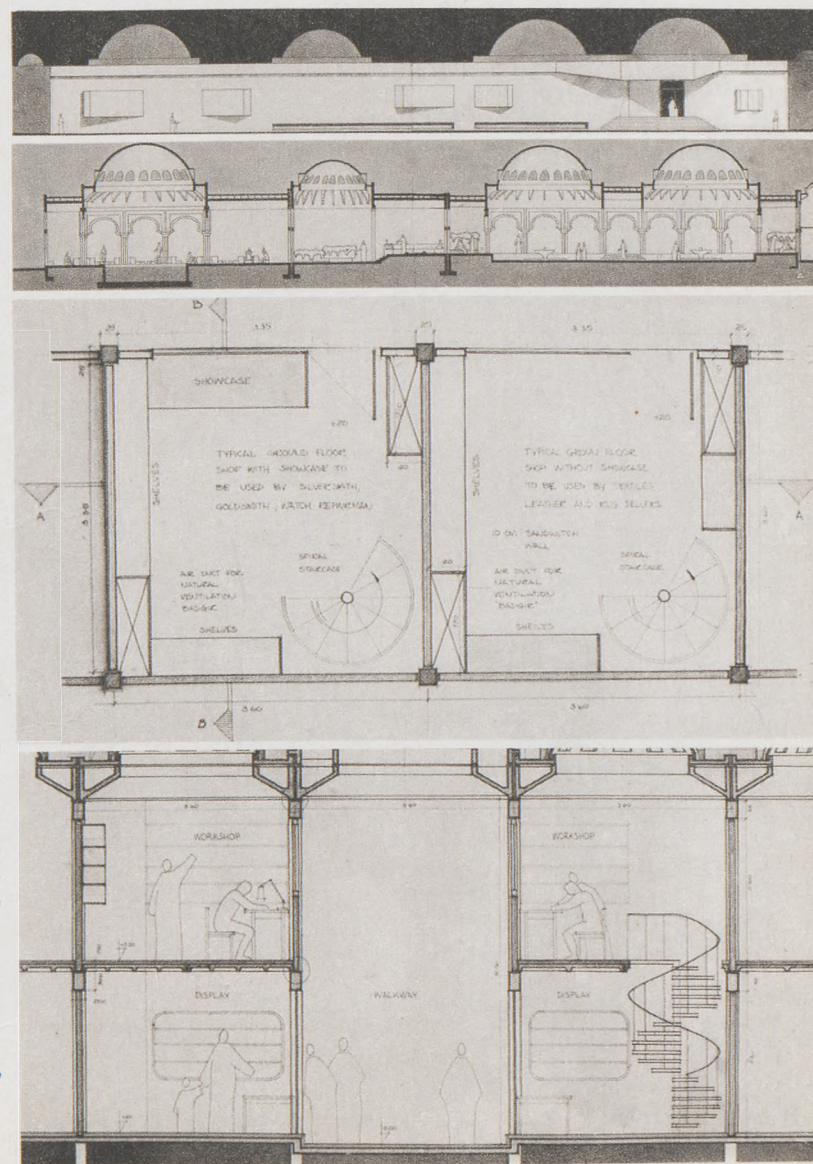
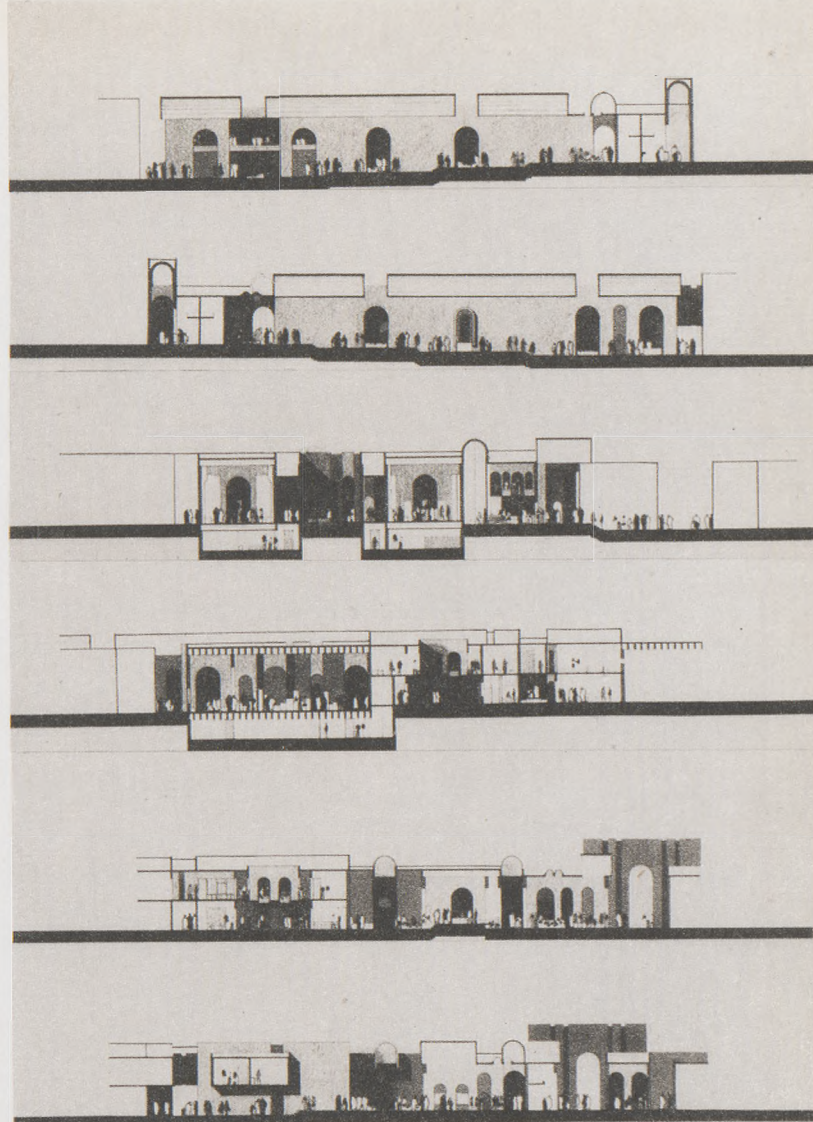
The Suk – shops measuring 3.6×3.6 and 3.6×7.2 located on the ground floor, workshops and stores – upstairs. The merchants' street occupies 33% of the suk area, at street crossings, on small squares – rows of coffee houses. The design of the hammam and the suk have been worked out in detail.

5. The Hammam – cross-sectn. E-E

6. The Hammam – front elevation

7. The Suk. – Ground level (a typical shop area);

8. The Suk – cross-sections B-B

5. Hammam – przekrój E-E

6. Hammam – elewacja frontowa

7. Suk. Plan parteru (typowe pomieszczenia)

8. Suk. Przekrój B-B

skie, biblioteka, muzeum, teatr i amfiteatr.

– urządzenia dla obsługi turystów: sklepy, restauracje, kawiarnie, zakłady rzemieślnicze wraz ze sprzedażą wyrobów, domy wycieczkowe i schroniska, – urządzenia dla obsługi mieszkańców: supermarket, ośrodek zdrowia, posterunek policji, szkoła.

W ramach szczegółowego projektu architektonicznego opracowano zespół Centrum Kulturalnego w połączeniu z niektórymi funkcjami usługowymi dla turystów i mieszkańców. Elementy Centrum skupione są w pobliżu przebudowanego placu głównego, towarzyszy im ciąg pieszy w kierunku Bramy Południowej. Pozostałe elementy programu są zlokalizowane przy uliczkach wychodzących z placu głównego, częściowo w istniejących budynkach.

Jako generalną zasadę konstrukcyjną przyjęto system ścian nośnych z cegły, przekrycia z płyt żelbetowych, stropu żebrowego i sklepienia beczkowe nad uliczkami pieszymi.

supermarket, health centre, police station, school.

Within the framework of the detailed architectural design the Cultural Centre has been worked up in conjunction with some of the service functions for tourists and the inhabitants. The elements of the Centre are grouped near the redeveloped main square. They are accompanied by a footpath leading to the Southern Gate. The remaining elements of the program are located in the streets leading off from the main square, some of them in existing buildings.

As a general construction principle, a system of brick load-bearing walls was assumed, with r.c. roof panels, ribbed r.c. floors and barrel vaulting over the pedestrian streets.

„Sztuka, kultura i cywilizacja Islamu były w znacznym stopniu nie zrozumiane przez Zachód, najprawdopodobniej z racji uprzedzeń mających swój początek w wyprawach krzyżowych i zagrożenia militarne średniowiecznej Europy, z tym niefiguratywna natura sztuk wizualnych i hiperboliczna forma poezji i prozy, miała swe odbicie w perskiej i arabskiej muzyce (skala dwunastotonowa) i z tej racji była trudna do zaakceptowania przez »zachodnie ucho« do czasu kiedy Schönberg zbadał to w XX w. z zupełnie innego punktu widzenia.

Niefiguratywna natura sztuki była wynikiem nie tylko nakazów religijnych. Miała ona swój początek w podejściu filozoficznym do bytu człowieka i natury. Filozofia Wschodu traktuje człowieka jako integralną część natury, podczas gdy w europejskiej tradycji filozoficznej człowiek jest uważany za tego, który winien opanowywać i zwyciężać naturę. Taki stosunek, poprzez ustalenie centrum rzeczywistości na zewnątrz człowieka, doprowadził do wspaniałych odkryć i postępu technologicznego, odbyło się to jednak kosztem degradacji jednostki ludzkiej i środowiska naturalnego. Filozofia Wschodu zakłada zrozumienie natury i człowieka poprzez badanie jej istoty duchowej, a nie analizę jej zewnętrznej formy.

Potocznym wyznacznikiem i niejako synonimem sztuki Islamu w rozumieniu europejskim jest ornament – arabeski. W kosmologii Islamu, podstawą łączącą metafizyczne źródła wszechrzeczy, są wzory, rytmy i liczby – pojmowane jako wartości jakościowe. Tak pojęty geometryczny wzór, który wyraża zależność i rytmikę matematyczną, pomaga zrozumieć jego rolę w architekturze i sztuce budowlanej Islamu.

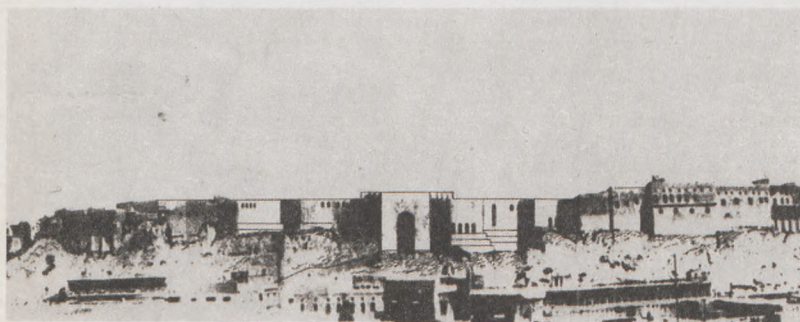
Uproszczone i uogólnione projektowane myśli na temat filozofii Islamu mają na celu wyjaśnienie pewnych koncepcji zawartych w przedstawionych dyplomach: kreowania architektury „od wewnątrz”, stwarzania elementów piękna i ładu przez logiczny, wpływający z potrzeb wewnętrznych człowieka, układ przestrzeni ●

„The art, culture and civilization of Islam have not been understood by the West to any great extent, most likely because of inhibitions stemming from the period of the Crusades and the military threat to Europe in the Middle Ages. The figureless nature of visual Islamic art and the hyperbolic form of poetry and prose had its repercussion in Persian and Arabian music (twelve-tone scale) and has been difficult to accept, to the western ear, until Schönberg examined it in the 20th century from a totally different point of view.”¹

The figureless nature of the art is not only the result of religious ban. It had its beginning in the philosophical approach to the being of man and nature. Philosophy of the East treats man as an integral part of nature while European tradition has it that man is the one who should conquer and rule nature. Such an approach where the centre of reality, is fixed as being outside man, led to great discoveries and technological progress. It took place, however, at the cost of degradation of the human individual and the natural environment. Eastern Philosophy assumes the understanding of nature and man by examining its spiritual substance and not by analysing its exterior form.

A common gauge and to some extent a synonym for the art of Islam, in the European understanding, is ornament – the arabesque. In the cosmology of Islam the principles linking the metaphysical sources of the universe are patterns, rhythms and numbers – understood as qualitative values. A geometrical pattern thus understood, which expresses mathematical relation and rhythmicity, aids in the understanding of the architecture and building art of Islam.

Simplified and generalised designed thoughts about Islamic philosophy aim at clarifying certain conceptions contained in the illustrated thesis designs: the creation of architecture „from the inside”, the formation of elements of beauty and orderliness through a spatial arrangement which springs from the internal needs of man ●

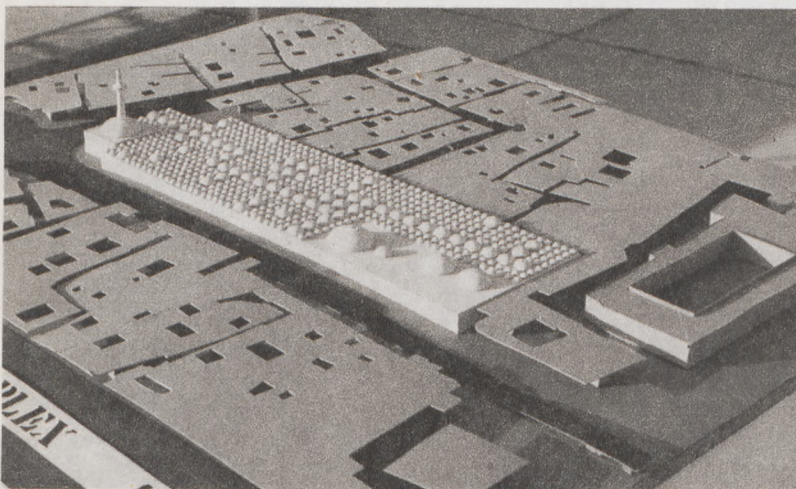

7. Rewitalizacja Bramy Południowej

7. Revitalisation of the South Gate

Projekty hamamu i suku zostały opracowane szczegółowo. Konstrukcja. Meczet i hamam: konstrukcja szkieletowo-żelbetowa, wypełniona cegłą. Suk – konstrukcja szkieletowa prefabrykowana z elementami przekrycia na module 3,60×3,60 m.

Construction: mosque and hamam – r.c. frame with brick filling, suk – prefabricated r.c. frame with covering panels at 3.6×3.6 m crs.

¹ W okresie mojej pracy (1972–1976) na Wydziale Architektury w Bagdadzie pracowali także, w różnych okresach architektki: Hanna i Andrzej Basistowie, Bogusława Drzewiecka, Lech Kłosiewicz, Krzysztof Leśnodorski i Andrzej Wojda.

² Hassan Fathy jest jednym z najbardziej znanych architektów Trzeciego Świata. Egipcjanin, wykształcony we Francji zajmuje się problemami taniego budownictwa wiejskiego z materiałów lokalnych, konstruowanego metodami znanymi od tysięcy lat. Jest autorem wielu publikacji z zakresu architektury i urbanistyki, znanym krytykiem obecnych procesów urbanizacyjnych w krajach rozwijających się.

³ Keith Critchlow, The pattern of meaning. „Architectural Association Quarterly” 1976., 8.

¹ During my work on the Faculty of Architecture in Baghdad (1972–1976) other Polish architects were working there also at various periods, viz. Hanna and Andrzej Batista, Bogusława Drzewiecka, Lech Kłosiewicz, Krzysztof Leśnodorski and Andrzej Wojda.

² Hassan Fathy is one of the widest known architects of the Third World. An Egyptian, educated in France, he has been concerning himself with problems of low-cost country housing using local materials and building methods thousands of years old. He is the author of many publications in the scope of architecture and town-planning, a known critic of the present processes of urbanisation in the developing countries.

³ Keith Critchlow, The Pattern of Meaning. „Architectural Association Quarterly” 1976., 8.

Miesięcznik włoski „Abitare” rozpoczął w 1977 roku i kontynuuje obecnie, wydawanie suplementu w formie katalogu pod hasłem „prodotti per abitare meglio” (w dosłownym tłumaczeniu: „wyroby dla lepszego mieszkania”). W poszczególnych zeszytach, podzielonych tematycznie, zamieszczone są przykłady przedmiotów codziennego użytku poczynając od mebli poprzez materiały wykończeniowe, kończąc na przedmiotach drobnych, niezbędnych w gospodarstwie domowym. Są to wyroby, zdaniem „Abitare”, bardzo dobrze rozwiązane pod względem funkcji i formy. Każdy wyrób przedstawiony w suplementie opatrzony jest krótkim opisem z podaniem adresu producenta. Jednocześnie zamieszczenie wyrobu w suplementie upoważnia producenta do opatrzenia wytwarzanego wyrobu hasłem miesięcznika „prodotti per abitare meglio”. (ag)

Since 1977 an Italian monthly “Abitare” has been publishing a supplement in the form of a catalog entitled “prodotti per abitare meglio” (“products for better living”). The individual issues, each discussing another subject, include examples of products for everyday use from furniture to finishing materials to various small objects indispensable in a household. According to “Abitare”, they are objects very well resolved functionally and formally. Every product presented in the supplement is concisely described and the producer’s address given. At the same time, presentation of a product in the supplement gives the producer the right to label it with the slogan “prodotti per abitare meglio”.

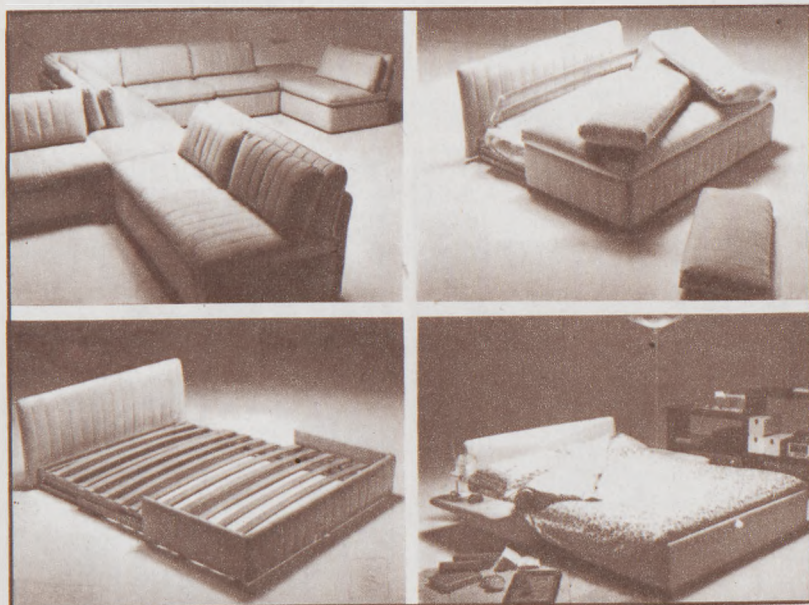
supplement to ABITARE magazine

METTIAMO SU casa INSIEME

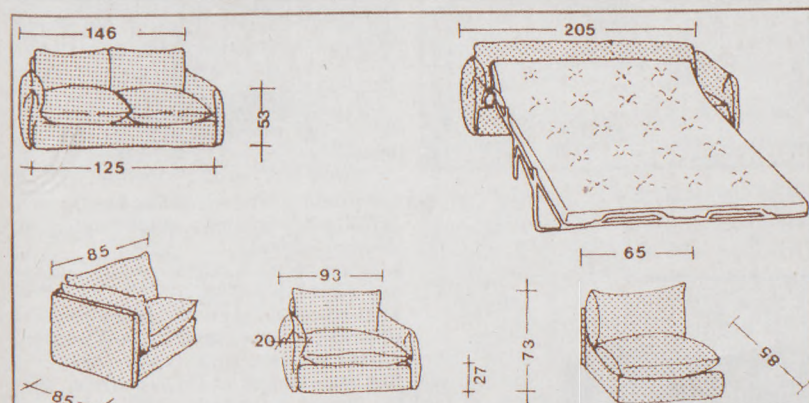
household appliances
tv
Hi-Fi systems

PRODOTTI PER ABITARE MEGLIO

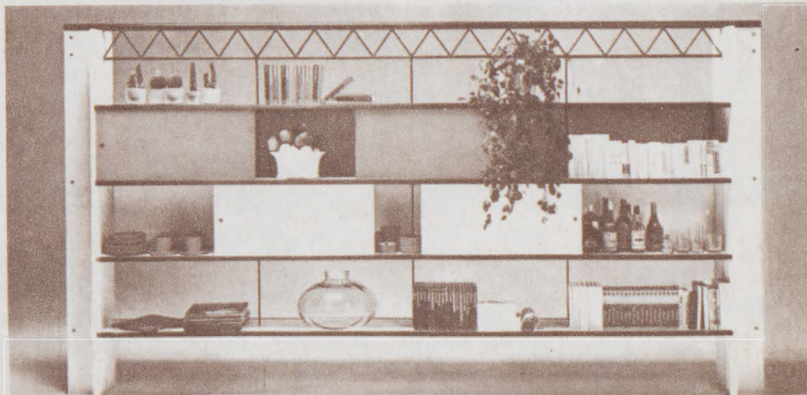
2

5

1

3

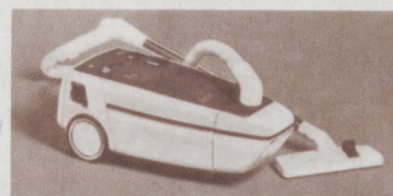
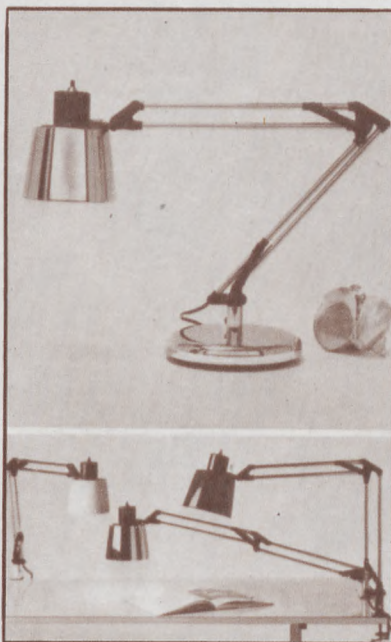
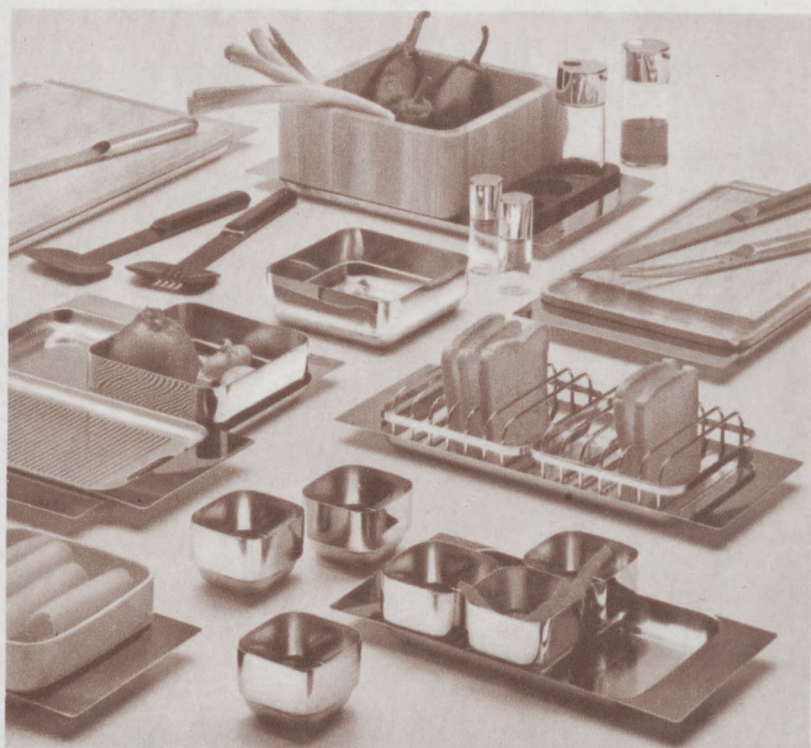
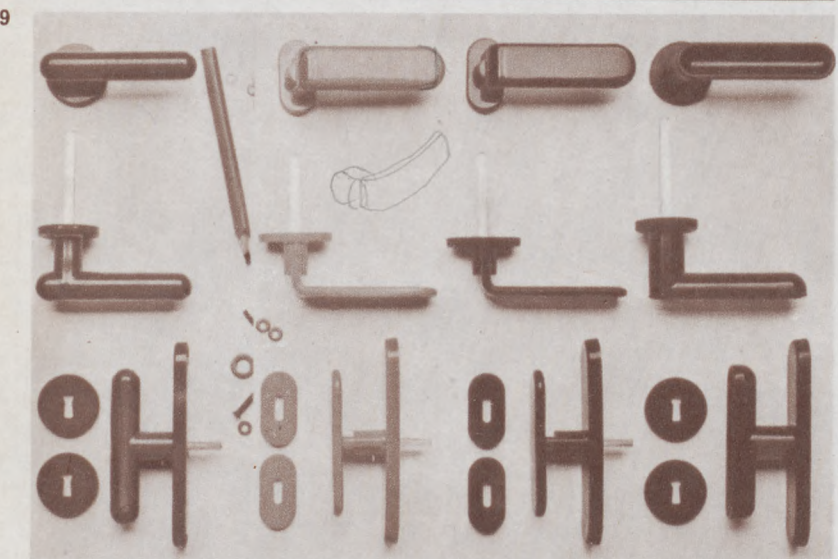
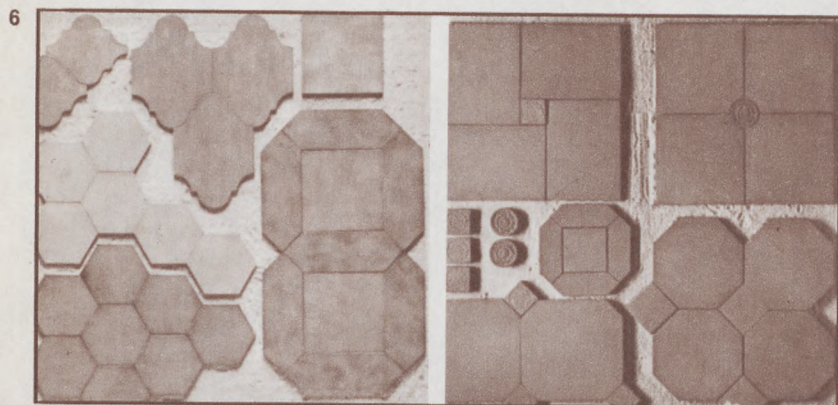

4

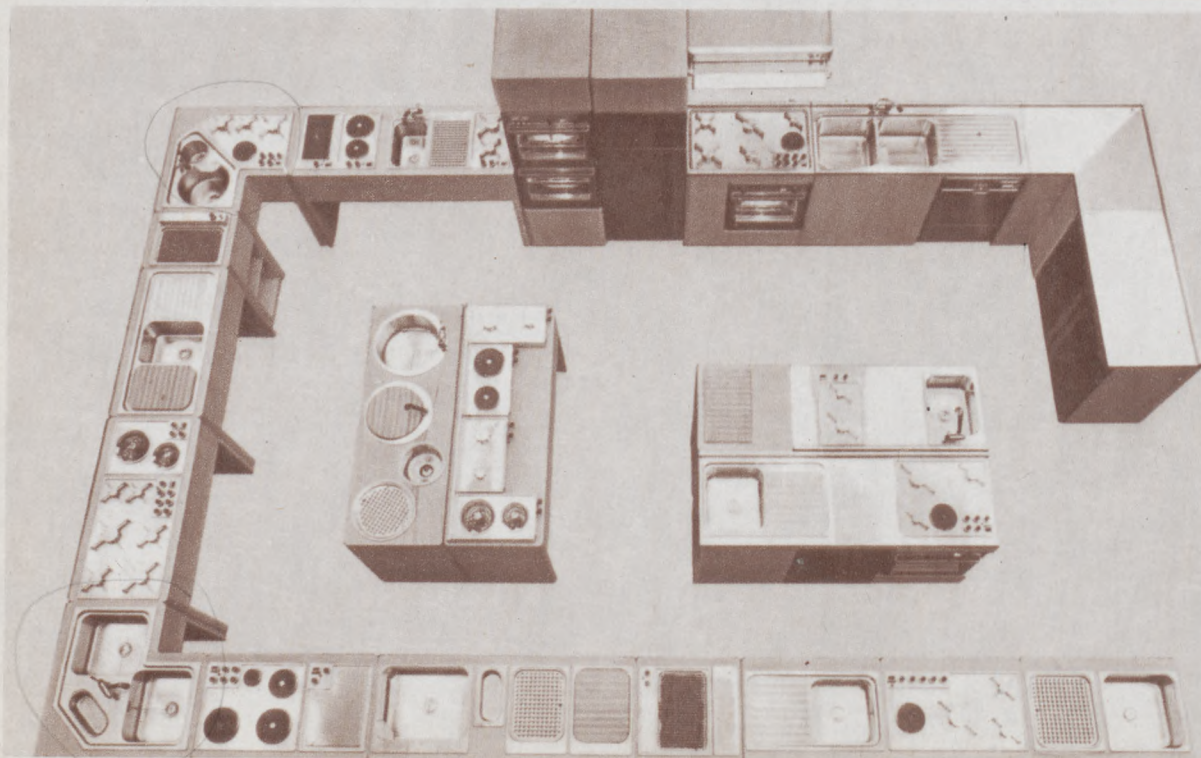

1. Regał „Brooklyn”. Projekt: L. Acerbis i G. Stoppino. Drewno naturalne lub malowane wykończone tworzywami sztucznymi; konstrukcja z kratownicy stalowej. Wymiary: wysokość 208 cm, szerokość – 38 cm, długość – 216, 303 i 309 cm
2. Łóżko – kanapa „Surprise”. Projekt: Ufficio Design Altana, Fausto Boscariol. Wymiary: długość – 203 cm, szerokość – 90 i 100 cm
3. Komplet mebli „Abbadue”. Projekt: F. Bazzani. Drewno naturalne lakierowane, szkło i trzcina indiańska. Wymiary: kredens – 200×75×45 cm, stół – 130×130 cm
4. Hamak „Art. 166”
5. Seria foteli i kanap rozkładanych. Projekt: Pola Stol

1. “Brooklyn” shelves. Design: L. Acerbis and G. Stoppino. Natural or painted wood with finishing of artificial fibers; construction on steel frame. Dimensions: height 208 cm, width – 38 cm, length – 216, 303 and 309 cm
2. “Surprise” bed – couch. Design: Ufficio Design Altana, Fausto Boscariol. Dimensions: length – 203 cm, width – 90 and 100 cm
3. “Abbadue” furniture set Design: F. Bazzani. Natural enameled wood, glass and Indian cane. Dimensions: cupboard 200×75×45 cm, table – 130×130 cm
4. Hammock „Art. 166”
5. A series of folding armchairs and daybeds. Design: Pola Stol

11

- 6. Wykładziny ścienne i podłogowe
- 7. Wykładziny ścienne z antystatycznego nylonowego welvetu
- 8. Zestaw naczyń i sztućców ze stali nierdzewnej i drewna naturalnego
- 9. Okucia do drzwi i okien „Boma”. Projekt: Monti G.P.A. Tworzywo sztuczne w kolorach: czerwonym, czarnym, białym i szarym
- 10. Lampa stojąca lub przytwierdzana „Giotto”. Projekt: S. Bernardi
- 11. Wyposażenie kuchni „programma anni 80” z zastosowaniem stali nierdzewnej
- 12. Elektroluks „800 lusso giromatic electronic” firmy Philips
- 13. Telewizor kolorowy „TVC 2682CD 2b” firmy Briouvega

- 6. Wall covering and flooring
- 7. Wall covering of anti-static nylon velvet
- 8. A set of dishes and knives, forks and spoons of rustless steel and natural wood
- 9. „Boma” ornaments for doors and windows. Design: Monti G.P.A. Red, black, white and grey artificial fiber
- 10. „Giotto” standard (or attached) lamp. Design: S. Bernardi
- 11. „Programma anni 80” kitchen furnishings with use of rustless steel
- 12. „800 lusso giromatic electronic” vacuum cleaner made by Philips
- 13. „TVC 2682CD 2b” color TV set made by Brionvega

Dom atrialny The Atrium House

dom x home

Zespół domów atrialnych jednorodzinnych „Patronat” w Warszawie przy ul. Żółkiewskiego

Autor: arch. Andrzej Haintze z zespołem

„Patronat” – a complex of single-family atrial houses in Warsaw on Żółkiewskiego St.

Designer: arch. Andrzej Haintze with team.

Architektura: Jak wygląda Wasze „mini-osiedle”?

Autor: Na terenie sześciu działek, przeznaczonych uprzednio pod budowę sześciu „typowych willi-kłocków”, zaproponowałem zabudowę atrialną, parterową, składającą się z dziewiętnastu domów jednorodzinnych, ustawionych szeregowo, stykających się wspólnymi ścianami. Powstałe działki mają od 220 do 270 m² powierzchni. Na każdej obok domu znajduje się atrium-ogródek i przedogródek przy wejściu. Jestem przeciwnikiem traktowania zieleni na działce jako otoczki domu lokowanego pośrodku. Niezabudowany teren działki stanowi bowiem wówczas straconą powierzchnię o bliżej niesprecyzowanej funkcji.

Uważam, że uzyskana w naszym wypadku intensywność zabudowy jest ekonomiczna, celowa, zwłaszcza na terenach miejskich. Każdy mieszkaniec ma tutaj małą ale własną zieleni w atrium, którego funkcja jest zbliżona do pokoju dziennego i jest jego przestrzennym rozwinięciem. W projektach wyodrębnić można 3 podstawowe typy domów: 1 typ – 3 pokoje z kuchnią i łazienką o powierzchni ok. 100 m² i garaż; 2 typ – 5 pokoi (w tym wydzielone mieszkanie dla osoby samotnej) z kuchnią i łazienką, bez garażu. Powierzchnia całkowita 115 m²; 3 typ – jedno wieloprzestrzenne wnętrze, sypialnia, kuchnia i łazienka o powierzchni ok. 100 m² i garaż.

Te trzy podstawowe warianty wykonane w stanie surowym można zróżnicować za pomocą ścian działowych, indywidualnego wyposażenia i umeblowania. Proponujemy też możliwość rozbudowy domów przez zmianę przekrytej pergola części atrium na pokój-pracownię dostępny z pokoju dziennego.

Inną możliwość daje nadbudowanie pokoju nad garażem, który należy uprzednio obniżyć o 150 cm. Można otrzymać w ten sposób pokój dla dorosłego dziecka, a w elewacji zespołu budynków

Sytuacja: A – atrium-ogródek, D – domy parterowe, G – garaże, S – kryte śmietniki

Architektura: What is your “mini-development” like?

Designer: On the site consisting of six lots designated for six typical “villas-boxes” I designed an atrial one-level development consisting of nineteen single-family row houses connected by their side walls. The lots have 220 to 270 sq.m and contain the house, atrium-garden and small front garden. I oppose treating the green area on the lot as the “wrapping” of a centrally located house. The undeveloped area of the lot becomes then a “lost” space without any defined purpose.

I think that the achieved density is economical and purposeful, especially in the urban area. Every inhabitant has a small but his own greenery in the atrium, whose function is similar to that of the living room and constitutes its spatial continuation. The designs can be divided into three groups:

1st. type – 3 rooms, kitchen and bathroom with area about 100 sq.m and garage;

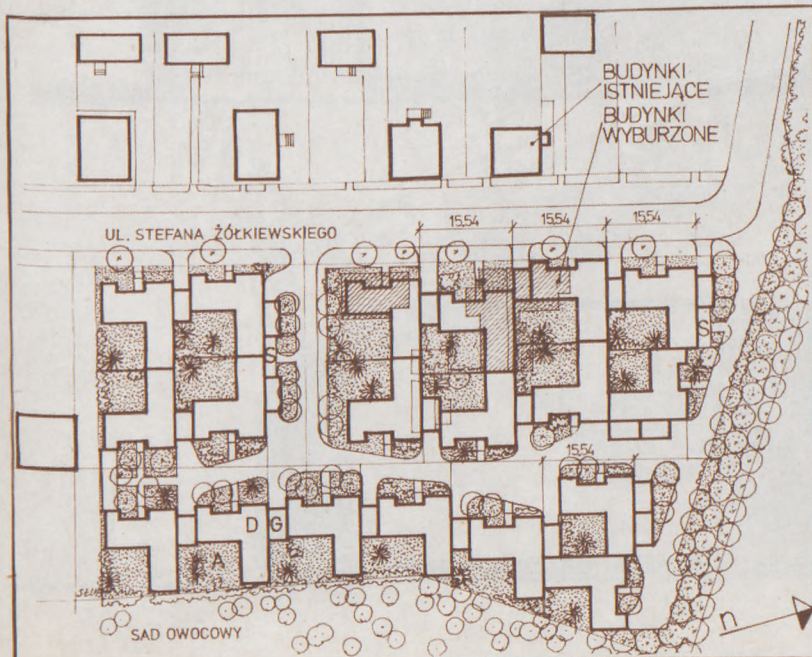
2nd type – 5 rooms (including a separate mini-apartment for a single person), kitchen, bathroom, no garage. Total area 115 sq.m;

3rd type – one multi-functional space, one bedroom, kitchen and bathroom with area about 100 sq.m and garage.

Those three variants in unfinished state can be differentiated by partition walls, individual equipment and furniture. There is also a possibility of changing the pergola-covered part of the atrium into a workroom accessible from the living room. Another possibility lies in adding a room over the garage which should be first lowered about 150 cm. Thus one can have a room for a grown-up child, and the one-level elevation of the building complex will be differentiated.

Architektura: What functional values of the development are worth underlining?

Designer: The “classic” rule in this type **Site plan:** A – atrium-garden, D – single-level houses, G – garages, S – roofed garbage place

nastąpi zróżnicowanie w wysokości ciągu parterowej zabudowy.

Architektura: Jakie funkcjonalne zalety osiedla są godne podkreślenia?

Autor: Prawdopodobnością „klasyczną” w tego typu domach jest wchodzenie z sieni do pokoju dziennego, który jest widokowo i przestrzennie przedłużony zielenią ogródka-atrium. Załamanie frontowej ściany w planie, dało możliwość boczne oświetlenie pomieszczeń oknami typowymi stwarzając jednocześnie wrażenie pełnej (ślepej) ściany, izolującej wnętrze od uliczki. Otrzymaliśmy właściwe oświetlenie wnętrza, przy jednoczesnym dużym stopniu izolacji i intymności wnętrza domu. Istnieje także kontakt wizualny pomiędzy wnęką pokoju dziennego a kuchnią – poprzez zewnętrzną przyzbę. Wreszcie, wszystkie pokoje mają kontakt wizualny i funkcjonalny z ogródkiem-atrium. Garaż wyposażony w mały warsztat, posiada wygodne połączenie z częścią mieszkalną.

Architektura: W jaki sposób zbudowaliście Wasze „mini-osiedle”?

Autor: Zorganizowaliśmy samowystarczającą grupę ludzi – przyszłych mieszkańców. Samowystarczająca, to znaczy będąca w stanie własnymi środkami i rękoma wykonać domy. Dobrali się więc: inżynier budowlany, architekt, murarz, dekarz, blacharz, cieśla, glazurnik itp., a także kilku spoza branży, jak socjolog czy lotnik.

Praca trwała 3 lata. Dziś jeszcze do zrobienia zostało sporo prac wykończeniowych we wnętrzach i wewnętrznych uliczkach. Wielu współbudowniczych wprowadziło się już po okresie półtora roku do gotowej kuchni i pokoju. Mieszkając już w „mini-osiedlu” wykańczali inne domy. Pracowaliśmy 3 popołudnia w tygodniu i w niedziele. Każdy z nas przepracował około 3500 godzin. Sami wykonaliśmy wszystkie roboty budowlane, wykopy a także instalacje i kanalizację. Dźwig samochodowy i koparkę

of houses is direct connection of the hallway and the living room which is visually and spatially extended by the greenery of the atrium-garden. The setting back of the part of front wall on the plan created the possibility of side lighting the interiors through typical windows thus preserving the impression of full (blank) wall isolating the interiors from the street. The interiors are properly lighted yet isolated and intimate to a considerable degree. There is a visual contact between the alcove in the living room and the kitchen across the outer porch. Finally, all the rooms have visual and functional contact with the atrium-garden. The garage is furnished with a small workshop and comfortably connected with the living part.

Architektura: How did you build your “mini-development”?

Designer: We organized a self-sufficient group of people – future inhabitants. Self-sufficient means being able to construct the houses by their own means and with their two hands. The group included: structural engineer, architect, bricklayer, roofer, tinsmith, carpenter, glazier etc., and also some people not connected with the trade like a sociologist and a pilot.

The work lasted three years. Even today there is still a lot to be done in the interiors and inner streets. A number of builders moved in after a year and a half to the finished kitchens and bedrooms. Already living in the „mini-development”, they finished other houses. We worked three afternoons per week and on Sundays. Every one of us worked for about 3.500 hours. We did all the construction work ourselves as well as excavations, installations and sewage. A travelling crane and excavator were our own. Foam concrete blocks and mortar were the basic building materials. Part of materials were from demolition and some were bought as second quality.

musieliśmy wypożyczyć. Traktor z przyczepą służący do transportu mieliśmy własny. Podstawowymi materiałami budowlanymi były bloczki siporeksowe i zaprawa. Część materiałów pochodziła z rozbiórki, a część nabyliśmy jako niepełnowartościowe. Kupiliśmy stolarkę typową. Nad piwnicami ułożyliśmy płyty kanałowe. Stropodachy zrobiliśmy z belek T-27 (z płytkami górnymi i dolnymi). Niewielka rozpiętość stropów umożliwiła ręczne rozmieszczenie belek na ścianach nośnych. W projekcie dom był przewidziany do masowego stosowania przy użyciu pracy ręcznej i lekkiego sprzętu. Z jakością wykonawstwa nie było kłopotu; każdemu na niej zależało, bo każdy budował dla siebie.

Architektura: Czy to możliwe, by każdy budował dla siebie?

Autor: Możliwe, bo wszyscy wykonywaliśmy całość „osiedla” w stanie surowym. Po wspólnym zakończeniu tego etapu budowy i przekryciu domów stropodachami – jednak bez wewnętrznych ścian działowych nastąpił moment przydziału domów na własność. Sporządziliśmy listę według wkładu pracy i inicjatywy każdego z „budowniczych”. Pierwszy z tej listy wybierał sobie domek spośród dziewiętnastu w osiedlu, drugi – z pozostałych osiemnastu itd. Dalej, wykańczaliśmy domki według indywidualnych życzeń poszczególnych właścicieli, stawiając ścianki działowe, wbudowując meble, montując instalacje i wyposażenie.

Architektura: Jakie ponieśliście koszty?

Autor: Koszt podstawowych materiałów budowlanych i wykończeniowych, wyposażenia i instalacji, koszt wypożyczenia sprzętu oraz opłaty różnych formalności. Całą robociznę wnieśliśmy sami. Działek sumę kosztów przez 19 użytkowników, wypada średnio na domek 160 000 zł.

Architektura: Jakie uwagi czy wnioski

ty. We bought typical carpentry work. Channel slabs cover the cellars. The roofs are made of T-27 beams (with upper and lower panels). The small span of the ceilings permitted the beams to be laid manually on the load-bearing walls. The design envisages a house for mass use with use of manual work and light machines. We had no problem with the quality for everybody was set on it as everybody was building for himself.

Architektura: How is it possible that everybody built for himself?

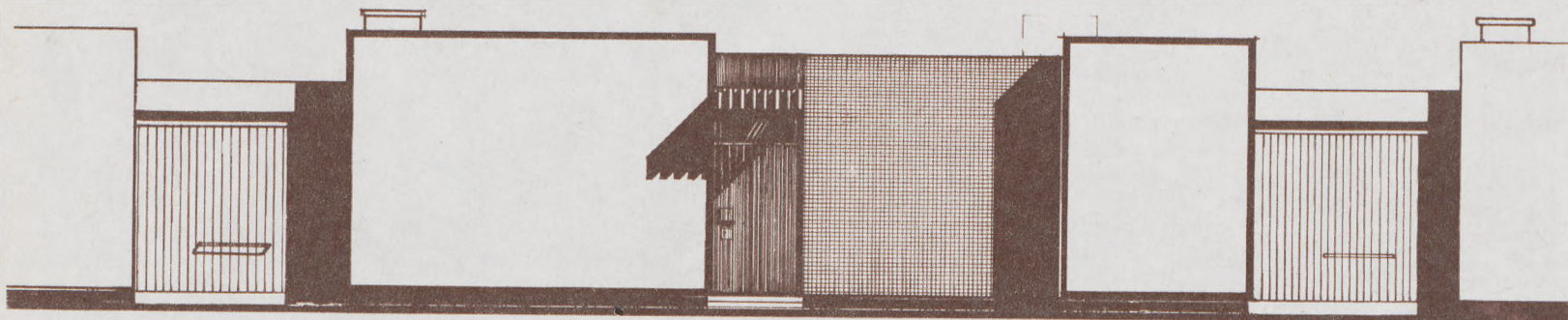
Designer: It is, as we all built the “development” in unfinished state. After we have finished that part of building and covered the houses with ceiling slabs, but without the internal partition walls, we assigned the houses to their owners. We made a list according to the work and initiative contributed by every “builder”. The first one on the list chose his house from among nineteen in the development, the next one – from remaining eighteen etc. Then we finished the houses according to the individual wishes of the owners, assembling partition walls, in-building furniture, fittings and furnishings.

Architektura: What were the costs?

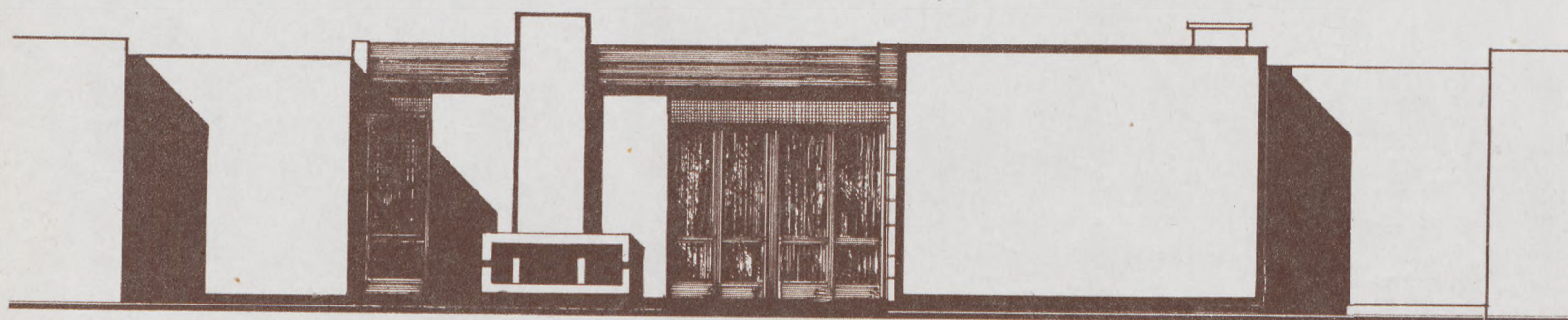
Designer: The cost of the basic building materials and finishing, furnishings and installations, the cost of hiring the machines and payment for various formalities. The work itself was done by ourselves. Dividing the overall cost among 19 users, an average price of a house is 160,000 zł.

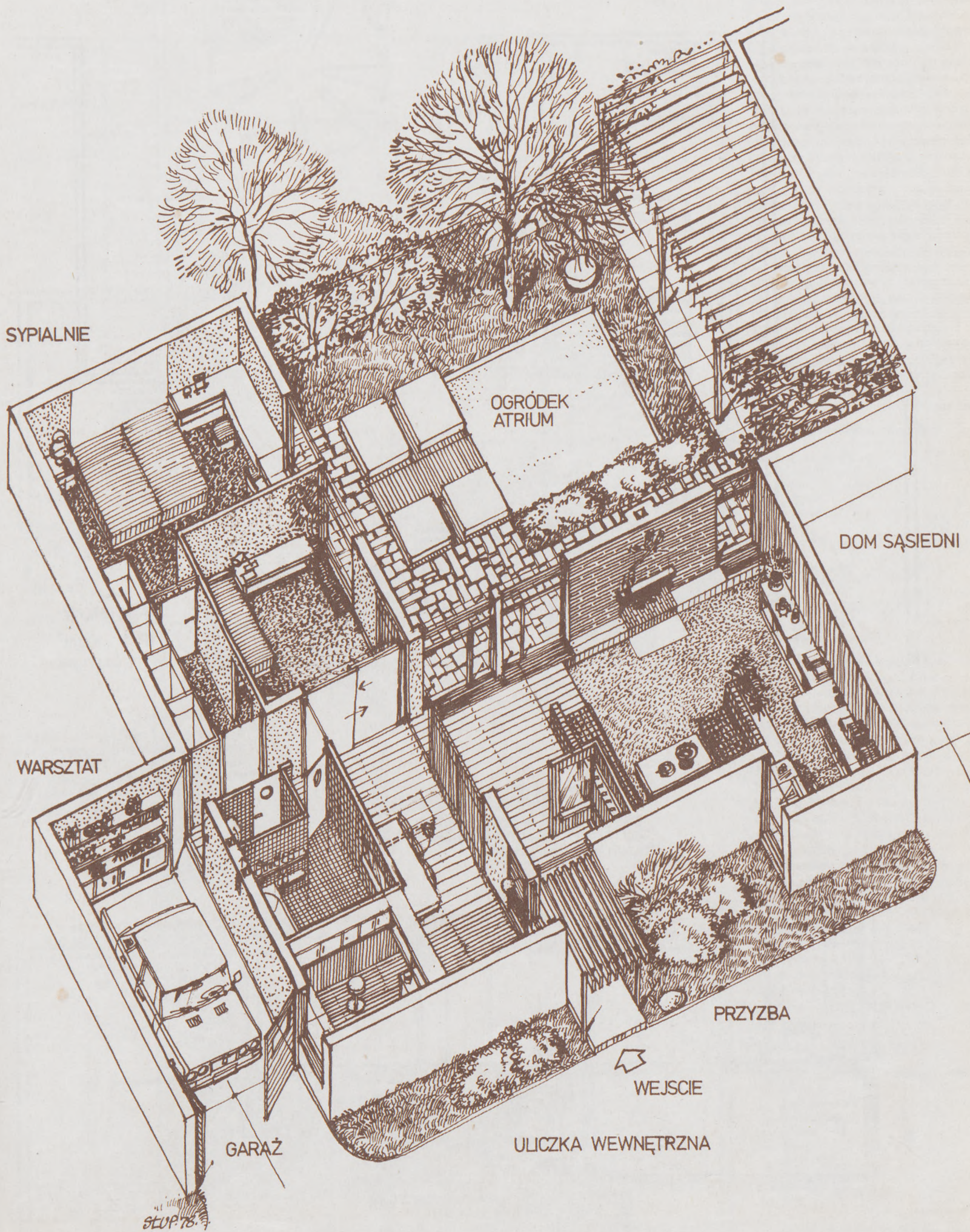
Architektura: What comments or conclusions can you formulate after the completion?

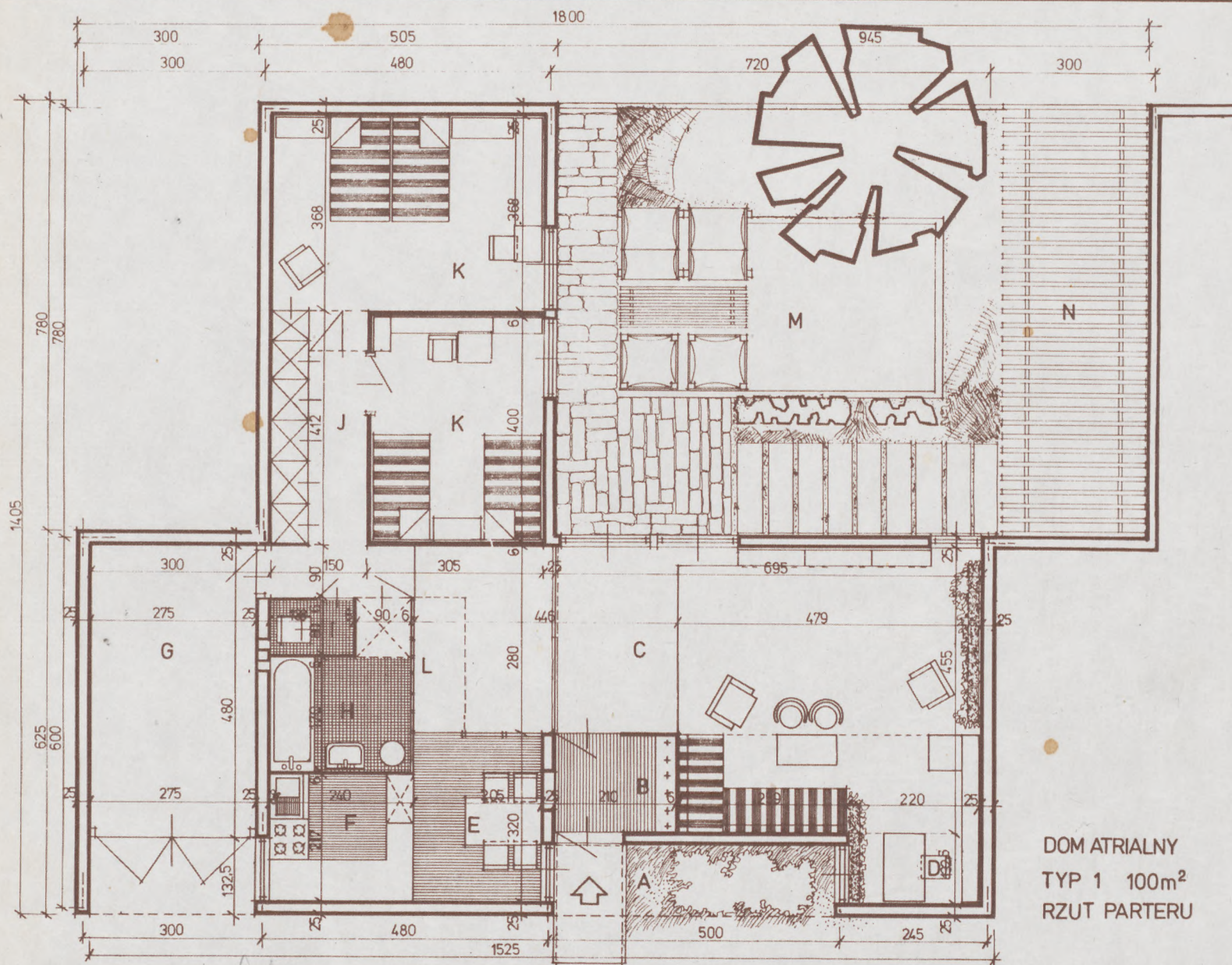
Designer: In future, this type of building should not be furnished with cellars as they take too much time and means. It is enough to excavate a minimum depth hole for the furnace room. Making the sloping cover on the flat roof of foam

ELEWACJA FRONTOWA

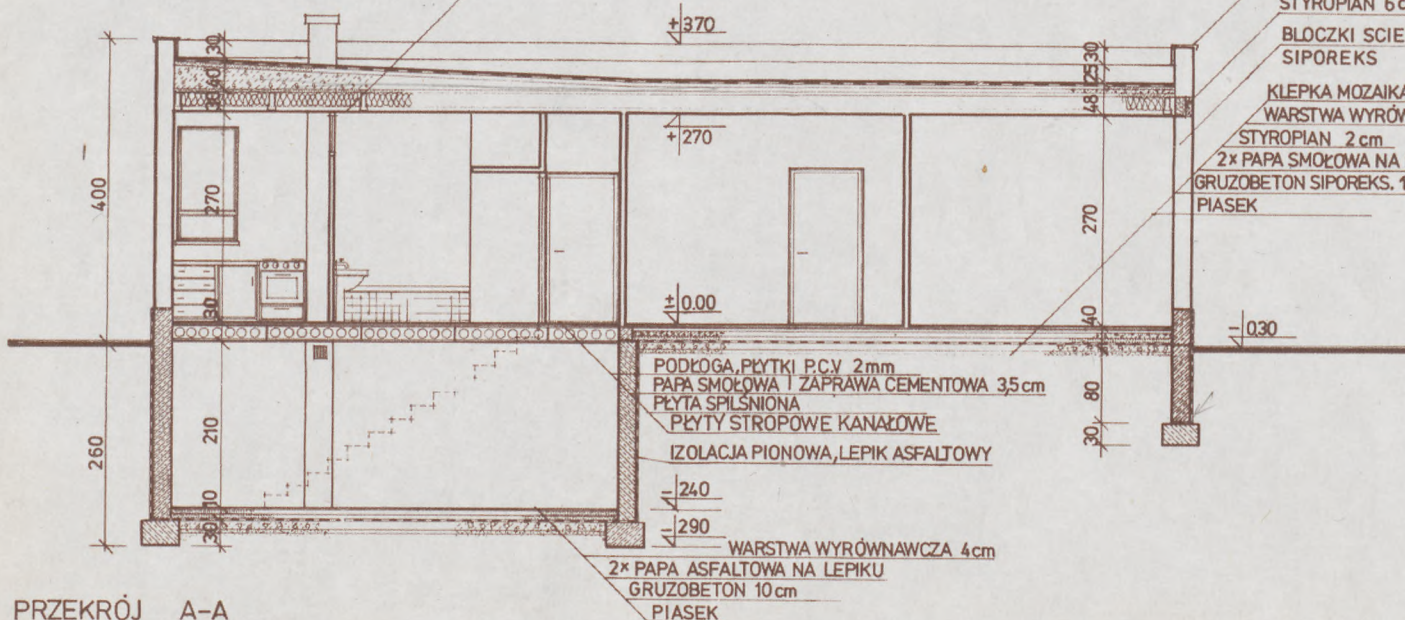

DOM ATRIALNY
TYP 1 100m²
RZUT PARTERU

Budynek typ 1. Powierzchnia użytkowa – 93,40 m², garaż – 13,20 m²; razem: 106,60 m².
Kubatura – 287,82 m³.
Building type 1. Usable floor area – 93.40 sq.m, garage – 13.20 sq.m, total: 106.60 sq.m.
Cubage 287.82 cu.m

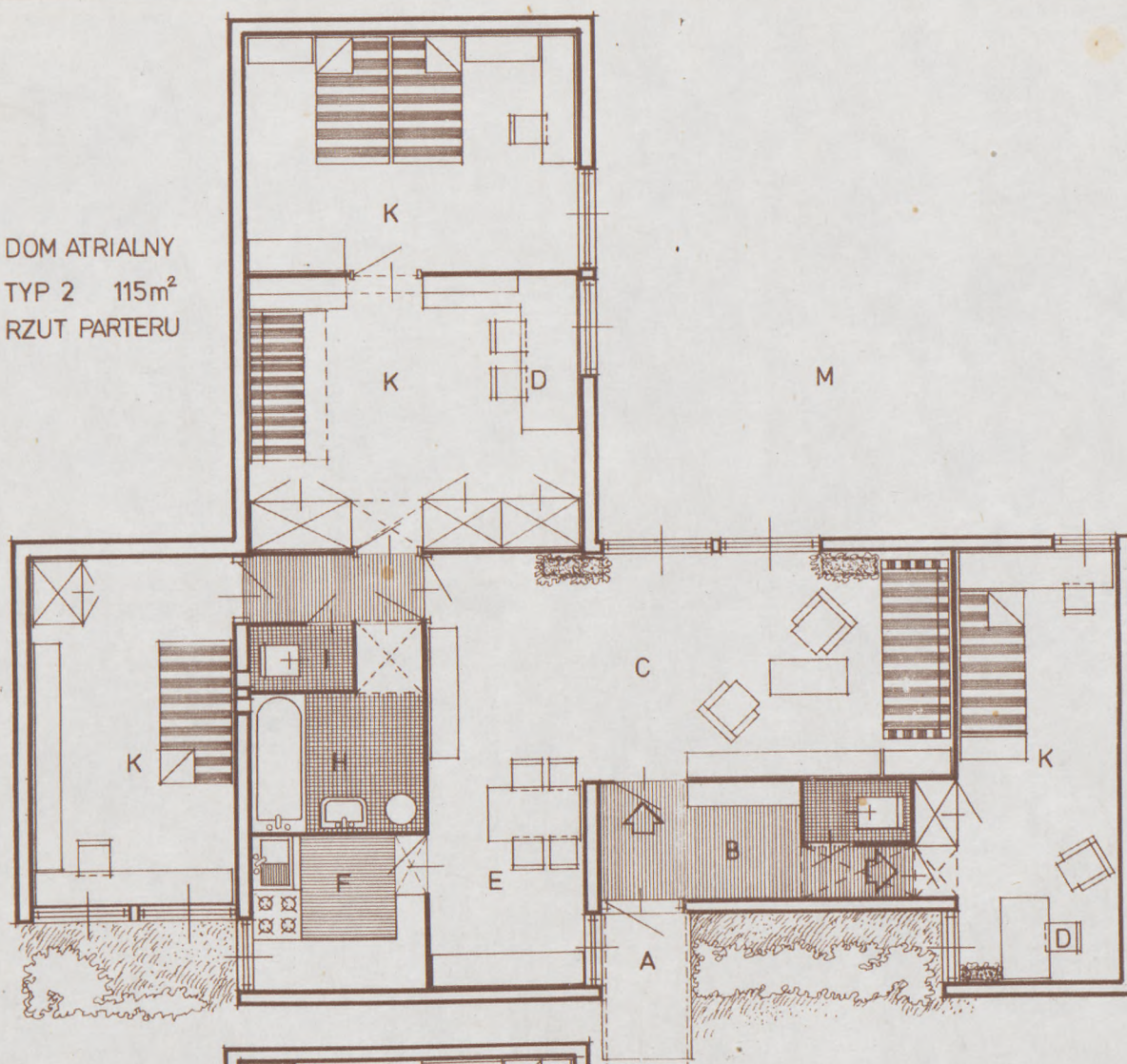
2x PAPA NA LEPIKU
ZAPRAWA CEMENTOWA, WYRÓWNAWCZA 3 cm
STYROPIAN 2 cm
GRUZ SIPOREKSOWY NA SPOIWIE WAPIENNYM
STROP T-27, IZOLACJA WEŁNA MINERALNA
TYNK, LUB OKŁADZINA DREWNIANA

OBRÓBKA BLACHĄ
STYROPIAN 6 cm
BŁOCZKI SCIENNE
SIPOREKS
KLEPKA MOZAIKA BUK 8 mm
WARSTWA WYRÓWNAWCZA 3 cm
STYROPIAN 2 cm
2x PAPA SMOŁOWA NA LEPIKU
GRUZOBETON SIPOREKS, 10 cm
PIASEK

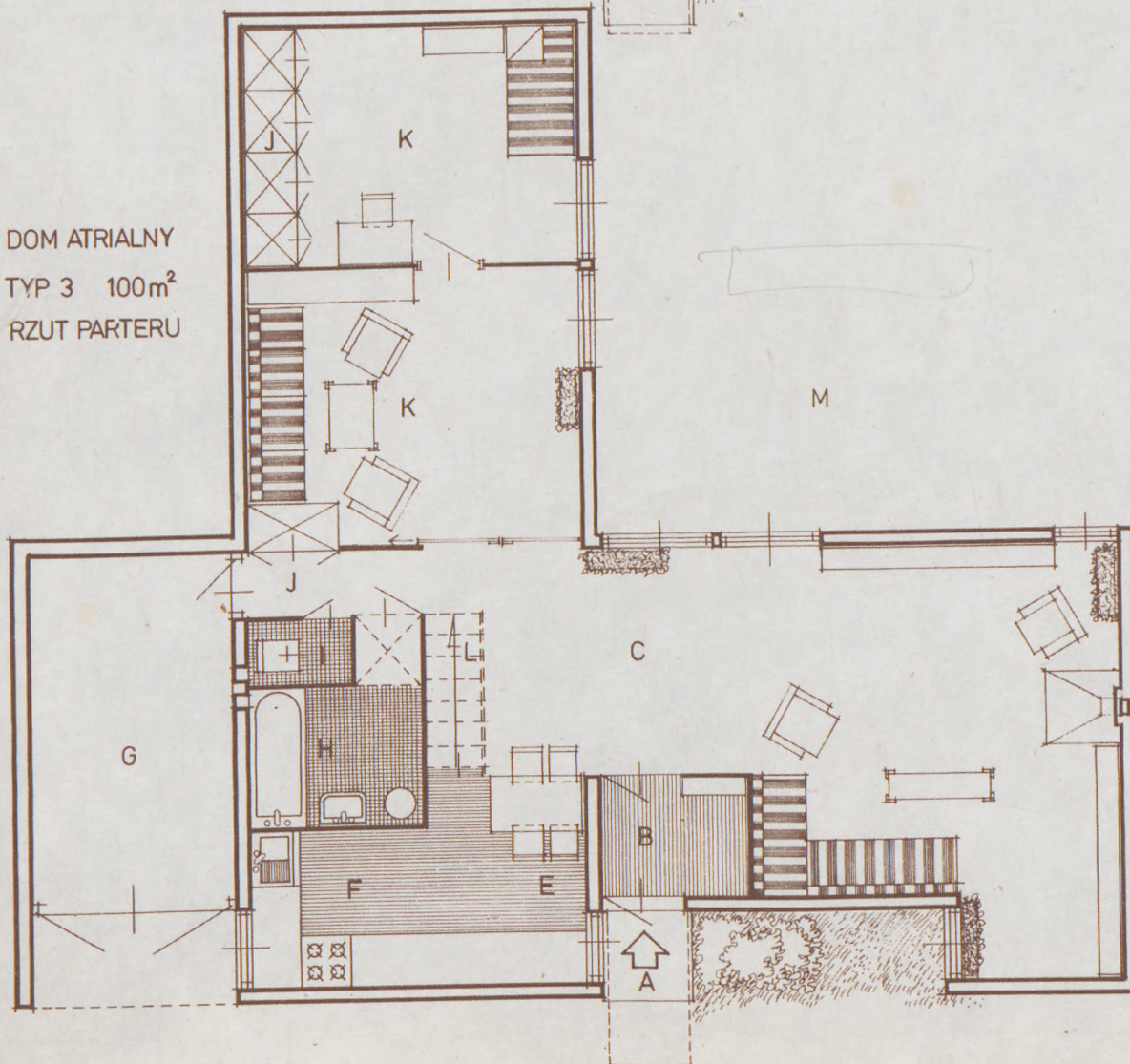

PRZĘKRÓJ A-A

DOM ATRIALNY
TYP 2 115m²
RZUT PARTERU

DOM ATRIALNY
TYP 3 100m²
RZUT PARTERU

nasunęły się Wam po tej realizacji?

Autor: W przyszłości w tego typu zabudowie nie należy robić podpiwniczenia, bo to pochłania zbyt dużo czasu i środków. Wystarczy zgłębić do wymaganego minimum samo pomieszczenie z kotłem ogrzewczym. Wykonując spadek pokrycia na płaskim stropodachu z gruzu siporeksowego pod gładź i papę straciłmy blisko rok czasu. Wystarczyło nadmurować ściany zewnętrzne o jedną warstwę siporeksu, ułożyć belki stropodachu ze spadkiem. Byłoby dużo prościej i taniej. Aby „mini-osiedle”, którego mieszkańcy dojeżdżają do odległych miejsc pracy, przy założeniu ponad 20 domów dobrze funkcjonowało, warto przeznaczyć wspólnie jeden domek na żłobek, świetlicę i ewentualnie pralnię.

Architektura: Dziękujemy autorowi za interesującą historię o budowaniu domów i zarazem cenną lekcję socjologiczną o możliwościach współpracy ludzi dążących do tego samego celu.

Obok rysunków omówionego projektu, załączamy zdjęcia domku autora, który zamieszkał tu między swymi „współbudowniczymi mini-osiedla”.

Autora odwiedził Ludomir Słupczyński

Legenda pomieszczeń na planach:

A – wejście i przyzba	
B – sień i rozbieralnia	– 3,67 m ²
C – pokój dzienny	– 36,09 m ²
D – miejsce do pracy	
E – jadalnia	– 6,56 m ²
F – kuchnia	– 5,20 m ²
G – garaż	– 13,20 m ²
H – łazienka	– 4,02 m ²
I – WC	– 1,04 m ²
J – garderoba	– 4,80 m ²
K – pokoje sypialne	– 17,64 m ² i 12,00 m ²
L – przejście z pawlaczem	– 2,38 m ²
M – ogródek-atrium	– 77,61 m ²
N – część pod pergolą	

concrete for the finishing coat and asphalt-saturated felt we wasted nearly a year. It would have been enough to add one layer of foam concrete blocks to the perimeter walls and slope the roof beams. It would have been much simpler and cheaper. The resident of the “mini-development” commute to distant places of work; if there are more than 20 houses, for the development to function well – it is worth designating one house for a nursery, playroom and even a laundry.

Architektura: Thank you for an interesting discussion about building houses and a valuable sociological lesson about cooperation abilities of people striving to achieve the same end.

Apart from the design drawings we present photos of the designer's house. He lives here with other co-builders of the mini-development.

The designer was visited by Ludomir Słupczyński

Legend of rooms on the plans:

A – entrance and porch	
B – hallway and clothes closet	– 3.67 sq.m
C – living room	– 36.09 sq.m
D – working space	– 6.56 sq.m
E – dining room	– 5.20 sq.m
F – kitchen	– 13.20 sq.m
G – garage	– 4.02 sq.m
H – bathroom	– 1.04 sq.m
I – WC	– 4.80 sq.m
J – dressing room	
K – bedrooms	– 17.64 sq.m and 12.00 sq.m
L – passage with storage space	
M – garden-atrium	– 2.38 sq.m
N – part under the pergola	– 77.61 sq.m

